Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Doktori Iskola

Mátés Gábor:

A rendőri állomány intézkedéstaktikai oktatásának és képzésének fejlesztési lehetőségei

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:
Prof. Dr. Fórizs Sándor ny. r. dandártábornok

Budapest, 2025.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ 4
1.1 A témakör kijelölése 4
1.2 A kutatás létjogosultsága 6
1.3 A tudományos probléma megfogalmazása 9
1.4 Kutatási kérdések és hipotézisek 11
1.5 Kutatási célok 17
1.6 Kutatási módszerek 17
2. A KUTATÁS ELMÉLETI-FOGALMI KERETEI 22
2.1 Az intézkedéstaktika fogalma 22
2.2 A dolgozat témájához kapcsolódó fogalmak 30
2.3 Összefoglalás 35
3. A MAGYAR RENDŐRI INTÉZKEDÉSTAKTIKA KIALAKULÁSA 37
3.1 A 19. század végétől az 1980-as évekig 37
3.2 Küzdősportok Magyarországon az 1970-es évek előtt 40
3.3 A 21. századi intézkedéstaktika kialakulásának kezdete 41
3.4 Az intézkedéstaktika rohamos fejlődése 1990 és 2000 között 44
3.5 A 2000-es évek rendőri intézkedéstaktikája 46
3.6 Összefoglalás 49
4. A RENDŐRÖK INTÉZKEDÉSTAKTIKAI KÉPESSÉGEINEK VIZSGÁLATA 50
4.1 A rendőri munka hatékonyságának mérési lehetőségei 50
4.2 A közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök megfigyelése 57
4.3 A megfigyelés vizsgálat eredményeinek összefoglalása 61
4.4 Instruktorokkal készített interjúk 62
4.5 Az interjúk eredményeinek összefoglalása 69
4.6 Kérdőíves felmérés a közterületen szolgáló rendőrök körében 69
4.7 Kérdőíves felmérés eredményeinek összefoglalása 81
4.8 Részkövetkeztetések 82
5. A RENDŐRÖK INTÉZKEDÉSTAKTIKAI KÉPESSÉGEINEK HÁROM BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐJE 84
5.1 Első befolyásoló tényező: A rendőri alkalmasságvizsgálatok vizsgálata 84
5.2 Második befolyásoló tényező: Az intézkedéstaktikai oktatás vizsgálata 96
5.3 Harmadik befolyásoló tényező: Az intézkedéstaktikai képzések vizsgálata 103

5.4 Részkövetkeztetések 113
6. AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKAI OKTATÁS ÉS KÉPZÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI 114
6.1 Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés hatékonyságát befolyásoló tényezők 114
6.2 Elmélet az intézkedéstaktikai oktatás hatékonyságáról 132
6.3 Az oktatói hatékonyság összegzése 143
6.4 A Kreatív Tanulási Program felhasználási lehetőségei az intézkedéstaktikában 145
6.5 A lőkiképzéssel kapcsolatos észrevételek és fejlesztési lehetőségek 148
6.6 Az önismeret szerepe a rendőrök képzésében 163
6.7 A küzdősportok és harcművészetek szerepe az intézkedéstaktikában, avagy a Krav Maga önvédelmi rendszer bemutatása 173
6.8 Rory Miller gondolatai a rendőri intézkedéstaktika fejlesztéséhez 177
6.9 Részkövetkeztetések 179
7. KÜLFÖLDI KITEKINTÉS 181
7.1 Jó gyakorlatok néhány európai ország rendőrképzésében 181
7.2 A finn rendőrök képzésének bemutatása 188
7.3 Néhány jó gyakorlat a finn rendőrtiszti főiskoláról 194
7.4 A finn oktatási módszerek adaptálásának lehetőségei 197
7.5 Összefoglalás 199
8. A DOLGOZAT ZÁRÁSA 201
8.1 Összegzett következtetések 201
8.2 A kutatási kérdések és hipotézisek megítélése 204
8.3 Új tudományos eredmények 206
8.4 Javaslatok 209
9. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE: 213
10. ÁBRÁK JEGYZÉKE: 214
11. DIAGRAMOK JEGYZÉKE: 215
12. FELHASZNÁLT IRODALOM 216
13. MELLÉKLETEK 231
14. PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK: 256

1. BEVEZETŐ

„Egy felébredt társadalomban a
legjobbjaink lennének tanárok, míg a
többieknek kevesebbel kellene beérniük.”

Lee Iacocca

1.1 A témakör kijelölése

A rendészet a közigazgatási szerveknek azon tevékenysége, amely az állami, társadalmi rend védelmét hivatott biztosítani. Rendészeti tevékenységet a rendvédelmi szervek, köztük elsősorban a rendőrség végez.[1] Bármely rendvédelmi szerv alkalmazhat intézkedéstaktikát, azonban dolgozatomban csak a magyar rendőrök, azon belül pedig az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv azon rendőr tagjainak intézkedéstaktikai képességeivel foglalkozom, akik rendszeresen közterületen látnak el szolgálatot. Ezek a rendőrök jellemzően járőr és körzeti megbízott beosztásban látják el szolgálatukat, de idetartozhatnak akár a bűnügyi vagy közlekedésrendészeti szolgálati ág egyes tagjai is. Értekezésem fókuszában ezen rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának vizsgálata, az intézkedéstaktikai oktatás és képzések vizsgálata, valamint az esetleges fejlesztési lehetőségek feltárása és meghatározása állnak. Az intézkedéstaktika alatt azokat a technikákat és taktikákat értem, amelyek elősegítik a rendőrök általi intézkedések szakszerű és biztonságos végrehajtását. Az intézkedéstaktikának szerves részét képezi a lőfegyverkezelés és a lövészet, ezáltal pedig az intézkedéstaktikai oktatás és képzés részét képezi a lőkiképzés is. Az intézkedéstaktikai oktatást és képzéseket oktatók, instruktorok és lőkiképzők vezetik. Ezeket a fogalmakat részletesebben a dolgozat 2. fejezetében mutatom be.

A rendészeti gondolkodás irodalmának egyik meghatározó műve Finszter Géza Rendészettan című könyve, amely átfogó ismereteket nyújt a rendőrség szerepéről, munkájáról, és amelyben ezáltal megjelenik az intézkedéstaktika is. Ennek megértéséhez tudni kell, hogy az állam a kényszer alkalmazását az emberek egy olyan csoportjára bízza, akiket külön erre készítettek fel.[2] A kényszer alkalmazásának lényege pedig a fizikai erőszakkal való fenyegetés.[3] Finszter hangsúlyozza, hogy az alkalmazás azáltal lesz

[1] Rendészettudományi Szaklexikon 2019: 461
[2] Weber 1987
[3] Moór 1992

szakszerű, hogy a rendészeti szakemberek ennek a tevékenységnek specialistái.[4] A kényszerítő hatalom bevetése professzionalizmust feltételez, és csak akkor képes a társadalom értékeinek megvédésére, ha megfelelő hozzáértéssel alkalmazzák.[5] „*A közbiztonsági terület legfontosabb kontrollja a szakmai tudás.*"[6] Az intézkedéstaktika tulajdonképpen ennek a hatósági kényszernek a megfelelő alkalmazása. Ahogyan a Magyar Helsinki Bizottság írásában olvashatjuk: *„A rendőrséget, mint az állam erőszakszervezetét jogállamban számos törvényi szabály korlátozza, hogy mit tehet a polgárokkal. Ha ezeket a szabályokat áthágja, akkor megsérti a polgárok alapjogait, emberi jogait."*[7]

Az intézkedéstaktika témakörén belül az elmúlt 30-40 évben számos jegyzet és szakkönyv született, amelyek az addigi gyakorlati tapasztalatokat összegezték. Ezek közül kiemelendő Kocsis István és Rostás Tibor Rendőri önvédelem-közelharc című munkája[8], Miglécz Gyula Lőkiképzési alapismeretek I.[9] című könyve, az Önvédelem és intézkedéstaktika című munka mindhárom kötete[10,11,12], vagy Rivasz Gábor Az intézkedéstaktika alapjai című könyve.[13] Ezek elsősorban technikai, taktikai ajánlásokat tartalmaznak a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásához, azonban a tématerület tudományos igényű rendszerezésére eddig kevés kísérlet történt.

Krauzer Ernő volt az első, aki disszertációjában[14], illetve egyes publikációiban[15,16] a rendőr tiszthelyettes-képzésről, illetve a tiszthelyettesek intézkedéstaktikai oktatásáról tudományos jelleggel írt. Ő elsősorban az oktatás és képzés rendszerét igyekszik reformálni. Dolgozatommal a fentiekben bemutatott, illetve más, a témával foglalkozó személyek által összegyűjtött tudás fejlesztéséhez kívánok hozzájárulni.

A rendőrök jogszabályok alapján végzik a munkájukat, elsődleges kiindulópontot jelentenek tehát az intézkedéstaktikai gyakorlatra és oktatásra vonatkozó szabályozási keretek, amelyeket az alábbiakban röviden felvázolok. A legalapvetőbb normák, amelyek az

[4] Finszter 2018: 149
[5] Finszter 2018: 149
[6] Finszter 2018: 185
[7] Magyar Helsinki Bizottság 2022
[8] Kocsis – Rostás 1992
[9] Miglécz 2010
[10] Fónagy 2018
[11] Nyilas 2018
[12] Garadnai 2018
[13] Rivasz 2009
[14] Krauzer 2023
[15] Krauzer 2019
[16] Krauzer 2022

intézkedések szabályait meghatározzák, a rendőrségről szóló törvény[17] és a rendőrség szolgálati szabályzata.[18] 2008 és 2024 között a legjelentősebb és a rendőrök képzésében a leginkább használatban lévő, taktikai ajánlásokat tartalmazó 18/2008. ORFK utasítás szintén alapvető fontosságú volt.[19] 2024 decemberében azonban hatályba lépett a 31/2024. ORFK utasítás[20], amely az előbbi utasításhoz képest módosította a rendőrök intézkedéstaktikai képzésének végrehajtásáról szóló szabályokat. A gépjárművekkel kapcsolatos rendőri intézkedések taktikáit 2006 és 2022 között a 7001/2006. ORFK irányelv[21] foglalta össze, majd 2022-től hatályba lépett a közúti járművek megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról szóló Módszertani Útmutató (továbbiakban: Módszertani Útmutató).[22] A 44/2018. ORFK utasításban[23] (továbbiakban: Lövészeti Szabályzat) találhatók a rendőri állomány lőkiképzésének és a lövészetek végrehajtásának szabályai.

1.2 A kutatás létjogosultsága

Krauzer rámutatott, hogy a rendőrök képzésében az intézkedéstaktikával foglalkozó tantárgyak kiemelt helyet foglalnak el a többihez képest, ugyanis ezek a tantárgyak szintetizálják az összes többi tantárgy ismereteit.

1. ábra: Az intézkedéstaktika viszonya a többi tárggyal.

Forrás: Krauzer 2022

Ahogyan az 1. számú ábra mutatja, mind a speciális szakmai tantárgyakat (például szolgálati ismeretek, csapatszolgálat stb.), mind pedig a jogi (például büntetőjog, közigazgatásjog stb.), szakmai (például közrendvédelem, közlekedésrendészet stb.) és

[17] 1994. évi XXXIV. törvény
[18] 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet
[19] 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás
[20] 31/2024. (XII. 6.) ORFK utasítás
[21] 7001/2006. (IV. 6.) ORFK irányelv
[22] Módszertani Útmutató
[23] 44/2018. ORFK utasítás

támogató tantárgyakat (például kommunikációs ismeretek, idegen nyelv stb.) lefedi az intézkedéstaktika, akár egy háztető, ugyanis a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtása során megjelennek más tantárgyból származó ismeretek, azok teljes komplexitásával együtt.[24]

Az intézkedéstaktika eszköztára és oktatásának módszertana az elmúlt években nagy változásokon ment keresztül. Az egyes részszakterületekről, például a lőkiképzésről, a testi kényszerről vagy a lélektaktikai felkészítésről külön írásos anyagok születtek. Az intézkedéstaktika alkalmazóinak el kell sajátítaniuk fogásokat, elvezető-, földreviteli-, leszorító technikákat és egyéb közelharc elemeket, ehhez pedig megfelelő kondicionális és koordinációs képességekre és némi anatómiai ismeretre is szükség van. Meg kell tanulniuk az eszközeik, főleg a bilincs, a rendőrbot, a vegyi eszköz és az elektromos sokkoló szakszerű, biztonságos és arányos kezelését. A lőfegyverek, mint a legveszélyesebb kényszerítő eszközök kezelésének elsajátításával kiemelten kell foglalkozniuk. Gyakorolniuk kell a verbális és nonverbális kommunikációt mind együttműködő, mind ellenszegülő, mind pedig támadó személyekkel szemben. Képesnek kell lenniük azoknak a veszélyforrásoknak a felismerésére, amelyeket egy átlagos ember képtelen felismerni. Fel kell tudniuk ismerni a szélsőséges, átlagostól eltérő emberi viselkedések jellemzőit, a veszélyforrásként kezelendő helyszíneket, magatartásokat, helyzeteket, és ezekre meg kell tanulniuk megfelelő időben és módon reagálni. Végre kell tudniuk hajtani az intézkedéseket akár közterületen, akár lakásban vagy gépjárműben, tehát a legkülönbözőbb helyeken. A technikai felkészítésen túl lélektaktikai felkészítésben is kell részesülniük, ami csökkenti a stressz teljesítőképességükre gyakorolt negatív hatását. A képzés részét képezi a rendőrök egészséges önbizalmának kiépítése, amihez a lélektaktikai képzés a félelem legyőzése és a sikerélmény megszerzésére által nagyban hozzájárul.[25] A szakmai önismeret kialakítására is figyelmet kell fordítani, amelynek célja, hogy az intézkedő rendőr tisztában legyen azzal, mik az erősségei és mik a gyengeségei, ezáltal pedig hatékonyabb döntés meghozatalára lesz képes az intézkedés eredményes befejezése érdekében. A rendőrségi szolgálati járművek használatának technikáit és taktikáit is el kell sajátítaniuk. A fentieken túl a rendőröknek számos elméleti ismeretre is szert kell tenniük, ami elsősorban a jogszabályok ismeretében, valamint egyéb taktikai és pszichológiai elemek ismeretében jelentkezik. Az intézkedéstaktikai képzések tehát a fenti elemek rendőrök általi elsajátítását kell, hogy célozzák. Ez a sokoldalúság előrejelzi az intézkedéstaktikai elemek elsajátításának nehézségét, és egyúttal nyomatékot ad a képzés módszertani fejlesztésének.

[24] Krauzer 2022: 111
[25] Lehoczki 2023: 8

Az intézkedések a közterületi rendészeti tevékenység leglényegesebb elemei, hiszen a rendőrök ezek által kerülnek kapcsolatba az állampolgárokkal, akik ez alapján alakítják ki véleményüket az adott szervezetről. Végh József kriminálpszichológus így fogalmaz: *„A rendőrség az állampolgárok szemében az államot képviseli. Összes dühét, haragját a rendőrön fogja leverni."*[26] Hegedűs Judit szerint a rendőri képzésre jelentkezők számára elsősorban az intézkedéstaktika világa az, ami a szakmát vonzóvá teszi, mert itt találkozhatnak a médiában látott akciókkal és itt manifesztálódik a rendőri lét gyakorlati jellege.[27] Tekintettel az intézkedéstaktika rendőrségen belül betöltött kiemelt szerepére, az oktatás módszertanára és minőségének fejlesztésére is kiemelt figyelmet kell fordítani.

Az intézkedéstaktikai képességek kialakításának folyamatában először mindenkinél ismeret szinten jelenik meg az információ, majd jártassággá, végül készséggé válik. Készség szintről akkor beszélhetünk, ha már automatikussá válnak a mozdulatok, és egy komplex feladat végrehajtása közben sem gondolkodik a rendőr azon, hogy mit is csinál.[28] Valamely komplexebb mozdulat vagy mozdulatsor csak nagyszámú ismétlés után válik automatizmussá. Schneider és Schiffrin kutatásai szerint az intézkedéstaktikában alkalmazandó összetettebb mozdulatok 2100 alkalommal történő ismétlés után kezdenek láthatóvá válni az automatizmusok.[29] Az intézkedéstaktika tudásanyaga igen nagy, sok mozdulatot tartalmaz, ami pedig további nyomatékot ad annak, hogy az intézkedéstaktikai felkészítésnek nagy és hozzáértő figyelmet kell szentelni. A rendőrök felkészítése a tanulmányaik megkezdésekor indul, de hivatásos állományba történő kinevezésükkor sem érhet véget, hanem további képzésekben kell részesülniük. Tehát mind az oktatók, mind az instruktorok és a lőkiképzők oktatói képességeire és azok fejlesztésére is nagy hangsúly helyeződik.

A hazánkat érintő migrációs hullámnak köszönhetően egyre több olyan külföldi tartózkodik az országban, akik más kultúrából érkeztek, és más szabályok, normák, törvények szerint szocializálódtak, mint az itt élő magyarok. Ebből adódóan ezeknek a személyeknek a rendőrökkel szembeni viselkedése eltérhet a rendőrök által eddig megszokottól, ez pedig még nagyobb intézkedéstaktikai felkészültséget követel meg a rendőröktől.

2012-ben az állam jogosultságokkal ruházott fel bizonyos rendészeti feladatokat ellátó személyeket. Ilyenek többek között a közterület-felügyelők, polgárőrök, mezőőrök, halőrök, akik nem hivatásos állományúak ugyan, de a hivatásosok munkáját segítik.[30] Balla Zoltán

[26] A fegyveres erők megítélése a társadalomban 2023
[27] Hegedűs 2023: 41
[28] Hancock – Szalma 2008: 11
[29] Schneider – Schiffrin 1977: 17
[30] 2012. évi CXX. törvény

szerint ez a kezdeményezés az elmúlt években nem mozdult előre, és úgy látja, hogy a politikában sincs változtatási szándék[31], tehát a rendőrség továbbra sem kap számottevő hozzájárulást a rend fenntartására irányuló feladataihoz. Tovább nehezíti a feladatok ellátását a rendőrség létszámának megfigyelhető csökkenése. Mindezek azt a feltételezést támasztják alá, hogy a rendőrök részére egyre kevesebb alkalommal lesz garantált a biztonságos intézkedéshez szükséges létszámfölény, ez pedig még inkább szükségessé teszi az intézkedéstaktikai képzések további fejlesztését.

1.3 A tudományos probléma megfogalmazása

Számos szakember véleménye megegyezik abban, hogy a közterületen szolgáló magyar rendőrök intézkedéstaktikai képességei nem elégítik ki a 18/2008 ORFK utasításban foglalt elvárásokat, különösen a biztonságosság és szakszerűség tekintetében, ami a feladataik jellegéből adódóan veszélyt jelent mind a saját, mind pedig a társaik életére, testi épségére. Ahogyan Simonyi Ottó, a magyar lőkiképzés egyik kiemelt alakja fogalmazott: *„… az utcai rendőr a jelenlegi állásban nincs a teljes képzettség birtokában.*”[32] A rendőrök képességeit az oktatásuk és továbbképzésük során van lehetőség fejleszteni, hiszen ott készítik fel őket az intézkedési feladataik végrehajtására, ugyanakkor képességeikre hatással van az a fizikális felkészültségük is, amellyel akkor rendelkeznek, amikor felvételt nyernek a rendőri képzések valamelyik formájába. Amennyiben ez a fizikai felkészültség nem éri el a megfelelő szintet, abban az esetben az oktatásuk és továbbképzésük is akadályokba ütközhet. Ha valóban van alapja annak a feltételezésnek, hogy a rendőrök intézkedéstaktikai képességei jelentős fejlesztésre szorulnak, abban az esetben a képzésekre történő felvételi eljárásukat, az oktatásukat és a továbbképzésüket, illetve azok tárgyi és személyi feltételeit vizsgálat tárgyaivá kell tenni.

Az intézkedéstaktikát alkalmazó szervek (elsősorban a rendvédelmi szervek) tagjai különböző jellegű intézkedéseket gyakorolnak, de az ennek során alkalmazott technikákban és taktikákban nagy az átfedés. Ennek ellenére nincsen olyan országosan egységes kidolgozott intézkedéstaktikai tananyag, amelyet minden rendész egyformán alkalmaz. A rendőrségen belül az egyes oktatási intézmények és szervezeti egységek között sem egységesen valósul meg az oktatás, hanem minden képzéssel foglalkozó rendőr szakember a saját tapasztalata,

[31] Balla 2023
[32] Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész 2022

tudása és korábbi tanulmányai során összegyűjtött információk alapján alakítja ki a képzés tematikáját és annak tartalmát. További hiányossága az intézkedéstaktikai képzéseknek, hogy a tematikához hasonlóan nincsenek egységesen meghatározott kimeneti követelmények sem, azok szintén minden oktatási helyszín esetében az oktatók szubjektív döntésein múlnak. A fent említett hiányosságok nem róhatók fel az intézkedéstaktika oktatóknak, ugyanis az intézkedéstaktika annak összetett és szubjektív jellegéből adódóan igen nehezen önthető konkrét formába, ráadásul az egyes intézkedéstaktikai elemek oktathatóságát és alkalmazhatóságát illetően is állandó a vita a szakemberek között. Az egységesítés egy országos méretű szakmai összefogást igényelne, amelyben számos ezzel a területtel foglalkozó szakember vesz részt, és teszi hozzá a tudását és tapasztalatát. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (továbbiakban: NKE) Rendészettudományi Kar (továbbiakban: RTK) Rendészeti Kiképzési és Nevelési Intézet ebből a célból hozta létre az intézkedéstaktikai kerekasztal megbeszélés sorozatot, amely alkalmakon eddig különböző rendvédelmi szervektől érkező intézkedéstaktikával foglalkozó szakemberek voltak jelen. A további megbeszélések célja többek között az országosan egységes rendészeti (vagy akár csak rendőri) intézkedéstaktikai oktatási tematika és a kimeneti követelmények meghatározása, amelyre eddig még nem volt példa a magyar intézkedéstaktika történetében. A tematika részét kell, hogy képezze a rendőrök közelharc-képzése, amelyben szintén nincs egységes álláspont az oktatók és instruktorok részéről. A tematika és a kimeneti követelmények meghatározása rendkívüli jelentőséggel bír ugyan az intézkedéstaktikai oktatás és képzés fejlesztésében, de azok kutatásának összetettsége és feltehetően nagy időigényessége miatt jelen dolgozatomban nem vizsgálom, ezzel kapcsolatban csupán a közelharc-oktatás egységesítésének lehetőségeit keresem. Ugyanakkor véleményem szerint a disszertációm tudományos eredményei hozzájárulhatnak egy az intézkedéstaktikai oktatás egységesítésével és a kimeneti követelmények meghatározásával foglalkozó későbbi kutatás eredményességéhez.

A rendőröket képző iskolákban és rendőrségi szervezeti egységeknél, vagyis az RTK-n, a Miskolci Rendvédelmi Technikumban (továbbiakban: MRVT), a Körmendi Rendvédelmi Technikumban (továbbiakban: KRVT), a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ (továbbiakban: ROKK) Rendőrképző Akadémián az adyligeti Járőrképző Tagozaton és a szegedi Járőrképző Tagozaton (továbbiakban: Tagozatok) az intézkedéstaktikát oktató rendőrök oktatói beosztásokban, más intézkedéstaktikai képzéseken pedig kiképzői beosztásokban végzik a feladataikat.[33] Az oktatás ismeretek közvetítésével történő nevelést

[33] 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet, 2., 5. és 8. melléklet.

jelent[34], a kiképzés pedig meghatározott irányú speciális oktatást.[35] A fogalmak meghatározásából adódóan mindkét tevékenység hatékony végrehajtásához pedagógiai, didaktikai vagy andragógiai kompetenciákra van szükség. Az oktatói és kiképzői beosztások betöltésének feltétele jelenleg a rendőri intézkedéstaktikai gyakorlatból szerzett magas szintű tudás és tapasztalat. A rendőrök felkészítése azonban nem csupán rendőri, hanem oktatói (pedagógiai, didaktikai, andragógiai) kompetenciákat is igényel. A rendőri és oktatói kompetenciák egymástól való elkülönítése és az oktatói kompetenciák számonkérése nem figyelhető meg az oktatói és kiképzői beosztások betöltésekor, illetve az oktatók és kiképzők munkavégzése során. A rendőrök felkészítésében számos ezzel kapcsolatos kérdés felmerül, amely eddig még nem képezte tudományos vizsgálat tárgyát.

1.4 Kutatási kérdések és hipotézisek

A megfelelő kérdések feltétele kulcsfontosságú a sikeres kutatás megtervezéséhez és végrehajtásához.[36] Az alábbiakban bemutatom kutatásom főbb kérdéseit (továbbiakban: KK1, KK2 stb.), illetve az azokhoz tartozó hipotéziseket (továbbiakban: H1, H2 stb.). A hipotézisek a feltett kérdésekre előjelzett válaszokat jelentik[37], azonban a társadalomtudományi kutatásokban szinte soha nem lehet egyértelműen kijelenteni egy dologról, hogy igaz vagy sem.[38] Ennek megfelelően az intézkedéstaktikai képességek, illetve a rendőrök erre irányuló felkészítése is rengeteg szubjektumot hordoz magában. Az ezzel kapcsolatosan felmerülő kérdésekre igen nehéz egyértelmű válaszokat adni. Kutatásmódszertani szakemberek véleménye szerint a társadalomtudományi kutatások manapság kevésbé épülnek hipotézisekre, mert a hipotézisek már egyre kevésbé képezik a társadalomtudományi kutatások fő irányát[39]. A szélesebb körű alkalmazhatóság miatt a kérdések feltevésének nagyobb szerepet kell adni.[40] A fenti okok miatt elsősorban a kutatási kérdések megfogalmazását és a dolgozat során azok megválaszolását részesítettem előnyben, azonban a doktori szabályzat előírásainak[41] megfelelően igyekeztem hipotéziseket is megfogalmazni, de csupán azon kérdések mellé, amelyekhez a vonatkozó szakirodalmi tételek megalapozták egy

[34] Ágoston 1973: 17
[35] Gaál – Jászi 2015: 20
[36] Robson 2011: 58
[37] Robson 2013: 69
[38] Thomas 2013: 16
[39] Thomas 2013: 16
[40] Robson 2011: 69
[41] NKE Egyetemi Doktori és Habilitációs Szabályzat 43.§

előjelzett válasz megfogalmazását. A többi kérdéshez azért nem rendeltem hipotézist, mert a várakozásaim az elméleti alapok tükrében nem voltak kellően indokoltak. Ennek ellenére szükségesnek tartom ezen kérdések megfogalmazását is, mert a keresendő válaszok jelentős hatást gyakorolhatnak az intézkedéstaktikai oktatás és képzés területére. Így végül összesen 8 kutatási kérdést és 4 hipotézist fogalmaztam meg.

A kérdések széttartónak tűnhetnek, mert több, egymástól különböző, és első hallásra egymástól távol álló témakörre vonatkoznak, ugyanakkor szeretnék rámutatni, hogy mindegyik az intézkedéstaktikai oktatás és képzés feljesztését hivatott elősegíteni, ezáltal pedig szorosan összefüggnek egymással. Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés általam vélt hiányosságait (kivéve a fent már említett egységes oktatási tematika és egységes kimeneti követelmények kérdését) igyekeztem hiánytalanul vizsgálat tárgyává tenni, és ehhez mindegyik kérdés megfogalmazását szükségesnek tartottam.

KK1

Az első kutatási kérdés a következő: **A rendszeresen közterületen szolgálatot ellátó rendőrök intézkedési gyakorlata milyen mértékben felel meg az intézkedéssel szemben támasztott követelményeknek?** A kérdésben foglalt követelmények összhangban a 18/2008. ORFK utasítással az alábbiak: jogszerűség, szakszerűség, biztonságosság, arányosság, objektivitás és eredményesség.[42] Az intézkedések végrehajtásának konkrét technikáit, taktikáit ugyanezen utasítás melléklete, valamint a Módszertani Útmutató tartalmazza. 2024 decembere óta a 18/2008. ORFK utasítás helyett hatályba lépett a 31/2024. ORFK utasítás, azonban annak taktikai ajánlásokat tartalmazó melléklete a disszertációm leadásának időpontjáig még nem készült el, ezért kutatásaimhoz az előbbi utasítás mellékletének tartalmát volt módom figyelembe venni. Fenti kérdés az évek során összegyűjtött saját megfigyelések, tapasztalatok, valamint rendőr kollégák velem megosztott szakmai gondolatai alapján fogalmazódott meg bennem, és motivált egy erre irányuló kutatás végrehajtására.

H1

Az első kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis az alábbi: **A rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó, hivatásos állományú rendőr tagjai jelentős részének intézkedési gyakorlata nem elégíti ki maradéktalanul azokat a biztonságosságra és szakszerűségre vonatkozó**

[42] 18/2008. ORFK utasítás: melléklet, II. fejezet

követelményeket, amelyeket a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. ORFK utasítás és a közúti járművek megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról szóló Módszertani Útmutató megfogalmaz.

KK2

A második kutatási kérdés a 45/2020. BM rendeletben[43] és a 35/2020. ORFK utasításban[44] foglalt előírások szerinti fizikai alkalmasságvizsgálatokhoz kapcsolódik: **Milyen módon és mértékben változtak (szigorodtak vagy enyhültek) az említett normákban foglalt alkalmasságvizsgálati eljárás és a meghatározott sztenderdek a korábbiakhoz képest?** A korábbi eljárásokat és sztenderdeket az 57/2009. IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet[45] és a 43/2010. ORFK utasítás[46] határozta meg. E kérdés jelentőségét az adja, hogy a képzésbe belépő személyi állomány fizikai alkalmassági szintje lényeges és sokirányú hatást gyakorol a rendőrök fizikai képességeinek, ezáltal pedig az intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztésére és fejlődésére. Így például, ha a követelményszint adott esetben számottevően csökken, akkor annak lényeges következményei kell, hogy legyenek, a rendőrök intézkedéstaktikai képzése során a fizikai képességek fejlesztése vonatkozásában. A második kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis az alkalmasságvizsgálatokra vonatkozó korábbi és új szabályozás összehasonlításán alapul.

H2

A második kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis az alábbi: **a 2020 decemberétől érvénybe lépett fizikai alkalmasságvizsgálatok által kijelölt követelményszintek a korábbiakhoz képest kevesebb elvárást támasztanak a rendőrök fizikumával kapcsolatban, ez pedig új elvárásokat támaszt a rendőrök kiképzése terén, nevezetesen, hogy a fizikai felkészítésre nagyobb figyelmet kell fordítani.**

KK3

A harmadik kutatási kérdés az intézkedéstaktikai képzés gyakorlati kivitelezésének részleteivel, módjával kapcsolatos változások azonosítására és értékelésére irányul:

[43] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet
[44] 35/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás
[45] 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet
[46] 43/2010. (OT 24.) ORFK utasítás

Mennyiben különbözik az intézkedéstaktikai képzés végrehajtásáról szóló 31/2024. ORFK utasításban foglalt szabályozás, azon belül is főként a képzéseken való részvétel mértékére és gyakoriságára vonatkozó előírás az ezt megelőzően érvényben lévő 18/2008. ORFK utasítástól? A kérdés megszületésében szerepet játszott az az észrevételem, mely szerint a korábbi norma előírásai csupán kis mértékben voltak képesek elősegíteni a rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának minőségi fejlődését és szinten tartását, ez tette szükségessé egy új norma megalkotását.

H3

A harmadik kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis szerint **az intézkedéstaktikai képzés végrehajtásáról szóló 31/2024. ORFK utasítás olyan szabályozásokat tartalmaz, elsősorban az intézkedéstaktikai képzéseken való részvétel mértéke és gyakorisága, illetve a képzés egyes további jellemzői terén, amelyek jobban elősegítik a rendőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztését, mint a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. ORFK utasítás által megfogalmazott szabályozások.**

KK4

A negyedik kutatási kérdés az intézkedéstaktikai oktatáshoz, képzéshez szükséges pedagógiai ismeretek körére irányul. Kérdésem így hangzik: **Milyen (pozitív vagy negatív) hatást gyakorol az oktatók és kiképzők pedagógiai felkészültségének növelése és az ezáltal szerzett képességek gyakorlati alkalmazása az intézkedéstaktikai oktatás és képzés eredményességére?** A negyedik kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis a vonatkozó pedagógiai szakirodalom előzetes vizsgálatán, valamint az intézkedéstaktikai foglalkozások, és az azokon alkalmazott pedagógiai módszerek megfigyelésén alapul.

H4

A negyedik kutatási kérdéshez kapcsolódó hipotézis szerint: **amennyiben az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők megfelelő pedagógiai jártasságra tesznek szert, és a megszerzett jártasságot a gyakorlati oktatás során megfelelően alkalmazzák, az számottevő pozitív hatást gyakorolhat az intézkedéstaktikai oktatás és képzés eredményességére.**

KK5

Dolgozatom ötödik kutatási kérdése a rendőrök hatékony intézkedéstaktikai oktatásához és képzéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételekre irányul. **Milyen mértékben biztosítottak a rendőrök intézkedéstaktikai oktatásához és képzéséhez szükséges tárgyi és (a negyedik kutatási kérdésben foglaltakon túlmutató) személyi feltételek?** Ezt a kérdést azért tartom fontosnak megvizsgálni, mert az intézkedéstaktikai foglalkozások megtartása igen összetett és számos feltétel teljesülését megkívánó feladat. Az egyik ilyen feltétel a negyedik kutatási kérdésben említett pedagógiai képességek megléte, ugyanakkor a többi feltétel – mint például az oktatás infrastruktúrája, az oktatók és tanulók létszáma stb. – is jelentős hatással bír a foglalkozások céljának elérése tekintetében. Ezek a feltételek meglehetősen szubjektívek, mert minden oktató és kiképző támaszthat más-más igényeket a képzések feltételrendszerével szemben, ezért ehhez a kérdésemhez nem fogalmazok meg hipotézist. Kérdésemet az intézkedéstaktikai oktatással foglalkozó intézmények és szervezeti egységek, valamint intézkedéstaktikai képzések végrehajtásával foglalkozó egyes szervezeti egységek tanulmányozásával válaszolom meg.

KK6

A hatodik kutatási kérdés a rendőrök önismereti szintje fejlesztésének lehetséges hatásaira irányul. **Hozzájárulhatnak-e a rendőrök önismereti készségei, illetve azok fejlesztése az intézkedési képességeik fejlődéséhez, valamint hozzájárulhatnak-e az oktatók és kiképzők önismereti készségei, illetve azok fejlesztése az intézkedéstaktikai oktatás és képzés fejlődéséhez?** A kérdésben foglalt önismereti szint fogalma alapvetően a rendőr személyiségének fejlettségére utal, amely önmaga megértésében, saját képességeinek tudatosításában nyilvánul meg. Ennek a kérdésnek a jelentőségét abban látom, hogy a magasabb önismereti szint véleményem szerint előre tudja mozdítani a rendőrök intézkedési gyakorlatának minőségét, különösen az állampolgárokkal történő kommunikáció és a veszélyt jelentő állampolgári viselkedések felismerése terén. Ez úgy nyilvánul meg, hogy az önismeret fejlesztése során a rendőr felismeri saját maga jellemzőit, majd tisztában lesz azokkal az őt ért hatásokkal, amelyek hozzájárultak ezen jellemzők kialakulásához, ami pedig fokozatosan hozzájárul mások viselkedésének megértéséhez is. Ez a folyamat pedig jelentős hatást gyakorol a rendőri intézkedések szakszerűségi és biztonságossági követelményeinek teljesülésére. Ugyanakkor az erre irányuló képességek fejlesztése csak úgy valósulhat meg, ha az oktatók és kiképzők szintén tudatosan foglalkoznak önismeretük fejlesztésével. Ehhez a

kérdéshez szintén nem fogalmazok meg hipotézist, csupán leíró jelleggel mutatom be az önismeret fejlesztésének jelentőségét és lehetőségeit, ezáltal válaszolom meg a feltett kérdésemet.

KK7

Dolgozatom hetedik kutatási kérdése a rendőrök intézkedéstaktikai felkészítéséhez tartozó önvédelmi és közelharc technikák körére vonatkoznak. **Alkalmas lehet-e a Krav Maga önvédelmi rendszer arra, hogy a rendőri munkához illesztve a magyar rendőri képzés országosan egységes részévé váljon?** A kérdés indokoltságát – egyebek mellett – az a körülmény adja, hogy az intézkedéstaktikai felkészítés részét képező önvédelmi és közelharc-technikák tekintetében jelenleg nincsen egységes és rendszeres gyakorlat. A rendőrök részére tartott különböző intézkedéstaktikai foglalkozásokon az oktatók és instruktorok egymástól különböző minőségű és mennyiségű mozgásanyagokkal oldják meg a felkészítést. A kérdés jelentőségét abban látom, hogy a rendőröknek munkájuk szakszerű és biztonságos elvégzéséhez szükséges a testi kényszer elemeinek minél szélesebb körű ismerete, továbbá a megfelelő kondicionális és koordinációs képességek kialakítása, amelyet csupán az ezek fejlesztését célzó rendszeres foglalkozásokkal lehet elérni. Kérdésemhez ebben az esetben sem fogalmaztam meg hipotézist, csupán leíró jelleggel mutatom be a Krav Maga önvédelmi rendszert, mint a fenti célok eléréséhez általam alkalmasnak ítélt mozgásformát.

KK8

A nyolcadik kutatási kérdés az intézkedéstaktika fogalmára vonatkozik. Az intézkedéstaktika meghatározása a vonatkozó szakirodalmakban nem egységes, és a meghatározások a gyakorlathoz képest olykor pontatlanul fogalmaznak. Mivel Arisztotelész szerint *„… minden tanítás és tanulás kezdete a pontos definíció”*[47], szükségét érzem ezt a kutatásom tárgyává tenni. **Milyen mértékben felel meg a tudományos követelményeknek az intézkedéstaktika fogalmának jelenlegi szakirodalmi felfogása, illetve van-e mód annak pontosítására, továbbfejlesztésére?**

[47] Arisztotelész i.e. 350: I. fejezet 5. rész

1.5 Kutatási célok

Dolgozatom megírását elsősorban az intézkedéstaktikai oktatás és képzés fejlesztési szándéka motiválta. Az RTK intézkedéstaktikai oktatójaként és egyben pedagógusként rálátással rendelkezem az oktatási, képzési területre, rendőrként és instruktorként pedig az intézkedéstaktikai gyakorlatra. A rendőrök intézkedési gyakorlatában, valamint az oktatók és kiképzők oktatói gyakorlatában általam tapasztalt hiányosságok arra ösztönöztek, hogy ezen a téren tett megfigyeléseimet kutatásokkal támasszam alá, és feltárjam azok okait. Főbb kutatási céljaim, hogy:

- hozzájáruljak a rendőrök intézkedéstaktikai oktatásának és képzésének fejlesztéséhez, rámutatva a felmerülő hiányosságokra és a fejlesztés lehetőségeire biztonságosabbá és hatékonyabbá tenni az intézkedéseiket;
- a professzionálisabb intézkedések által eddiginél nagyobb legyen és erősödjön a rendőrök iránti bizalom a lakosságban, ami elősegíti a rendőri munka hatékonyságát;
- a rendőrség oktatási és képzési rendszere engedve a korábbi konzervatív elveiből teret engedjen a rendészeten kívül más tudományágak, elsősorban a pedagógia tudományos eredményeinek, ezáltal lépéseket tegyen a fejlettebb iskolarendszerekhez történő felzárkózás felé, valamint;
- az intézkedéstaktikai oktatás és képzés téren olyan paradigmaváltáshoz járuljak hozzá, amelyben az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők pedagógiai felkészítése a jelenleginél nagyobb szerepet kap, ezáltal az oktatás és képzés hatékonysága és színvonala nő.
- A fentieken túl személyes célom a megfelelő önismeret rendőrök oktatásában való jelentőségének hangsúlyozása és népszerűsítése, amely szintén jelentős mértékben javíthat az intézkedési gyakorlat és az intézkedéstaktikai foglalkozások minőségén.

1.6 Kutatási módszerek

Kutatásaimhoz részben kvalitatív (interjúk, beszélgetések, megfigyeléses vizsgálat), részben kvantitatív (kérdőíves vizsgálatok) módszereket alkalmaztam. Idődimenzió szempontjából elsősorban keresztmetszeti kutatást végeztem, vagyis egy adott időpillanatban történt a mintavétel és az adatgyűjtés, amelyeket nem ismételtem meg bizonyos időközönként. Munkámat a célját tekintve részben felderítő, részben magyarázó kutatásnak tekintem.

Először információkat gyűjtök, melyekből egy adott helyzetet – jelen esetben a rendőrök intézkedéstaktikai képességeit, valamint az oktatás és képzés minőségét – mutatom be, majd a megszerzett információk közti ok-okozati összefüggések feltárására törekszem. Az indítékaimat tekintve alkalmazott kutatást végeztem, hogy az eredményeim a gyakorlatban is felhasználhatók legyenek.

Dolgozatom második fejezetében az intézkedéstaktika és a kutatásaimmal kapcsolatba hozható egyéb releváns fogalmak jelentését határozom meg. Felkutattam az intézkedéstaktika fogalmi meghatározásával foglalkozó szakirodalmi tételeket, és az azokban talált meghatározásokat részleteikben és összességében is elemeztem. Javaslatot tettem az intézkedéstaktika új fogalmi meghatározására. Összegyűjtöttem az intézkedéstaktikának néhány idegen nyelvű elnevezését, amelyeket összehasonlítok a magyar megfelelőjével. Ezt követően pontosan meghatározom néhány olyan kifejezés jelentését, amelyek a kutatásaim tárgyát vagy alanyait képezik, vagy azokkal szoros összefüggésben állnak.

A harmadik fejezetben bemutatom az intézkedéstaktika magyarországi kialakulásának és fejlődésének történetét. Ehhez felkutattam az erről szóló hazai szakirodalmat, valamint mélyinterjút készítettem Kocsis Istvánnal, akinek az 1990-es években úttörő szerepe volt az intézkedéstaktika fejlesztésében a rendőrségen. Ezen túl anyagokat gyűjtöttem az egykori Rendőrtiszti Főiskola archívumából, valamint információgyűjtés céljából felvettem a kapcsolatot korábbi és jelenlegi oktatókkal is.

A negyedik fejezetben a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő magyar rendőrök intézkedési képességeit vizsgálom. A megfelelő magyar és külföldi szakirodalmi munkákból felkutattam és bemutattam a rendőri munka hatékonyságának mérési lehetőségeit. Ezt követően a rendőrök képességeit vizsgáltam módszertani trianguláció segítségével, vagyis három különböző, de egymást kiegészítő kutatási módszerrel. Először megfigyelést végeztem egy hónap időtartam erejéig egy budapesti rendőrkapitányság közrendvédelmi állományának körében. Járőrökkel és körzeti megbízottakkal együtt láttam el járőrszolgálatot, és vettem részt az intézkedésekben, közben pedig figyeltem munkájukat az intézkedéstaktikai alapelvek és a 18/2008. ORFK utasításban megfogalmazott technikai és taktikai ajánlások megvalósulása tekintetében. Ezt követően interjút készítettem nyolc különböző szolgálati helyen szolgálatot ellátó intézkedéstaktikai instruktorral, akiket az állományuk intézkedéstaktikai gyakorlatáról és az általa tartott képzések körülményeiről kérdeztem. Végül országos kérdőíves felmérést végeztem a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő magyar rendőrök körében, amelyben a saját és társaik intézkedési képességeiről kérdeztem

őket. A kérdőívet kitöltők száma 184 fő volt. A trianguláció egyes elemeinek eredményeit összevetettem és együttes eredményeikből vontam le a következtetéseimet.

Dolgozatom ötödik fejezetében

- a rendőröket képző iskolákba és szervezeti egységekbe történő felvételi eljárás szabályait,
- a rendőröket képző iskolákban és szervezeti egységekben történő intézkedéstaktikai oktatás körülményeit és
- az iskola elvégzése utáni intézkedéstaktikai képzések gyakorlati megvalósulását

vizsgáltam, ugyanis a rendőrök intézkedéstaktikai képességeire az állam vagy a rendőrség csupán ezen a három ponton tud hatást gyakorolni. Feldolgoztam a rendőr iskolákba történő felvételi eljárásról – különösen a fizikai állapotfelmérésről – szóló régi és új jogszabályokat, majd ezeket összehasonlítottam egymással. Interjút készítettem a Belügyminisztérium Közszolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály főtanácsadójával, akinek jelentős szerepe volt a jogszabályváltozások kialakításában, és őt kérdeztem a változtatások okairól és körülményeiről. Megvizsgáltam az intézkedéstaktikai oktatás körülményeit az országban található öt különböző intézményben. Ehhez kérdőíves felmérést végeztem az intézkedéstaktikai oktatók körében, majd két év elteltével a mélyebb vizsgálódás érdekében interjút készítettem ugyanezen intézmények oktatóival. Az intézkedéstaktikai képzések vizsgálatához felhasználtam az előző fejezetben bemutatott instruktorokkal készített interjúk eredményeit, valamint újabb interjút készítettem egy budapesti rendőrkapitányságon a képzések tervezéséért felelős Közrendvédelmi Alosztály vezetőjével.

A hatodik fejezetben az intézkedéstaktikai oktatás és az intézkedéstaktikai képzések fejlesztési lehetőségeit keresem. Ehhez felkutattam és feldolgoztam számos magyar és külföldi szakirodalmi tételt. Elemeztem az NKE fejlesztési tervét, a Kreatív Tanulási Programot, amelynek néhány jó gyakorlatát, és azok intézkedéstaktikai foglalkozásokon történő alkalmazásának lehetőségeit részleteztem. Kifejtem és részletesen magyarázom az intézkedéstaktikai oktatásának és az intézkedéstaktikai képzéseknek hatékonyságáról alkotott elméletemet. Felkutattam számos, a képzéshez felhasználható szakirodalmi munkát. Bemutattam a pedagógia jelentőségét az oktatásban, illetve az egyes pedagógiai módszerek pozitív hatásait. Kifejtettem a rendőrök lőkiképzésével kapcsolatos észrevételeimet, és kerestem annak fejlesztési lehetőségeit. Megvizsgáltam a Krav Maga önvédelmi rendszert és annak a rendőrök képzésébe történő beépíthetőségét. Ehhez feldolgoztam a rendszer megalkotója által írt könyvet, valamint felvettem a kapcsolatot három magyar Krav Maga

oktatóval, akik információkkal segítették munkámat. Feldolgoztam egy amerikai veterán nevelőtiszt, Rory Miller konfliktusról és erőszakról szóló könyvét, amelyből kigyűjtöttem azokat a jó gyakorlatokat, amelyek a magyar rendőrök intézkedéstaktikai oktatásához, képzéséhez és lélektani felkészüléséhez segítséget nyújthatnak.

Dolgozatom hetedik fejezetében külföldi kitekintést végeztem. Ennek során összegyűjtöttem és feldolgoztam számos magyar és külföldi szakirodalmi tételt, amelyek alapján megvizsgáltam néhány európai ország rendőr iskoláinak működését. Különös figyelmet fordítottam a finn rendőrképzés elemzésére. Az ennek során feltárt eredmények alkalmasak arra, hogy jelentős mértékben megerősítsék, illetve kiegészítsék a korábbi fejezetekben feltárt eredményeket.

A 1. számú táblázatban összefoglalva is bemutatom az elvégzett kutatómunkám egyes állomásait.

1. táblázat: A dolgozatban végzett kutatómunkák

Kutatómunka	
1.fejezet	A főbb intézkedéstaktikai szakirodalmak áttekintése.
2.fejezet	A hazai szakirodalom áttekintése.
	Az intézkedéstaktika fogalom magyar és idegen nyelvű fordításainak elemzése, pontosabb fogalommeghatározás megalkotása.
	A dolgozat elméleti keretének meghatározása.
	A küzdősport, a harcművészet és más rokon kifejezések összegyűjtése, fogalmi elkülönítése.
3.fejezet	Mélyinterjú Kocsis István intézkedéstaktika szakemberrel.
	A rendőri intézkedéstaktika hazai fejlődésének és legfőbb állomásainak bemutatása.
4.fejezet	A rendőri munka hatékonyságának és mérési lehetőségeinek összegyűjtése, elemzése.
	Egyhónapos megfigyelő kutatás egy budapesti rendőrkapitányság közrendvédelmi állományán belül, járőrszolgálat ellátása közben.
	8 db interjú egy-egy fő intézkedéstaktikai instruktorral.
	Országos kérdőíves felmérés (184 fővel) a rendőrség közrendvédelmi állománya körében.
5.fejezet	Korábbi és új alkalmasságvizsgálatokról szóló jogszabályok összehasonlító elemzése.
	Interjú a Belügyminisztérium Közszolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály főtanácsadójával.
	A 2020-as és a 2023-as éves fizikai alkalmasságvizsgálatról szóló jelentések tanulmányozása.
	Kérdőíves felmérés az adyligeti, körmendi, miskolci és szegedi iskolák intézkedéstaktikai oktatói körében.
	4 db interjú az adyligeti, körmendi, miskolci és szegedi iskolák egy-egy intézkedéstaktikai oktatójával.
	2 db interjú egy budapesti rendőrkapitányság instruktorával és a Közrendvédelmi Alosztály vezetőjével.
	A 18/2008 ORFK utasítás feldolgozása, elemzése, átdolgozási lehetőségeinek bemutatása.
6.fejezet	A Kreatív Tanulási Program feldolgozása, intézkedéstaktikai oktatásában való alkalmazási lehetőségének bemutatása.
	Néhány jó oktatói módszer intézkedéstaktikai oktatásba való átültetési lehetőségének bemutatása.
	Az intézkedéstaktika hazai oktatásának hatékonyságáról kialakított elmélet kidolgozása.
	Konkrét pedagógiai módszerek intézkedéstaktikai oktatásban való alkalmazási lehetőségének kidolgozása.
	Éves lövészeti továbbképzés és az Intézkedéstaktika Alosztály tevékenységének egy-egynapos megfigyelése, elemzése.
	Az intézkedéstaktika oktatásához felhasználható szakirodalmak összegyűjtése.
	A lőkiképzés fejlesztési lehetőségeinek összegyűjtése, elemzése.
	A lőfegyverkezelés mozgástani vizsgálata.
	Interjú Szikszay Tamás lőkiképzővel.
	Az önismeret rendőri munkában való jelentőségének elemzése, ezzel összefüggésben Ken Wilber integrál elméletének bemutatása.
	A Krav Maga önvédelmi rendszer elemzése és intézkedéstaktikában való felhasználási lehetőségeinek bemutatása.
	Rory Miller, amerikai kiképző könyvének feldolgozása és az abban foglalt jó gyakorlatok intézkedéstaktikában történő alkalmazási lehetőségének bemutatása.
7.fejezet	Más országokban működő rendőrségek hazai és külföldi szakirodalmának feldolgozása.
	A lakossággal arányos rendőri létszámok összegyűjtése, összehasonlítása Európa legtöbb országában.
	Egyes külföldi rendőrségek felvételi eljárásának és képzésének, jó gyakorlatainak bemutatása.
	A német és a magyar fegyveres biztonsági őrség összehasonlítása.
	A finn rendőrök képzési alapelvei és néhány jó gyakorlat adaptálási lehetőségének bemutatása.

Forrás: Saját szerkesztés.

2. A KUTATÁS ELMÉLETI-FOGALMI KERETEI

Dolgozatom az intézkedéstaktika témája köré épül, ezért ebben a fejezetben részletesen elemzem és értékelem annak fogalmát, valamint – ennek alapján – kísérletet teszek a fogalom újradefiniálására. Ezen túl megemlítek és egymástól elkülönítek számos, a témához szintén szorosan kapcsolódó szakkifejezést is.

2.1 Az intézkedéstaktika fogalma

Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés vizsgálata előtt szükséges meghatározni az egyes témához kapcsolódó fogalmakat, elsősorban az intézkedéstaktika fogalmát. Az intézkedéstaktika szóval a hétköznapi életben aligha találkozhatunk, mivel ez elsősorban a rendészeti terminológiához tartozik. Ebből kifolyólag hagyományos lexikonokban, értelmező szótárakban, szinonimaszótárakban, a Hadtudományi Lexikonban[48] vagy a Rendészeti Kommunikációs Lexikonban[49] nem található ilyen szócikk. Ami talán a legfontosabb, és mindenképpen említést érdemel, hogy az intézkedéstaktika fogalmát a Rendészettudományi Szaklexikon sem tartalmazza, amely hiányosságot mindenképpen pótolni javaslok. Az intézkedéstaktika fogalmát egyedül a Magyar Rendészettudományi Társaság Rendészettudományi Szószedete határozza meg, amely így fogalmaz:

„*Meghatározott cél elérése érdekében kezdeményezett, az adott helyzethez legjobban igazodó szükségszerű magatartások, eljárások, fogások olyan összessége, melyeket a vonatkozó szabályok, előírások betartásával teljesítenek.*”[50]

A fenti definíció kissé általánosan fogalmaz, ugyanis ezek az állítások alkalmazhatók lehetnek szinte minden rendészeti szakterület szinte minden tevékenységére. Az alábbiakban a fenti fogalommeghatározást teszem vizsgálat tárgyává.

A definíció egyik hiányossága, hogy nem határozza meg, kik is az intézkedéstaktika alkalmazói. Intézkedéstaktikát a szakmai közmegegyezés szerint a rendészeti szakemberek alkalmaznak, akiket a közhatalmi jogosítványaik mennyisége, erőssége alapján három csoportba sorolhatunk. A legkiterjedtebb közhatalmi jogosítványai az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv hivatásos állományának van. A következő, kevésbé

[48] Hadtudományi Lexikon A-L. 1995
[49] Rendészeti Kommunikációs Lexikon 2010
[50] Rendészettudományi Szószedet 2008

kiterjedt közhatalmi jogosítványokkal jellemezhető csoportba a Terrorelhárítási Központ, a Nemzeti Védelmi Szolgálat, a büntetés-végrehajtási szervezet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Országgyűlési Őrség és az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság tartozik. A rendészeti feladatokat ellátó szervek harmadik – legszűkebb körű közhatalmi jogosítványokkal rendelkező – csoportjába tartozik a katasztrófavédelem, a természetvédelmi őrségek, az önkormányzati természetvédelmi őrségek, a mezőőrség, a közterület-felügyeletek, az erdővédelmi szolgálatok, az erdészeti szakszemélyzet, a hivatásos vadászok, a halászati őrök és a hegyőrök, a személy- és vagyonőri társaságok, a magánnyomozók és a polgárőrség.[51] A fenti szervek működési eltéréseikből adódóan különböző jellegű intézkedéseket gyakorolnak, de az ennek során alkalmazott technikákban és taktikákban nagy az átfedés.

A fogalom meghatározásában található *„meghatározott célok”* körével kapcsolatban kérdéses, hogy pontosan mire vonatkozik. Minden rendészeti szerv esetében létezik egy, a szerv feladatait és működését meghatározó jogi-szabályozási keretrendszer. A meghatározásban említett *„cél”* egyfelől lehet az e jogi-szabályozási keretrendszerben meghatározott feladatok teljesítése. Ugyanakkor a rendészeti szakemberek nem csak a feladataik ellátása közben alkalmazhatnak intézkedéstaktikát, hanem a feladatkörükbe nem tartozó tevékenységek közben is. Ilyen lehet például egy turista útbaigazítása, amelyet egy rendésznek társadalmi szerepéből adódóan illik végrehajtania, de a jogszabályok nem térnek ki rá. Az intézkedésekkel szemben támasztott egyik követelmény az eredményesség. Ez alapján az alkalmazott magatartások, eljárások, fogások célja lehet az intézkedés eredményes befejezése. A meghatározott célok köre tehát elég széles palettán helyezkedhet el, azok konkrét meghatározása komoly kihívást jelentene.

Vizsgálatra szorul a kérdés, hogy az intézkedéstaktika alkalmazásának céljai minden esetben szükségszerűek-e. A szükség szó jelentése: „*Az a tény, hogy valakinek, valaminek hiányzik az, aki, ami nélkül nem tudja létét fenntartani vagy célját megvalósítani.*” A szükségszerű jelentése: „*A dolgok, körülmények, események összefüggéséből elkerülhetetlenül következő.*”[52] Kijelenthető, hogy amit a jogszabályokban leírt feladatok ellátása érdekében végeznek a rendészek, azok minden esetben szükségszerűek. Ugyanakkor említettem, hogy ők nem csupán a működésüket meghatározó jogi-szabályozási keretrendszerben foglalt feladataik ellátása közben alkalmaznak intézkedéstaktikát. A megfogalmazást pontosítva tehát az

[51] Lippai 2024: 50
[52] Magyar Értelmező Kéziszótár 1992: 1318

intézkedéstaktikai magatartások, eljárások, fogások a legtöbb esetben szükségszerűek, de nem mindig.

A magatartások, eljárások, fogások *„adott helyzethez”* igazítása szintén kérdéseket vet fel. Az adott helyzet szóhasználat helyett szerencsésebbnek tartom az intézkedés körülményei kifejezést használni. Az intézkedés körülményei közé sorolható az intézkedés helyszíne, az intézkedés alá vont személy neme, magatartása, alkata, szándéka, kinézete, felszerelése, ápoltsága, a rendészeti szakember testi adottságai, képességei, a fényerősség, időjárás, hőmérséklet és számos más tényező, melyek mind hatással vannak az intézkedés végrehajtásának módjára, és a magatartások, eljárások, fogások alkalmazásának lehetőségére.[53]

A *„magatartások, eljárások, fogások”* kifejezés szintén pontosításra szorul. A magatartás szó jelentése: *„Az a mód, ahogy környezetünkkel, az élet, a társadalom jelenségeivel szemben állást foglalunk. Ennek megnyilvánulása, viselkedés.”*[54] Az eljárás szó jelentése: *„Valamely sajátos módon végzett művelet vagy tevékenység. Rendőrségi vagy bírósági vizsgálat, intézkedés.”*[55] A fogás szó önmagában megragadást jelent. Rokon értelmű kifejezése az önvédelmi fogás vagy közelharc-fogás. A rendőrség szolgálati szabályzata a testi kényszer technikák közé sorolja a megfogást, de ezen túl a leszorítást, elvezetést is. Fenti három kifejezésnek van helye ugyan az intézkedéstaktikában, mégsem fedik le a fogalomba tartozó összes elemet teljes egészében, ezért helyettük inkább a technikák és taktikák összessége kifejezést javaslom használni.

Retek Amadé munkájában így ír az intézkedéstaktikáról: „*Az intézkedéstaktika az intézkedést végrehajtó rendész szakmai ismeretén alapuló olyan döntés, amely az intézkedés körülményeit olyan módon alakítja, hogy az az intézkedés alá vontat a rendész törvényes szándéka szerinti magatartásra – cselekvésre vagy annak abbahagyására – kényszeríti, a védendő értékek biztonságának garantálásával egy időben. A megfelelő taktika alkalmazása azt jelenti, hogy a rendész pontosan értékeli az adott helyzetet, és minden cselekedete összhangban áll a szakszerűség, jogszerűség, arányosság elveivel.*”[56] A fenti két mondatot a szerző nem a fogalom új meghatározásának szándékával írta, mégis konkrétabb és kimerítőbb, mint ami a szószedetben található és számos elemében pontosabb is, tehát érdemes felhasználni egy új definíció megalkotásához. Az alábbiakban ennek elemeit vizsgálom.

[53] 18/2008. ORFK utasítás: I. fejezet
[54] Magyar Larousse Enciklopédia 1992: 758
[55] Magyar értelmező Kéziszótár 1992: 285
[56] Retek 2023: 14

A szerző úgy fogalmaz, hogy a rendésznek csak a szakmai ismeretén alapulhat a döntése. Ezzel a megállapítással részben értek egyet, ugyanis a rendész a döntését nem csak a szakmai ismeretek, hanem az értékrendje, a képességei, a tapasztalatai, a beidegződései és még számos más szempont alapján hozza meg. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy ezek a szempontok néha az intézkedés előnyére, néha a hátrányára válnak. Akinél a hátrányára válik, annak érdemes az intézkedéstaktika szakmai ajánlásait követnie, akinél pedig előnyére, az a szakmai ajánlásokon túl figyelembe vehet más szempontokat is. Egy rendész a kellő szakmai önismeret hiányában nem biztos, hogy felismeri, hogy az általa figyelembe vett szempont pozitív vagy negatív hatással lesz-e az intézkedésére, ezért legtöbb esetben javasolt a szakmai ajánlásokat követni, de nem minden esetben.

A Rendészettudományi Szószedetben található meghatározás az intézkedéstaktikát magatartások, eljárások, fogások összességének nevezi, míg az utóbbi meghatározás egy döntésként utal rá. Tehát előbbi eszközrendszerek összességeként, utóbbi pedig egy fejben végbemenő folyamatként gondol az intézkedéstaktikára. Retek Amadé munkájában olvashatunk az OODA hurokról, amit más szóval döntési spirálnak nevez. Ez a spirál négy részre tagolható, melynek csupán egyik része a döntés, a másik három az információk érzékelése, értékelése, és végül a cselekvés.[57] Az intézkedéstaktikában a spirál mind a négy része szerepet játszik, tehát az egész nem korlátozható csak a döntésre, még akkor sem, ha ez az intézkedés legfontosabb eleme. Úgy gondolom, a döntés az inkább az intézkedéstaktika eszközrendszerének az alkalmazását jelenti, nem pedig magát az intézkedéstaktikát. Az intézkedéstaktika technikák és taktikák összessége, amelyek közül a rendész a döntése által kiválasztja a számára megfelelőt.

A szerző úgy fogalmaz, hogy a rendész az intézkedés alá vont személyt a törvényes szándéka szerinti magatartásra kényszeríti. A kifejezés véleményem szerint pontatlan, hiszen a rendésznek lehet olyan szándéka, amely bár törvényes, mégsem segíti elő az intézkedés eredményes befejezését. Szerencsésebb kifejezésnek tartom, hogy a rendész az intézkedés alá vont személyt a jogszabályok által előírt magatartásra kényszeríti.

A védendő értékek biztonságának garantálása túlzott optimizmusra utal. A rendész nem tudhatja előre, hogy az értékek biztonságát sikerül-e garantálni, vagy sem, minden esetre törekednie kell azok megóvására.

[57] Retek 2023: 16

A szerző szerint a megfelelő taktika alkalmazásának összhangban kell lennie a szakszerűség, jogszerűség és arányosság elveivel. A 18/2008 ORFK utasítás leírja az intézkedéssel szemben támasztott követelményeket, amelyeknek része a fenti három követelmény is, azonban az intézkedéstaktikának elsősorban a biztonságosság köré kell épülnie. Biztonság nélkül nem teljesíthető egyetlen másik alapelv sem, tehát azt kell elsődlegesnek tekinteni.

A fenti gondolatokat figyelembe véve javaslom az intézkedéstaktika meghatározását az alábbiakra módosítani: **Az intézkedéstaktika olyan technikákból és taktikákból felépülő eszközrendszer, amely felhasználásáról a rendész rendészeti feladatainak ellátása során szakmai ismereteire támaszkodva döntések sorozatát hozza abból a célból, hogy az intézkedés körülményeit a jogszabály előírásainak végrehajtása érdekében, a biztonságosság, a szakszerűség és az arányosság elveinek figyelembevételével alakítsa.**

Az intézkedéstaktika összetett szó. Mélyebb megértéséhez bemutatom az elő- és utótag jelentését és eredetét, valamint megvizsgálom a szó jelentését más nyelveken is.

Intézkedés szó jelentése:

- Az intézkedik igével kifejezett cselekvés, eljárás, tevékenység.
- Valaminek a megtételére, elvégzésére, végrehajtására, megindítására, valamely ügyre vonatkozó utasítás, rendelkezés.[58]
- Alakszerűséget nem igénylő hatósági akaratnyilvánítás. A szolgálati fellépés (hatósági eljárás) során realizálandó tevékenységek, megnyilvánulások, eljárások bizonyos köre. Azon tevékenységek összessége, amelyeket a rendőrség hatásköréből és illetékességéből adódóan bizonyos szituációkban megtenni köteles.[59]

Intézkedik: ügyintéz, ügyet lerendez, nyilvántartásba vesz, könyvel, adminisztrál.[60] Intézkedés jelentése a büntetőjogban: A Büntető Törvénykönyv VIII. fejezete[61] sorolja fel a büntetések mellett az intézkedéseket, mint jogkövetkezményeket. Az intézkedés szó ezen jelentése nem kapcsolódik az intézkedéstaktika fogalmához. Az intézkedés szó szinonimái: utasítás, rendelkezés, határozat, parancs, rendelet, ukáz, dekrétum, diktátum.[62] A fenti értelmezésekből arra a következtethetünk, hogy amikor a hivatásos intézkedik, akkor

[58] Magyar Értelmező Kéziszótár 1992: 597
[59] Rendészettudományi Szaklexikon 2019: 284
[60] Magyar Értelmező Kéziszótár 1992: 597
[61] 2012. évi C. törvény, VIII. fejezet
[62] Magyar Szinonimaszótár 2004: 180

valaminek a megtételére utasítja az intézkedés alá vont személyt, parancsot ad neki, nyilvántartásba veszi, illetve elkönyveli a cselekményt.

Taktika szó jelentése:

- A görög tekhné (hadászat, „az elrendezés művészete") szóból ered. Taktikosz (rendezett), tasszo (elrendez).[63]
- Egy cél elérésére alkalmazott módszer. Harcászat, harcmód, haditerv, eljárás, a kijelölt cél elérésére alkalmazandó eszközök és módszerek összessége, ügyeskedés, mesterkedés, fortély.
- A taktika a csapatok vezetését és alkalmazását tanítja. A hadászat a hadvezetésnek irányát és végcéljait tárgyalja, míg a taktika az előbbiből kifolyó intézkedéseket végrehajtja. Ezek: a menetek rendezése, a csapatok elszállásolása és biztosítása, végül pedig a harc vezetése.[64] A fenti megállapításokból az intézkedéstaktika szónak a következő szinonimáit alkothatjuk: harcászati utasítás, haditervről való rendelkezés, hadászati cél, a cél elérése érdekében adott utasítás, harcászati elrendezés, egy utasítás végrehajtása érdekében tett ügyeskedés, cél elérése érdekében tett ügyintézés.

Az emberiség történetében már az első államokban létezett intézkedéstaktika, hiszen voltak hivatalos személyek, akik felruházva bizonyos állami jogosultságokkal intézkedtek másokkal szemben. Az intézkedéstaktika elnevezés Krauzer Ernőtől származik, aki 1997 szeptemberében a Budapesti Rendőr Szakközépiskola oktatójaként ezt a nevet adta annak a tantárgynak, amelynek a kidolgozására felkérték, és amelynek feladata a rendőrök intézkedési képességeinek fejlesztése volt.[65] Kutatásaim során megismertem néhány rendőr kollégám gondolatait azzal kapcsolatban, hogy az intézkedéstaktika elnevezést nem tartják pontosnak, ezáltal nem szívesen használják. Inkább részesítenék előnyben az intézkedés módszertana kifejezést. Megvizsgáltam ennek a teóriának a helyességét. A fentiekben elemeztem a taktika szót, amelyből kiolvashatjuk, hogy a taktikát módszerként, módként is emlegetik, így tehát az intézkedés módszertana ennek csak rokon értelmű kifejezése lenne. Ugyanakkor a taktika szót még eszközként, célként, tervként, fortélyként is említik, ami viszont egyértelműen megmutatja, hogy a taktika több mindent foglal magába, mint a módszertan. Az intézkedéstaktika nem csak azt foglalja össze, milyen módon hajtsuk végre az intézkedést, hanem meghatározza az intézkedésről alkotott tervet, a célját, az alkalmazható eszközöket. Az intézkedéstaktika tehát pontosabb elnevezés, mint az intézkedés módszertana.

[63] Magyar Értelmező Kéziszótár 1992: 1326
[64] Pallas Nagy Lexikona 2000
[65] Krauzer 2023: 4

Német nyelven:

Németül az intézkedéstaktikát úgy mondják: Massnahme Taktik, vagy taktische Massnahmen, esetleg Einsatz Taktik. Ez szinte ugyanaz, mint a magyar elnevezés, hiszen a Massnahme intézkedést jelent, az Einsatz küldetést, a Taktik pedig taktikát. A német rendőrségi szótár[66] – amely funkcióját tekintve megfelel a magyar Rendészettudományi Szaklexikonnak – tartalmazza a Polizeitaktik kifejezést is, ami magyarul rendőrtaktikát jelent. A fogalmát a következőképpen határozza meg: *„A rendőri erők és erőforrások legjobb felhasználása a rendőrségi célok minél eredményesebb és gazdaságosabb megvalósítása érdekében."* A Polizeitaktik szó jelentése egy másik megfogalmazásban így hangzik: *„A küldetés/művelet vezetésének/irányításának tana az összes rendelkezésre álló eszköz lehető leghatékonyabb felhasználásával."*[67] A szótár harmadik kiadásában[68] szintén fellelhető a Polizeitaktik kifejezés, de újabb meghatározás már nem található hozzá. Habár a német rendőrségi szótár jóval terjedelmesebb, mint a magyar Rendészettudományi Szaklexikon, ráadásul előbbinek már több kötete megjelent, az intézkedéstaktika fogalmi meghatározását a magyarhoz hasonlóan túl általánosnak tartom.

Angol nyelven:

Angol nyelven már bonyolultabb a fordítás. Az amerikaiak többféleképpen is kifejezik ezt a fogalmat.

- Police tactics: rendőri taktika
- Action tactics: bevetés taktika
- Tactics of police measurement: a rendőri intézkedés taktikája
- Officer safety: rendőri biztonság
- Use of force: az erő alkalmazása

Az Amerikai Egyesült Államokban is előszeretettel használják a taktika kifejezést, emellett kiemelt szerepet kap a biztonság szó is. Mint arra már a bevezetőben kitértem, a rendőri intézkedéseknek hat alapelv köré kell épülnie. Ebből ez egyik a biztonságosság. Mindig több megoldás létezik, amivel egy intézkedés eredményesen befejezhető, azonban az összes kialakított taktika mind azt a célt szolgálja, hogy ezt a lehető legbiztonságosabb módon, a sérülés veszélyét minimálisra csökkentve lehessen végrehajtani. Így tehát érthető, ha az Egyesült Államokban rendőri biztonságként is utalnak az intézkedéstaktikára. Az erő

[66] Wörterbuch der Polizei 2001: 981
[67] Quizlet: Taktisches Verhalten 2023
[68] Wörterbuch der Polizei, 3. Auflage 2018: 1085

alkalmazása kifejezés egy egészen más megközelítés. Erő alatt itt nem csak a puszta fizikai erőt kell érteni, hanem a rendőrök összes kompetenciáját, a társakkal való együttműködést, az eszközöket, járműveket stb.

Kínai nyelven:

Kínaiul az intézkedéstaktikát a következő jelekkel jelölik: 警察防卫与控制[69]

Szó szerinti fordításban a jelentése: Rendőrségi védelem és ellenőrzés. Mivel a kínai írás eredetileg képírás volt, a fenti kifejezés írásjelenként a következő áttételes tartalmakat hordozza:

警: Figyelmeztet, veszélyre felhívja a figyelmet. (Egy pálcát tartó kéz veri az "áldozatot" és alatta egy kiáltó fej, amely jelez, hogy baj van.)

察: Megvizsgál. (A képen a templomtető alatti áldozatbemutatás látszik, amelyhez kell az egy dologra történő elmélyült koncentráció.)

防: Megelőz, megóv valamitől. (Dombsággal tarkított területet ábrázol, ami biztonságosabb, mint a síkság, ahol a támadót messziről észreveszik.)

卫: Védelem. (Egyszerűsített karakter, eredetileg 衛 volt és a város területén való járőrözést ábrázolta a kép.)

与: És. (Eredetileg 與 volt és csontízületet jelöl, ami összekapcsol, de a habarcsnak is ez a jele.)

控: Kontrollál, dominál. (Barlangi munkát ábrázol. Sokféleképp lehet értelmezni.)

制: Visszatart (Kés a marha nyakához szorítva.)

Összeolvasva pedig: 警察: rendőrség 防卫: védelem 与: és 控制: kontroll.

A korábban említettek szerint számos rendészeti szerv tagjának van intézkedési jogosultsága, azonban én dolgozatomban csak a rendőrséget vizsgálom. A rendőrségről szóló törvény[70] a rendőrök feladatköreit négy csoportba sorolja: bűnmegelőzési feladatok, bűnüldözési feladatok, államigazgatási feladatok és rendészeti feladatok. Az intézkedéstaktika ezek közül a bűnüldözési és a rendészeti feladatkörökben jelenik meg leghatározottabban, de a legjellemzőbb a rendészeti feladatkörön belül a rendőrnek az a feladata, miszerint „*ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat*".[71] Ennek megfelelően a rendőrségen belül kizárólag a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott

[69] Egy Kínában tanulmányokat folytatott magyar rendőrtől származó információ.
[70] 1994. évi XXXIV. évi törvény
[71] Finszter 2018: 121

szerv állományának közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó tagjainak a tevékenységével foglalkozom. Az állomány közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó tagjainak elsősorban a járőröket és a körzeti megbízottakat tekintem, de idetartozhatnak még a bűnügyi vagy a közlekedésrendészeti területen szolgálatot teljesítő rendőrök is. Az ő intézkedéstaktikai gyakorlatukat, gondolataikat és az őket felkészítő oktatókat, kiképzőket és intézményeket vizsgálom.

2.2 A dolgozat témájához kapcsolódó fogalmak

Gyakran említem az intézkedéstaktikai oktató, instruktor, lőkiképző és egyéb, a témával rokon kifejezéseket. Mivel ezek többféleképpen is értelmezhetők, az alábbiakban tisztázom, hogy mit is értek alattuk. Továbbá az intézkedéstaktika kialakulásának történetével foglalkozó fejezetben gyakran említem a küzdősportokat, harcművészeteket, rendőri közelharcot, és további, a témához köthető fogalmakat, melyeknek a jelentését szintén pontosan meghatározom, ezáltal pedig egymástól is elkülönítem őket.

Intézkedéstaktikai oktatás:

Az intézkedéstaktikai oktatás alatt azt a tevékenységet értem, amelyet intézkedéstaktikai oktatók végeznek rendőröket képző oktatási intézményekben és szervezeti egységekben. Ezek az oktatási intézmények az RTK, az MRVT, a KRVT és a Tagozatok.

Intézkedéstaktikai oktató:

Kizárólag a fent említett intézményekben oktatóként tevékenykedő, intézkedéstaktikai tantárgyakat oktató rendőrök, akik jellemzően valamilyen oktató vagy kiképző beosztásban teljesítenek szolgálatot.

Intézkedéstaktikai képzés:

Az intézkedéstaktikai képzések azok a foglalkozások, amelyeket intézkedéstaktikai instruktorok vagy lőkiképzők végeznek a szolgálati helyeiken, akik szintén valamilyen oktató vagy kiképző beosztásban teljesítenek szolgálatot. Ennek részletes szabályait 2008 és 2024 között a 18/2008 ORFK utasítás írta elő, 2024 decemberétől pedig már a 31/2024 ORFK utasítás szabályozza. Ezek a foglalkozások az utasításban leírtaknak megfelelően elsősorban azoknak a rendőr tiszthelyetteseknek, azon belül a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő állomány intézkedéstaktikai képzettségének, felkészültségének biztosítását célozza, akik már sikeresen befejezték tanulmányaikat a fenti oktatási intézmények egyikén. A képzés

kifejezés megtévesztő lehet, hiszen az oktatás is egyfajta képzésnek minősül. Az intézkedéstaktikai képzés helyett szerencsésebb lenne inkább a továbbképzés elnevezést használni, azonban a fent már említett 31/2024. ORFK utasítás csak képzésként utal a szabályozandó tevékenységre, ezért disszertációmban én is ezt a kifejezést használom.

Intézkedéstaktikai instruktor:

Intézkedéstaktikai instruktor az a rendőr, aki a fenti utasítások valamelyikében előírt feltételeknek megfelelve az intézkedéstaktikai alapképzést elvégezte (ez jellemzően kéthetes intézkedéstaktikai instruktor szaktanfolyam), megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkezik, és aki a szolgálati helyén az adott szervezeti egységhez tartozó állomány részére intézkedéstaktikai képzéseket tart.

Lőkiképzés:

A lőkiképzés a fegyverviselésre jogosult rendőri állomány megfelelő lőkészségének elsajátítását és szinten tartását, valamint a lőfegyverek jogszerű, szakszerű alkalmazását célzó folyamat, amelynek szabályait a Lövészeti Szabályzat határozza meg. A lőfegyver kezelése az intézkedéstaktikai oktatásnak és képzésnek szerves részét képezi, ennek ellenére attól el kell különíteni, mivel a lőkiképzés, vagyis a lőfegyver kezelésének oktatása az intézkedéstaktika többi részétől elkülönülten történik.

Lőkiképző:

Az a rendőr, aki a Lövészeti Szabályzatban előírt feltételeket teljesítve lövészetvezető vagy lőgyakorlat-vezető végzettséget szerzett (ez jellemzően kéthetes vagy négyhetes lőkiképzői szaktanfolyam), és aki a fegyverviselésre jogosult rendőri állományt, valamint a rendőröket képző oktatási intézmények rendőr hallgatóit képzi a lőfegyver megfelelő kezelésére.

Oktatók és kiképzők:

A szakoktató, a kiemelt oktató, a mesteroktató, vagy a kiképző, a mesterkiképző és a kiképzésvezető rendőri beosztások gyűjtőnevei. A dolgozatban a fenti beosztásokban szolgálatot teljesítő és a rendőr-tanulók, illetve rendőrök intézkedéstaktikai felkészítését végző rendőr oktatókra, instruktorokra vagy lőkiképzőkre az egyszerűség kedvéért így fogok hivatkozni.

Küzdősport

Ide sorolandó bármelyik stílus sportcélú gyakorlása, illetve a technikák versenyszerű alkalmazása. Küzdősportnak számít minden olyan sportág, ahol az ellenfelek puszta kézzel, vagy valamilyen eszközzel a győzelem elérése érdekében viaskodnak, a küzdelem pedig előre megállapított szabályok szerint történik. A küzdőfelek testi épségét bírók felügyelik, a sérülésveszély csökkentése érdekében pedig a versenyzők védőfelszereléseket is alkalmaznak. A sportolókat egymás tiszteletére, sportszerű küzdelemre nevelik. Egy népes mezőnyben második helyezést elérni is kimagasló teljesítménynek számít.[72] Pontosan szabályozott formában, sportszerű keretek között folyik. Tiltott és engedélyezett fogásokat ismernek, a lehetséges támadások célját és módját jó előre meghatározzák. A küzdők aránya egy az egy ellen, és ezt még súlycsoportok támasztják alá. Ebben a kategóriában ezüstérmet nyerni is tiszteletreméltó dolog.[73]

Harcművészet

A küzdőmódszereket gyakorló személy elérkezik egyszer ahhoz a ponthoz, ahol a versenyszerű mérkőzéseket – leginkább koránál fogva – már nem vállalja, mégis tovább gyakorolja kedvenc küzdősportját. Harcművészetről abban az esetben lehet beszélni, ha a cél már nem a versenyeken való győzelem elérése, hanem a testi-lelki harmónia elérése, a fizikai erőnlét megőrzése és a hagyományok ápolása. A harcművészet gyakorlása is alkalmassá tehet egy személyt arra, hogy önvédelmi, vagy közelharc-képességeit fejlessze, szinten tartsa, viszont a célja távol áll ezektől. A harcművészet a jellem fejlesztésére, a gyakorlatok tökéletesítésére törekszik. Olyan harci rendszer, melyet művelői művészi szintre fejlesztettek.[74] A harcművészet az emberi személyiség komplex fejlesztését célzó, azt egy egységes módszer és hatásegyüttes révén elősegítő, a testi-lelki egészséget megvalósító aktív tevékenységforma. Gyűjtőneve az önuralom, önfejlesztés nevelési céljait és a személyiség erkölcsi fejlődését segítő metódusoknak. Mindezt a testi képességek fejlesztésének külső formáiból kiindulva kívánja elérni, melyre a gyakorlási motivációt a fizikai önvédelemre való képesség elérése adja. Tartalmi bővítéssel, illetve konkrétabb megfogalmazásban a harcművészet az egyén számára kialakított pusztakezes vagy hideg fegyveres küzdelmi módszer, ahol a fizikális elsajátítás (értsd: technikai elemek megtanulása) folyamatába vannak beépítve a szellem és lélek fejlesztésére szolgáló gyakorlatok, melyek az önismereten

[72] Rostás 2008: 11
[73] Kocsis – Rostás 1992: 10
[74] Rostás 2008: 12

keresztül vezetnek el a személy külső és belső harmóniájának megteremtésére és fejlesztésére.[75]

Önvédelem

Passzív, reagáló magatartásra utal. Védekezés egy személyünket ért támadással szemben. A kifejezés jogi tartalmakat is hordoz. Utal a jogosság és arányosság kérdésére. Nincsenek előre megállapított szabályok, nincs tiltás, nincsenek bírók, akik a sportszerűtlenséget figyelik. A támadás irányulhat akár a védekező fél életének kioltására is, így a második helyezés ebben a kategóriában halálos kimenetelű is lehet. Rostás Tibor szerint rendőrként az önvédelem valamilyen intézkedéstaktikai hibára utal, hiszen a rendőr lehetőséget adott az intézkedés alá vont félnek, hogy megtámadja őt, amire ő már csak reagálni tud. Nem uralta az intézkedést, nem ő kezdeményezett.[76] Ezt a megállapítást annyiban vitatnám, hogy a rendőrt érheti váratlan támadás abban az esetben is, ha tökéletesen uralja az intézkedést, tehát az önvédelem nem minden esetben utal hibára. Ebben a kategóriában a küzdelem nem ismeri a szabályokat, így ez a fajta harc nem felel meg a sportszerűség elveinek. A megtámadott fél részéről feltételezünk egyfajta defenzív viselkedést, tehát a védekező akciók egy támadásra, vagy azzal közvetlenül fenyegető magatartásra válaszolnak. Az önvédelem olyan kategória, ahol senkinek sem célszerű ezüstéremre pályáznia.[77]

Önvédelmi fogás

A kifejezés gyenge pontja a „*fogás*” szó, amely a magyar nyelvben megragadást jelent, azaz nem érthetünk alatta ütést, rúgást, dobást stb. Ennek ellenére az önvédelmi fogás magában foglalja mindazokat a küzdősport és harcművészeti elemeket, amelyek önvédelemre, közelharcra alkalmasak.[78]

Közelharc

A rendőri és katonai kiképzés területén alkalmazott fogások, eljárások sorolhatók ebbe a kategóriába. A tanult technikák támadó alkalmazásáról van szó. Az eljárás magában foglalja kényszerítő eszközök használatát. Közelharcban az önvédelem passzív, reagáló állapota nem engedhető meg, továbbá a küzdősportok sportszerűsége sem javasolt. Célja az előny megszerzése, akár sportszerűtlenül is. A közelharc ugyanakkor tág kategória. A szóbeli

[75] Pavlicsek 2011: 25
[76] Rostás 2008: 12
[77] Kocsis – Rostás 1992: 10
[78] Rostás 2008: 13

irányítástól egészen a fizikai megsemmisítésre irányuló támadásig terjed.[79] A rendőr vagy katona részéről ebben a kategóriában offenzív viselkedés várható el. Velük gyakran megeshet, hogy nem választhatják az önvédelem leghatékonyabb módját, a helyszín gyors elhagyását, hanem hivatalból fel kell vállalniuk a küzdelmet. Ebbe a kategóriába sorolandó a rendőri intézkedés, a kényszerítő eszközök használata és a lőfegyverhasználat.[80]

Katonai közelharc

A kézigránát hatótávolságán belül a pusztakezes, hideg és tűzfegyverekkel megvívott harc, melynek célja az ellenség elűzése, elfogása, megsemmisítése. A történelmi időkben az ellenség teljes megsemmisítésének ez volt az egyetlen módja. A szembenálló felek döntő összecsapásának legjelentősebb mozzanata, a küzdő felek szűk térben, rövid idő alatt végbemenő, hideg fegyverekkel vívott kézitusája.[81]

Rendőri közelharc

Bármely küzdősportnak, harcművészetnek, önvédelmi fogásnak azon elemei, melyek alkalmasak a rendőri kiképzésre, figyelembe veszi a rendőri intézkedéssel szemben támasztott követelményeket és a rendőri intézkedés alapelveit. Míg a katonai közelharcban az ellenfél megsemmisítése a cél, itt törekedni kell az intézkedés alá vont személy testi épségének megóvására is, amennyiben ez lehetséges.[82]

Kézitusa

A kézitusa a közelharc olyan speciális fajtája, amelynek során változó közegben, gyakran szélsőséges körülmények közötti test-test elleni pusztakezes vagy hideg fegyverrel végrehajtott küzdelem folyik, melynek célja az ellenség legyőzése és a túlélés. Szükséges elkülöníteni egymástól a gyalogsági fegyverek alkalmazásán alapuló közelharc, valamint a pusztakezes és eszközös (az úgynevezett hideg fegyverek) önvédelmi, harcművészeti technikáira épülő katonai kézitusa fogalmát.[83]

Testi kényszer

Akárcsak a lőkiképzés, a testi kényszer is az intézkedéstaktika szerves része. A rendőrségről szóló törvény[84] a kényszerítő eszközök közé sorolja. A rendőr testi kényszer

[79] Rostás 2008: 12
[80] Kocsis–Rostás 1992: 10
[81] Zöllei 2003: 19
[82] Rostás 2008: 11
[83] Zöllei 2003: 21
[84] 1994. évi XXXIV. törvény, 47.§

segítségével cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést alkalmazhat testi erővel. Testi kényszer a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőkifejtéssel alkalmazott kényszerítés, amely akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. Testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat.[85] A testi kényszer oktatásával foglalkoznak az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők is, de ezen túl a rendőröket képző iskolákban részben a testnevelők feladata közé is tartozik.

Fenti fogalmak meghatározása és elkülönítése után megállapítható, hogy az intézkedéstaktikában előnyt jelenthet az, ha valakinek van némi küzdősport-, harcművészeti, önvédelmi vagy közelharc-tapasztalata, mert ezek fontos szerepet játszhatnak az intézkedéstaktikához, azon belül elsősorban a testi kényszer alkalmazásához szükséges képességek kialakulásában, de a fogalmakat nem szabad egymással felcserélni vagy összemosni. A rendőröket képző iskolákban nem egységes a testi kényszer oktatása, ugyanis minden oktató vagy testnevelő olyan technikákat oktat, amelyek elemeit a hozzá legközelebb álló küzdősportból vagy harcművészetből vett át, vagy amit a saját szubjektív megítélése alapján a legjobbnak tart.

2.3 Összefoglalás

A fejezetben feltártam az intézkedéstaktika fogalmainak vagy arról szóló leírások fellelésének lehetőségeit. Bemutattam az intézkedéstaktika Rendészettudományi Szószedetben található fogalmát, illetve a Retek Amadé munkájában található erről szóló írást, és mind a kettőt részletesen elemeztem. Megállapítottam, hogy a szószedetben található fogalom tartalmaz ugyan olyan nélkülözhetetlen tartalmi elemeket, amelyek szükségesek az adott tevékenység bemutatásához, azonban olyan általánosan fogalmaz, hogy a meghatározásból nem lehet egyértelműen következtetni a tevékenységre. Retek írásában több és pontosabb, ezáltal pedig jobban felhasználható fogalmi elemmel találkozni. Kutató munkám, valamint szakmai tapasztalataim segítségével javaslatot tettem az intézkedéstaktika pontosabb fogalmi meghatározására. Bemutattam az intézkedéstaktika szó jelentését mind

[85] 30/2011. BM rendelet, 40.§.

magyar, mind néhány idegen nyelven. Megállapítottam, hogy az elnevezések minden általam vizsgált nyelven hasonlóak, hiszen vagy a magyarokhoz hasonlóan a taktika szót használják, vagy a biztonság, védelem és kontroll szavakat. Összegyűjtöttem az intézkedéstaktikával rokon, illetve azzal kapcsolatba hozható szakkifejezéseket, melyek dolgozatomban megjelennek. Meghatároztam azok jelentését és összefoglaltam főbb jellemzőit, ezáltal egymástól megkülönböztethetővé tettem őket.

A jelen fejezetben végzett kutatásaim hozzájárulnak a nyolcadik kutatási kérdés megválaszolásához.

3. A MAGYAR RENDŐRI INTÉZKEDÉSTAKTIKA KIALAKULÁSA

Az intézkedéstaktika kifejezés 1997-es megjelenése előtt Magyarországon a rendészek felkészítésének ezen a területén a kiképzés szó szerepelt a köztudatban. A ma alkalmazásban lévő intézkedéstaktika kialakulásának folyamata nem olyan régen kezdődött el és gyorsult fel. Ebben a fejezetben ennek a fejlődésnek az előzményeit, folyamatát és főbb állomásait mutatom be. A folyamat megismeréséhez adatgyűjtést végeztem, valamint Kocsis Istvánnal, a magyar intézkedéstaktika egyik kiemelkedő alakjával készítettem interjút.

3.1 A 19. század végétől az 1980-as évekig

Érdemes röviden visszatekinteni a múltba, hogy azzal összehasonlítható, és egyben élesen elkülöníthető legyen a mai intézkedéstaktika kialakulása. Felhívom a figyelmet azokra az átfedésekre, amelyek napjainkban is megfigyelhetőek.

A 19. század végén a betyárvilág felszámolására a Magyar Királyi Csendőrséget hozták létre, amely kimagaslóan működő szervezet volt, tagjai mind „*jól megtermett, s az árnyékuktól nem megijedő*" emberek voltak.[86] A járőrök legtöbbször nem tudtak segítséget kérni intézkedéseikhez, azokat mégis eredményesen képesek voltak befejezni.[87] A csendőrök részéről elterjedté vált a híres csendőrpofon, mint népnevelési eszköz. Ezt a közrend fenntartása érdekében alkalmazták és alkalmas volt arra, hogy hamar lehűtse a forrófejű renitenseket, habár a kor emberei sokat lázadoztak ellene mondván, hogy ez az erővel való visszaélés.[88] Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a csendőrség nem csupán rendészeti, hanem részben katonai feladatokra lett létrehozva, alárendeltségét tekintve egyszerre tartozott a belügyi és a honvédelmi tárca irányítása alá, háború esetén a haderő részét képezte, illetve békeidőben is ellátta a katonai rendészeti feladatokat, tehát ez a rendvédelmi szervezet nem tekinthető teljes egészében a mai rendőrség elődjének. Az első magyar autonóm állami rendőrség 1873-ban jött létre. A kiegyezést követően Budapest lakossága olyan mértékű növekedésnek indult, amellyel a rendőrség nem tudott lépést tartani, ugyanis rendkívül csekély létszámú és hiányosan képzett állomány állt rendelkezésre. A dualizmus korában a rendőrök nem részesültek mai értelemben vett oktatásban, és elsősorban az utcán szerzett tapasztalatoktól várták a fejlődésüket, ami rengeteg hibát eredményezett, ebből adódóan pedig

[86] Vedó 2015: 171
[87] Dallos 1926: 520
[88] Csendőrségi Lapok 1937: 597

a rendőrség is rendkívül népszerűtlen intézmény volt.[89] A rendőrségi tisztviselők és csapattisztek oktatói tevékenységének köszönhetően az állomány képzése 1914-ig komoly fejlődésen ment keresztül.[90]

Az első világháború után a kormány hozzáfogott az ország rendőrségi szervezeteinek államosításához. 1922-ben megkezdődött a rendőri képzés intézményes szabályozása, amelyről A Rend című napilap számolt be részletesen.[91] A budapesti Mária Terézia-laktanyában megnyílt a rendőrakadémia, amelynek célja az volt, hogy a rendőrökben addig összegyűlt tudást csokorba szedje, és átadja a következő generáció számára.[92] Az akadémia megnyitó ünnepségén az akkori belügyminiszter, Rakovszky Iván úgy fogalmazott, hogy fokozott szerep, rendkívül súlyos hivatás vár arra a szervezetre, amely a lappangó indulatok, a patologikus tünetek megfékezését, lecsillapítását, a közrend biztosítását, az államhatalom megvédelmezését tűzte ki célul maga elé, utalva ezzel az elvesztett háború néplélekben okozott rongáló hatásaira. A napilapban lehet olvasni többek között arról, hogy az akadémián milyen tantárgyakat oktattak a rendőröknek. Ami a mai intézkedéstaktikával elsősorban párhuzamba állítható, az a *„gyakorlati lélektan”* elnevezésű tantárgy volt, amely az emberi lélek és cselekvés összefüggéseibe vezette be a kor rendőreit.[93] Részesültek még az akadémia tanulói elsősegélynyújtásban, valamint testgyakorlásban is.

A második világháborút követően még mindig nem részesültek a rendőrök mai értelemben vett mélyebb szakmai képzésben, és elsősorban a fegyverismerethez kötötték a szolgálat ellátását, azonban hamarosan megtörtént a csendőrség feloszlatása, és megalakult a Magyar Államrendőrség, amely a korábbi csendőri feladatokat is ellátta. Ezt követően már igyekeztek hangsúlyt fektetni a képzésre, ezt pedig kormányrendeletbe is foglalták, a rendelet pedig 1–3 hét időtartamú képzések elvégzését írta elő a rendőröknek. Ezek a képzések kiterjedtek a büntetőjogra, a kihágási szabályokra, a szolgálati szabályzatra és a rendőri intézkedések oktatására.[94] A régről fennmaradt csendőri szakkönyvekből tanulták a rendőrök a szakmát, illetve praktikusan a leggyakrabban előforduló intézkedéseket tanították meg nekik.[95]

1950-től – a nagy fluktuáció miatt – az állomány új tagjainak mihamarabbi kiképzésére volt szükség, melyre az úgynevezett „*gyorstanfolyamokat*” alkalmazták. Ez azt jelentette,

[89] Androvicz 2018: 30
[90] Androvicz 2018: 35
[91] Baksa II/83. 1922: 1
[92] Baksa II/176. 1922: 1
[93] Baksa II/108. 1922: 1
[94] Szabó 1995: 16
[95] Kenedli 2008: 64

hogy igen rövid időn belül próbálták átadni részükre a legszükségesebb szakmai ismereteket, aminek eredményeképpen a rendőrök szakmai felkészültsége kritikán aluli volt. 1957-től 3–6 hónapos tanfolyamokkal megkezdődött a rendőrök iskola rendszerű képzése, de a még mindig nagyarányú fluktuáció miatt újabb és újabb „*gyorstanfolyamokkal*" pótolták a hiányt.[96]

Az 1960-as években a rendőri erők hatékonysága még mindig nem érte el a kívánt szintet, amit egy 1969-ben készült felmérés is bizonyít, amelyben a hivatalos személy elleni erőszakot vizsgálták. Eszerint a magyar rendőrökkel szemben elkövetett erőszak 78%-a fegyver nélküli pusztakezes támadással, 22%-a pedig ütő-, szúró- vagy vágóeszközzel történt, és a rendőrök csupán 35%-ban tudták a támadást önállóan leküzdeni annak ellenére, hogy az intézkedések többségénél adott volt a rendőrök létszámfölénye. A felmérés elemzője írásában rámutat arra, hogy a rendőrnek fegyverzete, kiképzettsége és jogi helyzete alapján segítség nélkül is sikeresen kellene hárítania a hivatalos személy elleni erőszakot, ez azonban mégsem valósult meg, ami a kor rendőri önvédelem-közelharc kiképzésének, vagy mai szóval mondhatjuk, hogy intézkedéstaktikai képességeinek színvonalára enged következtetni. Az írásában e hiányosságokra rámutató szerző szerint a problémák egyik fő oka, „*hogy egyes rendőri szerveknél a parancsnokok egy része ezen kiképzésre nem helyezett kellő súlyt, számos esetben azt nehezítette, fontosságát lebecsülte.*"[97] Felhívta a figyelmet arra, hogy a védekező jellegű mozgásanyagok oktatása mellett nagyobb gondot kell fordítani a megelőző támadási módszerek és az eszközhasználat tanítására.[98]

1970-ig a rendőrök továbbképzésére elsősorban a „*szalon-kiképzés*" volt jellemző, ami könnyített követelményeket jelentett, a gyakoroltatás időtartama és intenzitása alacsony volt. A BM-iskolákban cselgáncsot, botbirkózást és ökölvívást gyakoroltak, de csak sportszerű és változatosságot nélkülöző körülmények között.[99] Jámbor János rendőr alezredes 1970-ben megjelent írásában találhatók ajánlások a rendőri kiképzés korszerűsítésére. Alapelveket és kiképzési módszereket fogalmaz meg, de mivel csak általánosságban és igen röviden beszél róluk, így írása még nem tekinthető intézkedéstaktikai, vagy kiképzési segédanyagnak.

Az 1980-as években a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, valamint a BM Forradalmi Rendőri Ezrednél (ez volt a mai Készenléti Rendőrség elődje) ismét hatalmas létszámhiány mutatkozott, melyet úgy oldottak meg, hogy a határőrségnél teljesített rövidített sorkatonai szolgálat után lehetőség nyílt egy kéthónapos rendőri tanfolyam elvégzésére, és ezáltal a

[96] Babus 2002: 7
[97] Jámbor 1966: 73
[98] Jámbor 1970: 39
[99] Jámbor 1966: 40

rendőrség hivatásos állományába kerülésre.[100] Látható, hogy a rendőrség a múltban igen gyakran küzdött létszámhiánnyal, és ezt minden alkalommal gyorsított, rövidített és könnyített képzésekkel igyekezett megoldani.

3.2 Küzdősportok Magyarországon az 1970-es évek előtt

A mai, 21. századi intézkedéstaktika kialakulásában hatalmas szerepet játszottak a küzdősportok, ám az 1970-es évek előtt Magyarországon még csak a birkózásnak, az ökölvívásnak, a cselgáncsnak és a vívásnak voltak hagyományai. Az alábbiakban ezeket mutatom be röviden.

A sportszerű vívás a 19. század elején vált népszerűvé. 1824-ben megalakult a Kolozsvári Vívóiskola, majd a Pesti Nemzeti Vívóegylet. 1825-ben létrejött a Pesti Nemzeti Vívóintézet. A sportág 1896 óta szerepel valamennyi olimpián, és Magyarországon a legeredményesebb olimpiai sportággá vált. 1908-tól 1964-ig szinte kivétel nélkül magyar versenyző nyerte az egyéni és a csapat kardversenyeket.[101]

Az ökölvívást már 1857-től gyakorolták a Magyar Atlétikai Clubban. 1920-ban megalakult a Magyar Birkózók Szövetsége, ezen belül jött létre a bokszoló szakosztály. Azóta napjainkig számos nemzetközi sikert könyvelhetnek el a magyarok a sportágon belül.[102]

A birkózás magyarországi meghonosításában a Magyar Főiskolai Sportszövetségnek jutott úttörő szerep. 1893-ban megalakult a Magyar Atlétikai Club birkózó szakosztálya, és a sportág azóta is nagy népszerűségnek örvend hazánkban.[103]

A cselgáncs dr. Jigoro Kano alapító nevéhez fűződik. Ez a sport 1907 körül kezdett Magyarországon népszerűvé válni. 1931-ben a Nemzeti Torna Egyletben megalakult az első judo club. 1952-ben alakult meg az Országos Cselgáncs Társadalmi Szövetség, majd 1957-ben Magyar Cselgáncs Szövetség néven újjáalakult.[104] A cselgáncs az egyetlen keleti harcművészet, melynek korábbra visszanyúló gyökerei vannak Magyarországon. A többiről ez nem mondható el.

[100] Babus 2002: 9
[101] Vívás sporttörténet 2021
[102] Kutassi 1994: 35
[103] Kutassi 1994: 36
[104] Stadler – Horváth 1966: 9

Ezek a küzdősportok csak kis mértékben, vagy egyáltalán nem voltak beépíthetőek a rendőri kiképzés elemei közé. Talán a cselgáncs az, amely némi kivételt képez, ugyanis ennek egyes elemeit a mai napig oktatják a rendőröknek, de csupán koordinációfejlesztés, nem pedig testi kényszer alkalmazása céljából.

3.3 A 21. századi intézkedéstaktika kialakulásának kezdete

Amit a mai magyar rendőri intézkedéstaktikáról tudunk, annak kiépítése az 1970-80-as években kezdődött el, ugyanis ekkor kezdtek Magyarországra beáramlani a távol-keleti küzdősportok.[105] Ezek lassan integrálódtak a rendőrség kiképzési gyakorlatába is. A mozdulatokat egyre bővítették, finomították, a magyar jogrenddel összhangba hozták, és végül megszületett a mai modern intézkedéstaktika alapja, melyben Kocsis István és Rostás Tibor jelentős szerepet vállaltak. Ők szakítottak először az önvédelem kifejezéssel, amelyet a közelharc szóval váltottak fel. Sokan nevezték Kocsis-Rostás-módszernek az általuk kidolgozott tananyagot. Nem túlzás azt állítani, hogy ők ketten vezéralakjai voltak az intézkedéstaktika fejlődése megindulásának. Kocsis Istvánnal készítettem mélyinterjút, amelynek segítségével az alábbiakban bemutatom az intézkedéstaktika kialakulását és fejlődését. Az interjú során Kocsis részletekbe menően és kellő objektivitással mutatta be nekem ezt a folyamatot. A beszélgetés 92 perc időtartamú volt, melynek során hangrögzítést és jegyzetelést alkalmaztam. Kocsis István rendőr őrnagyként vonult nyugdíjba a rendőrség állományából, és szolgálati évei alatt komoly eredményeket halmozott fel a rendőrök kiképzésével és a rendőri intézkedéstaktika alapjainak megteremtésével kapcsolatban. Az alábbiakban számos információ az ő visszaemlékezéseiből származik.

Az 1970-es években a Belügyminisztérium irányítása alatt működött a Testnevelési és Sportbizottság, melynek elnöke gyakran egy aktuális rendőrfőkapitány-helyettes volt. Tagjai testnevelési előadó vagy főelőadó beosztásban voltak, de a köznyelvben csak sporttiszteknek hívták őket. Az ő feladatuk volt a Belügyminisztérium alá tartozó szervek (rendőrség, határőrség, tűzoltóság stb.) állományát országos sportversenyekre felkészíteni. A legnépszerűbb sportágak akkoriban a röplabda, kispályás labdarúgás, a lövészet, a cselgáncs és a vezetők kedvence: a teke voltak. A rendőr szakközépiskolákban és a Rendőrtiszti Főiskolán a testnevelő tanárok végezték az állomány fizikai felkészítését. Ezek a tanárok a rendőri állományhoz tartoztak, és a legtöbbjük aktív sportoló volt. Ezeken a testnevelésórákon

[105] Morvay-Sey 2011: 144

a rendőr-tanulók elvétve részesültek gumibothasználat, illetve bilincselés képzésben is, és annyit tanultak meg belőle, amennyit a testnevelőjük megtanított nekik, ám hivatalosan rendőri önvédelem vagy rendőri közelharc-oktatás még nem létezett. A Rendőrtiszti Főiskolán a Testnevelési Tanszék neve is csak az 1980-as évek végén változott Testnevelési és Küzdősportok Tanszékre.[106]

Az 1970-es évek után kezdtek megjelenni a távol-keleti harcművészetek, melyeket három csoportba sorolunk: japán, kínai és egyéb távol-keleti harcművészetek. Ezek rengeteg újítást és lehetőséget hoztak a rendőrség számára. Amit ma a rendőrök testi kényszerként alkalmaznak, azoknak a fogásoknak a kialakulása szinte kivétel nélkül ezen harcművészetek elterjedéséhez köthető. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az intézkedéstaktikai fogások – a hasonlóság ellenére – nem küzdősport-elemek. A japán harcművészetek közé soroljuk a karatét, az aikidot, a jiu jitsut és a nin jutsut. A kínai harcművészetek közé a kempo, kungfu és tai chi tartoznak. Az egyéb harcművészetek közé soroljuk a Koreából származó taekwondot, a fülöp-szigeteki escrimát, a thaiföldi thai bokszot és az USA-ból származó kick-bokszot.[107]

Az 1980-as évektől hazánkban terebélyesedő küzdősport szövetségek tevékenységének részévé váltak a beáramló keleti küzdősportok. E szövetségek szinte mindegyikének célkitűzése volt a rendőrség oktatási programjába való bekerülés. A rendőri vezetés ezeket a törekvéseket szinte minden esetben más módon és mértékben támogatta. Ennek oka a küzdősportok és harcművészetek nagyfokú változatossága volt, ez pedig még a téma iránt érdeklődők számára is megnehezíti a tájékozódást. A rendőri munka természete azonban megköveteli, hogy az önvédelmi fogások szerves részét képezzék a fizikai és intézkedéstaktikai oktatásnak. Ahogyan Rostás Tibor fogalmazott: „*A társadalom egyértelmű elvárása a rendőrrel szemben, hogy az átlagos polgárnál fittebb, magasabb és erősebb legyen. Ha kell, testi erejét alkalmazva fékezze meg a társadalomra veszélyes személyeket, velük szemben olyan szakértő módon járjon el, hogy még nekik se okozzon felesleges sérüléseket.*”[108]

Kocsis Istvántól megtudtam, hogy először a cselgánccsal, majd a karatéval kívánták kitölteni a rendőrség és a honvédség önvédelmi mozgásanyagát, ezért ezeket próbálták meg beépíteni a rendőrség képzési rendszerébe. Az első könyvek, amiket használtak a rendőrök önvédelem oktatásához, az Stadler Béla és Horváth István 1966-ból származó Önvédelem

[106] Freyer 2011: 65
[107] Morvay-Sey 2011: 144-160
[108] Rostás 2008: 9

című könyve, valamint Sebestyén László szintén Önvédelem című könyve 1984-ből, továbbá Védd magad! című könyvének első és bővített kiadása 1985-ből és 1987-ből. A karate a pusztakezes harcművészetek összefoglaló elnevezése, amelynek rengeteg ága ismert. A kyokushin karate meghonosítása Furkó Kálmán és Adámy István nevéhez fűződik. 1970-ben ez a fogalom Magyarországon még ismeretlen volt. A Testnevelési Főiskolán kezdték gyakorolni dr. Galla Ferenc tanszékvezető irányítása alatt. 1976-ban kibontakozóban volt egy shotokan karate klub is, ez inspirálta az első kyokushin klub megalakulását. 1979-ben rendezték meg az első zárt magyar kyokushin bajnokságot. 1980-ra a karate hivatalos magyar sportággá vált.[109] Harmat László 1977-ben alapította meg a magyar teakwon-dot, amely szintén gyorsan kezdett terjeszkedni, és egyre népszerűbbé vált.[110]

Furkó Kálmán elsősorban a honvédségen belül népszerűsítette a kyokushin karatét, majd felfigyelt rá a rendőrség is. Komoly versengés kezdődött a judo és a karate között, hogy melyik alkalmasabb a rendőrök kiképzésére, de egyetértés nem született. Emellett egy újabb küzdősport is megjelent. Kelemen István Németországban ismerkedett meg a jiu jitsuval, ezt követően a 80-as évek elején népszerűsíteni kezdte Magyarországon. Magyarként ő szerzett először fekete övet ebben a sportágban.

Sebestyén László és Ipacs László – akik mindketten a Rendőrtiszti Főiskolán oktattak testnevelést és önvédelmet[111] – nevéhez fűzhető a cselgáncs és egyéb önvédelmi elemek oktatásmódszertanának kidolgozása, vagyis az, hogy hogyan lehet leghatékonyabban oktatni egyes mozdulatokat. Mindketten testnevelőtanári végzettséggel rendelkeztek. Taktikával még nem foglalkoztak, csupán az egyes technikák oktatásával.

Az 1990-es évek elején a belügyminiszter kezdeményezésére fenti két személy vezetésével megrendeztek a Rendőrtiszti Főiskolán egy egyhetes tanácskozást, ahová meghívták a rendőr iskolák testnevelő tanárait és a rendőrség sporttisztjeit, köztük Kocsis Istvánt is. Ő ott ismerkedett meg Rostás Tiborral, aki akkor végzős főiskolai hallgató volt. Rostás Tibor nagy érdeklődést mutatott a rendőrök kiképzése iránt, és mint kiderült, Kocsishoz hasonló elképzelései voltak a témáról. Itt kezdődött kettejük szoros együttműködése. A főiskolán megrendezett tanácskozásnak a célja tíz különböző olyan közelharc-technika létrehozása volt, amelyet illetően a szakemberek egyetértenek az adott technika hatékonyságát, taníthatóságát és eredményes rendőri munkára való alkalmasságát

[109] Adámy 1985: 31
[110] Harmat 1984: 21
[111] RTK Testnevelési és Küzdősportok Tanszék 2021

illetően. A technikák nem csak a szabadkezes fogásokra, hanem a gumibot- és bilincshasználatra is kiterjedtek. Ekkor alakult ki a testnevelő tanároknak és sporttiszteknek az az egységes véleménye, hogy a rendőr az utcán ne karatézzon, ne cselgáncsozzon, ne jitsuzzon, egyáltalán ne sportoljon, hiszen a sportot ellenőrzött körülmények között űzik megfelelő védőfelszereléssel és olyan célrendszerrel, amely a rendőri intézkedésről nem mondható el. A rendőrnek a szakmájához legjobban alkalmazkodó mozdulatokat kell gyakorolnia. Ebből következik, hogy a karatét, a judot és a jitsut csak megfelelő taktikai háttérrel együtt lehet alkalmazni a rendőri munka közben, önmagukban nem alkalmazhatók. Ezen kívül a fenti küzdősportoknak számos nehezen megtanulható és veszélyes eleme is van, amelyeket egy rendőrnek nem érdemes munka közben alkalmaznia. A rendőri intézkedéstaktika mozgásformája ebben a tekintetben tehát teljesen egyedi. Egyes mozdulatai hasonlíthatnak küzdősportok elemeire, összességében mégis különbözik azoktól. Természetesen azok, akik küzdősport-múlttal rendelkeznek, könnyebben sajátítják el az intézkedéstaktika mozgásformáit is. Ez a tanácskozás a Rendőrtiszti Főiskolán kizárólag a rendőri mozgásanyagra koncentrált, nem jelentek még meg az intézkedéstaktikának egyéb taktikai elemei.

3.4 Az intézkedéstaktika rohamos fejlődése 1990 és 2000 között

Kocsis szerint 1990-ben a rendszerváltás olyan nagy átalakulásokat hozott a rendőrség szervezetében, hogy az addigi kiképzésben született eredményeket semmilyen fórumon keresztül sem sikerült népszerűsíteni. Emiatt szükség volt az akkori sporttisztek összefogására, melynek eredményeként megalakult a BM Országos Sportkollégium. Ez a szervezet 10 főből állt, a tagjai között Kocsis Istvánnal. Központja Budapest IX. kerületében a Vágóhíd utca 11-13. szám alatt volt az ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központjában, a vezetője pedig Simon Géza lett. Ez volt a rendőrök kiképzésnek koordináló szerve, amely összefogta az egész ország rendőreinek a kiképzését. A tagjai különböző sportágak népszerűsítésére koncentráltak. A közelharcoktatás két felelőse – immár együttműködve – Kocsis és Rostás voltak. A vezetők ügyeltek rá, hogy a sporttisztek ne csak sportolók és rendőrök legyenek, hanem egyben tanárok is. Felismerték, hogy a mozgásokat didaktikai és pedagógiai módszerek ismeretében lehet a leghatékonyabban megtanítani, ezért odafigyeltek rá, hogy a sporttisztek tanári, oktatói, edzői végzettséggel és tapasztalattal is rendelkezzenek. Ez az ország többi rendőr oktatójára akkoriban sem volt, és napjainkban, 2025-ben sem

jellemző. A sportkollégium tagjai meglátogatták az ország rendőr iskoláit, hogy tapasztalatot cseréljenek az oktatási intézmények kiképzőivel, oktatóival. Ezzel nem csak a kiképzés hatékonyságát és színvonalát növelték, hanem országosan egységessé igyekeztek tenni a rendőrök képzését.

1991-re az önvédelmi foglalkozások helyett egyre gyakrabban használták a közelharc szót, mert felismerték, hogy az önvédelem szó legtöbbször egy rendőri tévedésnek vagy figyelemvesztésnek a következménye, ezért nem szerencsés ez a szóhasználat. Márpedig a rendőri intézkedés folyamatos irányító szerepet kíván meg a rendőrtől. A sporttiszteket ekkor már kiképzőknek hívták. 1992-ben az Országos Rendőr-főkapitányság Oktatási és Kiképző Központja megjelentette Kocsis István és Rostás Tibor Rendőri önvédelem-közelharc című munkáját, amely az első hivatalos és országos szinten egységes kiképzési szakanyagnak tekinthető. Elsősorban rendőr iskolák számára készült. Az ebben foglalt tudást nevezték Kocsis-Rostás-módszernek. Kocsis véleménye szerint az abban az anyagban megfogalmazott alapelvek mind a mai napig érvényesek a rendőri intézkedéstaktikára, ugyanakkor a technikai változások – a kor fejlődésével – szinte kötelezőek. A könyv mellé oktatófilm is készült, amely bemutatja az egyes mozdulatok végrehajtásának technikáit. A kidolgozott tananyag később egyre bővült, főleg taktikai elemekkel. A mozdulatok mellé már a kommunikáció oktatására is hangsúlyt fektettek. Vizsgálták, hogy az egyes mozdulatok mennyire felelnek meg a rendőri vezetők és az eseteket majdan vizsgáló ügyészek által támasztott követelményeknek. Ekkor kezdett elterjedni a köztudatban az intézkedéstaktika kifejezés, melyet hivatalosan először Krauzer Ernő használt 1997-ben a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában az általa oktatott tantárgy elnevezéséhez.

Megkezdődött az instruktorképzés, vagyis az intézkedéstaktikát oktatók oktatása többek között a fent említett könyv két szerzőjének közreműködésével. Az első ilyen képzésre 1992-ben Szegeden került sor. A képzés egy hét időtartamú volt. Kocsis István elmondta, hogy ez alatt nagyon egyszerű, könnyen elsajátítható és könnyen továbbadható technikákat tanítottak meg a jövőbeli instruktoroknak, akiknek jó mozgáskultúrával rendelkező sportolóként nem okozott problémát a megtanulásuk. Ezen túl módszertani, didaktikai ismereteket is kaptak, hiszen a tudás továbbadásához ezt nélkülözhetetlennek tartották. A következő egyhetes instruktorképzésen már a rendőri kényszerítőeszközök használatára és különböző taktikai ismeretek oktatására is sor került. A magyar kiképzést külföldi kitekintéssel korszerűsítették. Német, svájci és osztrák rendőrök mozgásanyagát is megfigyelték. Sor került az ORFK által összegyűjtött rendőrök sérelmére elkövetett támadásos esetek szakmai elemzésére is, ezzel

pedig felszínre kerültek a rendőrök által gyakran elkövetett intézkedési hibák, melyeket szimulált körülmények között igyekeztek újra eljátszani, és a hibákat kiküszöbölni. A Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában 1997-től integrált tréninget alkalmaztak. Ez egy olyan komplex oktatási módszer volt, melynek keretében lehetőség nyílt az intézkedési magatartásformák, a különböző rendőri intézkedések, eljárások szimulált, valóságközeli környezetben, erős oktatói kontroll mellett történő felügyelt, szabályozott begyakorlására és a konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldásának elsajátítására.[112] A kiképzők folyamatosan közterületi szolgálatban vettek részt, hogy szinten tartsák a tudásukat, és saját bőrükön tapasztalhassák az egyes technikák hatékonyságát. Ezen fejlesztések eredményeképp sok veszélyesnek ítélt mozdulat került ki a tananyagból, egyre biztonságosabbá téve a rendőri intézkedéseket. A kiképzés az új szolgálati járművek számának bővülése miatt elkezdett kiterjedni a vezetéstechnikai képzésre. A lőkiképzés is egyre nagyobb figyelmet kapott, ami elsősorban hazai vezéralakjának, Simonyi Ottónak köszönhető. Felmerült a kérdés, hogy ha a rendőr intézkedés közben előveszi lőfegyverét, és a tanultak szerint tűzkésszé teszi, de végül nincs szükség a fegyver elsütésére, mit tegyen a kezében lévő tűzkész állapotú fegyverrel. Ekkor ismerték fel, hogy a lőkiképzés és az intézkedéstaktikai képzés nem választható el egymástól, ezért szükség van a két terület összehangolására. Így a lőkiképzés is beépült az intézkedéstaktikai tananyagba. 1980 és 2000 között a közelharc-kiképzés és lőkiképzés rohamosan fejlődött. Kocsis István visszaemlékezései szerint több európai országból érkeztek hazánkba rendőrök tapasztalatokat cserélni. Európa és az USA viszonylatában a magyar intézkedéstaktika akkoriban kiemelkedő szinten volt.

3.5 A 2000-es évek rendőri intézkedéstaktikája

2000-ben Kocsis István nyugdíjba vonult, és Rostás Tibor sem folytatta már azt a szakmai tevékenységet, amelyet addig együttesen végeztek. Ezzel az intézkedéstaktikai képzés egy korszaka lezárult. A sportkollégium többi tagja kevésbé koncentrált a küzdősportokra, és jellemzően más versenysportok népszerűsítéséért feleltek. A megyékben dolgozó kiképzők, instruktorok által végzett munkát nem fogták össze és irányították egységesen. Nem lehet ugyanakkor azt állítani, hogy ezzel megállt az intézkedéstaktika hazai fejlődése, csupán egyfajta differenciálódás kezdődött, melynek során az intézkedéstaktika több irányba kezdett szerte ágazni. Az egyes mozdulatok specializálódni kezdtek attól függően, hogy melyik

[112] Kenedli 2009: 31

rendvédelmi szerv melyik egysége alkalmazza őket a munkája során. A rendőrségen belül a járőrök, a bevetési egységek, a Készenléti Rendőrség állománya, a terrorelhárítók mind különböző intézkedéstaktikai képzésben részesültek. A vám- és pénzügyőrségnél (a mai Nemzeti Adó- és Vámhivatal elődszerve) és a büntetés-végrehajtásnál szintén megkezdődtek az intézkedéstaktikai képzések. Ezek egységes összefogása és koordinálása már kevésbé volt indokolt, ugyanakkor a rendőr járőrök intézkedéstaktikai képzése sem volt egységes. Országszerte minden szakember a saját értékrendje, tapasztalata és meggyőződése alapján oktatott. Történtek kísérletek az egységesítés megvalósítására, azok azonban hasonló akadályokba ütköztek, mint amelyeket Jámbor János 1970-es rendőri képzésről szóló munkájából idéztem.

A 2000-es években az intézkedéstaktikában addig kifejlesztett technikai elemek mögé egyre több és több taktikai elem került. Megkezdődött az intézkedéstaktika pszichés hátterének vizsgálata is. Az egyes elemek gyakorlását szituációba ültették, így a rendőröknek lehetősége nyílt stresszhelyzetben alkalmazni a tanultakat. Végh József pszichológus és egyben az első magyar túsztárgyaló amerikai mintára létrehozott egy taktikai házat az Országos Rendőr-főkapitányság Nemzetközi Oktatási Központ területén, amely áttörést jelentett a rendőrök képzésében. Sokan mai napig a taktikai házban való gyakorlást tartják a leghatékonyabb eszköznek a rendőrök felkészítéséhez.

A másik áttörés az oktatás területén történt. Rájöttek, hogy tömegként tekinteni a kiképzendő állományra nem hatékony módszer, ezért megkezdődött a differenciált, vagyis személyre szabott oktatás, melyben figyelembe vették a hallgatók különböző képességeit, testi adottságait és pszichés beállítottságukat egyaránt. Ehhez viszont megfelelő szakértelemre volt szükség, ezért a testi kényszert oktató testnevelői munkakör mindenütt az országban tanári vagy edzői végzettséghez volt kötve. Ezen a területen a Rendőrtiszti Főiskola testnevelői és testi kényszer oktatói, Freyer Tamás, Doroszlai András és Kelemen András bizonyultak úttörőnek. Kelemennek ezen túl rendkívül nagy szerepe volt az intézkedéstaktika technikai és taktikai elemeinek összekapcsolásában. A testi kényszer alkalmazásának és a rendőr fizikai konfrontációjának oktatás módszertani alapja című munkájában szakmaspecifikus ismeretanyagként jelenik meg a testi kényszer.[113]

A 2000-es évek elején, a Rendőrtiszti Főiskolán még nem jelent meg az intézkedéstaktika szó. Rendőri alapismeretek néven oktatták azt, a rendőr szakközépiskolákban pedig a közrendvédelem tantárgy része volt. Szebeni Lehel a Rendőrtiszti Főiskolán oktatott rendőri

[113] RTK Testnevelési és Küzdősportok Tanszék 2021

alapismeretek elnevezésű tantárgyat. Ő volt az első, aki az intézkedéstaktikai képzést a tanteremből valós körülmények közé helyezte át, ezzel teljesen új irányt szabva a taktikai rész oktatásának.

Az intézkedéstaktika olyan jelentős fejlődésen ment keresztül, hogy egyetlen szakember már kevésnek bizonyult az oktatásához, a polihisztorok kora ugyanis elmúlt. Külön szakemberek foglalkoztak a fizikai, a pszichikai és a taktikai felkészítéssel. Érdemes hangsúlyozni ugyanakkor, hogy a taktikai részt a többivel ellentétben nem kötötték a rendőri végzettségen kívül más végzettséghez.

A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola Tudományos Tanácsa 2001. évi megalakulását követően aktívan részt vett a tanintézet tudományos tevékenységével kapcsolatos tervek kidolgozásában, köztük a rendőri intézkedéstaktikai oktatási (kiképzési) módszertanának kidolgozásában. 2000-ben minőségirányítási rendszert vezettek be, melynek egyik célja az volt, hogy a rossz rendőri intézkedések és az állampolgári panaszok csökkenjenek.[114] 2004-ben megjelent Nyakó László A modern intézkedéstaktika és edzéselmélet alapjai[115] című munkája. A fent leírt fejlődés ellenére úgy tűnt, hogy az intézkedéstaktika nem részesül kellő figyelemben, a járőrök intézkedéstaktikai képességei pedig fejlesztésre szorultak volna. 2008-ban – sajnos egy rendőr szolgálat közbeni elhalálozásának következményeként – Krauzer Ernőnek köszönhetően jelent meg a 18/2008-as ORFK utasítás a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról, amely az addigi intézkedéstaktikai tudást és ajánlásokat próbálta összefoglalni. Ebben az utasításban megszületett a továbbképzési rendszer is, amely kimondja, hogy a közterületi szolgálatot ellátó rendőrök részére minden hónapban 4 óra intézkedéstaktikai továbbképzést kell tartania az instruktornak. 2008-ban könyv formában kiadták Rostás Tibor Rendőri Közelharc című munkáját, amely hasonlatos a korábban említett, 1992-ben megjelent ORFK szakanyaghoz. 2008 után a fent említetteken túl számos kiváló szakember készített szakanyagokat a rendőrök közelharc-kiképzésének és intézkedéseik biztonságosabbá, szakszerűbbé és eredményesebbé tételének céljából, amelyek jegyzet vagy könyv formájában fellelhetők, és amelyek közül néhányat értekezésem 7. számú mellékletében bemutatok.

[114] Kenedli 2009: 33
[115] Nyakó 2004

3.6 Összefoglalás

A fellelhető szakirodalmi művek áttekintésével rövid visszatekintést végeztem a 19. század végétől a 20. század második feléig tartó időszak rendőri képzéseire. Ezt követően bemutattam a távol-keleti harcművészetek Magyarországra történő beáramlásának folyamatát, majd ezek rendőri munkába történő integrálásának kísérleteit, ami a mai intézkedéstaktika kialakulásának kezdete, majd fejlődése volt. A küzdősport-mozdulatok nem bizonyultak alkalmasnak a rendőri munka során való alkalmazásra, ahhoz ugyanis speciálisan kialakított fogásokra, mozdulatokra volt szükség. Az ezzel foglalkozó szakemberek folyamatosan bővítették a technikai és taktikai palettát, amelynek jelentős részét külföldi minták felhasználásával alakítottak ki. A Kocsis Istvánnal készített mélyinterjú segítségével megvizsgáltam a magyar rendőri intézkedéstaktika kialakulásának történetét, legfontosabb állomásait és alakjait. Beindult a rendőr állomány, majd később az instruktorok és lőkiképzők országos szintű képzése, a képzés színvonala pedig az évek során fokozatosan emelkedett.

4. A RENDŐRÖK INTÉZKEDÉSTAKTIKAI KÉPESSÉGEINEK VIZSGÁLATA

4.1 A rendőri munka hatékonyságának mérési lehetőségei

Az első hipotézis szerint a közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó magyar rendőrök intézkedési gyakorlata nem elégíti ki maradéktalanul a biztonságosságra és szakszerűségre vonatkozó előírásokat, ezáltal pedig olyan mértékű hiányosságokat mutat, ami veszélyt jelent a saját és mások biztonságára nézve. Az intézkedéstaktikai képességek megítélése alapjában véve meglehetősen szubjektív, ami tovább nehezíti a tudományos vizsgálódást. Ebben szerepet játszik az a tény, hogy a rendőrök az általuk megkezdett intézkedéseket rendszerint eredményesen befejezik, hiszen az intézkedés alá vont személyek legtöbbször együttműködők, vagy csak kis mértékben ellenszegülők. Így a tanult technikák és taktikák nagy részét egyáltalán nem kell alkalmazni. Ebből – hibásan – levonható lenne az a következtetés, hogy a rendőrök intézkedéstaktikai tudása elégséges szintű, ám ez az együttműködőkkel szembeni intézkedésekből nem derülhet ki. A rendkívüli események közben, amikor ténylegesen használni kell vagy kellene az intézkedéstaktika elemeit, már előfordulhatnak hibák. Ezeket valószínűleg maguk a rendőrök sem veszik észre mindig, és tény, hogy intézkedési hibákból adódó tragédiák is ritkán történnek Magyarországon, ennek ellenére az elhibázott intézkedések lehetősége rendszeresen fennáll. A rendőrök intézkedési gyakorlatáról végzett kutatásaim során igyekeztem az objektív nézőponthoz a lehető legjobban közelíteni.

Korinek László szerint az a legjobb rendőrség, amelyik nem létezik, mert feleslegessé tette magát.[116] Ehhez a rendőri munka hatékonyságának fejlesztésére van szükség. Ebben az alfejezetben megvizsgálom, hogy egyes országokban, köztük Magyarországon milyen kísérletek születtek a rendőri munka hatékonyságának mérésére. Hatékonyság alatt elsősorban a rendőri intézkedések hatékonyságát, értem, vagyis azt vizsgálom, milyen eszközei vannak az intézkedéstaktikai képességek mérésének. Európa az élen jár ugyan a rendészettudományok eredményeinek felhasználásában, mégis az Amerikai Egyesült Államok volt az első, amely a rendőrségi szociológia segítségével megpróbálta feltárni az egyes testületek eredménytelen működésének okait.[117] Hogy ezt milyen sikerrel tették, az vitatható, ugyanis egy cikkből kiderül, hogy az USA-ban már 25 éve nem volt olyan magas a

[116] Korinek 2019: 181
[117] Boda 2019: 51

gyilkosságok száma, mint 2020-ban.[118] Egy adatbázis szerint abban az évben 249 fegyveres atrocitást dokumentáltak, ami a korábbi évekhez képest kiemelkedően magas.[119] A Childre Defense Found adatai szerint az amerikai fiatalokat 15-ször nagyobb valószínűséggel lövik le, mint más hasonlóan fejlett országok fiataljait.[120] Ezen adatokból arra következtethetünk, hogy az Egyesült Államok rendfenntartásáról nem minden szempontból érdemes példát venni. Jóllehet, a rendőrök általában kiválóan felkészített és megfelelő felszereléssel ellátott szakemberek, mégsem képesek kezelni azokat az országon belül kialakult feszültségeket, amelyek kiváltják a lakosság erőszakos cselekedeteit.

A történelemtudományok is hozzájárultak a rendőri szakma megismeréséhez[121], sőt még a rendészeti vezetés- és szervezéselmélet is fő kérdésként foglalkozik azzal, hogyan növelhető egy adott rendészeti szervezet hatékonysága, eredményessége, teljesítménye.[122] A rendőrség hatékonyságméréséről az Egyesült Királyság rendelkezik a legbővebb szakirodalommal. Az általuk megalkotott értékelési rendszer három pilléren áll:

1. eredményességet mutató adatok (vagyis statisztikák),
2. pénzügyi hatékonyság és
3. a lakosság bizalma, elégedettsége (legitimitás).[123]

A pénzügyi hatékonyságból (2.) nem lehet következtetéseket levonni a rendőrök intézkedéstaktikai képességeire vonatkozóan. A továbbiakban az értékelési rendszer 1. és a 3. pontjait vizsgálom.

Eredményességet mutató adatok, statisztikák:

Az eredményességet mutató adatokról Kó József munkájában találhatunk információkat, aki a regisztrált bűncselekmények számának változásait vette figyelembe. Brit szakemberek megállapították, hogy az egyes rendőri intézkedésekben a tisztességes és méltányos bánásmód jelentős hatással van a bűncselekmények megelőzésére vagy felderítésére.[124] Ebből lehetne arra következtetni, hogy a bűncselekmények számának csökkenése jelzi a rendőrmunka hatékonyságának növekedését, de ahogy az első fejezetben is jeleztem, a látenciában maradt bűncselekményeket sem szabad figyelmen kívül hagyni.

A bűnügyi statisztika a kriminológia szerint négy dologtól függ:

[118] Növekedés 2023
[119] School Shooting Safety Compendium 2023
[120] Childrens Defense Found 2021
[121] Finszter 2018: 430
[122] Kovács 2019: 195
[123] Vári 2019: 61
[124] Myhill–Quinton 2011: 3

a) a feljelentési hajlandóságtól,
b) a jogszabályi környezettől,
c) a nyomozó hatóságok preferenciáitól és
d) a vétőképes korú lakosságtól.[125]

Az alábbiakban megvizsgálom, hogy ez a négy tényező milyen kapcsolatban van az eredményességet mutató adatokkal, vagyis statisztikákkal. A feljelentési hajlandóságot (a)) csökkentheti az állampolgárok rendőrök iránti bizalmatlansága, vagyis, ha nem hiszik, hogy a rendőrök segíteni tudnak nekik. Lehetnek társadalmi vagy politikai okai is. Például, ha csökken a lakosság államba vetett hite, akkor az állami szervek iránti bizalom is csökken. Ha a lakosság elégedettsége nő, abból nem következik az, hogy a feljelentési hajlandóság is nőni fog.[126]

A Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) felmérései szerint 2013 óta jelentősen javult a magyar lakosok biztonságérzete. A felmérést egy egyszerű kérdéssel végezték el, amely így hangzott: „*Hogyan érzik magukat a magyarok, ha éjszaka egyedül sétálnak?*" Az eredmények összefoglalva így hangzottak: „*Kis túlzással 2013-ban még a félelem uralta a magyar utcákat sötétedés után*" ám „*a múlt évre (2022-re) a magyarok félelemérzete jelentős mértékben csökkent*" továbbá „*minden második megkérdezett érezte úgy, hogy a közbiztonság mértéke megfelelő.*" Az információ ellentmond azzal az általános tapasztalattal, hogy Magyarországon évek óta csökken a rendőr tiszthelyettesek létszáma. A rendőrség honlapján magas számban találhatók betöltetlen járőri beosztások, 2022 májusában pedig leszerelési hullám indult be a rendőr tiszthelyettesek körében. Ekkora létszámhiány nem indokolja a lakosok félelemérzetének csökkenését, tehát nem támasztják alá a KSH felméréseit. A rendőri vezetés álláspontja szerint a rendőrségen belül soha nem volt létszámhiány. 2018-as felmérések szerint a rendőrség feltöltöttségi szintje 97.8%.[127] Kovács Marcell főhadnagy, az Országos Rendőr-főkapitányság Személyügyi Főigazgatóság Humánigazgatási Szolgálat Utánpótlás-tervezési Osztály megbízott vezetője pedig 2021 májusában elmondta, hogy a rendőrség új képzési formákat hozott létre, és nagy erőkkel toborzásba kezdett, így a szervezet feltöltöttsége a hivatásos állományt illetően 92 százalékosra nőtt.[128] A fenti két információ szintén egymással ellentmondásban van. A ROKK Rendészeti Szabadidő- és Sportcentrum vezetőjének engedélyével megvizsgáltam a 2020-as

[125] Kó 2019: 70
[126] Kó 2019: 72
[127] Rendőrség 2021
[128] Pénzcentrum 2023

és a 2023-as évi fizikai állapotfelmérésről szóló éves jelentéseket, melyekből megtudtam, hogy míg 2020-ban a fizikai vizsgálatra kötelezettek száma 33480 fő volt, addig 2023-ban már csak 27496 fő, amit szintén okozhat a rendőrök létszámának csökkenése. Egy másik felmérés azt mutatja, hogy 2010 óta folyamatosan nő a rendőrségen foglalkoztatottak száma. 2010-ben 43278 fős, 2017-ben pedig 52760 fős létszám volt megfigyelhető.[129] A fenti egymással ellentmondásban álló adatok számomra azt jelzik, hogy a felmérések megbízhatatlanok, a statisztikai adatokból nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, ezért a rendőrök munkáját, azon belül az intézkedési hatékonyságukat sem ezen adatok alapján kívánom vizsgálni.

2013-ban – vagyis ugyanabban az évben, amikor a KSH szerint javult a lakosok biztonságérzete – megjelent egy kormányhatározat, amely a közösségi rendészeti modell magyarországi megvalósításán munkálkodott.[130] Hogy mit jelent a közösségi rendészet, azt Szabó Henrik r. alezredes fogalmazta meg: „*A közösségi rendészeti tevékenység az adott település rendőrségének olyan működése, amely egy új filozófia alapján törekszik a helyi közösség legszélesebb bevonásával a biztonságérzet megteremtésére, a rendőrség és a lakosság közti bizalom kialakítására és a közbiztonság megteremtésére, és ezáltal az életminőség javítására.*”[131] Ebből következik, hogy a közösségi rendőrség minden szempontból egyenlővé tehető a bűnmegelőzéssel.[132] Az említett kormányhatározat ugyanezt a három célt tűzte ki programjában. Ezeket az eseményeket pedig annak felismerése váltotta ki, hogy a reagáló rendőrségi modell – vagyis amelyik nem megelőzni igyekszik, hanem követi az eseményeket – nem bizonyult elég hatékonynak a korábbi években. Mindezt pedig úgy igyekeztek megvalósítani, hogy nem növelik az erőforrásokat, hanem a meglévő erőket célzottan használják fel. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia célkitűzései szintén némi ellentmondásban vannak azzal a ténnyel, hogy 2010 óta csaknem 10000 fővel nőtt a rendőrség létszáma, vagyis nőtt az erőforrások száma, ugyanakkor az ennek dacára mutatkozó létszámhiány miatt a budapesti rendőrkapitányságokon nem tapasztalható a lakosság és a szervezet között kiépült bizalom vagy a közbiztonság.

A jogszabályi környezet (b)) változásával együtt változik a bűncselekmények száma is, hiszen a jogszabályok képesek a kriminalizálásra és a dekriminalizálásra. Erre a

[129] Kó 2019: 78
[130] 1744/2013. (X.17.) Korm. határozat (2013–2023) 8.1.1.
[131] Szabó 2013
[132] Németh 2014: 380

legegyszerűbb példa a kisebb értékre elkövetett lopás. A 2012. évi C. törvény[133] az értékhatárt az addigi 20000 forintról 50000 forintra emelte. Ennek következtében az 50000 forint alatti értékre elkövetett lopások kikerültek a bűnügyi statisztikából, és a jogszabálymódosítás életbe lépése után csak szabálysértésnek számítanak. Vagyis a bűncselekmények nyilvántartott száma csökkent, de a tényleges elkövetések száma nem. A fenti példa szintén alátámasztja a statisztikai adatok félrevezető természetét.

A nyomozó hatóságok (c)) a bűnügyi statisztikákat nagyon kifinomult módszerekkel képesek célirányosan összeállítani, melyre számos példát találhatunk akár szakmai publikációkban, akár a bűnügyi hírekben, vagy bárki saját szolgálati helyén, így ezekből sem javasolt következtetéseket levonni a rendőri munka hatékonyságát illetően.

A vétőképes korú lakosság (d)) arra a korosztályra utal, akik képesek bizonyos bűncselekmények elkövetésére. Napjainkban több mint 600000 magyar él külföldön Európa valamely országában, és ezek jelentős hányada vétőképes korú, ami azt jelenti, hogy az ő távollétük, illetve a magyarok folyamatos kivándorlása is szerepet játszhat a regisztrált bűncselekmények számának csökkenésében.[134] Látható, hogy a fenti tényezők mennyire félrevezetik azokat, akik a bűncselekmények számából próbálnak következtetéseket levonni a rendőrök képességeiről vagy munkájuk hatékonyságáról.

Az első hipotézis igazolására vagy cáfolására észszerű módszernek tűnik azon statisztikák tanulmányozása, amelyek a hivatalos személy elleni erőszak gyakoriságát, vagy a rendőrök szolgálat közben szerzett sérüléseinek gyakoriságát tárják fel, azonban megfigyeléseim szerint ezek a statisztikák a valóságról szintén hamis vagy eltorzított képet mutatnak. Ha a rendőrt nem támadják meg, nem sérül meg intézkedés közben, ám ettől még számtalan intézkedési hibát elkövethet, amellyel veszélybe sodorja magát vagy a társát. Tapasztalom továbbá, hogy ha meg is történik a hivatalos személy elleni erőszak, akkor sem minden esetben indul büntetőeljárás. Ezt a módszert tehát szintén nem tartom célravezetőnek a hipotézis igazolására.

A rendőrök képességeinek vizsgálata témakörében érdemes még megvizsgálni a 26/2013. (VI. 26.) BM rendeletet a fegyveres szervek teljesítményértékeléséről.[135] A rendelet tartalmazza a hivatásosok teljesítményértékelésének egyes elemeit és alkalmazásuk szabályait. A 8. számú mellékletben olvashatjuk a szervezeti működés teljesítménymutatóit,

[133] 2012. évi C. törvény.
[134] Vavró 1994: 36
[135] 26/2013. (VI. 26.) BM rendelet.

melynek III. pontja sorolja fel az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv szakmai tevékenységét értékelő teljesítménymutatókat. A felsorolásból az intézkedéstaktikához szorosan kapcsolódó elemek a következők:

- intézkedések eredményessége;
- intézkedések jogszerűsége és szakszerűsége;
- járőrszolgálat hatékonysága, reagáló képessége;
- közlekedési forgalomellenőrző járőrszolgálat intenzitása és hatékonysága;
- közlekedésrendészeti intézkedések eredményessége;
- járőrszolgálat intenzitása, reagáló képessége, eredményessége;
- járőrszolgálat során tett intézkedések eredményessége;
- a kijelölt létesítmények őrzésével és a védett személy biztosításával kapcsolatos rendkívüli események során alkalmazott intézkedések jogszerűsége, szakszerűsége.

A fenti pontokat figyelembe véve felmerülhet, hogy egyértelmű eredményességi és hatékonysági értékeket kaphatunk a rendőrök intézkedéstaktikai képességeire vonatkozóan, azonban ezt a kutatási módszert sem tartom célravezetőnek. Ennek oka a 2013 óta szerzett saját és kollégáim tapasztalatai a vezetők teljesítményértékelési módszereit, szokásait, attitűdjét illetően, amelyeket alkalmatlannak találok arra, hogy a beosztottjaikról reális és objektív képet mutassanak. Ezen felül az előző bekezdésben is említett aggályaim ismétlődnek, miszerint egy teljesen eredményesnek, jogszerűnek és szakszerűnek értékelt intézkedésből sem következik az, hogy az adott rendőr birtokában van az intézkedéstaktikai tudásnak, és minden egyes intézkedése biztonságos.

A lakosság bizalma, elégedettsége:

Az Egyesült Királyság értékelési rendszerének harmadik pontja a lakosság bizalma, elégedettsége. A lakosság elégedettségének, biztonságérzetének vizsgálatával a finnek foglalkoztak behatóbban. Az erről szóló tanulmányt a külföldi kitekintésről szóló fejezetben mutatom be részletesebben. Lényegi tartalma, hogy ha az állampolgárok érzékelik a rendőrök közelségét, akkor nagyobb biztonságban érzik magukat. Ahogyan Bernhard Prestel is megállapítja: a közbiztonság megteremtésének elsőszámú értékelője maga a civil lakosság.[136] A rendőrök közelségének érzete megvalósulhat úgy is, hogy több szolgálati gépjármű járőrözik az utcákon, de igazi hatása annak van, ha a rendőrök kiszállnak az autóból, és gyalogosan is mutatják a jelenlétüket. Kozáry Andrea megfogalmazta, hogy a rendőrök és civilek közötti viszony kulcsa a bizalom, hiszen a rendőr is tekinthet a civilekre úgy, mint

[136] Prestel 1997: 141

törvénysértő, problémát okozó személyekre és együttműködő, segítségre szoruló emberekre egyaránt, valamint a civilek is tekinthetnek a rendőrre úgy, mint az őket sanyargató hatalom emberére, ugyanakkor a részükre segítséget nyújtó szakemberre is.[137]

A fentiekben bemutattam a rendőri munka hatékonyságának mérésére szolgáló lehetőségeket. Indokoltam, hogy miért nem tartom alkalmasnak azokat arra, hogy objektív képet nyújtsanak a rendőrök intézkedéstaktikai képességeiről. Véleményem szerint megoldást jelenthetne egy a rendőrök intézkedéstaktikai képességeit mérő objektív teszt alkalmazása. Felkerestem Krauzer Ernő r. ezredest, a Belügyminisztérium Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály korábbi vezetőjét, mert ő munkássága során foglalkozott ehhez hasonló mérésekkel. Megtudtam tőle, hogy korábban az ő közreműködésével született egy ilyen jellegű teszt. (1. számú melléklet) Ezt az ország rendőröket képző intézményei közül csupán az egyikben alkalmazták, és csak rövid ideig. Ezáltal az országos szintű elterjedése és egységes felhasználása nem valósult meg, melynek okát nem sikerült kideríteném. A jövőben hasznosnak bizonyulna egy ehhez hasonló teszt kidolgozása és országos szintű egységes alkalmazása.

Az első kutatási kérdés megválaszolására tehát nem a fenti módszerek egyikét, hanem a módszertani triangulációt választottam, mint kutatási eszközt. *„A különböző módszerek vagy megközelítések felhasználását egy kutatási kérdés vizsgálatára módszertani triangulációnak nevezik. Ugyanazon jelenség több szempontból történő feltárásához a kutatók különböző módszertanokat használnak … A kutatók egymást kiegészítő módszertanok alkalmazásával a kutatási téma különböző aspektusait ragadhatják meg, és alaposabban megérthetik azt.”*[138] A különböző megközelítések kombinálása segít abban, hogy a vizsgált témát több perspektívából, átfogó megközelítéssel vizsgáljam. A trianguláció három pontjának az alábbi kutatási módszereket választottam:

- a közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök munkájának megfigyelése,
- interjúk készítése intézkedéstaktikai instruktorokkal és
- kérdőíves felmérés a közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök körében.

A több módszerből származó információk egymással összehasonlíthatóak. Ha ezek hasonlóak, az segíti a téma megértését, alaposabb és árnyaltabb képet nyújt a vizsgálat tárgyával kapcsolatban, valamint megerősíti a kutatási eredmény szilárdságát.[139] Amennyiben az információk nem hasonlóak, hanem eltérőek, abban az esetben további vizsgálódások

[137] Kozári 2019: 203
[138] Mi a trianguláció a kutatásban 2024
[139] Mi a trianguláció a kutatásban 2024

lefolytatása szükséges. Fenti három kutatásom önmagában talán nem bizonyulna elégségesnek az első hipotézis igazolására vagy cáfolására, hiszen bőven tartalmaznak szubjektív elemeket is, továbbá a kutatásaimnak akadtak különböző korlátai, ami nehezítette az információk összegyűjtését, de a módszertani trianguláció már alkalmassá teszi azokat a hipotézis vizsgálatára.[140] E fejezet további részében a hármas kutatásom végrehajtásának módját és eredményeit mutatom be.

4.2 A közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök megfigyelése

2020 nyarán az akkori állományilletékes parancsnokom engedélyével közterületi járőrszolgálatot láttam el Budapest egyik szolgálati egységének állományában. Összesen 13 alkalommal vettem részt 12 órás szolgálatban, vegyesen nappal és éjszaka. A szolgálati egység Közrendvédelmi Osztályának minden tagját alkalmam volt megismerni, és a legtöbbjükkel közös szolgálatot is elláttam.

Megfigyeléseimet az alábbi normák szempontrendszeréhez igazítottam. A 18/2008. ORFK utasítás melléklete tartalmaz ajánlásokat az intézkedések végrehajtásának taktikáiról. Ebben megtalálhatók azok a követelmények is, melyeknek minden intézkedésnél teljesülniük kell. Közülük elsősorban a biztonságosság és szakszerűség megvalósulásának ellenőrzésére koncentráltam. A Módszertani Útmutató a gépjárművek követésének és megállításának taktikáit foglalja össze, a Lövészeti Szabályzat pedig – többek között – a lőfegyver biztonságos kezeléséről rendelkezik. Ezeken túl a rendőri intézkedések során nyolc darab taktikai alapelvet kell szem előtt tartani, amelyek a következők:

1. Mindenekelőtt a rendőrök és az állampolgárok biztonsága a legfontosabb;
2. Megfelelő informáltság;
3. Megfelelő tervezés;
4. Egyértelmű kommunikáció;
5. Személyi- és tűzerő fölény;
6. Fedezék és rejtekhely;
7. Önmagunk, a gyanúsított és a környezet kontrollja;
8. A helyzet folyamatos kiértékelése, szükség szerinti alkalmazkodás.

[140] Mi a trianguláció a kutatásban 2024

A fenti alapelvek az Amerikai Egyesült Államok Szövetségi Nyomozóirodájának ajánlásai közül kerültek a rendőrség alkalmazásába, számos magyar intézkedéstaktikai jegyzet tartalmazza és mindenhol a tananyag részét képezi, de hivatalosan szakanyagokban, normákban még nem szerepelnek. Kutatásom során tehát elsősorban a fenti három normának és nyolc alapelvnek az ajánlásait vettem figyelembe. Megfigyelési szempontjaim között szerepelt, hogy a rendőrök felismerik-e az éppen adott feladattal járó veszélyeket, hogy alkalmaznak-e tudatosan bármilyen taktikai ajánlást a veszély elkerülése vagy csökkentése érdekében, hogy mennyire magabiztosan használják a kényszerítő eszközeiket, illetve hogyan kommunikálnak egymással és az intézkedés alá vont személyekkel. Az alábbiakban az erről tett megfigyeléseimet osztom meg.

A járőrállomány rendkívül fiatal volt, az átlagéletkoruk 25 év. Csupán a szolgálatirányító parancsnokok és a körzeti megbízottak között akadtak idősebb és tapasztaltabb rendőrök. A rendőrnők aránya az állományban 40 százalék volt. A társaságot jókedvűnek, motiváltnak és elhivatottnak ismertem meg. A szolgálati egység illetékességi területe bűnügyileg igen fertőzöttnek mondható mind a mai napig. Gyakoriak a garázda magatartások és a testi sértések. A lakosság rendkívül nagy százaléka fogyaszt rendszeresen kábítószert, és az ebből adódó önkontroll nélküli viselkedés sokszor hivatalos személy elleni erőszakhoz is vezet, amit egy alkalommal személyesen is megtapasztaltam. Intézkedéstaktikai instruktorként figyelemmel kísértem a járőrök intézkedéseit, és számos olyan megfigyelést tettem, melyek bemutatása figyelemfelkeltő lehet más instruktorok vagy vezetők számára.

Első észrevételem a fegyverek és lőszerek felvételéhez és leadásához köthető. Megfigyeltem, hogy a járőrök szinte kivétel nélkül elmulasztják a fegyvereik töltetlenségének ellenőrzését még a fegyver ürítésekor is, ami ellentmond a Lövészeti Szabályzat 73. pontjában megfogalmazott követelményeknek.[141] Kérdésemre elmondták, hogy feleslegesnek tartják, mert ha a tárból kivett lőszerek száma stimmel, akkor a fegyver már nem lehet töltött. Elmondták továbbá, hogy azért nem végeznek töltetlenség ellenőrzést, mert félnek tőle, hogy „*csattogtatás*” közben véletlenül lövést idéznek elő, ami arra utal, hogy nem kezelik kellő magabiztossággal a fegyvereiket, sőt kimondottan tartanak azok használatától. Két rendőrnő esetében felfigyeltem hosszú műkörmükre. Saját bevallásuk szerint az ujjuk így nem fér be a lőfegyver sátorvasába, vagyis nem tudnák működtetni a lőfegyverüket, ha esetleg szükség lenne rá. Elmondták, hogy nem is áll szándékukban használni az eszközt, amivel veszélyeztetik saját, társuk vagy a civil állampolgárok életét és testi épségét egy olyan

[141] Lövészeti Szabályzat: 73. pont

esetleges támadás esetén, melynek során lőfegyver alkalmazására lenne szükség a támadás elhárítására. A szolgálatok során gépjárművel közlekedtünk az illetékességi területen belül. Minden esetben azt tapasztaltam, hogy az intézkedések megkezdésekor a járőrök nem egyeztetnek egymással, intézkedéseik nem összehangoltak, nem egyszerre lépnek oda ahhoz a járműhöz, amelynek utasait intézkedés alá vonják. Amelyikük előbb odaér a vezetőoldalra, az kezdi meg az intézkedést, a társa pedig nem biztosítja őt, hanem néhány másodperccel később mellé áll, vagy bent marad az autóban.[142] Akadt olyan járőr is, aki a szolgálati járművel nem alakított ki biztonsági sávot az intézkedés alá vont jármű bal oldala mellett[143], így az intézkedés során fokozottabban ki volt téve a forgalom közvetlen veszélyeinek. Megfigyeltem, hogy intézkedés közben szinte végig veszélyzónában álltak a rendőrök, vagyis azokon a területeken, amelyekben a tartózkodás az intézkedés ideje alatt fokozott veszéllyel jár a rendőrökre nézve.[144] Ha az intézkedés alá vont személy a járműben maradt, a járőrök a jármű ajtaja mellett álltak. Amikor kiszállt a kocsiból, akkor a két jármű között folytatták az intézkedést, vagy maradtak az úttesten, csak kevés esetben léptek fel a járdára. A forgalmat, a járókelőket vagy a járműben tartózkodó többi utast egyetlen alkalommal sem tartották szemmel.[145] Megállapítható tehát, hogy a járművekkel kapcsolatos intézkedéseknél a biztonságosság alapelve számos esetben nem valósult meg.

Egy alkalommal egy fiatal rendőrrel és egy szintén fiatal rendőrnővel láttam el szolgálatot, amikor a Tevékenységirányítási Központ garázdasághoz küldött minket. A helyszínre érkezve megpillantottuk a garázda magatartást tanúsító személyeket, azonban kollégám tovább hajtott, majd 50 méterrel arrébb megállt és sem ő, sem kolléganője nem szállt ki az autóból, mert saját elmondásuk szerint tartottak az agresszív személyek erő- és létszámfölényétől. Egy szomszéd kerületből érkező járőrpárostól vártak segítséget. Meglepő volt számomra, hiszen azzal sem voltunk tisztában, hogy mi is történik a helyszínen. Megjegyzem ezzel az esettel kapcsolatban, hogy az önismeretnek igen nagy szerepe van egy intézkedésnél. Ha valaki tudja magáról, hogy a fizikuma, fellépése, kommunikációja, eszközhasználata vagy szakmai tapasztalata nem éri el azt a szintet, hogy egy ilyen intézkedést biztonságosan le tudjon folytatni, akkor valóban jó megoldásnak tűnik az erősítésre várni. Ebben a tekintetben megvalósult a biztonságosság alapelve, ugyanakkor nem valósult meg az intézkedési kötelezettségre vonatkozó követelmény.[146] Elvárható lett volna, hogy a rendőrök megfelelő

[142] Módszertani Útmutató: V. fejezet, 5.1 alfejezet
[143] Módszertani Útmutató: III. fejezet, 3.4 alfejezet
[144] Módszertani Útmutató: III. fejezet, 3.4 alfejezet
[145] Módszertani Útmutató: II. fejezet, 2.6 alfejezet
[146] Rendőrségről szóló törvény: 13.§ (1)

távolságot tartva tájékozódjanak a történtekről[147], vagy kommunikációt kezdeményezzenek a helyszínen tartózkodó személyekkel, veszély esetén pedig magabiztosan használják a kényszerítő eszközeiket. Ebben az esetben tehát az ő részükről elmaradt a szolgálati fellépés.

Egy másik alkalommal szintén garázdaság elkövetőihez érkeztünk, ahol két társaság szólalkozott össze, és igen nagy hangzavart csaptak. Miközben a veszekedő felek és a körülöttünk álló bámészkodók létszáma egyre nőtt, a kollégám tőlem eltávolodva, hallótávolságon kívül és nekem hátat fordítva rádión keresztül kommunikált a szolgálatirányító parancsnokkal, vagyis szem elől tévesztette és nem biztosította a társát.[148] Mikor visszatért a közelembe, már igen nagy tömeg tartózkodott a helyszínen fokozottan ingerült állapotban. Ekkor jeleztem neki, hogy mindenképpen erősítésre van szükségünk. Ilyen esetben kiemelt szerepe van annak, hogy a járőrök között folyamatos vizuális kapcsolat és kommunikáció legyen, sőt biztosítsák egymást, a biztonságosság alapelve tehát ebben az esetben is sérült. Pár perc múlva már kisebb verekedés és dobálózás kezdődött, de addigra több járőrautó érkezett a segítségünkre, és az intézkedést sérülésmentesen és eredményesen lefolytattuk.

Szolgálataim során különös figyelmet fordítottam a járőrök kommunikációjára. Több alkalommal előfordult, hogy miközben egy intézkedés alá vont személyhez beszéltem, a társam többször a szavamba vágott, átvette a kérdező szerepét, összezavarva ezzel az állampolgárt, aki nem tudta, hogy melyikünk felé forduljon, kire figyeljen, kinek a kérdéseire válaszoljon. Érezhető volt az intézkedés irányítására irányuló vágy, ami a járőrök elhivatottságát és motiváltságát jelzi, ugyanakkor szakszerűtlenné tette az intézkedéseket.[149]

Akadt a járőrök és körzeti megbízottak társaságban egy fiatal rendőrnő, aki az intézkedései során rendszeresen trágár szavakat használt az állampolgárokkal történő kommunikáció során, illetve az objektivitás követelményét figyelmen kívül hagyva minősíthetetlen jelzőkkel illetett állampolgárokat.[150] Ugyanakkor a kolléganő mellett szól az az érv, hogy kiemelkedő határozottsággal lépett fel minden esetben, ami egy intézkedésnél kulcsfontosságú lehet, de a határozott fellépés nem minden esetben helyettesíti a szakszerű és biztonságos intézkedést.

Akadt a járőrök között egy jó fizikumú, intézkedéstaktikában jártasabb kolléga is, aki legtöbbször egy kisebb termetű hölggyel látta el szolgálatát. Emiatt hozzászokott, hogy a testi

[147] 18/2008. ORFK utasítás: VI. fejezet, 6.2 alfejezet
[148] 18/2008. ORFK utasítás: VI. fejezet, 6.3 alfejezet
[149] 18/2008. ORFK utasítás: III. fejezet, Szubjektív oldal releváns elemei
[150] 18/2008. ORFK utasítás: II. fejezet

kényszerrel járó intézkedéseket egyedül oldja meg, nem kéri hozzá a kolléganője segítségét. Egyik szolgálat alkalmával – amikor én is csatlakoztam hozzájuk – ketten egy garázda személyt vittünk le a földre, ami érezhetően szokatlan volt a számára, mivel ezeket a műveleteket eddig egyedül hajtotta végre. Hirtelen, előzetes figyelmeztetés nélkül és erőteljes mozdulattal megkezdte a földön megbilincselt személy talpra állítását, miközben én továbbra is a földre szorítottam őt, ez pedig majdnem az elkövető sérülésével végződött. Habár a kolléga kiválóan oldotta meg minden általam látott intézkedését, és minden intézkedési alapelvnek maradéktalanul meg is felelt, a létszámfölényes helyzetek megoldásától és a másokkal való közös munkától szemmel láthatóan elszokott, vagyis legtöbb esetben figyelmen kívül hagyta a taktikai alapelvek személyi- és tűzerőfölényre vonatkozó ajánlását.

4.3 A megfigyelés vizsgálat eredményeinek összefoglalása

Összességében elmondható, hogy az általam ennél az egységnél megismert járőrök és körzeti megbízottak többsége motivált és elhivatott, és intézkedéseiket minden alkalommal eredményesen befejezték. Az intézkedéstaktikai gyakorlatuk azonban a taktikai alapelvek és a 18/2008. ORFK utasítás melléklete által megfogalmazott ajánlások közül a biztonságosság és szakszerűség mentén jelentős fejlesztésre szorul. A Módszertani Útmutató taktikai ajánlásait és a Lövészeti Szabályzat biztonsági szabályait szintén számos esetben figyelmen kívül hagyták. Kényszerítő eszközeik alkalmazását egyetlen alkalommal sem tapasztaltam, pedig több esetben is indokolt lett volna. Kérdésemre néhányan elmondták, hogy nem áll szándékukban ezen változtatni. Kommunikációjuk – akár az állampolgárokkal, akár a társaikkal – a szakszerűséget tekintve fejlesztésre szorul. Ugyanakkor hiányosságaikat leleményességükkel pótolják, ugyanis amikor az intézkedéseik során bizonytalanná váltak, rádión keresztül a nagyobb tapasztalattal bíró szolgálatirányító parancsnokoktól kértek segítséget, akik lehetőségeikhez mérten azonnali támogatást nyújtottak, és szükség esetén a helyszínre is siettek fiatalabb kollégáikhoz. A szervezeti egységnél tett megfigyeléseim a triangulációs kutatási módszer egyik pontjaként hozzájárulnak az első kutatási kérdés megválaszolásához.

4.4 Instruktorokkal készített interjúk

A rendőröket képző intézményekben történik az intézkedéstaktikai tudás alapjainak lefektetése, amelyről az intézkedéstaktikai oktatók feladata gondoskodni. Az intézkedéstaktika tananyaga nagy, viszont az iskolákban az intézkedéstaktikai tanórák száma korlátozott. A hallgatóknak nincs lehetőségük az intézkedéstaktikai tudásmennyiség maradéktalan, készségszintű elsajátítására, emiatt az iskola befejezésekor a frissen kinevezett rendőrök intézkedéstaktikai tudása még igen sekélyes, a tanultakat legfeljebb ismeretszintig sajátíthatták el, ezért az iskolából kikerülve szükség van a megszerzett tudás szinten tartására és továbbfejlesztésére, hogy az jártasság-, majd készségszintűvé válhasson. Ezt a célt szolgálják az intézkedéstaktikai képzések. Ezeket a foglalkozásokat intézkedéstaktikai instruktorok végzik, jelenleg a 31/2024. ORFK utasításban meghatározottak szerint, azonban a kutatásaim megkezdésekor még a 18/2008. ORFK utasítás volt érvényes, tehát csak ezzel kapcsolatban kérdeztem a kutatás résztvevőit. Ez az utasítás tartalmazta az alábbi előírásokat: az instruktoroknak havonta legalább négy óra időtartamban kellett végezniük a közterületi szolgálatot ellátó végrehajtó állomány képzését, és az átlagnál nagyobb közrendvédelmi tapasztalattal és intézkedéstaktikai képességekkel kellett bírniuk, valamint el kellett végezniük egy intézkedéstaktikai instruktor szaktanfolyamot. A rendőrség minden helyi szintű szervezeti egységénél – vagyis minden rendőrkapitányságon és határrendészeti kirendeltségen – szolgálatot kellett teljesítenie legalább egy instruktornak, illetve minden vármegyei rendőr-főkapitányság állományában egy fő, a Budapesti Rendőr-főkapitányság állományában pedig két fő vezető instruktornak. A vezető instruktorok az illetékességi területükön belül tevékenykedő instruktorok munkáját irányították. Az instruktoroknak a vezető instruktorok által kidolgozott részletes kiképzési terv alapján kellett végezniük a közterületi szolgálatot ellátó végrehajtó állomány képzését. Az utasítás melléklete tartalmazta az intézkedéstaktikai ismeretekről szóló módszertani útmutatót.

Interjút készítettem néhány olyan szakemberrel, akik hiteles képet tudnak festeni a közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök intézkedési gyakorlatáról. Több mint harminc ilyen szakembert kerestem fel, azonban a kutatásomhoz való hozzájárulás iránti hajlandóságuk nem mutatkozott nagynak, csupán nyolc fő vállalta az interjút. Mindegyikük anonimitását megőrzöm. Az interjúk lebonyolítására 2020 és 2025 között került sor. Mindegyiket különböző időpontokban, különböző helyszíneken készítettem, közben pedig jegyzeteltem. Mindegyik félig strukturált volt, előre megírt, de rugalmas sorrendű és átalakítható kérdésekkel, utat engedve a személyes tapasztalatokról, élményekről való beszámolásnak is.

Az interjúalanyok nem ismerték egymást, gondolataikat nem egyeztették az interjúkat megelőzően. A beszélgetések során ügyeltem az objektivitás megőrzésére, de a témával kapcsolatos személyes érzelmekre is kíváncsi voltam. Az interjúk oldott légkörben zajlottak, és a kérdéseimet manipulációmentesen fogalmaztam meg. A beszélgetések átlagosan 60 percig tartottak, amely idő alatt mindegyik interjúalannyal 16 kérdést beszéltem át, amely kérdéseket a 2. számú melléklet tartalmazza.

A téma vizsgálata igen nehéz, mert számos akadályba ütközik és nagy mennyiségű szubjektumot hordozhat magában. Tisztában vagyok azzal, hogy nyolc fő megállapításaiból – még ha egybehangzóak is – nem lehet egyértelműen következtetni a rendőri állomány képzési rendszerének működésére. Az eredmények általánosítására ebben az esetben nincs lehetőség. A célom mindössze annyi, hogy különböző szervezeti egységek szakembereinek szemszögéből váljon láthatóvá az intézkedéstaktikai képzések kis szelete. Az így szerzett információk nem önmagukban, hanem a módszertani trianguláció részeként a többi kutatásomból származó eredményekkel együtt vizsgálandók, és úgy képesek objektívabb képet adni, de már önmagukban is alkalmasak lehetnek gondolatébresztésre. Az instruktorok személyesen ismerik azokat a rendőröket, akiket képeznek. Napi rendszerességgel találkoznak velük, figyelik a munkájukat, és tisztában vannak az intézkedési gyakorlatuk minőségével, kompetenciájukkal. A beszélgetések során nem csupán az általuk képzendő állomány képességeiről kérdeztem őket, hanem a képzési rendszer működéséről, hatékonyságáról is. Az interjúkat összevonva elemzem, ehhez pedig a kategorizációs módszert választottam. A megkérdezettek egyes kérdésekre adott válaszait kisebb csoportokba rendezve foglalom össze.

Az interjúk bemutatása

Bemutatkozó kérdések:

Az interjúk első részében kértem a kutatás résztvevőit, hogy mutatkozzanak be, ismertessék röviden feladataikat és beszéljenek instruktori tevékenységükről. Az instruktorok közül 2 fő a Budapesti Rendőr-főkapitányság, 2 fő a Pest, 1 fő a Komárom-Esztergom, 1 fő a Vas, 1 fő a Győr-Moson-Sopron és 1 fő a Csongrád Vármegyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén lát el szolgálatot. A megkérdezettek csupán egyike fiatal rendőr, a többiek mind 20–30 éve hivatásosak. Két alanynak még friss az instruktori szaktanfolyamon teljesített vizsgája, a többiek több mint 10 éve végzik az állomány intézkedéstaktikai képzését. Az instruktorok jellemzően havonta egy, de néhányan akár havonta 3–4 alkalommal is tartanak intézkedéstaktikai képzéseket, amelyek időtartama négy óra. Ezt mindannyian

egyéb szolgálati feladataik mellett végzik. Volt, aki arról számolt be, hogy jelentős mennyiségű szervezőmunkát és adminisztrációt is igényel a munkája, de a többségnek erre nem jut ideje, ezért *„rutinból, rögtönözve”* oldják meg a foglalkozásokat. A megkérdezett instruktorok fele több szervezeti egységnek tart képzéseket, illetve van köztük, aki emellett a lövészetek, a fizikai alkalmasságvizsgálatok, az elektromos sokkoló eszköz használatára vonatkozó és az elsősegélynyújtó képzésért is felel.

Az instruktori foglalkozások körülményeiről:

A következő blokkban az instruktori foglalkozások megtartásának körülményeiről érdeklődtem különösen a rendszerességéről és a létszámáról. Mivel a pandémia 2020-ban sehol nem engedte a továbbképzések megtartását, kérdésem elsősorban a vírus megjelenése előtti, valamint lecsengése utáni időszakra vonatkozott. A Vas vármegyei instruktor volt az egyetlen, aki úgy nyilatkozott, hogy a képzések rendszeresek, és az állomány közel 90%-a megjelenik rajtuk. A többi instruktor kivétel nélkül arról számolt be, hogy a 18/2008. ORFK utasításban előírt havi négy óra képzés nem valósul meg, illetve az állomány jelentős része nem jut el azokra. Ennek első számú okának a létszámhiányt jelölték meg, vagyis ha a kollégák elmennének a képzésre, nem lenne rendőr az utcán. A képzések többségében átlagosan 8–10 fős létszámmal be vannak tervezve ugyan, ám azokon minden esetben kevesebb, esetenként csak 1–2 fő jelenik meg, illetve arra is számos példa akadt, hogy elmaradtak. Ezzel kapcsolatban az alábbi mondatok hangzottak el az instruktorok szájából: *„…közterületi szolgálat kiállítása is gond a létszámhelyzetünk miatt … nem fog működni a 4 óra.” „A vezetők többsége nem látja értelmét a képzésnek, csak akkor fontos, ha hivatalos személy elleni erőszak van, vagy az intézkedés nagyon mellé megy.” „Nem lett komolyan véve (a képzés), ezért a parancsnokok nem is írtak be embert.”* „*Havi négy órás képzés gyakorlatilag évek óta nem létezik.*” A budapesti instruktor elmondta, hogy tudomása van arról, miszerint a legtöbb budapesti kerületben évente legfeljebb egy-két képzés van megtartva, illetve van, ahol egyáltalán nincs. A megkérdezettek többen nehezteltek amiatt, hogy a közrendvédelmi állomány mellett a bűnügyi állomány nem vesz részt a képzéseken.

A foglalkozások eredményességéről:

Ezután az interjúalanyok véleményét kértem ki az instruktori foglalkozások céljáról és az általuk említett célok megvalósulásáról. A képzések céljai között mindegyik alany megemlítette a biztonságosságra való törekvést, hogy a rendőrök az utcán ne legyenek veszélyben és képesek legyenek a túlélésre, mert *„…gyakran baj van, és szükségük van rá…*” A biztonság mellett többen az intézkedés szakszerű és jogszerű végrehajtását is megjelölték.

Szintén többen említették a magabiztosság növelését, ami arra utal, hogy az állomány jelentős részének a technikai és taktikai hiányosságai mellett a szolgálati fellépés határozottságával is gondjai akadnak. Az egyik alany így fogalmaz: *„Az állomány nagyon alulképzett az intézkedéstaktika területén."* Elmondták, hogy a rendőröknek meg kell tapasztalniuk a gyakorlás során, hogy milyen egy nem együttműködő személlyel szemben intézkedni. Megtanulják ugyan kezelni a fegyvereiket, de utána, ha azt maguktól nem gyakorolják, elfelejtik a használatát. Ugyanez igaz a rendőrbotra, a vegyi eszközre vagy a bilincsre. A kényszerítő eszközök használata gyakorlás nélkül lassan kikopik, a rendőr pedig kézzel-lábbal akar megoldani minden szituációt, és lehetőleg nem fog a kényszerítő eszközeihez nyúlni.

A továbbképzési célok megvalósulásáról is egybehangzó volt az instruktorok véleménye: a legtöbb rendőrön nem látják a fejlődést, legfeljebb néhány fiatal kollégán. Azok, akik régebb óra rendőrök, motiválatlanok, és igényük sincs a fejlődésre. Elmondták, hogy mire újra megjelennek a kollégák a foglalkozásokon, kezdhetik velük elölről a munkát. Az egyik interjúalany szerint amíg még frissek az élmények, legfeljebb egy-két hétig, látni némi pozitív változást a járőrök intézkedéseiben, de tovább nem. Amit gyakorolnak, azt folyamatosan erősíteni kellene, különben elfelejtik. Egyikük így fogalmaz: *„Olyan kevés az intézkedéstaktika az állomány részére, és olyan ritkán jutnak el képzésre, hogy semmilyen készség kialakítására nincs lehetőségük. Ehhez heti szintű, rendszeres gyakorlás, edzés szükségeltetne."* Egy másik instruktor így fogalmaz: *„A régi rendszernek (amelyet a 18/2008. ORFK utasítás határozott meg) nem volt sok értelme. Az állomány nagy része hónapokig nem volt intézkedéstaktikán…"*

A foglalkozásokhoz szükséges feltételekről:

Kérdéseim következő csoportjában a foglalkozások megtartásához szükséges feltételekről és azok felépítéséről érdeklődtem. Kíváncsi voltam a rendelkezésre álló helyszínekre, eszközökre, az instruktor által meghatározott feladatokra, és azok végrehajtási körülményeire. Az instruktorok közül hárman is elismerően nyilatkoztak a rendelkezésre álló feltételekről, ugyanis a rendőrség egy hozzájuk közeli szervezeti egységében rendelkezésükre áll minden a foglalkozások megtartásához szükséges tárgyi feltétel, köztük a taktikai ház, benne a felszerelt kamera rendszer és járművek. Négyen az adott rendőrkapitányság konditermét vagy konferenciatermét használják a képzések megtartásához, és szegényes gyakorló eszköztárral rendelkeznek. Egyikük nyilatkozott úgy, hogy a képzések megtartásához a rendőrség nem biztosít a részükre erre alkalmas helyet, ezért ő egy ismerősének a judo termét veszi igénybe erre a célra. A képzések felépítésére jellemző, hogy mindenki elméleti ismeretek átadásával

kezdi a képzést, majd ezt követően következik a gyakorlás. Egyiküknél fele-fele arányban oszlik meg ez a két terület, a többségnél 20%–80% arányban a gyakorlati képzés javára. Szinte mindegyikük alkalmaz szituációs gyakorlatokat, függetlenül attól, hogy rendelkezésre áll-e részükre taktikai ház vagy sem. Ketten is inkább a harcosabb irányvonalat képviselik, és a testi kényszer technikák, földrevitelek és bilincselések gyakorlására helyezik a hangsúlyt. A képzéseken gyakori a rendkívüli eseményekről szóló esettanulmányok feldolgozása is, amelyeket néha szimulált környezetben eljátszanak. Az instruktorok mindegyike nagyon hasznosnak tartja a képzéseket, ám a hatékonyságukat illetően bizonytalanok, hiszen a foglalkozásaikra az állományukban tartózkodó rendőrök nagyon ritkán jutnak el, ezáltal a rendőrök nem tudnak fejlődni ezen a területen. Egyikük így fogalmaz az intézkedéstaktikai képzésekről: *„Én ezt a területet tartom az egyik leginkább elhanyagoltnak.”*

A résztvevők visszajelzéseiről:

Kérdéseim következő csoportjában kíváncsi voltam, milyen visszajelzések érkeznek a rendőröktől a foglalkozásokat illetően, illetve milyen lehetőségeket lát az instruktor a foglalkozások minőségének javítására. Az instruktorok egységesen úgy nyilatkoztak, hogy az állomány egy része eleinte kötelező rossznak tekinti a foglalkozásokat, de többségüktől közben és a végén folyamatosan érkeznek a pozitív visszajelzések. Jellemzően az idősebb rendőröket nehezebb az aktív munkára rávenni, mert ők nem látják ennek értelmét. A rendőrök többsége élvezi a képzéseket és meg vannak elégedve a foglalkozások tartalmával, minőségével és az instruktor képességeivel. A fejlesztés lehetőségeiről az instruktoroknak majdnem azonos elképzeléseik voltak. Ahol nem áll rendelkezésre taktikai ház a gyakorláshoz, ott feltétlenül szükség lenne rá. Ezen túl a gyakorló eszközök, különösen a gyakorló fegyverek, gyakorló bilincsek számát is keveslik. Ketten is hiányoltak egy a 18/2008. ORFK utasítás mellékletéhez hasonló, de attól korszerűbb oktatási segédletet. Remélhetően hamarosan elkészül a 31/2024. ORFK utasítás melléklete, amely pontosan ezt az igényt hivatott kielégíteni. Természetesen az instruktorok mindegyike elmondta, hogy a képzéseket elsősorban az által lehetne hatékonyabbá tenni, ha a rendőrség létszámhiánya megoldódna, és a rendőrök rendszeresen részt tudnának venni a képzéseken, valamint ha az instruktoroknak a képzések megtartása mellett kisebb lenne a szolgálati leterheltsége, és több energiájuk maradna a képzésekre.

Az állomány képességeiről:

Feltettem a számomra legfontosabb és leginformatívabb kérdést, hogy az instruktoroknak mi a véleménye a rendőrök intézkedéstaktikai képességeiről. Rákérdeztem, hogy szerintük

szükség van-e az általuk oktatott rendőrök fejlesztésére, illetve a képességeik elegendőek-e ahhoz, hogy ellássák a feladataikat. Kivétel nélkül úgy nyilatkoztak, hogy szükség lenne az állomány képességeinek fejlesztésére, mert a jelentős hányaduk komoly hiányosságokkal rendelkezik. Ugyanakkor az állomány heterogén, mindkét szélsőségre találni példákat. Egyesek dicsérték az idősebb rendőrök képességeit a fiatalabbakéhoz képest, mert az új generációt jelentősen gyengébbnek tartják. Egyikük szerint az állományában a nők között egy sincs, aki meg tudná magát védeni egy támadással szemben, a férfiaknak pedig körülbelül az egyharmada lenne rá képes. Beszámolt arról is, hogy a képzésen, gyakorlati szituációs feladat végrehajtása közben a hölgyek olyan stresszt éltek át, hogy csupán a harmadik támadás alkalmával kezdtek el védekezni a támadóikkal szemben. Egy másik úgy nyilatkozott, hogy az általa oktatott állománynak mindössze 10%-át tartja alkalmasnak arra, hogy megvédje magát egy aktív ellenszegülővel szemben. Véleménye szerint több a kevésbé képzett rendőr, mint a jó rendőr és nagyon kevés a szakember. Többen jelezték, hogy csak addig tud működni a járőrök intézkedése, ameddig az intézkedés alá vont személyek együttműködőek, viszont azt jósolják, hogy előbb-utóbb meg fog történni a baj. Elhangzott még, hogy a magyar rendőrök nincsenek felkészülve azokra a bevándorlókra, akik az elmúlt években beléptek az ország területére, mert ezek a személyek kevésbé tisztelik a hatóságokat, mint amihez a rendőrök hozzászoktak.

A továbbképzési rendszer alkalmasságáról:

Megkérdeztem az instruktorokat, hogy a 18/2008. ORFK utasításban összefoglalt képzési rendszert alkalmasnak tartják-e arra, hogy a rendőrök intézkedéstaktikai képességeit fejlessze, vagy legalább szinten tartsa. Egyikük sem adott pozitív választ. Szerintük a képzési rendszer nem volt alkalmas a fent leírt célok elérésére. *„… a havi 4 óra rendkívül kevés. Szinte nulla. Az a szomorú, hogy még ezt sem tudjuk teljesíteni… szinten tartásra sem elég.”* Az utasítás komoly hiányosságának tekintik, hogy nem írja elő, hogy egy rendőrnek évente hány foglalkozáson kell részt vennie, vagy egy foglalkozást milyen létszámmal kell megtartani. Ha azon minden hónapban ugyanaz a két rendőr jelenik meg, akkor is teljesültek a normában leírt követelmények. A megkérdezettek mindannyian keveslik a foglalkozások számát, és a háromszorosát, négyszeresét tartanák hatékonynak. Egyikük szerint egy foglalkozásnak maximum két hétig van valami haszna, aztán a következő képzés alkalmával kezdhetnek mindent elölről. Mindannyian panaszkodtak a leterheltségükre, miszerint egyéb szolgálati feladataik mellett kell végezniük az intézkedéstaktikai képzések megtartását. Az utasítás

mellékletében található taktikai ajánlásokat többen is elavultnak bélyegezték, és igényt tartanának egy új oktatási segédletre.

A kutatásban résztvevők javaslatai:

Az utolsó kérdés keretében az instruktorok javaslatait, ötleteit kértem arra vonatkozóan, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni az intézkedéstaktikai képzéseket, illetve hogyan fejlődne jobban a rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának minősége. Egyesek a 18/2008. ORFK utasítás fentebb már említett okok miatti átdolgozását szorgalmaznák, ugyanakkor mások szerint egy új, átdolgozott utasítás sem jelentene megoldást, mert nem annak tartalmával volt a fő probléma, hanem azzal, hogy nem volt lehetőség az abban leírtak betartására. Többen jelezték, hogy minden szervezeti egységnek rendelkeznie kellene egy taktikai házzal, ami a legalkalmasabb a szituációs feladatok gyakorlására, és javasolták, hogy a rendőrök minden hónapban egy alkalommal vegyenek részt ilyen foglalkozásokon. Szintén többen hiányolták azokat az oktató videókat, amelyek egyes intézkedéstaktikai elemek helyes végrehajtását mutatják be, vagy amelyeken rendőri intézkedések láthatók és elemezhetők. Az instruktorok jelentős hányada növelné a képzésre fordított időt. Mivel a képzésre fordítandó napok számának növelésének nem látják realitását, ezért az adott képzési napon a foglalkozás időtartamát növelnék 8 órára, vagy akár hosszabbra. Ketten is szóvá tették, hogy a megfelelő intézkedéstaktikai képességek kialakításához szükséges lenne a rendőr iskolákban egy stabil alaptudást biztosítani, ami szerintük jelenleg nem valósul meg. Többen kiemelték, hogy több, képzettebb és nagyobb oktatói tapasztalattal rendelkező instruktorra lenne szükség, illetve az instruktoroknak a minőségibb képzésére. Egyikük úgy nyilatkozott, hogy ha rendelkezne pedagógiai jártassággal, akkor könnyebb lenne számára a foglalkozások megtartása. A megkérdezettek egy részének a lőkiképzéssel kapcsolatban is voltak javaslatai. Szorgalmaznák, hogy a rendőrök ne csak papír lőlapokra, hanem különböző anyagokra (fémre, fára, műanyagra) adjanak le lövéseket, hogy tisztában legyenek a fegyverek átütő erejével, ezzel hatékonyabbá téve a fedezékhasználatukat is, valamint az éves kötelező lövészeteken túl legyen a rendőröknek lehetőségük lőni. Egy fő javasolta, hogy legyen minden vármegyében egy kiképzéssel foglalkozó alosztály, amely csak az állomány felkészítésével foglalkozik.

4.5 Az interjúk eredményeinek összefoglalása

Az instruktorokkal való interjúkból nem csak a közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök képességeire nyílik némi rálátást, hanem az intézkedéstaktikai képzések hatékonyságára és működőképességére is. Az interjúalanyok az általam feltett kérdésekre hasonló, egyes esetekben megegyező válaszokat adtak. Hangsúlyozták, hogy az általuk ismert és a képzéseiken résztvevő rendőrök jelentős hányada intézkedéstaktikai képességeik hiánya miatt nem tudná megvédeni magát egy aktívan ellenszegülő vagy támadó személlyel szemben. Megegyezik a véleményük abban, hogy a járőrök intézkedéstaktikai képességeit feltétlenül fejleszteni kell és erre a 18/2008. ORFK utasítás által meghatározott képzési rendszer előírásai kevésnek bizonyultak. Ugyanakkor, ha a szabályzat előírásai elégségesek lettek volna, a rendőrök létszámhiánya miatt akkor sem sikerült volna a leírtak maradéktalan megvalósítása, hiszen a képzések jelentős része elmaradt, illetve az állomány jelentős hányada nem vett részt rendszeresen a megtartott képzéseken. Az instruktoroknak számos alapvető igényük lenne a képzések hatékonyabbá tételéhez, amelyek teljesülésére nem látnak esélyt, mert szerintük a rendőrök képzése az egyik legelhanyagoltabb területe a rendőrségnek. Fenti kutatásaim a trianguláció egyik lábaként hozzájárulnak az első és a harmadik kutatási kérdés megválaszolásához.

4.6 Kérdőíves felmérés a közterületen szolgáló rendőrök körében

Kérdőíves kutatást végeztem a magyar rendőr járőrök és körzeti megbízottak körében, melynek során megvizsgáltam, hogy a rendőrök hogyan vélekednek saját intézkedéstaktikai képességeikről, hogy milyen a szakmai önismeretük, hogy az énképük mennyire közelít a valósághoz és hogy milyen igényeik vannak, vagy lettek volna az iskolában az intézkedéstaktikai képességek elsajátítása terén.

2021 őszén a Google Forms szoftver segítségével összeállítottam egy 21 kérdésből álló kérdőívet (3. számú melléklet), amely főként zárt, illetve félig zárt kérdéseket tartalmazott. Ennek egyik oka a válaszadók munkájának leegyszerűsítése és ezáltal a kérdőív vonzóbbá tétele volt, másik oka pedig a válaszok feldolgozásának megkönnyítése. Egy járőr kollégám segítségével teszteltem a kérdőívet. Miután rendben találtam, elindítottam egy engedélyezési eljárást az országos rendőrfőkapitány felé a kutatás végrehajtása céljából (4. számú melléklet). Egy 64000 tagot számláló, főként rendőrökből álló zártkörű internetes csoportban osztottam

meg a kérdőívet, és kértem elsősorban a járőr és körzeti megbízott beosztásban dolgozó kollégáktól a kitöltését. Három alkalommal tettem közzé, és összesen 184 főtől érkezett válasz, ami jelzi a rendőrök kitöltési hajlandóságának hiányát. Az egyes kérdésekre adott válaszokat a Google Forms programot használva összesítettem, a kérdések közti összefüggéseket pedig az SPSS programmal tártam fel. A kutatásom eredményeit kategorizációs módszerrel mutatom be. Az egyes kérdéseket és az azokra kapott válaszokat kisebb csoportokban foglalom össze. Mivel a rendőrség állománya az 50000 főhöz közelít, és ebből a járőrök és körzeti megbízottak létszáma is igen magas, a 184 fővel végzett kérdőíves kutatás nem tekinthető reprezentatívnak, ugyanakkor a másik két kutatásommal együtt, a triangulációs kutatás egyik lábaként már jól használható.

A kérdőíves felmérés bemutatása

Bevezető kérdések:

Kérdőívem bevezető kérdései a válaszadók nemére, életkorára, beosztására, a rendőri végzettséget részükre kiadó iskolára, szolgálati helyükre és a hivatásos szolgálatban eddig eltöltött éveik számára irányultak. Ezen adatok egy részének arányait a 2. számú táblázat tartalmazza.

2. táblázat: A kérdőívet kitöltők aránya.

Nem:	Férfi: 79,3%			Nő: 20,7%		
Kor:	18-25 éves: 21,7%	26-30 éves: 15,2%	31-35 éves: 12,6%	36-40 éves: 13,6%	41-45 éves: 21,7%	46-54 éves: 15,2%
Beosztás:	Járőr: 58,7%			Körzeti megbízott: 41,3%		
Iskola:	Adyliget: 19,1%	Körmend: 17,4%	Miskolc: 29,2%	Szeged: 10,4%	Egyéb: 23,9%	
Szolgálati évek:	0-5 év: 29,3%	6-10 év: 17,4%	11-15 év: 12%	Több mint 15 év: 41,3%		

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

A rendőröket képző iskolák nevei az elmúlt években többször változtak, ezért csak a helységnév alapján hivatkozom rájuk. Az egyéb iskolák közé sorolom a már nem működő intézményeket, például a Budapesti Rendőr Szakközépiskolát, a Csopaki Rendészeti Szakközépiskolát vagy a Soproni Rendészeti Szakközépiskolát. A szolgálati helyeket tekintve mind a 19 vármegyéből és Budapestről is érkeztek válaszok. A legtöbb kitöltő – a válaszadók 22,8%-a – a fővárosban lát el szolgálatot. Ezt követi Békés vármegye 8,7%-kal, majd Somogy vármegye 8,2%-kal és Pest vármegye 7,1%-kal.

Az intézkedéstaktika jelentésére vonatkozó kérdések:

A hivatásos állományú rendőröknek eltérő gondolataik lehetnek az intézkedéstaktikáról. Feltettem a kérdést a kutatásban résztvevőknek, hogy mit értenek ez alatt a kifejezés alatt. Nyitott kérdés volt, tehát számítottam rá, hogy rövid, tömör válaszok érkeznek majd. Legtöbben – habár rendkívül leegyszerűsítve – ugyanazt fogalmazták meg, ami a szó valódi jelentése. Sokan használták a „*jogszerű*”, „*szakszerű*”, „*eredményes*” és „*kommunikáció*” szavakat a magyarázatukban, ám legtöbbször mégis a „*biztonság*” szó hangzott el. Néhány fő kimondottan a testi kényszer, közelharc, illetve a kényszerítőeszközök használatával magyarázta a fogalmat, tehát csupán az erőszak alkalmazásához kötik azt. Egy fő magyarázta az intézkedéstaktikát úgy, hogy „*az, amit elfelejtettek jól megtanítani, begyakoroltatni és szinten tartani.*” Mások így fogalmaznak: *„Felesleges nyűg. Az élet és az egyre több intézkedés a való világ.” „… igazán csak az segít egy intézkedésnél, hogy ki mennyi rutinnal rendelkezik.”* Több olyan válasz érkezett, ami számomra értelmezhetetlen volt, illetve számos cinikus hangvételű fogalmazást is olvastam. Érdekesnek tartom, hogy az utóbbiak szinte kivétel nélkül 45 éves kor feletti rendőröktől érkezett. Mindez utalhat arra, hogy csalódottan állnak hozzá a témához, vagy akár arra, hogy valóban nem kaptak megfelelő képzést intézkedéstaktikából. Összességében elmondható, hogy a válaszadók jelentős hányada helyesen, vagy megközelítően helyesen értelmezi az intézkedéstaktikát.

Képességekre vonatkozó kérdések:

A következő kérdéscsoportban megkérdeztem a kutatásban résztvevő rendőröket, szerintük melyek a jó rendőri intézkedéshez legszükségesebb képességek, valamint, hogy nekik mik az erősségeik és mik a gyengeségeik. Felsoroltam hét általam kiválasztott képességet, amiből választhattak, valamint hagytam lehetőséget egyéb képességek beírására is, ugyanakkor megkötöttem, hogy összesen hármat jelölhetnek meg minden kérdésben.

A jó rendőri intézkedéshez legfontosabb képességek első helyén a „*kiváló kommunikáció*” áll, melyet 174-en jelöltek meg. Ezt követi a „*határozott magabiztos fellépés*” 166 jelöléssel. Harmadik helyen a *„jogszabályok hiánytalan ismerete”* áll 112 jelöléssel, nem sokkal lemaradva tőle a „*testi erő, fizikum*” és a *„sokévnyi intézkedési tapasztalat”*, mindkettő 88 jelöléssel. 78 jelölést kapott a „*jó eszközhasználati képesség*”, 22 jelölést a *„küzdősport vagy harcművészeti tudás”*. Ezeken felül a megkérdezettek beírtak még néhány általuk fontosnak tartott képességet, melyek közül az alábbiak beszédesek: *„jó mentális egészség”*, *„jó társ”*, *„megfelelő vezetői háttér támogatás”*.

A saját erősségeiket a következő képpen értékelték: Első helyen 157-en jelölték meg a „*határozott magabiztos fellépést*”. Második helyen 154-en jelölték a „*kiváló kommunikációt*”. Ez a két képesség magasan kiemelkedik a többi közül. 85-en a „*sokévnyi intézkedési tapasztalatot*”, 55-en a „*testi erő, fizikumot*”, 51-en a „*jogszabályok hiánytalan ismeretét*” jelölték meg. 34 jelölést kapott a „*jó eszközhasználati képesség*”, 19, vagyis a legkevesebb jelölést a „*küzdősport vagy harcművészeti tudás*”. A rendőrök által beírt legbeszédesebb képességek, melyeket erősségüknek tartanak: *„nem vagyok nő”*, *„emberismeret”*, „*jó meggyőző képességet*”.

A hiányosságaikat az alábbiak szerint jellemezték: 99 fő tartja gyengeségének a *„küzdősport vagy harcművészeti tudást”*. 83 fő nincsen megelégedve a jogszabályok ismeretével, 80 fő pedig az eszközhasználati képességével. 72 fő állítja, hogy nincs kellő testi ereje, fizikuma. 43 főnek lenne szüksége még néhány évnyi tapasztalatra. 11 fő érzi gyengének a kommunikációs képességeit, 7 fő pedig nem érzi kellően határozottnak, magabiztosnak a fellépését. Beszédes információ, hogy a megkérdezettek közül 6 fő semmilyen intézkedéstaktikai képességet nem hiányol önmagából. 1-1 fő hiányként jelölte meg a jó társat, a megbecsülést, a megfelelő felszerelést.

A három kérdés válaszaiból megállapítható, hogy az első néhány helyen kiemelt „*intézkedéshez fontos képességek*” és a „*saját erősségek*” kísértetiesen hasonlítanak egymásra, amiből arra következtetek, hogy a rendőrök jól intézkedőnek tartják magukat, hiszen amely képességeket fontosnak tartanak egy intézkedés végrehajtásához, azzal ők rendelkeznek is. Ez alól kivételt képez a *„jogszabályok hiánytalan ismerete”*, amit jóval többen jelöltek meg hiányosságként, mint erősségként. Hogy a rendőrök többsége azt a képességet tartja fontosnak az intézkedéstaktikában, ami egyben a saját erőssége is, azzal magyarázható, hogy többségüknek feltehetően nincs rálátása az intézkedéstaktika teljes palettájára, csupán annak egyes spektrumaira. Így minden rendőr a saját énképéből, saját tapasztalataiból táplálkozik, és azt tartja a legfontosabbnak, amit ő maga tud, alkalmaz és amivel eddigi intézkedéseit eredményesen végrehajtotta.

<u>Intézkedések ellenszegülő személlyel szemben:</u>

A rendőrök intézkedéstaktikai képességei leginkább akkor mutatkoznak meg, amikor nem együttműködő, hanem ellenszegülő személlyel szemben intézkednek. Ilyenkor pszichés teher alatt kell teljesíteniük, feltehetően használniuk kell fizikai erejüket vagy eszközeiket, változtatniuk kell a normál kommunikációjukon, a megszokottnál gyorsabban kell döntést hozniuk. Ha ilyen helyzetben több rendőr intézkedik, elképzelhető, hogy az egyikük aktívan

tevékenykedik, a másik pedig biztosító szerepkörbe helyezkedik, ami nagy felelősség ugyan, de kisebb teljesítményt igényel. Megkérdeztem a rendőröktől, hányszor vettek részt – nem biztosító szerepkörben – olyan intézkedésben, amelyben aktívan ellenszegülő, esetleg támadó személlyel szemben kellett intézkedniük. A válaszadók 7,1%-a állította, hogy nem volt még része ilyen intézkedésben, 32,1%-a egy-kettő, 60,9%-a pedig több ilyen jellegű intézkedésben vett már részt.

Az intézkedés alá vont személyek viselkedését illetően megkülönböztetünk együttműködő, passzívan ellenszegülő, aktívan ellenszegülő és támadó személyeket. Az utóbbi kettővel szemben az erőfölényt, mint taktikai alapelvet szem előtt tartva inkább férfi rendőrök fellépése javasolt, hiszen testi adottságaikból – testtömegükből, fizikai erejükből – adódóan nekik nagyobb esélyük van az intézkedés biztonságos befejezésére. Azt feltételezem, hogy a nők ilyen intézkedések alkalmával biztosító vagy segítő szerepkört töltenek be, azonban a válaszokból az derült ki, hogy a felmérésben résztvevő rendőrök közül 4 fő női rendőr kivételével már minden nő vett részt ilyen intézkedésben, sőt a többségük nem csupán egy-két, hanem több alkalommal.

A pszichésen megterhelő intézkedési helyzetek közben derül ki, hogy melyek azok a képességek, amiket készség szinten, és melyek azok, amiket csak ismereti szinten, vagy egyáltalán nem sajátítottak el a rendőrök. Rákérdeztem, hogy egy 1-től 10-ig terjedő skálán értékelve – ahol 1 a nagyon gyenge, 10 pedig a kiváló – a rendőrök mennyire érezték stabilnak a képzettségüket a fenti intézkedések közben. A válaszokat az 1. számú diagramban mutatom be. Átlagosan 7,13 pontosra értékelték magukat. 18 fő adott maximális pontszámot magának, 18 fő kilenc pontot, a legtöbben, 44-en nyolcasra, 42-en hetesre értékelték magukat. A hölgyek szavazatainak 94%-a 5 és 8 pont közé esik, az uraknál már szélesebb a spektrum. Öt pontnál kevesebbet alig, csupán a megkérdezettek 6%-a adott magának. A hölgyek közül senki nem értékelte magát 10-esre, ugyanakkor 8-as pontszámot többen adtak maguknak, mint a férfiak.

1. diagram: Rendőrök ellenszegülő személlyel szembeni intézkedések alapján önmaguknak adott pontszámai.

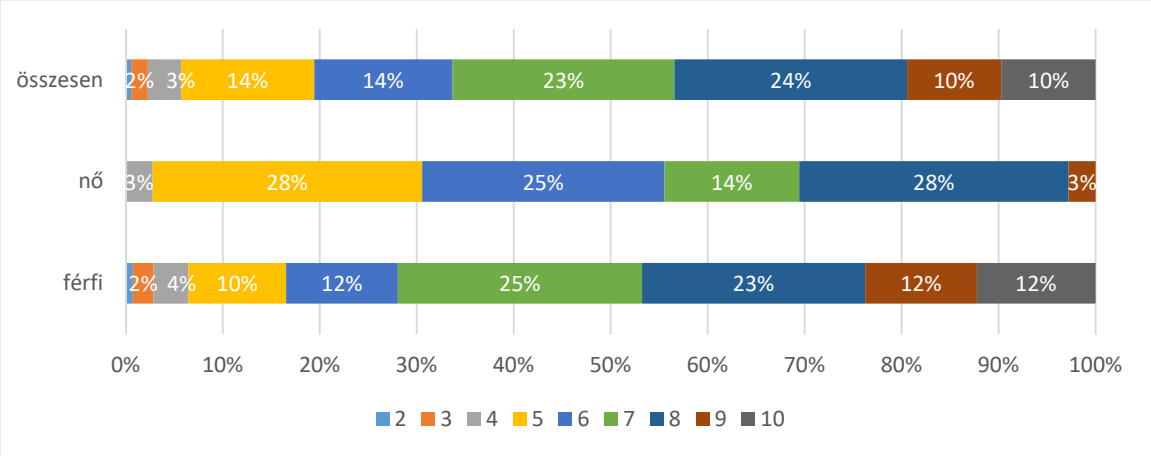

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Feltettem a kérdést, hogy szerintük szüksége lenne-e a rendőröknek arra, hogy fejlesszék intézkedéstaktikai képességeiket. A válaszadók 97,8%-a igennel felelt, csupán 4 fő nem érezte ennek szükségét. Kértem, hogy írásban indokolják meg válaszukat. Ez volt a második nyitott kérdésem a kérdőívben. Az előzővel ellentétben az itt leírtakon érződött a rendőrök témához kapcsolódó szenvedélye. A különbözően megfogalmazott válaszokat tartalmuk alapján nyolc nagy csoportba soroltam, amelyek a következők:

- Kevésnek és hasztalannak találják az intézkedéstaktikai továbbképzéseket, amelyeket az instruktorok feladata megtartani havi rendszerességgel;
- Az állomány képzetlen és túl fiatal, rutintalan rendőrökből áll;
- A rendőrök mindig újabb és újabb szituációkban intézkednek, ezért törekedni kell a lehető legtöbb szituáció begyakorlására;
- A rendőrök intézkedéstaktikai oktatása az iskolában nagyon gyenge, illetve nem alkalmas a stabil alapok megteremtésére;
- Nagy szükség van az állomány kommunikációs készségeinek fejlesztésére;
- Egyre több az országban a rendőri intézkedésnek ellenszegülő személy, amire rendőreink nincsenek felkészülve;
- Az állomány nagy része csak rutinból intézkedik, nincsenek felkészülve a váratlan helyzetekre, ami nagy veszélyt jelent a biztonságukra nézve;
- A jelenlegi jogszabályok elsősorban az intézkedés alá vont személyeket védik, nem pedig a rendőröket.

Saját és társaik képességeinek pontozása:

A következő két kérdésben kértem, hogy 1-től 10-ig terjedő skálán értékeljék saját, illetve rendőrtársaik intézkedéstaktikai képességét, amit a 2. számú diagram szemléltet. Saját képességeiket átlagosan 7,05 pontosra becsülik. 10 fő adott magának maximális pontszámot, 21 fő kilenc pontot. A legtöbben 7 vagy 8 pontosra értékelték magukat. Egyetlen fő adott magának 1 pontot, és szintén egy fő 3 pontot. Érdekes lehet összehasonlítani ezeket a pontszámokat azokkal, amiket arra adtak maguknak, amikor nem együttműködő személyekkel szemben intézkedtek.

2. diagram: Saját intézkedéstaktikai képességekre és az ellenszegülő személlyel szembeni intézkedésre adott pontszámok összehasonlítása.

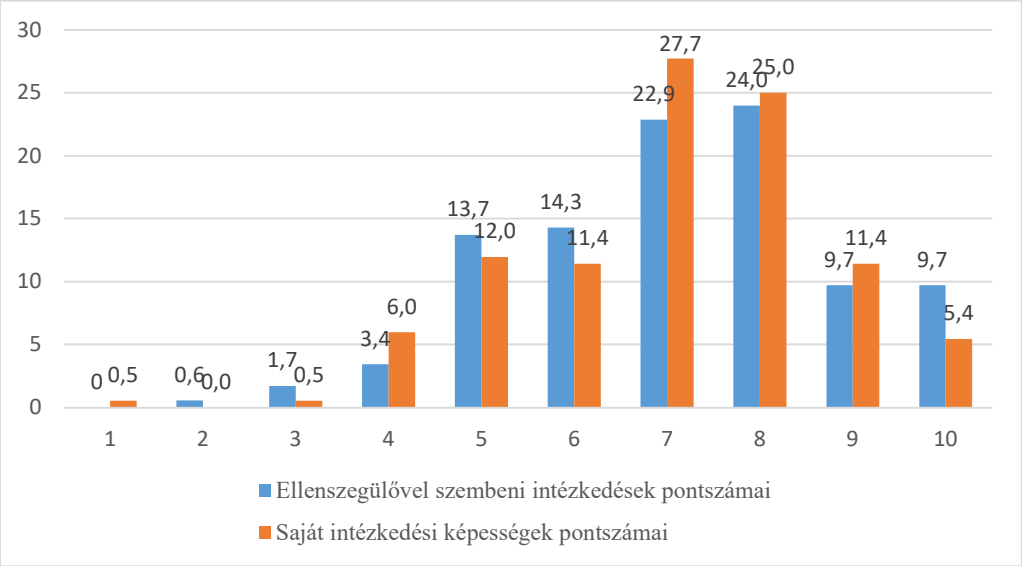

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Az átlag pontszám közelítőleg megegyezik, ugyanakkor, míg a korábbi kérdésnél 18-an adtak maguknak maximális pontszámot, addig itt csupán 10 fő. Ebből az derül ki, hogy az a néhány személy, aki az ellenszegülővel szembeni intézkedéseit hibátlanra értékelte, a teljes intézkedéstaktikai tudásával nem maradéktalanul elégedett. Érdekesség továbbá, hogy azok közül, akiknek még nem volt részük olyan intézkedésben, amelyben ellenszegülő személlyel szemben kellett intézkedni, többen hetes vagy nyolcas pontszámot adtak maguknak, ami a tapasztalat hiánya ellenére igen magas.

A 3. számú diagram szemlélteti a saját maguknak és a társaiknak adott pontszámok összehasonlítását. Ebben az esetben már jelentősebb eltérés figyelhető meg. A kutatásban résztvevő rendőrök társaik intézkedéstaktikai képességeit átlagosan 5,89 pontosra becsülik, szemben a saját 7,05 pontos képességeikkel. Maximális pontszámot 4 fő adott kollégáinak,

kilenc pontot pedig 11 fő. A legtöbben ötös pontszámot adtak. 2 fő adott egyes, és 7 fő kettes értékelést. A pontszámokból megállapítható, hogy a rendőrök rosszabbnak tartják társaik intézkedéstaktikai képességeit a sajátjuknál. Egy tökéletes szakmai önismerettel rendelkező csoport esetében egyforma átlageredménynek kellett volna születnie a rendőrök saját és társak képességeire adott pontszámokat tekintve, az eredmények azonban mégis azt mutatják, hogy a rendőrök jobbnak gondolják magukat a társaiknál, illetve jobbnak tartják magukat, mint amilyennek őket tartják a társaik. Ebből levonható a következtetés, hogy a rendőrök többsége az intézkedéstaktikai tudását tekintve hibás, illetve kissé torzult szakmai énképpel rendelkezik.

3. diagram: Saját és a kollégák intézkedéstaktikai képességeire adott pontszámok összehasonlítása.

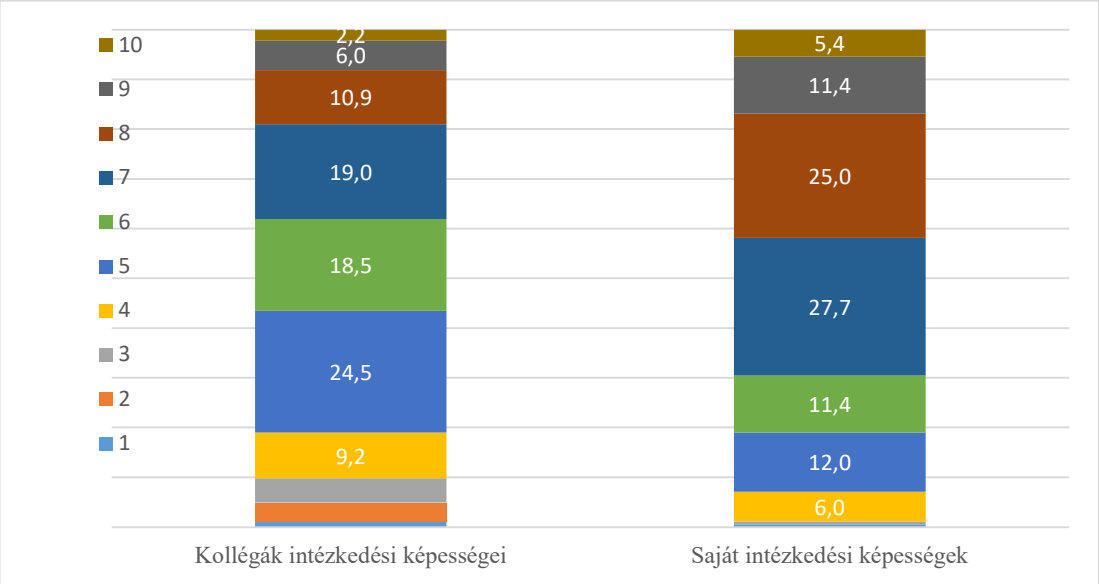

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

A 4. számú diagram segítségével összehasonlítottam a rendőrök saját maguk képességeire adott pontszámát a szolgálatban eltöltött évek függvényében. Ebben számottevő különbség nem figyelhető meg, vagyis a rendőrök hasonlóan értékelik önmagukat akkor is, ha csak rövid ideje, és akkor is, ha már régebb óta állnak hivatásos szolgálati viszonyban.

4. diagram: A rendőrök önmaguk képességére adott pontszámai a szolgálatban eltöltött évek függvényében.

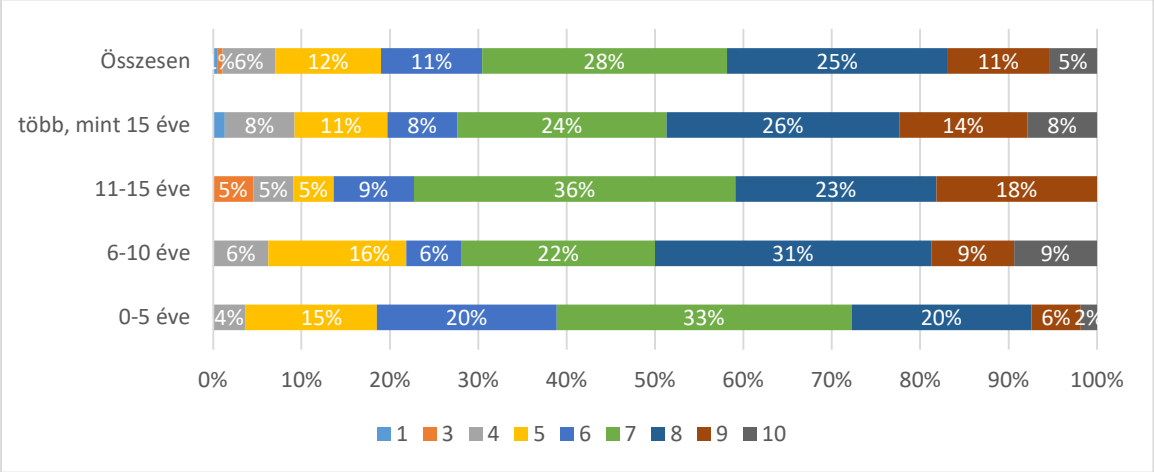

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Szintén megvizsgáltam a társaknak adott pontszámokat a szolgálati viszony függvényében, amelyet a 3. számú táblázatban mutatok be. Ebből megállapítható, hogy minél régebb óta rendelkezik egy rendőr szolgálati jogviszonnyal, annál kisebb pontszámot adott társainak, vagyis annál kevesebbre tartja az ő intézkedéstaktikai képességeiket.

3. táblázat: A rendőrök társaikra adott pontszámának átlaga a szolgálatban eltöltött évek függvényében.

Szolgálatban eltöltött évek száma	Pontszámok átlaga	Válaszadók száma (fő)
0-5 év	6,61	54
6-10 év	6,03	32
11-15 év	5,91	22
több, mint 15 év	5,31	76

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Összefoglalva tehát az évek múlásával a rendőrök hasonlóan értékelik a saját munkájukat, de egyre gyengébbre értékelik a társaik munkáját. Ez összefüggésben állhat a Z generáció megjelenésével, és azzal, hogy képességeik, életfelfogásuk és hozzáállásuk már jelentősen eltér az X és az Y generáció tagjaitól.

Szükségletekre vonatkozó kérdések:

Feltettem a kérdést, hogy a rendőröknek saját bevallásuk szerint mire lett volna szükségük az őket felkészítő intézményekben, illetve mire lenne szükségük jelenleg a képzéseken ahhoz, hogy saját intézkedéstaktikai képességeikre 10-es pontszámot adjanak. Mindkét kérdéshez megadtam néhány válaszlehetőséget, illetve hagytam lehetőséget egyéb gondolatok beírására. A válaszok számát ezúttal nem kötöttem meg. Az eredményeket az 5. számú diagram segítségével ábrázolom.

5. diagram: A rendőrök tanulmányaik során felmerült intézkedéstaktikával kapcsolatos igényei.

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Az iskolai oktatásban legtöbben a „*több intézkedéstaktika órát*” és a „*több intézkedéstaktikai szituáció gyakorlását*” igényelték volna 143–132 szavazattal. Ezt követte a „*modernebb gyakorló felszerelések*” 95, a „*több pszichológiai (intézkedés-lélektani) ismeret*” 93, és a *„több kommunikációs ismeret”* 79 szavazattal. 65 fő szavazott „*több lőkiképzés foglalkozásra*” és a „*több rendőri testnevelési és önvédelmi foglalkozásra*”. Jelentős számú, 35 feletti szavazatot kaptak még a „*több jogi ismeret*”, a „*több közrendvédelmi ismeret*”, a *„több edzési lehetőség (konditerem, küzdősport)”* és a *„jobb kiképzők, oktatók”*.

Az iskola elvégzése után a rendőröknek továbbra is lehetőségük van önmaguk fejlesztésére. Megkérdeztem tehát, hogy jelenleg mire lenne szükségük a maximális pontszám eléréséhez. Kimagaslóan a legtöbb, vagyis 126 szavazat a „*több intézkedéstaktikai továbbképzésre*” érkezett. A többi feltételre megközelítőleg egyenletesen elosztott számú szavazatok érkeztek, ezek pedig a „*kommunikációs tréningek*”, „*képzettebb járőrtársak*”, *több edzési lehetőség munkaidőben*”, „*jogszabály ismereti képzések*”, „*küzdősport, harcművészet, vagy önvédelmi rendszer folyamatos gyakorlása*”, „*pszichológiai ismeretek*”, „*jobb intézkedéstaktikai instruktorok*” (42 fő), „*önismereti tréningek*” és „*informatikai képzések*”. Egy-egy szavazat érkezett még a *„gyakoribb lövészetre”*, „*vezetéstechnikai képzésre*”, illetve a *„taktikai házban való gyakorlásra”*.

A válaszadásnál lehetősége volt a válaszadóknak, hogy csak egyetlen dolgot jelöljenek meg, vagy akár egyet sem, Ennek ellenére 184 főtől az előbbi kérdésre összesen 953, az utóbbira összesen 662 válasz érkezett. Ebből arra következtetek, hogy a rendőröknek igen sok és sokféle igényük van az intézkedéstaktikai oktatásukat és képzésüket illetően. Első helyen – mind az oktatásban, mind a továbbképzésben – a magasabb számú intézkedéstaktikai

foglalkozás végzett, de előkelő helyen szerepelt a kommunikációs tréning, illetve itt is előkerült a képzettebb társakra irányuló igény is.

A 6. számú diagram segítségével bemutatom az oktatásban leggyakrabban felmerült igényeket az egyes iskolákra lebontva. Jelentős különbségek nem figyelhetők meg az egyes iskolák között, ugyanakkor szembetűnő lehet, hogy szinte kivétel nélkül a szegedi oktatásban mutatkoztak a legnagyobb igények.

6. diagram: Az egyes rendőr iskolákban végzett rendőrök intézkedéstaktikai igényei.

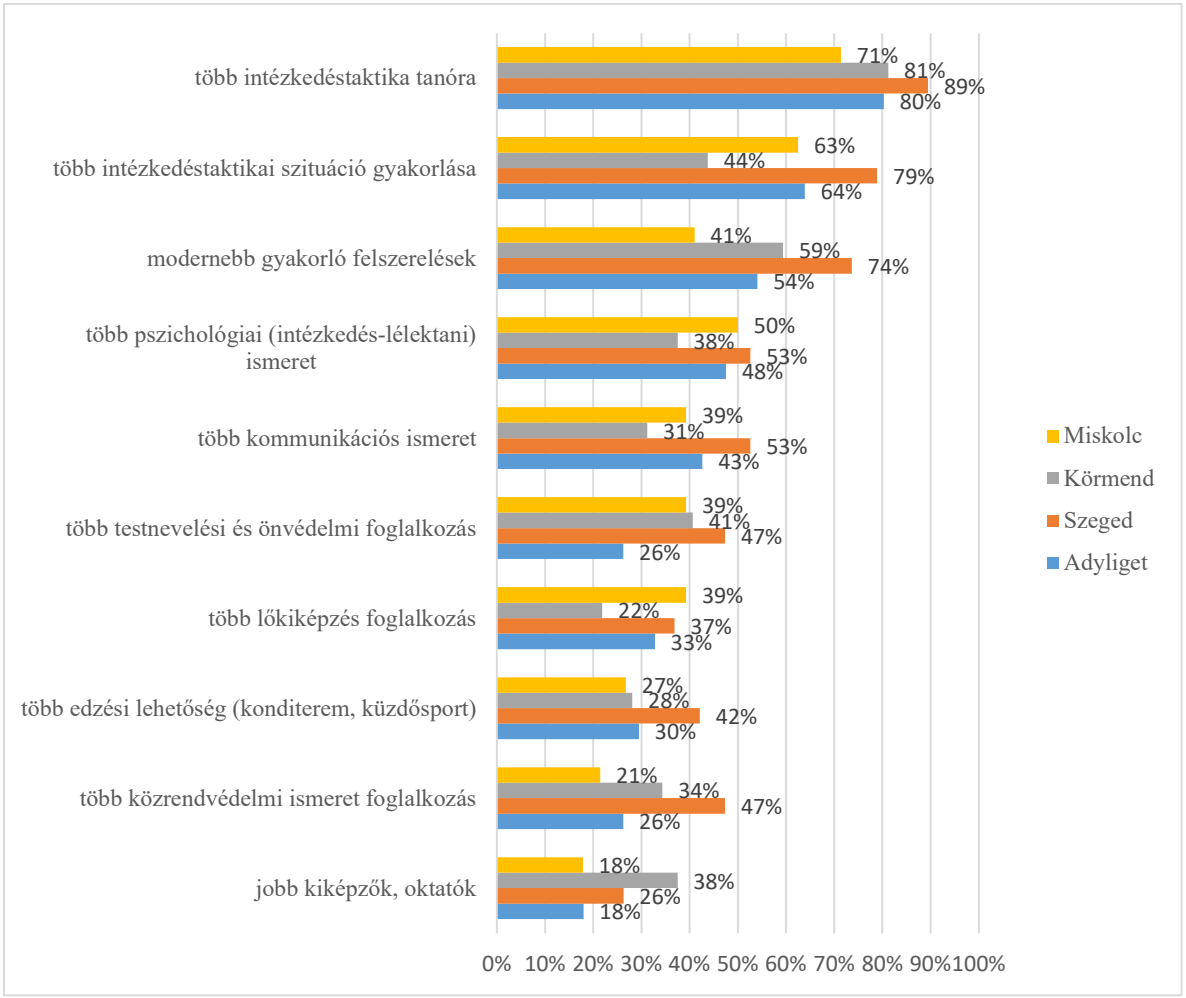

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Magasan képzett rendőrök ismertsége az állomány körében:

Az előzőekben kértem a rendőröket, hogy pontozzák saját és kollégáik intézkedéstaktikai képességeit. Ott elvétve születtek maximális pontszámok. Ezúttal azt kérdeztem tőlük, ismernek-e bárhol az országban olyan rendőrt, akinek a képességeire 10-es pontszámot adnának. Itt már jóval pozitívabb válasz született, ugyanis 53,8%-uk ismer ilyen rendőrt, 46,2%-uk viszont nem. Arra is kíváncsi voltam, hogy az igennel felelők számára vajon mi

bizonyította, hogy az a bizonyos rendőr olyan kiválóan intézkedik. Figyelembe kell venni, hogy a válaszadók többsége feltehetően nem intézkedéstaktikai szakember, így meglehet, hogy kevésbé meghatározó szempontok alapján alkottak véleményt. Kérdésem nyitott volt, mindenki a saját szavaival válaszolhatott.

A válaszadók többségében egy-két pozitív tulajdonságot említettek, amitől kiválónak tartják kollégájukat, például, hogy jól kommunikál, magabiztos, rátermett, jó emberismerő, higgadtan viselkedik, jó a fizikuma, nagy szakmai tapasztalattal rendelkezik, sok nehéz intézkedést hajtott végre eredményesen, illetve a megkérdezett egy-két szituációban látott ilyen személyt intézkedni, és ez alapján adott neki 10 pontot. Beszédes az az információ, hogy a rendőrök majdnem fele nem ismer 10-es pontszámú rendőrt. Ez azt jelentheti, hogy az ő környezetükben nincs olyan rendőr, akit szakmailag kimagaslónak tartanának. A válaszadók között csupán 1–2 olyan akadt, akik azért nem ismernek 10-es pontszámú rendőrt, mert ezt a pontszámot az intézkedéstaktika összetettsége és egy életen át tartó tanulást igénylő tulajdonsága miatt bárki számára lehetetlennek tartják elérni. A 7. számú diagram megmutatja, hogy minél több időt töltött el valaki hivatásos jogviszonyban, annál több nemleges válasz született a kérdésre.

7. diagram: 10-es pontszámú rendőr ismerete a szolgálatban eltöltött évek függvényében.

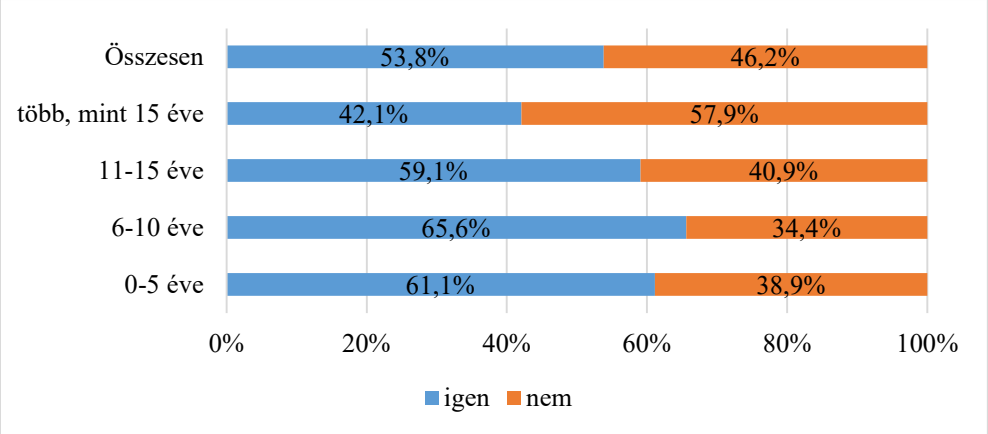

Forrás: Saját szerkesztés a szerző kérőíves felmérése alapján.

Ebből arra következtetek, hogy minél több szolgálati tapasztalattal rendelkezik valaki, annál nagyobb szeletét ismeri meg az intézkedéstaktikának, és megérti, hogy ennek elsajátítása több időt és energiát igényel, mint azt a fiatalok gondolják, így igen nehéz bárkinek is eljutnia egy olyan szintre, ahol 10-es pontszámot érdemelne.

4.7 Kérdőíves felmérés eredményeinek összefoglalása

Kutatásom segítségével megállapítottam, hogy a rendőrök saját intézkedéstaktikai énképe az esetek többségében nem fedi a valóságot. Habár az intézkedéstaktikai képességek szubjektívek, mégis akad néhány objektív kapaszkodó, amelyek alapján mérni lehet azokat. Ilyenek például a 18/2008-as utasításban foglalt alapelvek, vagy az instruktorok korábbi véleménye. A rendőrök saját maguknak adott pontszámát igen magasnak tartom, főleg annak figyelembevételével, hogy Magyarországon szerencsére még nem gyakoriak a rendőr életére törő magatartások, illetve az olyan támadások, amelyek alkalmasak arra, hogy extrém stresszélményt okozzanak a rendőröknek. Ebből következően a rendőrök többsége még nem élhetett át olyan élményt, amelyben megmutatkoznának az igazi képességei. Egyesek még ellenszegülő személlyel szemben sem intézkedtek soha, mégis hetesre vagy nyolcasra becsülik a saját képességeiket. Ahogyan Rory Miller tapasztalt amerikai harcművész és veterán nevelőtiszt fogalmazott könyvében: *„Amit oktattak nekünk, és amit gyakoroltunk, az mind szóbeszéd. Mindaddig, amíg élesben ki nem próbáltuk, nem értékelhetjük pontosan.”*[151] E gondolat mentén haladva 10-es pontszámot egyetlen rendőrnek sem lenne szabad kapnia, hiszen nincs olyan, aki minden szituációban hibátlanul kipróbálta már magát. Ugyanakkor lehet olyan, akiről a képességei és eddigi teljesítménye alapján joggal feltételezzük, hogy helytállna minden helyzetben. A rendőrök átlagosan jobbnak tartják magukat, mint a társaik őket, ami ellentmondásos adat, hiszen minden rendőr nem lehet jobb a társainál. Ez szintén a valóságtól elrugaszkodott szakmai énképükre utal, amely elsősorban a túlzott önbizalmukban és a fejlődéshez való alázatos hozzáállásuk hiányában mutatkozik meg. David Dunning és Justin Kruger nevéhez fűződik a Dunning–Kruger hatás[152] elnevezésű jelenség, amelyben kimutatták, hogy minél kevesebbet tud valaki egy adott dologról, annál inkább hajlamos túlbecsüli a saját tudását. A kérdőíves felmérésben úgy vélem ez a jelenség mutatkozik meg a rendőrök intézkedéstaktikai képességeit tekintve. A válaszadók ugyanazokat az intézkedéstaktikai képességeket tartják fontosnak, amelyeket egyben a saját erősségüknek is megjelöltek, ami bizonyítja, hogy nem ismerik az intézkedéstaktikai lehetőségek széles palettáját, csupán annak egy kis szeletét. A rendőrségen belül egyre nagyobb szerepet kapnak a női képességek, ugyanakkor a végrehajtói, illetve közterületi munka annak fizikai igénybevétele miatt még mindig elsősorban a férfiasabb feladatok közé sorolandó. A kérdéseimre kapott válaszokon érezhető volt a nők megfelelési vágya ebben a szakmában,

[151] Miller 2010: 42
[152] Dunning – Kruger 2000: 30–46

amit jól illusztrál, hogy saját bevallásuk szerint legtöbben intézkedtek már aktívan ellenszegülő személyekkel szemben, és az ilyen intézkedések végrehajtására magasabb pontszámot adtak maguknak, mint a férfiak. Az önmagukra adott magas pontszámaik ellenére szinte minden rendőr szükségesnek tartaná az intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztését, és erre igényt is tartanak. Jelentős részük hasztalannak érzi az intézkedéstaktikai képzéseket, és gyengének tartja az iskolákban történő oktatást. Fenti kutatásom a trianguláció egyik lábaként elsősorban az első kutatási kérdés megválaszolásához járul hozzá, de a hatodik kutatási kérdés megválaszolását is elősegíti.

4.8 Részkövetkeztetések

A fejezet elején összegyűjtöttem és megvizsgáltam a rendőri munka hatékonyságának mérési lehetőségeit. Megállapítottam, hogy az erre a célra alkalmazott módszerek nem nyújtanak megbízható, objektív képet az állomány teljesítményéről, illetve nem vonhatóak le belőlük következtetések a rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának minőségére vonatkozóan. Ennek eredményesebb vizsgálatára a módszertani triangulációt, mint kutatási módszert választottam, vagyis három különböző irányú kutatást végeztem ugyanannak a kutatási kérdésnek a megválaszolása céljából. Ennek során megfigyelést végeztem a közterületen szolgáló rendőrök munkavégzése közben, interjúkat készítettem a rendőröket felkészítő instruktorokkal, és kérdőíves felmérés keretében megszólítottam magukat a rendszeresen közterületen szolgáló rendőröket. A három kutatás előkészítésének és végrehajtásának folyamatát és azok eredményeit összefoglaltam. Önállóan a trianguláció három pontjának talán egyike sem lenne kellően reprezentatív, ugyanis a kutatások alanyainak létszáma nem kellően nagy, azonban a három pont együttes figyelembevétele már átfogó megközelítést biztosít. Megállapítottam, hogy az eredmények mind a három esetben ugyanabba az irányba mutatnak, és ugyanazt a feltételezésemet támasztják alá, miszerint a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök jelentős hányadának intézkedéstaktikai gyakorlata nem felel meg maradéktalanul az intézkedéssel szemben támasztott követelményeknek, különösen a biztonságosság és a szakszerűség tekintetében. A megfigyelés során számos hiányosságra és hibára lettem figyelmes, amelyekből nem következett ugyan se sérülés, se eredménytelen intézkedés, de azok veszélyei folyamatosan fennálltak. Az instruktorok véleménye mind egybehangzó volt, mely szerint az általuk képzett rendőröknek csupán nagyon kis százaléka tudná magát megvédeni egy támadóval szemben,

eszközeiket nem ismerik a kellő mértékben, és azokat nem tudják megfelelően alkalmazni. Beszámoltak továbbá arról, hogy a 18/2008. ORFK utasítást nem tartották alkalmasnak se arra, hogy fejlessze, se arra, hogy szinten tartsa az állomány intézkedéstaktikai képességeit. A kérdőíves felmérés rávilágított, hogy a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök nem rendelkeznek megfelelő énképpel a saját intézkedéstaktikai képességeiket tekintve, önmagukat ugyanis jobbra értékelik, mint a társaik őket. Rávilágított továbbá, hogy a tanulmányaik során jelentős számú dolgot hiányoltak, illetve jelentős számú igényük lett volna az intézkedéstaktikai foglalkozásokkal összefüggésben.

A fenti fejezetben bemutatott kutatások eredményei hozzájárultak az első, a harmadik és a hatodik kutatási kérdés megválaszolásához, illetve az első és a harmadik hipotézis helyességének alátámasztásához.

5. A RENDŐRÖK INTÉZKEDÉSTAKTIKAI KÉPESSÉGEINEK HÁROM BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐJE

A rendőrök intézkedéstaktikai képességei három tényezőtől függnek:

- A rendőr iskolába történő felvételi alkalmasságvizsgálatoktól, valamint az időszakos fizikai alkalmasságvizsgálatoktól,
- a rendőr iskolában történő intézkedéstaktikai oktatástól és
- az iskola elvégzése utáni intézkedéstaktikai képzésektől.

Természetesen befolyásolhatja egy rendőr intézkedéstaktikai képességét sok minden más, úgy, mint az önszorgalma, a szabadidejében gyakorlással töltött idő, a végrehajtott intézkedések száma és számos egyéb dolog, azonban ezekre az állam vagy a rendőrség szervezete nem tud hatást gyakorolni, ezért a vizsgálataim ezekre a tényezőkre nem terjednek ki. Magyarországon jelenleg öt intézményben, illetve szervezeti egységben folyik intézkedéstaktikai oktatás, amelyeket az első fejezetben felsoroltam. Miután egy rendőr elvégzi az iskolát, a 31/2024. ORFK utasítás írja elő, hogy intézkedéstaktikai képzéseken kell részt vennie annak érdekében, hogy az iskolában megszerzett intézkedési képességeit fejlessze, illetve szinten tartsa. Ezeket a képzéseket intézkedéstaktikai instruktorok hajtják végre. Az ORFK utasítás előírja, hogy az állomány mely tagjainak, milyen gyakorisággal és milyen időtartamban kell a képzéseken részt venni. Ebben a fejezetben a fenti három – a rendőrök intézkedéstaktikai képességeit meghatározó – befolyásoló tényező működését vizsgálom meg részletesen.

5.1 Első befolyásoló tényező: A rendőri alkalmasságvizsgálatok vizsgálata

A rendőrök kiválasztását a Rendészettudományi Szaklexikon így határozza meg: *„Az a módszer, amely a felkínált munkakör vagy feladat követelményeinek és a pályázó tulajdonságainak, ill. elvárásainak megfelelését vizsgálva nagy valószínűséggel képes megbízható eredményt adni a jelölt alkalmasságáról.”*[153] A kiválasztás folyamatába beletartozik a toborzás, a személyi és képesítési követelményeknek való megfelelés, az egyes alkalmasságvizsgálatok és a felkészítés, illetve akad, aki a próbaidőt is ide sorolja.[154] Tehát elmondható, hogy a kiválasztás a toborzással kezdődik, és a beválással ér véget.[155] A

[153] Rendészettudományi Szaklexikon 2019: 323
[154] Linder – Szekér 2018: 72
[155] Nemeskéri Gyula 2013: 80

rendőrség elvárásai és a jelentkezők képességei sokat változtak az elmúlt években, emiatt szükség volt a kiválasztási rendszer és az alkalmasságvizsgálatok alapjaiban történő megújítására is. Ennek köszönhetően számos olyan változtatás történt, amelyek megalapozták az új kompetenciarendszer és a rendőrség alkalmasságvizsgálatának működtetését.[156]

Aki Magyarországon rendőri képzésre jelentkezik, annak meg kell felelnie bizonyos követelményeknek, amelyeket a 2015. évi XLII. törvény[157] ír elő. Ezek a következők:

- cselekvőképesség,
- állandó belföldi lakóhellyel rendelkezés,
- magyar állampolgárság,
- betöltött tizennyolcadik életév,
- büntetlen előélet,
- meghatározott iskolai végzettséggel rendelkezés,
- kifogásolhatatlan életvitel,
- egyes alapvető jogainak korlátozásának elfogadása,
- megbízhatósági vizsgálattal történő ellenőrizhetőség tudomásul vétele,
- a hivatásos szolgálattal járó kötelezettségek és elvárások elfogadása,
- valamint alkalmasság megszerzése az előírt egészségügyi, pszichológiai és fizikai vizsgálatokon.

Brit felmérések megállapították, hogy a rendészeti szervek a folyamatosan változó etikai normáknak megfelelően tudatosan hajtják végre a rendőrségi állomány toborzását, miszerint törekednek az etnikai és kulturális sokszínűség megteremtésére.[158] A fenti feltételek közül az intézkedéstaktikai képességekre mindössze az egészségügyi, pszichológiai és fizikai alkalmasságvizsgálatok lehetnek hatással. Ezen vizsgálatok szabályait a Belügyminisztérium által kiadott 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet és a rendőrség központi szerve, az Országos Rendőr-főkapitányság által kiadott 35/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás foglalja össze. A rendelet értelmében az alkalmasságvizsgálat célja annak megállapítása, hogy a vizsgált személy megfelel-e a hivatásos szolgálat követelményeinek, alkalmas-e a fokozott megterheléssel és igénybevétellel járó tevékenységek elvégzésére.[159] Az alkalmasságvizsgálat a betöltendő vagy a betöltött szolgálati beosztáshoz igazodik.[160] A rendelet a szolgálati beosztásokat

[156] Malét-Szabó et al. 2021: absztrakt.
[157] 2015. évi XLII. törvény, 33.§.
[158] Kalunta – Crumton 2009: 153
[159] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 2.§
[160] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 5.§ (1) a)

szerepkörökbe sorolja, mely során figyelembe veszi a szolgálatellátás sajátosságaiból adódó életet, testi épséget és egészséget fenyegető kockázatokat, a fegyverhasználattal vagy annak lehetőségével járó helyzetek gyakoriságát, a szolgálatteljesítés külső és belső körülményeit, a rezsimszabályok szigorúságát, valamint a szakmai irányításból adódó többletfelelősséget.[161] Egy rendőröket képző oktatási intézménybe vagy szervezeti egységbe felvételiző személy esetében ezek a szerepkörök még nem alkalmazhatók, rájuk eltérő szabályok vonatkoznak, mint a már hivatásos rendőrökre. A felvétel előtti egészségi, pszichológiai és fizikai alkalmasságvizsgálat célja annak vizsgálata, hogy a felvételiző a tanulmányai elvégzését követően a hivatásos állományba vételre alkalmas lehet-e.[162]

Az egészségügyi vizsgálatot a felvételiző lakóhelye szerint illetékes rendőri szerv által foglalkoztatott orvos végzi.[163] A vizsgálat kiterjed az emberi test összes szervrendszerére, és kizáró okokként megemlíti a legsúlyosabb betegségeket, elváltozásokat, zavarokat.[164]

A pszichológia vizsgálatot a felvételiző lakhelye szerint illetékes rendőri szerv által foglalkoztatott pszichológus végzi.[165] A vizsgálat kiterjed a személyiség egészének, a kognitív képességeknek, a társas készségeknek, a társadalmi normáknak való megfelelési képességnek a vizsgálatára. A pszichológiai alkalmasság megállapítása személyiségtesztek, intelligenciatesztek, figyelemvizsgálatok, kompetenciavizsgálatok elvégzésével és a vizsgálat eredményeinek komplex kiértékelésével történik.[166]

A fizikai alkalmasságvizsgálatot az oktatási intézmény sportszakembere végzi[167], és az egyén fizikai munkavégző képességének vizsgálatára terjed ki. A fizikai minimumfeltételek teljesítéséhez részt kell venni a felvételizőnek az ún. „*három gyakorlaton*". A húszméteres ingafutás állóképességet mérő gyakorlat, amelyen a férfiaknak minimum 46 hosszt kell teljesíteniük, a nőknek 29-et. Átugrás zsámoly felett, érkezés hasonfekvésbe az alsó végtag erő-állóképességét, dinamikus láberőt mérő gyakorlat, melyen a férfiaknak minimum 14 ismétlést kell elérniük egy percen belül, a nőknek 12-t. A falra dobás medicinlabdával a kar és a törzs erő-állóképességét méri, melynek során a férfiak 5 kg-os, a nők 3 kg-os medicinlabdát

[161] 45/2020. (XII. 16.) BM rendele: 14.§ (1)
[162] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 91.§
[163] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 95.§ (1)
[164] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 5. számú melléklet
[165] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 95.§ (2)
[166] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 32.§
[167] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 95.§ (3)

használnak, és mindenkinek egységesen minimum 33 ismétlést kell teljesíteni egy percen belül.[168]

Miután a jelentkező felvételt nyert a rendőri képzésbe, a kompetenciavizsgálat és a fizikai szintfelmérés eredményei alapján kell készíteni a részére egy egyéni pszichológiai és fizikai kompetenciafejlesztési tervet. Ez azt a célt szolgálja, hogy a tanuló a képzés befejezésekor teljesen alkalmas legyen a szolgálatteljesítésre. A rendvédelmi oktatási intézmény a képzését köteles úgy felépíteni, hogy biztosítani tudja a felvételiző pszichológiai és fizikai kompetenciafejlesztési szükségleteit.[169]

Freyer Tamás, az RTK Testnevelési és Küzdősportok Tanszék vezetője úgy fogalmazott, hogy 2023-ban a kompetenciafejlesztési tervek elkészítése a gyakorlatban még gyerekcipőben járt, hiszen még nem volt elég idő alkalmazkodni az új jogszabály által előírtakhoz. Hozzátette, hogy a rendvédelmi oktatási intézménybe történő felvételi eljárás során alkalmazott fizikai alkalmasságvizsgálat úgy lett kitalálva, hogy a szerényebb képességű jelentkezők is teljesíteni tudják a minimum követelményeket, hiszen az oktatási intézmény elvégzésére rendelkezésre álló évek alatt a kompetenciafejlesztési terv segítségével minden hallgató felzárkóztatható arra a szintre, ami egy hivatásos rendőrtől elvárható. Az RTK-n négy év áll rendelkezésre a hallgatók fizikai felzárkóztatására, azonban az MRVT-ben és KRVT-ben csak kettő, másfél vagy egy év, a Tagozatokon pedig csupán tíz hónap.

Az alkalmasságvizsgálatok és az intézkedéstaktika kapcsolata

Egészségügyi alkalmasságvizsgálat:

Természetesen a BM rendelet 5. számú mellékletében felsorolt összes betegség, hiányosság kiszűrésére szükség van ahhoz, hogy egy rendőr megfelelően ellássa a szolgálatát, azonban én most azokat emelem ki, amelyek közvetlenül kapcsolatba hozhatóak az intézkedéstaktikai képességekkel.

Kizáró ok a 155 cm-nél kisebb testmagasság és az 50 kg-nál kisebb testsúly. Ez a két szempont igen fontos szerepet játszik az intézkedéstaktikában, hiszen egy kistermetű, kistömegű ember nehezen alkalmaz testi kényszert másokkal szemben, a szolgálati eszközei – különösen a lőfegyver – kezelése, használata is nehezebb számára, de a tekintély megőrzése is akadályokba ütközhet egy passzívan ellenszegülő személlyel szemben. Esetleg érdemes lenne megkülönböztetni a közterületi szolgálatra és az egyéb beosztásokba jelentkező rendőröket, és

[168] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 7. számú melléklet
[169] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 94.§

az előbbiek részére magasabb követelményeket kitűzni, mert ezáltal a fenti feladataikat biztonságosabban végre tudnák hajtani.

A vizsgálatok kiterjednek az idegrendszer megfelelő működésére is, aminek kiemelt szerepe van az intézkedéstaktika szempontjából. Ahogyan arra a Jeff Cooperről elnevezett Cooper skála[170] is rámutat, egy 12 órás rendőri szolgálat ellátása közben végig a specifikus figyelem állapotát kellene fenntartani, azonban ez igen megterhelő az idegrendszer számára, hiszen ezt a fajta figyelmet átlagosan négy-hat óráig képes valaki fenntartani. Ennek hiányában a rendőr könnyen kerülhet olyan helyzetbe, amelyben már nem tudja megvédeni magát.

A vizsgálat kiterjed a szem és a fül betegségeire is. A jó látás és jó hallás jelentősége megmutatkozik egy egyszerű távolságtartási technika alkalmazásánál, a társsal való együttműködéskor, a rádió használatakor, a lőfegyverrel való célzáskor és még számtalan esetben, ezek az érzékszervek tehát kifogástalanul kell, hogy működjenek. A szabályzat engedi ugyan, hogy bizonyos erősségű szemüveget viseljen a rendőr, de ez nem akadályozhatja őt az intézkedései közben. Ugyanakkor érdemes szem előtt tartani, hogy a perifériás látás egy szemüveget viselő ember esetében a fejének nagyobb szögben történő mozgatásával tud csak megvalósulni.

A légzőrendszer betegségei között kizáró okként szerepel az asthma. Bármikor előfordulhat egy rendőrrel, hogy hirtelen támadás éri, sokkos állapotba kerül, vagy más egyéb ok miatt hirtelen kapkodni kezdi a levegőt. Ilyen esetekben ez a betegség végzetes lehet mind az elszenvedőjére, mind a társára nézve.

Végül kizáró okként szerepelnek még a listán a beszéd- és hangképzés jelentős zavarai. Az intézkedéstaktika egyik kiemelten fontos eleme a kommunikáció. Beszédhibákkal a rendőr tekintélyét veszítheti az állampolgárok előtt, a társával való együttműködés is akadályokba ütközhet, de a rádión történő kommunikációnak is romolhat a minősége.

Pszichológiai alkalmasságvizsgálat:

A pszichológiai minimumfeltételek felsorolása a BM rendelet 6. számú mellékletében található.[171] Ezen feltételek szinte mindegyike nélkülözhetetlen az intézkedéstaktika helyes alkalmazásához. Egyaránt szükség van kiegyensúlyozottságra, érettségre, alkalmazkodó képességre, figyelemre, érzelmi kontrollra, intellektuális képességekre, kommunikációs

[170] Cooper-skála 2023
[171] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 6. számú melléklet

készségekre, felelősségtudatra. A rendelet meglepően konkrét és egyértelmű meghatározásokat fogalmaz meg a rendőröktől elvárt kompetenciák tekintetében.[172] A BM rendelet például minimum követelménykényt említi az átlagos pszichés terhelhetőséget, de mellette az ORFK utasítás az egyes beosztási kategóriák számára előírja az átlag feletti pszichés terhelhetőséget. A rendelet melléklete a fogalmat definiálja, majd a hozzá kapcsolódóan elvárt viselkedési jegyeket részletezi. Ezáltal nagyon konkrétan meghatározható, hogy pszichés terhelhetőségét tekintve mi az elvárás egy rendőrrel szemben. A fizikai követelmények tekintetében az elvárások hasonlóan konkrét meghatározása véleményem szerint nem valósul meg.

Fizikai alkalmasságvizsgálat:

A fizikai alkalmasságvizsgálat a „*három gyakorlattal*" méri, hogy a felvételiző alkalmas lehet-e a hivatásos állományba vételre, majd a szolgálattal járó fokozott megterhelésre és igénybevételre. A rendelet nem tartalmazza – a pszichológiai kompetenciákhoz hasonlóan – annak meghatározását, hogy konkrétan milyen jellegű megterhelésre, milyen mértékű igénybevételre számíthat egy rendőr, és a fenti fizikális feladatok teljesítése pontosan mire teszi a felvételizőt alkalmassá. Ennek hiányában azt is nehezebb megállapítani, hogy a felvételiző mennyire lesz alkalmas az intézkedéstaktika feladatainak ellátására, ami – mint utaltam rá – kiemelkedő jelentőséggel bír a rendőrök által elsajátítandó tudásanyagon belül.

A három gyakorlat méri az állóképességet, a lábak erő-állóképességét és a karok és törzs erő-állóképességét. Nem található leírva az, hogy ezek a gyakorlatok mire teszik képessé a rendőrt, munkájának mely fizikai igénybevételt igénylő részét fogja tudni ezáltal teljesíteni, mihez van szüksége állóképességre, mihez van szüksége a lábak, a karok és a törzs erő-állóképességére. Ha az lenne az egyértelmű elvárás egy rendőrtől, hogy képes legyen több száz méteren keresztül szaladni egy elkövető után, vagy az, hogy képes legyen négy órán keresztül folyamatosan gyalogolni szolgálatban, esetleg az, hogy két percig folyamatosan célon tudjon tartani egy másfél kg súlyú lőfegyvert, nem derül ki, hogy ezeket a képességeket vajon mérni lehet-e a fenti három gyakorlattal. Ezen információk hiányában a felvételi eljárás alkalmával nincs lehetőség a felvételiző konkrét intézkedéstaktikai képességeinek előrevetítésére. Ugyanakkor az megállapítható, hogy a megfelelő szintű kondicionális képességek birtokában az intézkedéstaktika egyes elemei könnyen elsajátíthatóak lesznek a felvételiző részére, vagy sem.

[172] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 3. számú melléklet

Időszakos alkalmasságvizsgálat:

Miután a felvételizők teljesítették a felvételi alkalmasságvizsgálatokat, a továbbiakban már időszakos vizsgálatokkal mérik a fizikális állapotukat. Az alkalmasságvizsgálat a betöltendő vagy a betöltött szolgálati beosztáshoz igazodik. Munkámban csupán a közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó rendőrökkel kapcsolatban folytatok vizsgálatokat, akiket a 35/2020. ORFK utasítás a III. kategóriába sorol.[173] Ezt a szerepkört a BM rendelet úgy nevezi meg, hogy „*tiszti vagy tiszthelyettesi besorolási osztályba tartozó beavatkozó vagy intézkedő szerepkör*”[174], amelyet később úgy magyaráz, mint olyan szolgálati beosztás, „*amely közepesen nehéz, illetve nehéz fizikai munkával, fokozott fizikai és pszichés megterheléssel, esetenként zajterheléssel, illetve fokozott balesetveszély lehetőségével jár.*”[175] Az ebbe a kategóriába tartozó rendőröknek az előírás szerint az alábbi feladatokból áll az időszakos fizikai alkalmasságvizsgálata. Először a Cooper-tesztet kell teljesíteni. A rendőr kiválaszthatja, hogy futásban, úszásban, kerékpár-ergométeren vagy evezős-ergométeren kívánja azt végrehajtani. Ezt követően mellső fekvőtámaszban végez karhajlítás-nyújtást 30 másodpercen keresztül, majd hanyattfekvésből felülést egy percen keresztül. Végül pedig választ egy gyakorlatot a fekvenyomás, a hajlított karú függés és a helyből távolugrás mozgásformák közül. A fenti négy gyakorlat pontszámaiból születik meg az alkalmas vagy alkalmatlan minősítés.

A hivatásos állomány tagja az időszakos egészségi és pszichológiai alkalmasságvizsgálat során egészségfejlesztési prevenciós kérdőívet tölt ki, amelynek célja – azon túl, hogy az alkalmasságát megállapítja – egészségtudatos magatartásának a feltérképezése, továbbá egészségfejlesztési törekvéseinek szervezett támogatása.[176]

A korábbi és az új állapotfelmérés összehasonlítása

A már említett BM rendelet és ORFK utasítás 2021. január 1-től lépett hatályba. Előtte az 57/2009. IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet és a 43/2010. (OT 24.) ORFK utasítás szabályozta a rendőrök alkalmassági vizsgálatait (amit csak 2021 után kezdtek alkalmasságvizsgálatoknak nevezni).

Az együttes rendeletben az egészségügyi alkalmassági vizsgálatok szempontjai hosszabban és kevésbé áttekinthetően voltak összefoglalva, ebben az új rendelet jelentősen

[173] 35/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás: 1. számú melléklet
[174] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 14.§ (2)
[175] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 16.§ (1) b)
[176] 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet: 64.§ (1)

egyszerűsödött. A korábbi szabályzat testmagasság és testsúly tekintetében még szigorúbb volt, a betegségeket azonban ugyanúgy vizsgálta, mint az új.

A pszichológiai alkalmassági vizsgálat szempontjai mindkét jogszabályban hasonlóak, azonban a korábbi nem tartalmazza a rendőröktől elvárt kompetenciákat, azok pontos definícióját és az ehhez kapcsolódó elvárt viselkedési formákat. Ebben a tekintetben az új rendelet egyértelműbb és precízebb elődjénél.

A fizikai alkalmassági vizsgálat 2021. január 1. előtt a következő feladatokból állt: a vizsgázónak kötelezően teljesítenie kellett a 2000 méteres síkfutást, ezt követően ki kellett választania négy gyakorlatot a következő hatból: fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás 30 másodpercen keresztül, hanyattfekvésből felülés egy percen keresztül, hajlított karú függés, helyből távolugrás, fekvenyomás és ingafutás. A futás és a négy választott feladat eredményéből született meg a vizsgázó alkalmas vagy alkalmatlan minősítése.

Az új alkalmasságvizsgálat abban tér el az elődjétől, hogy ez már csupán négy feladat pontszámaiból számolja ki a vizsgázó teljesítményét. Ebből a négyből kötelező végrehajtani a Cooper-tesztet, a fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtást és a hanyattfekvésből felülést. Negyedik feladatnak választható a helyből távolugrás, a hajlított karú függés és a fekvenyomás, azonban az ingafutás már nem.

Megállapítható, hogy az új fizikai alkalmasságvizsgálaton jelentősen könnyebb alkalmas minősítést, azon belül pedig kiváló minősítést szerezni. Az állóképesség valódi felmérésére a futás a legalkalmasabb mozgásforma. Az úszás, a kerékpározás vagy az evezés gyorsan tanulható mozgásformák. Egy gyengébb állóképességgel rendelkező, akár jelentős túlsúllyal rendelkező személy is könnyedén teljesíti az előírt követelményeket, ha ezeket választja. Habár az elvárt szintek a rendőrök beosztásaihoz lettek igazítva – hiszen egy irodai munkát végző rendőrrel szemben nem kell komoly fizikai elvárásokat támasztani – figyelemre méltó, hogy a III. kategóriába tartozó járőr és körzeti megbízott beosztásokban dolgozók is választhatják futás helyett a fenti mozgásformákat, pedig tőlük – a közepesen nehéz vagy nehéz fizikai munkájuk miatt – elvárható lenne a futás képessége.

Vizsgáltam, hogy a fizikai alkalmasságvizsgálatok változtatásának mi volt az eredeti célja, és milyen eredményeket várnak tőle a megalkotói. A Belügyminisztérium felajánlott számomra egy személyes konzultációt a Közszolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály főtanácsadójával: Malét-Szabó Erika rendőr alezredessel. Az ő tanulmányaiból, illetve a vele folytatott konzultációból megtudtam, hogy a belügyminiszter utasítására került

felülvizsgálatra és egyben megújításra a rendvédelmi hivatásos állomány alkalmasságvizsgálati rendszere, és ennek következményeként jött létre az új BM rendelet. Célja a képzési és továbbképzési rendszer optimalizálása, és fejlesztése volt, amely igazodik az egyén igényeihez és a szervezeti elvárásokhoz. A változtatásokat elsősorban az indokolta, hogy átalakultak a rendvédelmi szervek egyes beosztásaival kapcsolatos elvárások, valamint mások a fiatalok motivációi, képességei és kompetenciái is.[177] A felülvizsgálat során megállapítást nyert, hogy egyre kevesebb a rendészeti szervekhez jelentkező fiatal, és az új alkalmasságvizsgálatokkal nagyobbra kívánták nyitni a kapukat a jelentkezők előtt. Megállapították továbbá, hogy a meglévő állomány korosodik és egyre betegesebbé is válik, ami megnehezíti számukra a fizikai feladatok teljesítését, ugyanakkor nincs is arra szükség, hogy minden beosztásban ugyanazt a fizikai teljesítményt várják el a dolgozótól. Ügyeltek rá, hogy a vizsgálatok az egyén aktuális egészségi állapotához is igazodjanak. A Belügyminisztérium főtanácsadójának elmondása alapján az úszás, a kerékpár- valamint az evezős-ergométer ugyanúgy alkalmas arra, hogy a vizsgált személy terhelhetőségét és fittségét mérje, mint a futás, és emellett kímélőbb is a mozgásszervi problémákkal küszködő személyekkel szemben. Ha például valaki térdproblémákkal küzd, és a futás nehezebben menne neki, választhatja helyette azt a mozgásformát, amelyet könnyebben és fájdalommentesen végre tud hajtani.

A főtanácsadó írásos munkájából megtudhatjuk, hogy az alkalmasságvizsgálat lényege annak megállapítása, hogy egy meghatározott munkakörben végzett tevékenység a vizsgált személynek milyen igénybevételt jelent, és annak képes-e megfelelni.[178] Amellett, hogy ez megkönnyíti az egyes beosztásokban szolgálatot teljesítő rendőrök feladatát, nem veszi figyelembe azt, hogy a rendőrségről szóló törvény szerint bármely rendőr – beosztásától függetlenül – köteles intézkedni, amikor jogellenes cselekményt észlel[179], vagyis bárki kerülhet egyik pillanatról a másikra egy járőr szerepébe. Figyelembe kell venni, hogy a hivatásos állománynak vannak olyan tagjai is, akik önálló intézkedésre nem jogosultak (például az orvosokok, a pénzügyi szakemberek, a zenészek stb.), rájuk természetesen a törvény intézkedési kötelezettségre vonatkozó előírása nem vonatkozik. Viszont a hivatásos állomány intézkedésre jogosult tagjai közül az, aki nem rendelkezik megfelelő fizikummal, vagy egyéb intézkedési képességgel, az nem lesz képes az adott pillanatban teljesíteni a kötelességét. Megfigyelhető továbbá, hogy a rendőri létszámhiány miatt egy rendőr több

[177] Malét-Szabó – Takács – Fehér 2021: 1389
[178] Malét-Szabó et al. 2021: 1389
[179] 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (1)

különböző beosztású személy feladatait is elláthatja egyszerre, amely beosztásokhoz tartozó alkalmassági kategóriák között nincs mindig átfedés. Számos kapitányságon előfordul például, hogy bűnügyi vizsgálók ellátnak készenlétes nyomozói, bűnügyi technikusi, igazgatásrendészeti és közrendvédelmi járőri feladatokat is.

A rendőrség tehát úgy alkalmazkodott a változó helyzethez, hogy csökkentette az elvárásait, vagyis már kevésbé fitt, illetve szerényebb kondicionális képességekkel rendelkező fiatalokat is szívesen lát az állományban. Ez a döntés két irányba vezethet. Az első, hogy a testnevelő tanárok és intézkedéstaktikai oktatók feladatköre bővül azáltal, hogy törekedniük kell a gyengébb fizikai képességekkel rendelkező kollégák felzárkóztatására. Ebben az esetben a rendőrök oktatásának és képzésének minősége és az oktatók felkészültsége még nagyobb szerephez jut. A második lehetőség pedig az, hogy a rendőrség szervezete elfogadja, hogy állományának tagjai gyengébb kondicionális képességekkel rendelkeznek, és így látják el mindennapi feladataikat.

A konzultáción elhangzott még, hogy a kerékpár- és evezős-ergométer ugyanúgy alkalmas a fittség mérésére, mint a futás. Ez a megállapítás véleményem szerint vitatható. A fittség ugyanis összetett fogalom. Alapvetően a testünk és lelkünk jó állapotára, egészségre, jó közérzetre utal, azonban felteszem, hogy az alkalmasságvizsgálatok nem csupán a fittség, hanem inkább a fizikai fittség mérésére szolgálnak. Ezt a két fogalmat (fittség és fizikai fittség) meg kell különböztetnünk. A fizikai fittség összetevői például az állóképesség, az erő, a gyorsaság, az erőállóképesség, a gyorsasági állóképesség, a gyorserő és egyebek. Ha csupán az élettani hatásokat vesszük figyelembe, valóban mindhárom mozgásforma alkalmas arra, hogy az embert megizzassza, pulzusszámát növelje, vérkeringését fokozza, kellemes fáradtságot okozzon, vagyis fitté tegyen, de ebből még nem következik az, hogy mindhárom mozgásforma alkalmas a fizikai fittség mérésére. Ha valaki kiválóan teljesít a kerékpár- vagy evezős-ergométeren, abból nem következik, hogy akár csak közepesen képes teljesíteni futásban, vagyis nem kölcsönöz kellő mértékű állóképességet az illetőnek. A kerékpározás és az evezés gyorsan megtanulható mozgásformák, amelyek nem igényelnek akkora igénybevételt a szervezettől, mint a futás. Ez könnyedén megfigyelhető az alkalmasságvizsgálatokon, ahol szinte kivétel nélkül mindenki kiváló teljesítményt nyújt az említett ergométereken, függetlenül a fizikai fittségétől. Egy rendőrrel szemben inkább az az elvárás, hogy futni tudjon, mint evezni vagy kerékpározni. Észrevételezem továbbá, hogy az, aki túlsúllyal rendelkezik, még előnyhöz is juthat evezés vagy kerékpározás közben, ugyanis a testtömege felhasználásával nagyobb lendületet tud venni az evező húzásakor vagy a pedál

tolásakor. Természetesen azoknak a rendőröknek, akik mozgásszervi problémákkal rendelkeznek, valóban javasolt a kerékpározást vagy evezést választani, de hozzá kell tenni, hogy a fizikai fittségük nem fog javulni tőle olyan mértékben, mint a futástól.

A ROKK Rendészeti Szabadidő- és Sportcentrum vezetője rendelkezésemre bocsátotta a rendőrség állományának 2023. évi fizikai alkalmasságvizsgálatáról szóló éves jelentést. Ebben szerepel, hogy a Cooper-teszt mozgásformák közül az állomány a kerékpár-ergométert részesítette előnyben, mivel ezáltal a kiváló szint és a minimum feltétel is könnyebben teljesíthetővé vált. Az állomány 67,5% választotta ezt a mozgásformát és csupán 17,4%-a választotta a korábbi években kötelező futást. Ennek eredménye képpen az állomány 59,2%-a szerzett kiváló minősítést. A jelentésben ezzel kapcsolatban a következők olvashatók: „*Az új rendszer hároméves tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a Cooper-teszt kerékpár-ergométeren végzett mozgásforma kiváló minősítéshez elegendő fizikai minimumfeltételei egy egészséges ember számára sok esetben előzetes felkészülés nélkül is teljesíthetők. Ezért az állomány egy részének a kiváló szint eléréséhez nincs szüksége előzetes felkészülésre, rendszeres testmozgásra.*”[180] A fenti sorok aggasztóak az állomány fizikai állapotát tekintve. Említést érdemel, hogy 2023-ban összesen 3 fő esetében volt szükség másodfokú fizikai vizsgálat elvégzésére, míg a 2020-as jelentés szerint akkor (vagyis a korábbi felmérési rendszerben) 94 fő szerzett első körben nem megfelelt minősítést. A ROKK szakemberei javaslatot tettek, hogy a 2024-es évtől csak az a rendőr szerezhessen kiváló minősítést, aki a Cooper-teszt mozgásformák közül a futást választja, hiszen szerintük is elvárható az, hogy egy kiváló fizikai állapotban lévő rendőr futni tudjon, míg 2023-ban olyan rendőrök is szereztek kiváló minősítést, akik egyáltalán nem voltak képesek a futásra.

A Z generáció vizsgálata a rendőri hivatás tükrében

Az alkalmasságvizsgálatok, illetve a toborzás témakörben említést érdemel még a Z generáció tulajdonságainak vizsgálata. A Z generációs társadalmi csoportba tartoznak azok a személyek, akik 1996 és 2010 között születtek, vagyis akik nagyságrendileg 2016 és 2030 között jelentkeznek a rendőr iskolákba. Általános jellemzésük számos írásban fellelhető, azonban Kovács István volt az első, aki azt vizsgálta, hogyan lehet vonzóbbá tenni részükre a rendőri hivatást.[181] Megállapította, hogy ez a generáció, akárcsak az előző, a Pán Péter szindrómában szenved, ami azt jelenti, hogy nem akarnak felnőni, nem kívánnak felelősséget vállalni más emberekért, és a rendőri munkát nem tekintik hivatásnak. Jellemző rájuk a

[180] A rendőrség állományának 2023. évi fizikai alkalmasságvizsgálatáról szóló éves jelentés
[181] Kovács 2019: 75–138

diplomahalmozás és a karrierépítés, melynek elsőszámú célja a megfelelő bérezés elérése, illetve a tárgyi feltételek és komfort megteremtése.[182] Tegyey Andrea munkájában megerősíti a fentieket, sőt rávilágít arra, hogy a rendőrség állományába érkező Z generáció tagjai tulajdonságaiknál fogva sokkal gyakorlatorientáltabbak, éppen ezért az oktatás – azon belül elsősorban az intézkedéstaktikai oktatás – átalakítását is szorgalmazná.[183] Tenné mindezt abból a célból, hogy a rendőrség megpróbáljon hatékonyan alkalmazkodni hozzájuk, hiszen ha ezt nem teszi meg, elveszíti őket, mivel a fiatalok más vonzóbb pálya felé fognak fordulni.

Kovács vizsgálataiból kiderül, hogy amennyiben a munkáltató ezeket a feltételeket nem biztosítja a Z generáció tagjai számára, úgy nem lesznek hajlandók hosszabb távon az adott munkahelyen maradni. A hivatali munkarendet preferálják, a túlórát és az ünnepnapokon való munkát elutasítják. A parancsuralmi rendszert elfogadják ugyan, de csak demokratikus szálakkal egybeszőve, vagyis szeretik, ha a vezető figyelembe veszi a véleményüket és közösen hoznak döntést. A rendőrök feladatát elsősorban munkának és nem szolgáltatásnak tekintik. Kovács kutatásaiból kiderül, hogy a Z generáció igényei jelenleg nem harmonizálnak a rendőrség által nyújtott feltételekkel, amiből az következik, hogy részükre a rendőri pálya csupán egy opció a sok közül, amelyet választhatnak. Ha a rendőrség a jövőben nem lesz képes felvenni a versenyt a multinacionális cégek által biztosított feltételekkel, akkor a jelenleg meglévő személyi állomány részleges elvándorlása várható, valamint a Z generáció tagjainak toborzása jelentős akadályokba fog ütközni. Ez a megállapítás részben választ is ad arra a kérdésre, miért kellett a felvételi fizikai alkalmasságvizsgálatokon könnyíteni és ezáltal a rendőrség kapuit tágabbra nyitni a jelentkezők előtt. Kovács javaslatokat fogalmaz meg a toborzás hatékonyságának növelésére, amelyeket a rendőri vezetőknek érdemes lehet figyelembe venni.

Az elmúlt években egyre több kutatónak feltűnt, hogy a rendőrség szervezete nem veszi figyelembe az új generáció attitűdjének, kompetenciáinak és igényeinek változásait, amelyek ezáltal nem állnak összhangban a szervezet elvárásaival sem, így komoly akadályokba ütközik az új generáció tagjainak a rendőrség szervezetébe történő integrálása.[184] Ennek kiküszöbölésére megkezdődött egy alapkompetencia-kutatás A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása című projekt keretein belül, amely a közszolgálati pályára belépő új tagok kompetenciáit kezdte vizsgálni. A projekt feladataihoz tartozik a pályaorientáció fejlesztése, a kompetencia alapú kiválasztási rendszer

[182] Kiley 1983
[183] Tegyey 2018: 93
[184] Erdős – Magasvári – Szabó 2019: 89

megalapozása, a tehetséges hallgatók támogatása, mentori rendszer kialakítása, valamint a mentorok képzése és fejlesztése.[185] A projekttől néhány évig még nem várhatóak a rendőrség szervezetében látható és tapasztalható eredmények, ugyanakkor előremutató az a tény, hogy nincs elhanyagolva az új generáció tulajdonságainak és a velük való együttműködés lehetőségének vizsgálata.

Az alkalmasságvizsgálatok elemzésének összegzése

Az alkalmasságvizsgálatokról szóló új BM rendelet és ORFK utasítás számos változást hozott a hivatásos állományú rendőrök alkalmasságvizsgálati eljárásába. Kiemelendő, hogy a rendelet a rendőri képzésbe felvételt nyert hallgatók részére kompetenciafejlesztési terv készítését írja elő, ami kiváló lehetőség a fejlődésre a fiatal lelkes hallgatók számára. Előremutató, hogy a rendelet gondoskodni kíván a rendőrök egészségtudatos életmódjának tervezéséről azáltal, hogy folyamatosan ellenőrzi, követi és segíti azt, ami az állományról való gondoskodás eddig példátlan esete, ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy ezeknek a terveknek az elkészítésére elsősorban azért van szükség, mert a fizikai felvételi követelmények és az időszakos fizikai alkalmasságvizsgálatok a korábbiakhoz képest jelentősebb kisebb elvárásokat támasztanak a jelentkezők és az állomány tagjai felé. Előrelépésnek tartom, hogy a pszichológiai vizsgálatokon felmért kompetenciákat a rendelet egyértelműen definiálja, és hozzájuk rendeli az elvárt viselkedési formákat is. Így bármely rendőr kiolvashatja a táblázatból, hogy egyes helyzetekben milyen viselkedést vár el tőle a rendszer. A fent leírtak egyelőre egy BM rendeletben és ORFK utasításban szerepelnek, és csak a jövőben fog kiderülni, hogy mindebből mi valósul meg a gyakorlatban, és mi nem. Egy új elmélet megalkotása után időbe telik, míg az abban leírtak gyakorlatban is testet öltenek. Remélhetőleg az alkalmasságvizsgálatokkal kapcsolatos új szabályozások hamarosan pozitív változásokat hoznak az állomány életében. Az alfejezetben bemutatott kutatások hozzájárulnak a második kutatási kérdés megválaszolásához.

5.2 Második befolyásoló tényező: Az intézkedéstaktikai oktatás vizsgálata

A disszertáció 2.2 számú alfejezetében elkülönítettem egymástól az intézkedéstaktikai oktatás és az intézkedéstaktikai képzés jelentését. Ebben az alfejezetben csak a rendőrök intézkedéstaktikai oktatását vizsgálom. Bemutatom, hogy ez ma Magyarországon milyen tartalommal, milyen intézményekben, milyen jogi szabályozások által és hogyan kerülnek

[185] Malét-Szabó et al. 2018: 24

megtartásra. Ehhez áttekintettem a vonatkozó szakirodalmakat és jogi normákat. 2019-ben kérdőíves felmérést végeztem a tiszthelyettes rendőröket képző négy intézmény intézkedéstaktikai oktatói körében (5. számú melléklet), amelynek célja az volt, hogy információkat szerezzek az intézkedéstaktikai oktatás körülményeiről. Kérdéseim tömörek és lényegre törők voltak. Összesen hét szakembertől érkezett vissza kitöltött kérdőív, ami kevésnek tűnik, de 2019-ben a négy iskolában összesen tíz intézkedéstaktikai oktató dolgozott, tehát az ekkoriban dolgozó oktatók jelentős hányadát bevontam a felmérésbe. Kutatásomat 2022-ben megismételtem, azonban nem kérdőív, hanem interjúk formájában (6. számú melléklet). Ennek oka az volt, hogy megtudjam, történtek-e érdemi változások az oktatásban 2019 óta. Mind a négy iskolából egy-egy intézkedéstaktikai oktatóval készítettem interjút, amelyek időtartama átlagosan 35 perc volt. A beszélgetések során jegyzetelést alkalmaztam. Az RTK-n több mint 5 éven át oktattam intézkedéstaktikát, így az ottani oktatás körülményeiről az általam megfigyeltekből merítem az információt.

A témához kapcsolódva érdemes megjegyezni, hogy Krauzer Ernő 2019-ben megjelent publikációja[186] szerint az intézkedéstaktikai képzés időtartama a képzési rendszertől függően változó lehet, és az oktatását szolgálati áganként is el lehet különíteni, tehát az oktatása nem minden alkalmazója számára történik egységesen, még az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv hivatásos állományú tagjai számára sem. Az alábbiak megerősítik ezt a megállapítást.

A Rendőrtiszti Főiskolán 1971-ben kezdődött az oktatás.[187] 2012-ben a neve NKE RTK-ra változott.[188] Az RTK rendészeti területre képez tiszteket többek között a rendőrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a büntetés-végrehajtási szervezet és az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság számára. A jelentkezők által megjelölhető szakirányok az elmúlt években egyre bővültek. A rendőri szakokon belül megjelent például a bevándorlási vagy a kiber nyomozó szakirány. Szintén újításnak számított a 2020-21-es tanévtől a kettős jogállású hallgatók képzése, melyben már rendőri végzettséggel rendelkező tiszthelyetteseket és zászlósokat vett fel az egyetem nappali tagozatra, rendészeti igazgatási és bűnügyi igazgatási szakokra. Jelenleg tehát párhuzamosan folyik az egyetem nappali tagozatán a tisztjelöltek négy év időtartamú és a kettős jogállásúak három év időtartamú képzése. Intézkedéstaktikai oktatásban a hallgatók az azonos elnevezésű tantárgyak keretein belül részesülnek. Egy szemeszterben átlagosan 28 tanóra áll rendelkezésre, melynek részét képezi a lőkiképzés is.

[186] Krauzer 2019: 81
[187] Sárkány 2021: 195
[188] Sárkány 2021: 201

Ezen túl a testnevelés órákon részesülnek még testi kényszer képzésben. Az RTK-n 2019-ben három intézkedéstaktikai oktató szolgált, és az intézkedéstaktika tanórákon egyszerre résztvevő hallgatók létszáma átlagosan 20–25 fő volt. A hallgatók részére minden szemeszterben 28 intézkedéstaktika tanóra volt megtartva, kivéve a nyolcadik szemesztert, ahol csupán tíz tanóra. 2025-re az oktatók létszáma változatlan maradt, azonban a tanórákon egyszerre résztvevő hallgatók létszámának átlaga 50 főre nőtt, ami komoly aggodalomra ad okot tekintve, hogy szakértők álláspontja szerint az intézkedéstaktikai foglalkozások ideális létszáma vagy 4-5 fő vagy 12-15 fő közé esik.[189] A második szemeszterben a tanórák száma 28-ról 56-ra változott, 2020-tól pedig a kettős jogállású hallgatók oktatása is hozzáadódott az addigi feladatokhoz. A tantárgyi programok tartalmazzák többek között az adott tantárgy tartalmának és a számonkérések módjának rövid megfogalmazását. 2019-ben az RTK intézkedéstaktika tantárgyainak tantárgyi programjában a kötelező irodalmi művek között szerepeltek jogszabályok, egyéb jogi normák és egy vezetéselméletről szóló könyv. Az ajánlott irodalomban pedig szerepelt öt lőfegyverekről szóló könyv, egy amerikai kommandós történetéről szóló szakkönyv, valamint egy újabb vezetéselméletről szóló könyv. A fegyverek ismerete láthatóan nagyobb hangsúlyt kapott akkor az intézkedéstaktikai oktatásában. 2024-ben új tantárgyi programok kerültek kidolgozásra, amelyekben a kötelező és ajánlott irodalmak listája annyiban változott, hogy a szükséges jogi normákon túl tartalmaz kommunikációs és intézkedéslélektani témájú irodalmakat is. Az RTK-n az intézkedéstaktikai oktatáshoz rendelkezésre áll taktikai ház, lőtér, gépjárművek, illetve minden szükséges gyakorló eszköz, melyek listája bővíthető lenne ugyan, de alapvetően alkalmas a tanórák megtartására. Az egyetemi intézkedéstaktikai oktatás legnagyobb kihívása jelenleg a hallgatók rendkívül nagy létszáma.

A KRVT és az MRVT rendőr tiszthelyettesek képzésével foglalkozó intézmények. A KRVT-t 1990-ben alapították eleinte határőrök képzése céljából, és a Határőr Kiképző és Továbbképző Intézet nevet kapta. 1995-től az elnevezés Szent László Határrendészképző Szakiskolára változott. A tanintézet 1999-ben a Belügyminisztérium alárendeltségébe került és a neve Körmendi Rendészeti Szakközépiskola lett. A 2004/2005. tanévtől kezdve a határrendész képzésen túl már két év időtartamú rendőr szakképzéssel is foglalkozott. 2016-tól a neve ismét változott Körmendi Rendészeti Szakgimnáziumra, majd 2020-ban kapta meg a ma használt nevét.[190]

[189] Lehóczki 2023: 10
[190] KRVT története 2025

Az intézmény jelenleg – a jelentkezők előképzettségétől függően – egy-, másfél- és kétéves időtartamban képez rendőr tiszthelyetteseket közrendvédelmi, határrendészeti, közlekedésrendészeti és bűnügyi szakmairányon. Felnőttképzéssel kapcsolatos feladatai között szerepel még a közbiztonsági-, határrendész- és útlevélkezelő rendőrjárőr képzés, valamint a körzeti megbízotti és a helyszínelő és balesetvizsgáló szaktanfolyamok végrehajtása.[191] Az iskola alap- és kiegészítő képzéseket is tart egyes rendészeti feladatokat ellátó szakemberek – például halászati őrök, mezőőrök vagy hivatásos vadászok – számára.[192] A rendőrjárőr képzések időtartama 10 hónap. Az egy-, másfél és kétéves képzéseken a hallgatóknak lőkiképzés és rendőri intézkedések tantárgyak formájában történik az intézkedéstaktikai oktatása. A tantárgyak óraszáma a 4. számú táblázatból olvasható ki. A táblázat a testnevelés órákat nem tartalmazza, habár azokon az órákon is részesülhetnek a hallgatók testi kényszer oktatásban.

4. táblázat: Az intézkedéstaktikai tantárgyak óraszámainak eloszlása a KRVT tiszthelyettes képzésében.

		kétéves képzés	másfél éves képzés	egyéves képzés
közrendvédelmi szakmairány	lőkiképzés	146	86	60
	rendőri intézkedések	166	140	106
határrendészeti szakmairány	lőkiképzés	146	86	60
	rendőri intézkedések	122	90	56
közlekedésrendészeti szakmairány	lőkiképzés	146	86	60
	rendőri intézkedések	122	90	56
bűnügyi szakmairány	lőkiképzés	146	86	60
	rendőri intézkedések	112	90	56

Forrás: A KRVT szakmai programja

A 10 hónapos képzések során a rendőri önvédelem és közelharc, a lőkiképzés és a rendőri intézkedések tantárgyak keretein belül részesülnek a hallgatók intézkedéstaktikai oktatásban, amelyek összes óraszáma, elméleti és gyakorlati képzéssel együtt, 244.[193] Körmenden 2019-ben és 2022-ben is 3 intézkedéstaktikai oktató tevékenykedett, és a foglalkozásokon egyszerre résztvevő hallgatók létszáma átlagosan 20 fő volt.

[191] KRVT felnőttképzése 2025
[192] KRVT egyes rendészeti feladatokat ellátók képzése 2025
[193] KRVT Közbiztonsági rendőrjárőr képzési program 2025

Az MRVT 1976-ban jött létre, és 1993-ban kezdte meg a kétéves nappali rendszerű rendőrképzését. Akárcsak a körmendi intézmény, 1999-ben ez is a Belügyminisztérium alárendeltségébe került Miskolci Rendészeti Szakközépiskola néven. Akkoriban az országban hét rendészeti szakközépiskola működött, de 2004-ben a budapesti, a soproni és a csopaki szakközépiskolák megszűntek, és csak Körmenden, Miskolcon, Szegeden és Adyligeten működtek tovább. 2017-ben a miskolci iskola a Miskolci Rendészeti Szakgimnázium nevet kapta, majd 2020-ban változott MRVT-re.[194] Az intézmény a körmendi iskolához hasonlóan egy-, másfél és kétéves időtartamú rendőr tiszthelyettes képzéseket indít a jelentkezők előképzettségétől függően[195], valamint itt is megvalósul a 10 hónapos közbiztonsági-, határrendész- és útlevélkezelő rendőrjárőr képzés, és egyéb szaktanfolyamok. Az intézkedéstaktikai tantárgyak óraszáma megegyezik a körmendi tantárgyak óraszámával[196] Miskolcon 2019-ben és 2022-ben – a körmendi iskolához hasonlóan – 3 intézkedéstaktikai oktató tevékenykedett, és a foglalkozásokon egyszerre résztvevő hallgatók létszáma átlagosan szintén 20 fő volt.

A ROKK 2020-ban alakult meg az Országos Rendőr-főkapitányság területi szerveként. Szervezeti elemei között található a Rendőrképző Akadémia, amelynek elemei – a korábbi Adyligeti és Szegedi Rendészeti Szakgimnázium integrálásából született – két járőrképző tagozat. Az adyligeti és szegedi tagozatok feladata a rendőrjárőrök, határrendészek és útlevélkezelők iskolarendszeren kívüli képzése, valamint bűnügyi, körzeti megbízotti szaktanfolyamokat, szakirányú továbbképzéseket hajtanak végre. Az adyligeti és szegedi intézmények oktatóival a kérdőíves kutatást még a ROKK megalakulása előtt végeztem, az interjúkat pedig már utána, tehát a két intézmény nagy átalakuláson ment keresztül 2019 és 2022 között. Ennek ellenére az intézkedéstaktikai oktatók létszáma és a foglalkozásokon egyszerre résztvevő hallgatók létszámában jelentős változás nem történt. Adyligeten 5 fő oktató jut az átlagosan 25–30 fős létszámra, Szegeden pedig 4 fő oktató az átlagosan 20 fős létszámra. Habár a lőkiképzés az intézkedéstaktika részét képezi, annak oktatása mégis elkülönül az intézkedéstaktika többi elemének oktatásától. Fenti intézmények az intézkedéstaktikai oktatókat és a lőkiképzőket is az oktatókhoz sorolják.

A négy tiszthelyetteseket képző intézmény intézkedéstaktikai oktatásához felhasznált szakirodalma egymáshoz képest nagy hasonlóságokat mutat. Elsődlegesen mindegyik a 18/2008-as ORFK utasítást használja segítségül, majd ezt követte a rendőrségről szóló

[194] MRVT története 2025
[195] MRVT alapképzés 2025
[196] MRVT Közbiztonsági rendőrjárőr képzési program 2025

törvény, a rendőrség szolgálati szabályzata és a 7001/2006. ORFK irányelv a közúti járművek megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról. Az interjúkban elhangzott, hogy egyesek jegyzeteket készítettek saját felhasználásra, és abból oktatták az ifjúságot. Néha előfordult, hogy ezek gazdát is cseréltek. Körmenden és Miskolcon felmerült még Fónagy István Intézkedés módszertan című jegyzete, Szegeden pedig Rostás Tibor Rendőri közelharc című munkája. Az adyligeti oktató szerint könyvre nincs szükség, mert szerinte csak a jogszabályokkal kell a hallgatókat megismertetni.

Amikor a gyakorlóhelyiségekről, felszerelésekről érdeklődtem, meglehetősen pozitív válaszokat kaptam, komolyabb hiányosságok nem merültek fel. Adyligeten és Körmenden beszámoltak róla, hogy különböző berendezett helyiségekkel – például kocsmával, vasútállomással, postával, bankkal, lakással – rendelkeznek, ahol életszerűbbé tudják tenni az intézkedéstaktika gyakorlását, és kamerarendszer segítségével lehetőség van a gyakorlatok utólagos elemzésére is. A szegedi oktató megemlítette, hogy rendelkeznek ugyan taktikai házzal, de véleménye szerint nem túl jól felszerelt. Mind a négy tiszthelyetteseket képző iskola rendelkezik tanmenettel, amely az iskolák szakmai programjára épül. A másféléves, egyéves és tízhónapos képzések tanmenete ugyanaz, mint a kétéves képzésé, csak össze van tömörítve.

Az alábbiakban ismertetem az intézkedéstaktikai oktatást meghatározó legfontosabb jogszabályokat és egyéb jogi normákat, valamint az ezzel foglalkozó intézmények felügyeletét, irányítását. Az RTK működését számos más jogszabály mellett elsősorban a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény valamint az NKE-ről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló 2011. évi CXXXII. törvény határozza meg, törvényességi felügyeletét pedig az egyetem rektora és a Szenátus látja el. Az RTK feladatait az egyetem szabályzatai, különösen a Szervezeti és Működési Szabályzat rendelkezései tartalmazzák.[197] A KRVT és az MRVT a Belügyminisztérium irányítása alá tartoznak, középirányító szervük pedig az ORFK. Feladataikat a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény és a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet határozza meg.[198] A ROKK, és ezáltal a Tagozatok, mind az ORFK közvetlen alárendeltségébe tartozó szervezeti egységek. A ROKK működéséről a ROKK igazgatójának a Szervezeti és Működési

[197] RTK ügyrend 2025
[198] KRVT Alapító okirat 2025

Szabályzatról szóló intézkedése rendelkezik.[199] Az intézkedéstaktika oktatásának részleteit az egyes intézményekben az adott tantárgyakhoz tartozó tantárgyi programok tartalmazzák.

A kérdőíves felmérésből és az interjúkból megtudtam, hogy pedagógiai végzettséggel az egyetemen 1 fő, Miskolcon 1 fő, Adyligeten 1 fő és Szegeden 2 fő rendelkezik. Kérdésemre, hogy fontosnak tartják-e az oktatáshoz a pedagógiai végzettséget, egybehangzóan azt a választ adták, hogy nincs rá szükség, inkább a rendőri gyakorlat fontos, és nem tanárra, hanem kiképzőre van szükség. Arról is kérdeztem őket, mi alapján vették fel őket a beosztásukba, milyen követelményeknek kellett megfelelniük. Mindegyiküknél – az egyetemen az én vezénylésem esetében is – a szolgálati tapasztalat volt a döntő, illetve előnyt jelentett az instruktori végzettség, esetleg a küzdősportokban való jártasság. Az adyligeti oktatók judo- és jitsu-ismeretekkel rendelkeznek. A körmendieknél egy fő kapott kiokushin karate képzést. Miskolcon szintén egy főnek van karate- illetve kali-jártassága. Szegeden egy kolléga tanult judózni néhány évig, egy másik pedig jitsuzni és boxolni. Az egyetem oktatói 2019-ben kevésbé voltak jártasak küzdősportokban, inkább a lőfegyverek kezelésében voltak kiemelkedőek a képességeik. 2025-ben mindhárom oktató rendelkezik komolyabb vagy szerényebb küzdősport-múlttal.

Kértem az oktatókat, hogy értékeljék a végzős hallgatóik intézkedéstaktikai képességeit egy egytől tízig terjedő skálán. Felhívtam a figyelmet arra, hogy ne a tanulók saját képességeihez mérten osztályozzanak, hanem gondoljanak úgy a skálára, melyben a tízes az elképzelhető legjobb képességű rendőr. A szegedi oktató jóindulattal 3-ast adott, a körmendi 3-4-est, a miskolci 6-ost, az adyligeti pedig 6-7-est. Számomra a hármas osztályzat is igen magasnak tűnik, hiszen amellett, hogy a hallgatók csak az intézkedéstaktika alapjait ismerik, és azokban is csupán ismeretszintig jutottak el, valamint kezdők az eszközök alkalmazásában, még semmiféle gyakorlati tapasztalattal, valós ellenszegüléssel nem találkoztak. Ebben a tekintetben legfeljebb kettes az az osztályzat, ami egy végzős hallgatónak adható, és körülbelül 5–10 év rendszeres gyakorlással és tanulással juthat el valaki tízes szintre.

Az interjúk végén megkérdeztem az oktatókat, mire lenne szükségük a hatékonyabb oktatáshoz. A beszélgetések során és a kérdőíves kutatásban is többen kiemelték, hogy kevés a gyakorlati órák száma, ami nem teszi lehetővé, hogy magabiztos tudást sajátítsanak el a fiatalok. Ezen túl szinte mindannyian az oktatók létszámát is keveslik. A miskolci kolléga minőségi tanulók felvételét szorgalmazná, vagyis nincsenek megelégedve a felvételi eljárásokkal és az alkalmasságvizsgálatokkal. Az adyligeti oktató egy komplexebb lőteret

[199] ROKK Szervezeti és Működési Szabályzat 2025

szeretne a lőkiképzésekhez. A szegedi kolléga egyszerre legalább két oktatóval tartaná meg a foglalkozásokat egy helyett, amelyre a leterheltsége miatt nincs lehetősége, emellett szüksége lenne egy taktikai házra és gépjárművekre, illetve szeretné, ha a hallgatók rendszeresebben gyakorolhatnának simunation fegyverekkel. A körmendi kolléga a tárgyi, technikai fejlesztésre helyezné a hangsúlyt, és ő volt az egyetlen, aki az oktatók folyamatos szakmai elméleti és gyakorlati fejlesztését szorgalmazná. Többen észrevételezték, hogy minden oktató azzal a szakterülettel foglalkozik a legtöbbet, amelyet ő maga a legfontosabbnak tart. Így ha a lőkiképzők tartanak intézkedéstaktika-órát, a foglalkozás nagy részét a fegyverkezelési ismeretek átadásával töltik, a küzdősportos múlttal rendelkezők pedig előszeretettel oktatják a testi kényszert. Ebből az következik, hogy az oktatás nem egységes az intézményekben. Ötletként merült fel, hogy az oktatótermekben smartboard táblákat lehetne elhelyezni, amelyek nagy segítséget nyújtanának egyes szituációk kielemzésében, esetleg rajzolni lehetne rájuk.

Az intézkedéstaktikai oktatás vizsgálatának összegzése

A fentiekben bemutattam a rendőröket képző intézmények és szervezeti egységek működésének főbb jellemzőit, ezáltal átfogó képet nyújtottam az ország rendőreinek intézkedéstaktikai oktatásáról. Interjúk segítségével bemutattam a rendőr tiszthelyetteseket képző intézmények intézkedéstaktika oktatóinak oktatással kapcsolatos gondolatait. Összességében megállapítom, hogy az intézkedéstaktikai oktatás tárgyi feltételei minden intézményben a megfelelő mértékben biztosítottak. Az abban mutatkozó hiányosságok nem olyan számottevőek, hogy az jelentős mértékben befolyásolná az oktatás hatékonyságát. A személyi feltételek ugyanakkor már kevésbé biztosítottak, ami elsősorban a hallgatók létszámnövekedésének köszönhető. Az oktatás személyi feltételeinek vizsgálatát, különösen a pedagógiai elvek ismeretének jelentőségére vonatkozó vizsgálatokat a dolgozat későbbi fejezetében folytatom. A jelen alfejezetben foglalt kutatások hozzájárulnak az ötödik kutatási kérdés megválaszolásához.

5.3 Harmadik befolyásoló tényező: Az intézkedéstaktikai képzések vizsgálata

Szintén a ROKK szervezeti eleme a Kiképzési és Tanfolyamszervezési Főosztály Lőkiképzési és Intézkedéstaktikai Osztály, amely a rendőrség állományának lőkiképzésének, lövészeti feladatainak végrehajtásának, instruktor- és egyéb intézkedéstaktikai képzésének

szakirányítását és szakfelügyeletét látja el.[200] Ez a szervezeti egység tehát már nem az intézkedéstaktikai oktatással, hanem a rendőri állomány intézkedéstaktikai képzésével foglalkozik. A ROKK Lőkiképzési és Intézkedéstaktikai Osztály által tartott és szakirányított képzéseken túl a rendőrség minden szervezeti egységének előírja az intézkedéstaktikai képzések instruktorok általi megtartását. Az instruktorok ezt a feladatukat a vezető instruktorok által készített képzési tervet követve a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. ORFK utasítás által előírtak szerint hajtották végre. A Lövészeti Szabályzat az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv fegyverviselésre jogosult állomány lőkészségének fejlesztéséről és szinten tartásáról rendelkezik. A 18/2008. ORFK utasítás hiányosnak bizonyult, ugyanis a rendőrök továbbképzéseken való részvételének gyakorisága és rendszeressége, illetve más tényezők tekintetében csupán kis részben volt képes elősegíteni az ő intézkedéstaktikai képességeik fejlődését. Az utasítás melléklete tartalmazza az intézkedések gyakorlati végrehajtásának módszereit, technikáit, taktikáit, amelyeket más instruktorokkal egyetértve szintén hiányosnak értékeltem, valamint mára már részben elavulttá is váltak. 2024 decemberében *„…a végrehajtói, közterületi szolgálatot ellátó hivatásos és határvadász állomány intézkedéstaktikai képzettségének, felkészültségének biztosítása érdekében…”*[201] megszületett az intézkedéstaktikai képzés végrehajtásáról szóló 31/2024. ORFK utasítás, amely a korábbi, 18/2008. ORFK utasításban foglaltakat valamelyest felülírja, módosítja, és az intézkedések végrehajtásáról szóló technikákat és taktikákat tartalmazó melléklete is várhatóan terjedelmesebb lesz, amikor elkészül. A jelen alfejezetben a fenti két utasítás tartalmát fogom bemutatni és összehasonlítani.

A 18/2008. utasítás előírja, hogy minden vármegyei rendőr-főkapitányságon egy fő, és a Budapesti Rendőr-főkapitányságon két fő vezető instruktort kell kinevezni, akik tiszti rendfokozatban vannak, legalább ötéves közrendvédelmi tapasztalattal rendelkeznek, és nem töltenek be vezetői beosztást. Továbbá valamennyi rendőrkapitányságon és határrendészeti kirendeltségen egy fő instruktort kell kinevezni, akik lehetőleg zászlósi állománykategóriába tartoznak, közrendvédelmi területen szolgálnak, és legalább hároméves rendőri tapasztalattal rendelkeznek. Ezeknek a feltételeknek a meghatározásában az új utasítás nem tér el a régitől. A 18/2008. utasítás szerint a jelölteknek fizikailag képesnek kell lenniük az intézkedéstaktika gyakorlati oktatásával együtt járó feladatok elvégzésére, valamint önként kell vállalniuk a feladatot a meglévő beosztásuk mellett. Az új utasítás ezeket a feltételeket egy igen fontos

[200] ROKK 2025
[201] 31/2024. ORFK utasítás.

szemponttal egészíti ki, mégpedig azzal, hogy az instruktoroknak nem csak fizikailag és szakmailag kell képesnek lenniük a feladataik ellátására, hanem rendelkezniük kell azokkal az oktatói kompetenciákkal is, amelyek lehetővé teszik az intézkedési szituációk gyakorlati oktatását. Hiányolom, hogy az új utasítás nem írja elő, hogy ezek az oktatói kompetenciák konkrétan milyen képességek meglétét követelik meg az instruktoroktól, illetve hogy ezeket a képességeket hogyan lehet megszerezni, és a meglétüket ellenőrizni, ugyanakkor nagy előrelépésnek tartom, hogy a rendőrök képzésében kezd némi szerephez jutni a pedagógia, még ha csak ilyen csekély mértékben is. A 18/2008. utasítás azt írja elő, hogy az instruktorok felkészítését háromnapos alapképzésen kell biztosítani, de a gyakorlatban eddig jellemzően kéthetes képzést kaptak. Továbbá a vezető instruktoroknak és az instruktoroknak egyaránt évente egy alkalommal egynapos továbbképzést kellett szervezni. A 31/2024. utasítás ehhez képest előrelépést mutat, ugyanis 10 napos (80 tanórás) alapképzést ír elő az instruktorok számára, majd ezt követően az instruktorok részére félévente 1 napos (8 tanórás), a vezető instruktorok részére évente 5 napos (40 tanórás) továbbképzést határoz meg. Ezen túl minden hónapban 8 órányi lehetőséget biztosít az önképzésre, amely időtartamra mentesíteni kell őket egyéb szolgálati feladataik ellátása alól. Ez az idő lehetőséget biztosít számukra a képzések megfelelő felépítéséhez, megtervezéséhez, az állomány egyes tagjai fejlődésének nyomon követéséhez, az intézkedéstaktikával kapcsolatos szakirodalmi művek tanulmányozására, valamint az intézkedéstaktikai technikák gyakorlására. A ROKK Rendőrképző Akadémia 2021 márciusában kéthetes intézkedéstaktikai instruktor-tanfolyamot tartott. Az általuk rendelkezésre bocsátott tananyag végén található felhasznált irodalom a rendőrségről szóló törvényt, a rendőrség szolgálati szabályzatát, a 18/2008. utasítást és a közúti közlekedés szabályairól szóló rendeletet[202] tartalmazta. Amennyiben az a szervezeti egység, amely az instruktorok felkészítését végzi, bőségesebb szakirodalmat bocsátana rendelkezésre, növelné az instruktorok önképzésének lehetőségét, és ezáltal az állomány hatékonyabb felkészítéséhez is hozzájárulna. Dolgozatom 7. számú mellékletében felsorolom az intézkedéstaktikai oktatásban általam relevánsnak és hasznosnak tartott szakirodalmi tételeket.

A 18/2008. utasítás alapján a vezető instruktorok részletes kiképzési tervet készítenek. Az instruktorok ezt a tervet követve havonta legalább négy óra időtartamban végzik az állomány intézkedéstaktikai felkészítését, akiket erre az időtartamra mentesíteni kell egyéb szolgálati feladataik alól. A vezető instruktorok folyamatosan ellenőrzik az instruktorok által tartott képzéseket, és éves összefoglaló jelentést készítenek róluk. Mint az már az interjúkból

[202] A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet.

kiderült, az oktatók és instruktorok is elavultnak és hiányosnak tartják az utasítást, az ugyanis nem írja elő, hogy egy adott állomány összes közterületi szolgálatot ellátó tagjának részesülnie kell minden hónapban a képzésben. Előfordulhat, hogy a továbbképzéseken mindig csak ugyanaz a néhány rendőr vesz részt, az állomány többi tagja pedig hónapokig, vagy egyáltalán nem találkozik instruktorral. Korábbi kutatásaimból kiderül, hogy sok rendőr nem tartja fontosnak az intézkedéstaktikai továbbképzéseket, ezért igyekeznek elkerülni azokat, amire a fent említettek miatt volt is lehetőségük. Sok járőrnek az a véleménye, hogy az intézkedéseit eddig is eredményesen fejezte be, ezért nincs is szüksége továbbképzésre. Az új utasítás már pontosabban fogalmaz, miszerint a teljes képzésre kötelezett állománynak kötelessége havi 4 óra időtartamban intézkedéstaktikai képzésen részt vennie, éves tekintetben pedig köteles a képzések legalább 75 %-án megjelenni. Ezáltal kiküszöbölhető, hogy a képzésre kötelezettek ne, vagy csak ritkán jelenjenek meg a képzéseken, ahogy arra a korábbi utasítás lehetőséget biztosított. A 31/2024. utasítás szerint nem csak a vezető instruktorok készítenek éves képzési tervet, hanem a helyi szervek instruktorai is készítenek havi végrehajtási tervet. Ezt feltétlenül előrelépésnek tartom, mert – ahogyan az a dolgozat következő fejezetéből kiderül – a tervek készítésének komoly szerepe van az oktatásban. A végrehajtási terveknek tartalmazniuk kell a képzések időpontjait, a képzésre kötelezett állomány beosztását és a képzés tárgyköreit, továbbá a helyi szervek illetékességi területén bekövetkezett rendkívüli események leírását is. Az utóbbit igen előremutatónak tartom, mert a vezető instruktorok ezek alapján esettanulmányokat készítenek, amelyek tanulságosak lehetnek az utókor számára.

A 18/2008. utasítás a végrehajtói, közterületi szolgálatot ellátó hivatásos állomány képzésére intézkedik, azonban nem határozza meg pontosan, mi számít közterületi szolgálatnak. A közrendvédelmi szolgálati ág dolgozói szinte állandó jelleggel közterületen látják el szolgálatukat, a közlekedésrendészeti szolgálati ág dolgozói szintén, azonban a bűnügyi területen dolgozók jelentős része is gyakran tartózkodik közterületen szolgálatellátása közben, és a tapasztalatok azt mutatják, hogy ők kevésbé, vagy egyáltalán nem vesznek részt a továbbképzéseken. Balla Zoltán az igazgatásrendészetet a rendészet „*irodai*” ágazatához sorolja[203], hiszen a gyakorlatban is megfigyelhető, hogy ezen a területen dolgozó rendőrök szinte soha nem látnak el közterületen szolgálatot, részükre a továbbképzések megtartása ez alapján nem indokolt. Ugyanakkor a rendőrségről szóló törvény előírja, hogy minden rendőrnek – akár szolgálati időn túl is – kötelessége intézkedni,

[203] Balla 2020: 148

ha jogellenes cselekményt észlel. Ilyen esetekben nekik is reagálniuk kell. A 31/2024. ORFK utasítás a korábbival szemben részletezi, hogy a közrendvédelmi, a személy- és objektumvédelmi, a határrendészeti és a közlekedésrendészeti szolgálati ágak tagjai, valamint a bűnügyi szolgálati ág tagjainak egy része, illetve egyéb, vezetők által meghatározott hivatásos állományú tagok kötelezettek a képzésre. Kiemeli továbbá, hogy a képzésre nem kötelezett állomány szintén részt vehet a képzéseken az elöljárója engedélyével.

Innovatívnak tartom az új utasítás utánkövetésre vonatkozó részét. Eszerint a rendkívüli eseménnyel (például lőfegyverhasználattal, hivatalos személy elleni erőszakkal) érintett rendőr intézkedésének végrehajtása kivizsgálásra kerül, és annak szakszerűtlen minősítése esetén a rendőr kiegészítő intézkedéstaktikai képzésen való részvételre kötelezett.

A 18/2008. utasítás melléklete tartalmazza a módszertani útmutatót az intézkedések gyakorlati végrehajtásának taktikáiról, amely jelenleg a legnépszerűbb és legtöbbet használt intézkedéstaktikai segédanyag az egész országban. A melléklet tartalmazza az intézkedéstaktika legfontosabb ajánlásait rendszerbe foglalva és képekkel illusztrálva. Megtaláljuk benne többek között

- az intézkedéstaktikai alapelveket,
- a kényszerítő eszközökre vonatkozó szabályokat és alkalmazásuk taktikáit,
- a biztonsági távolság kiválasztásának módját,
- a biztonsági alakzatokat,
- a ruházat-, csomag- és járműátvizsgálás módját,
- a magánlakásban és nyilvános helyen végrehajtott intézkedések taktikáit,
- a fedezékhasználat alapelveit,
- a látótérnövelő technikákat,
- az ajtón történő áthaladás technikáit és
- a lámpahasználat módját.

Diszertációm leadásának időpontjában a 31/2024. ORFK utasítás technikákat és taktikákat tartalmazó melléklete még nem készült el, így az abban foglaltakat összefoglalni, vagy a 18/2008. ORFK utasítás mellékletével összehasonlítani nem áll módomban, de várhatóan bőségesebb és korszerűbb ajánlásokat fog tartalmazni.

Az intézkedéstaktikai képzések vizsgálata 2023-ban

2020 és 2025 között interjúkat készítettem instruktorokkal, melyekben a 18/2008. ORFK utasítás alapján előírt képzések végrehajtásának körülményeiről, különösen azok

gyakoriságáról és rendszerességéről érdeklődtem. Ezek eredményeit az előző fejezetben bemutattam. 2023 februárjában megvizsgáltam az intézkedéstaktikai képzések gyakorlati megvalósulását. Ezúttal egy budapesti rendőrkapitányság közrendvédelmi alosztályának vezetőjével (továbbiakban: alosztályvezető), valamint a továbbképzéseket tartó intézkedéstaktikai instruktorral (továbbiakban: instruktor) készítettem interjút. Kutatásommal azt kívánom bemutatni, hogy a 18/2008. utasítás által előírt intézkedéstaktikai képzések hogyan valósultak meg a gyakorlatban. Mindkét interjúalany anonimitását megőrzöm, pontos szolgálati helyüket pedig a beazonosíthatóság miatt nem közlöm. A párbeszédek során az intézkedéstaktikai továbbképzések tervezéséről, szervezéséről, időbeosztásáról és gyakorlati végrehajtásáról kérdeztem őket. A beszélgetésekre mindkettőjükkel külön időpontban kerítettem sort, és egyikük nyilatkozatát sem tártam a másik elé. Az alosztályvezetővel 25 perc, az instruktorral 30 perc időtartamú volt az interjú, melynek során irányított kérdéseket tettem fel részükre, és hagytam, hogy kifejtsék gondolataikat, közben pedig jegyzetelést alkalmaztam.

Az alosztályvezetőtől megtudtam, hogy a BRFK egyik vezető instruktora a BRFK Rendészeti Szervek Rendészeti Koordinációs és Szakirányító Osztály Intézkedéstaktikai Alosztályáról minden év elején megküldi számára az éves intézkedési tervet. Ez a terv mindössze három oldalas. Az alábbiak szerepelnek benne:

- Az intézkedés tárgya, célja;
- A képzés során felhasznált szakirodalom: csupán a rendőrségről szóló törvényt, a rendőrség szolgálati szabályzatát és a 18/2008. ORFK utasítást tartalmazza;
- A foglalkozás ideje, időtartama: ahogyan az ORFK utasítás tartalmazza, havonta egyszer négy óra időtartamban;
- A képzés helye: konkrétumok nélkül az egyes szolgálati helyek erre megfelelő helyiségei;
- A képzés módszerei: felsorolás, ami tartalmazza az oktatás lehetséges módszereit, úgy, mint előadás, bemutatás, gyakoroltatás, stb.;
- A képzés vezetői: az egyes szervezeti egységek intézkedéstaktikai instruktorai. Nem emeli ki külön, hogy az instruktornak közrendvédelmi területen kell ellátnia a szolgálatát, ami azért fontos, mert az adott kapitányságon több instruktor is található, ám azok egy része bűnügyi szolgálati ágon dolgozik, de őket nem kérik fel továbbképzések megtartására;
- A képzések témaköre havi bontásban: minden hónapra megadja 8-10 sor terjedelemben a témakört, amivel az instruktornak foglalkoznia kell, és a jogszabályi

hivatkozást, ahol az adott témakörről szóló leírás található. Az éves képzési terv rövid terjedelmű, elnagyolt ugyan, de arra alkalmas, hogy irányt szabjon az intézkedéstaktikai képzéseknek.

Az alosztályvezető elmondta, hogy ő a közrendvédelmi állomány szolgálattervezetét mindig másfél hónappal korábban elkészíti. Ez alapján minden hónapra betervez egy napot, amikor négy óra időtartamban megtartásra kerül a továbbképzés. Ügyel arra, hogy azon a napon – a normál szolgálaton kívül más – nagyobb jelentőségű szolgálati elfoglaltság ne legyen betervezve. A továbbképzésre csak a pihenőnapos állományt szervezi be szolgálati idő terhére. Akik aznap nappal dolgoznak, akik előző éjszaka voltak szolgálatban, és akik aznap éjszaka lépnek majd szolgálatba, azokat nem. Így legfeljebb az állomány negyede tud részt venni a képzésen. Az alosztályvezető kiemelte, hogy rendkívül nagy a kapitányság közrendvédelmi alosztályán a létszámhiány, ez az oka annak, hogy a nappal szolgálatot teljesítő állomány nem vehet részt a továbbképzéseken, ugyanakkor igyekszik odafigyelni arra, hogy egymást követő hónapokban mindig más és más rendőrök legyenek rajta jelen. Ebből tehát kiderül, hogy a képzések megtervezése is oly módon történik, hogy a rendőrök ha akarnának sem tudnának minden hónapban részt venni azokon.

A kapitányságon öt instruktor dolgozik, abból három tartozik a közrendvédelmi szolgálati ághoz, és ketten jelezték az alosztályvezetőnek, hogy nem szeretnének intézkedéstaktikai továbbképzésekkel foglalkozni, tehát összesen egy fő tart képzéseket. Az alosztályvezető elküldi neki az éves képzési terv adott hónapra vonatkozó témakörét. Az instruktor elmondta, hogy a képzési terv a korábbi években és most is rendszeresen megérkezett a kapitányságra, de eddig nem várták el tőle, hogy azt kövesse, hanem saját belátása szerint tarthatott képzéseket olyan témakörök gyakorlásával, amelyekre úgy érezte, hogy nagyobb szükség van. A foglalkozás végén jelentést készített annak végrehajtásáról. Az alosztályvezető csak a közrendvédelmi állományt, és azon belül is elsősorban a járőr és körzeti megbízott beosztásokban dolgozó rendőröket osztja be a képzésekre, és csakis ők vesznek részt rajta. Elmondta, hogy semmi nem tiltja azt, hogy más szolgálati ágban dolgozók is látogassák a képzést, de annak időpontjáról külön nem értesíti sem a bűnügyi, sem az igazgatásrendészeti területen dolgozókat, és azok nem is jelennek meg azokon. A közrendvédelmi állomány létszáma 2023 januárjában összesen 13 fő volt, ami tartalmazza a járőröket és körzeti megbízottakat is. 2022 májusa – vagyis a nagy leszerelési hullám – előtt ez a szám 28 fő volt, ami érzékelteti mekkora a létszámhiány ezen a kapitányságon. 2023 januárjában Budapest XI. kerületében történt, hogy intézkedés közben egy rendőr életét veszítette, kettő pedig

megsebesült, amikor az intézkedés alá vont személy késsel támadt rájuk. Kíváncsi voltam, hogy ez az esemény milyen hatással volt az intézkedéstaktikai továbbképzések megtartására. Arra számítottam, hogy a 2022-es évben megvalósultakhoz képest nagyobb hangsúlyt kapnak. Az alosztályvezető elmondta, hogy 2022-ben ugyanilyen gyakorisággal és ugyanilyen módon történt a továbbképzések tervezése, szervezése, azonban az instruktor ennek ellentmondva úgy nyilatkozott, hogy 2022-ben összesen egy képzést tartottak meg, méghozzá azon a napon, amikor várható volt, hogy a vezető instruktor ellenőrizni fogja a képzést. Mindez elég sokat elárul arról, hogy a megtervezett és a gyakorlatban megvalósuló képzések között milyen nagy a differencia. Az instruktor hozzátette, hogy a fenti tragikus eseményt követő naptól kezdve az alosztályon láthatóan nagyobb figyelmet kaptak a továbbképzések, ami azt jelenti, hogy felhívták rá a figyelmét, hogy mostantól nem csak elméletben, hanem gyakorlatban is megtartásra kerülnek, illetve az éves képzési terv tematikáját követve kell haladni. Az instruktor január hónapban megtartott képzésén négy fő vett részt, februárban három fő, márciusban egy fő. Tehát az adott kapitányságon a 13 fős állományból az általam megkérdezett három hónapban csupán 8 fő vett részt intézkedéstaktikai továbbképzéseken. Ha azt vesszük figyelembe, hogy január óta ismét csökkenő a tendencia a képzéseken résztvevők létszámát tekintve, akkor elképzelhető, hogy április hónaptól már senki nem vett részt rajta, és ismét teljesen megszűnik. Az instruktor kérdésemre elmondta, hogy a korábbi évekhez képest nem lát semmilyen javulást az általa képzett állomány képességeiben.

Az alosztályvezetőtől megtudtam, hogy nem csupán a 18/2008. utasításban leírtak nyújtanak lehetőséget intézkedéstaktikai képzésekre. A migráció, illetve az embercsempészések számának megnövekedése miatt a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes körlevelet adott ki, melyben arra utasítja az állományt, hogy a havi négy óra továbbképzésen felül vegyenek részt egy kétnapos képzésen, melyen kimondottan a gépjárműves intézkedések taktikáit gyakorolják. Erre a kapitányság havonta egy fő rendőrt delegál. A BRFK vezető instruktora korábban évente egy alkalommal tartott minden közrendvédelmi területen dolgozó rendőrnek ötnapos intézkedéstaktikai képzést, amelynek időtartama háromnaposra csökkent. Megtudtam továbbá, hogy a kapitányság rendőrei részesülnek elektromos sokkoló képzésben, ahova kéthavonta 1 fő jut el. Mivel a rendőrök részére kiadott elektromos sokkolókban még nincs kilövő fej, ami tulajdonképpen az eszköz rendeltetésszerű használatának legfontosabb kelléke, csupán a közeli sokkolás végrehajtásáról szól a képzés. Végül pedig lehetőség van police medic (sérültellátás) képzésen való részvételre, amelyen havonta egy fő vehet részt. Említést érdemel, hogy a BRFK Rendészeti

Koordinációs és Szakirányító Osztály a rendőri állomány fejlesztése céljából intézkedéstaktikai oktató videókat tett közzé elektronikus formában a *portal.police.hu* weboldalon, melyek a rendőrség belső hálózatán keresztül érhetők el.[204] Ezek a videók bármely rendőr számára megtekinthetők. Általában a járőrök szolgálatba lépésekor eligazításon van lehetőség ezekből levetíteni egy-egy rövid részletet. Magam is megtekintettem néhányat a videókból, és megállapítottam, hogy igen hasznos, jól elkészített, szemléletes anyagok, melyek hasznosnak bizonyulnak az állomány elméleti felkészítéséhez. Ugyanakkor megjegyzem, ezek a videók csupán kiegészítésként szolgálnak az intézkedéstaktikai felkészítésben, és semmiképp sem pótolják a gyakorlati felkészítést.

A képzések vizsgálati eredményeinek összefoglalása

A 2020-tól készített interjúkból kiderül, hogy a kutatásban résztvevők mind tapasztalt, szakmailag felkészült instruktorok, akik általában jártasak valamilyen küzdősportban. A foglalkozások megtartására a legtöbb szolgálati helyen szerényebb körülmények állnak rendelkezésre, de így is megfelelnek a célnak, azonban az interjúalanyok elmondásából kiderül, hogy a képzések megtartása komoly akadályokba ütközik, és közel sem úgy valósultak meg, ahogyan azok a 18/2008. ORFK utasításban meg voltak fogalmazva. Elmondták továbbá, hogy ha a leírtak maradéktalanul megvalósultak volna, az utasítást akkor sem tartják alkalmasnak a rendőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztésére. Az utasításban előírtak az általam vizsgált rendőrkapitányságon csak kis részben valósultak meg, és láthatóan alig képesek elősegíteni az állomány intézkedéstaktikai gyakorlatának fejlődését. Megállapítottam továbbá, hogy a leírtak alapján megtervezett és a gyakorlatban megvalósuló dolgok között igen komoly eltérés tapasztalható. Elképzelhetőnek tartom, hogy akár más rendőrkapitányságokon is hasonlóan hiányos a képzések megtartása, hiszen a létszámhiány és a rendőrök szolgálati leterheltsége országosan tapasztalható. A 2023-ban megvalósult tragédiát követően egy rövid ideig komolyabb figyelem hárult a rendőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztésére, azonban az utasításban foglaltak végrehajtása és az előírások maradéktalan betartása sem képes jelentős fejlődést eredményezni. A továbbképzéseket havonta egy alkalommal tartják meg, és csupán az állomány negyede jut el rájuk, ami azt jelenti, hogy egy rendőr jó esetben is csak négyhavonta, de inkább félévente részesülhet egyszer négy óra időtartamú képzésben, és akkor is csak a vezető instruktor által arra a hónapra meghatározott szűk témakörrel kapcsolatban hall információkat, illetve végez gyakorlatokat. A rendőrök ezen kívül sokféle és igen színes képzéseken vesznek részt,

[204] RKSZO 2023

ugyanakkor érdemes megvizsgálni ezek gyakoriságát is. Évente egyszer jut el minden járőr a háromnapos képzésre, és összesen egyszer vesz részt mindenki az egynapos elektromos sokkoló, police medic és gépjárművel kapcsolatos intézkedésekről szóló képzésen. Mindezek mellett a bűnügyi szolgálati ágban dolgozók a képzések egyikében sem részesülnek. Látható, hogy a rendőrség igyekszik megoldani a rendőrök intézkedéstaktikai képzésének problémáit azzal, hogy a képzések számát növeli, azonban a képzések gyakorisága, időtartama és az azon résztvevő rendőrök számának változatlansága miatt ez továbbra is hatástalannak tűnik. A képzések arra alkalmasak, hogy némi információ ismereti szintig jusson el néhány járőr képességeiben, azonban hogy a legtöbb járőrhöz jártasság vagy készség szintig eljusson, arra nem. A jártasság szint eléréséhez arra lenne szükség, hogy egy rendőr havonta legalább három-négy alkalommal, vagyis körülbelül tízszer ennyi képzésben részesüljön, mint jelenleg, és a tanultakat rendszeresen ismételje is. Téves dolog azt feltételezni, hogy a munkája végzése során tudja gyakorolni azt, amit képzésen megtanult. A rendőröket elsősorban a ritka és váratlan eseményekre kell felkészíteni, amit nem tudnak szolgálat közben gyakorolni, hiszen nem történik meg velük. A 31/2024. utasítás melléklete, amikor elkészül, várhatóan terjedelmesen és részletesen taglalja majd az intézkedések gyakorlati végrehajtásának technikáit és taktikáit. Ez egyrészt segítség az instruktoroknak, mert amennyiben akad az intézkedéstaktikának olyan területe, amelyhez kevésbé értenek, vagy elbizonytalanodnak a helyes végrehajtást illetően, abban az esetben a melléklet iránymutató lehet. Másrészről pedig az országosan egységes oktatást is elősegíti, hiszen eddig minden intézkedéstaktikát oktató szakember arra helyezte oktatása során a hangsúlyt, amihez ő a legjobban értett, és így fennállt a veszélye annak, hogy a képzések egyoldalúak lesznek.

Megállapítható tehát, hogy a 18/2008. ORFK utasítás csak kevéssé tudta elősegíteni a rendőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlődését, tartalmának gyakorlati megvalósítása pedig nem történt meg maradéktalanul. Ezzel szemben a 31/2024. ORFK utasítás feltétlenül előrelépést jelent a rendőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztésében, ugyanis ez gyakoribb, rendszeresebb és jobban megtervezett képzések megtartását írja elő. Az új utasításban foglaltak gyakorlati megvalósulásának vizsgálatára ugyanakkor még várni kell. A jelen alfejezetben tett megállapítások hozzájárulnak a harmadik kutatási kérdés megválaszolásához.

5.4 Részkövetkeztetések

A rendőrök intézkedéstaktikai képességeire a rendőrség három ponton lehet hatással: a rendőrök felvételi eljárásánál, az intézkedéstaktikai oktatásuknál és az intézkedéstaktikai képzésüknél. A fejezetben ennek a három befolyásoló tényezőnek a működését vizsgáltam meg. Az alkalmasságvizsgálatokat 2021 óta új BM rendelet szabályozza. Ezt és a korábbi normát részletesen elemeztem és tartalmaikat összevetettem egymással, valamint interjút készítettem a Belügyminisztérium Közszolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály főtanácsadójával, akit az új rendelet létrejöttének körülményeiről és okáról kérdeztem. Megállapítottam, hogy az új rendelet az eddiginél nagyobb lehetőséget biztosít arra, hogy a gyengébb kondicionális képességű jelentkezők is felvételt nyerjenek a rendőri képzésbe, valamint a már rendőrként dolgozók alkalmas minősítést érjenek el az időszakos vizsgálatokon. Habár az új rendelet a felvett hallgatók folyamatos fizikai fejlesztését is előírja, ennek gyakorlatban történő megvalósulása még kérdéses. A rendőrök intézkedéstaktikai oktatásának körülményeit szakirodalmi áttekintés segítségével vizsgáltam meg. Az egyetemen oktatóként dolgozva a megfigyeléseimet használtam fel. A tiszthelyetteseket képző iskolákban 2019-ben kérdőíves felmérést, 2022-ben pedig interjúkat végeztem az intézkedéstaktikai oktatók körében. A disszertáció 4. fejezetében bemutattam a nyolc fő instruktorral készített interjúk tapasztalatait. Majd egy budapesti rendőrkapitányságon újabb két interjút készítettem egy instruktorral és egy kerületi kapitányság közrendvédelmi alosztályának vezetőjével, hogy az intézkedéstaktikai képzések esetleges változásairól informálódjak. Megtudtam, hogy a 18/2008-as utasításban a képzésekre vonatkozó előírások nem valósulnak meg maradéktalanul, különösen a képzések megtartásának gyakorisága és rendszeressége tekintetében. A képzésekről szóló új ORFK utasítás ebben előremutató változásokat hordoz, de az abban foglaltak gyakorlati megvalósulásának vizsgálatára még várni kell.

A jelen fejezetben végzett kutatásaim hozzájárulnak a második, harmadik és ötödik kutatási kérdés megválaszolásához, valamint a második és harmadik hipotézis igazolásához.

6. AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKAI OKTATÁS ÉS KÉPZÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

6.1 Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés hatékonyságát befolyásoló tényezők

Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés legkomolyabb problémáját az oktatók és kiképzők pedagógiai képességeinek és az ezek fejlesztésére irányuló ambíció hiányában látom. Több ízben tapasztaltam oktatók és kiképzők részéről azt a hozzáállást, hogy amikor intézkedéstaktikai foglalkozások alkalmával tanítási nehézségekkel néznek szembe, akkor elsősorban a tanulók, különösen az új generációba tartozó fiatalok képességeit bírálják élesen, nem pedig saját oktatói képességeiken próbálnak javítani. Disszertációm további részében az ilyen irányú attitűd gyökeres változtatásának szükségességére igyekszem felhívni a figyelmet. Az új generáció tagjai valóban mások, és több szempontból talán gyengébbek is, mint elődeik, de a pedagógia, a nevelés tudománya utat tud mutatni az ő képzésükhöz, oktatásukhoz is.

A rendőr-tanulók, illetve a rendőrök intézkedéstaktikai felkészítését – akár a rendőr iskolákban, akár egyéb intézkedéstaktikai képzéseken – oktató és kiképző, vagyis szakoktató, kiemelt oktató, mesteroktató, vagy kiképző, mesterkiképző és kiképzésvezető beosztásokban szolgáló rendőrök látják el.[205] Érdemes az ezen beosztásokhoz tartozó tevékenységek fogalmi meghatározását vizsgálat tárgyává tenni.

- Oktatás: A nevelésnek azt a részét, amely főként ismeretek elsajátítása, a műveltség megszerzése, intellektuális képességek kialakítása révén járul hozzá a személyiség fejlesztéséhez, oktatásnak nevezzük.[206] Más megfogalmazásban az oktatás ismeretek közvetítésével történő nevelés.[207] Herbart német filozófus szerint a nevelés mindenható, és a nevelés legfőbb eszköze az oktatás.[208] A nevelés kérdéseivel foglalkozó tudomány pedig a pedagógia.[209] Az oktatásban tehát megjelenik a nevelés, amiből következik, hogy az oktatásban igen jelentős szerepet játszik a pedagógia.
- Kiképzés: A Rendészettudományi Szaklexikon[210] nem tartalmazza a kiképzés szó jelentését, a neveléstudomány vonatkozó szakirodalmai pedig csupán a képzés szó jelentésének vizsgálatával foglalkoznak. Véleményem szerint a két fogalom jelen esetben egymással felcserélhető. A képzés az elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása

[205] 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet, 2., 5. és 8. melléklet.
[206] Gaál – Jászi 2015: 20
[207] Ágoston 1973: 15
[208] Gaál – Jászi 2015: 14
[209] Ágoston 1973: 17
[210] Boda 2019

segítségével megfelelő általános és speciális műveleti formulák, tevékenységek kialakítása az egyénben. Meghatározott irányú speciális oktatásként is értelmezhető.[211]

A fenti meghatározások alapján a pedagógia, mint a nevelés tudománya nem csak a nevelésben, hanem az oktatásban, sőt még a kiképzésben is igen erőteljesen megjelenik. Az oktatás is egyfajta nevelés, amely ezáltal pedagógiai ismereteket követel. A kiképzés speciális ismeretek oktatása és a gyakorlati alkalmazás képességének kialakítása. Az intézkedéstaktika tekinthető speciális ismeretnek és a gyakorlati alkalmazás képességének kialakítására törekszik, ebből adódóan annak oktatása kiképzésként is értelmezhető. Ennek jelentősége pedig abban keresendő, hogy a rendőrségen az oktatói és kiképzői beosztások is igénylik a pedagógia jelenlétét. Ez a megállapítás ellentmondásban van az oktatói és kiképzői beosztások betöltéséhez előírt kompetencia követelményekkel, azokban ugyanis nem jelenik meg az oktatói képességek, vagy a pedagógiai alapelvek, funkciók és módszerek megfelelő alkalmazásának képessége. A rendőri szakmát és az oktatói, kiképzői szakmát egymástól el kell választani és meg kell különböztetni, mert a kettő meglehetősen eltérő kompetenciákat igényel. A magas szintű rendőri képességekből nem következnek magas szintű oktatói képességek. A rendőrök rendőri felkészítésük, tanulmányaik során nem részesülnek pedagógiai, andragógiai vagy didaktikai ismeretekben, tehát nem törvényszerű, hogy az oktatói, kiképzői feladataikat megfelelő szakértelemmel el tudják látni. Ehhez további, oktatói kompetenciákat fejlesztő képzésben kellene részesülniük. Jármai és Végh így fogalmaznak a pedagógia oktatásban való jelentőségével kapcsolatban: *„A felsőoktatásban az elmúlt pár évben kezdett a tudományos diskurzus a módszertan jelentőségének hangot adni, és rávilágítani annak a jelenségnek a következményeire, hogy a felsőoktatási oktatók közel felének nincs pedagógiai felkészültsége. Ha bagatellizáljuk ezt a tényt, akkor lényegében semmisnek tekintjük azoknak a diplomáknak százait, amit a tanárképző egyetemek külön a tanár szak elvégzése elismeréséért adtak és adnak ki tanár szakot végzett hallgatóiknak."*[212] Egyes elképzelések szerint a pedagógus gyereket tanít, a tudós pedig tudományt, ezért a pedagógiának nincs helye a felsőoktatásban.[213] Ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy azok a hallgatók, akik az RTK-n, KRVT-n, MRVT-n vagy a Tagozatok valamelyikén folytatják tanulmányaikat, részben ugyan felnőttek, de részben még serdülők[214], ezáltal igénylik a nevelést, aminek a tudománya pedig a pedagógia.[215]

[211] Gaál – Jászi 2015: 21
[212] Jármai – Végh 2017: 63
[213] Kozma 2024: 113
[214] Kozma 2024: 113
[215] Ágoston 1973: 15

A jelen alfejezetben rámutatok a pedagógia alkalmazásának jelentőségére és lehetőségeire, valamint bemutatom a rendőrség néhány szervezeti egységének általam megfigyelt oktatási, képzési gyakorlatát. Dolgozatom 4. fejezetében rámutattam, hogy a közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatában hiányosságok mutatkoznak. Az 5. fejezetben megvizsgáltam az oktatások és képzések megvalósulásának tárgyi, személyi, jogszabályi és egyéb körülményeit. Megállapítottam, hogy a szükséges tárgyi feltételek jelentős hányada rendelkezésre áll az intézkedéstaktika hatékony oktatásához és a képzések megtartásához. A személyi feltételek között említést érdemel az oktatók változatlan létszáma a hallgatók egyre növekvő létszámához képest, azonban jelentősebb hiányosságnak érzem az oktatók és instruktorok pedagógiai elvekre, funkciókra és módszerekre vonatkozó ismereteinek és azok alkalmazásának hiányát. Krauzer Ernő fent már említett munkájában szintén változásokat szorgalmaz az intézkedéstaktika oktatása területén. Ő elsősorban a képzési rendszeren végezne reformokat, én az oktatók és a pedagógia kapcsolatát vizsgálom.

A rendőrség által az intézkedéstaktikai oktatókkal és instruktorokkal szemben támasztott követelmény jelenleg az, hogy rendelkezzenek minél nagyobb közrendvédelmi szakmai tapasztalattal, esetleg minimális oktatói tapasztalattal, valamint végezzenek el egy instruktori szaktanfolyamot, amely jellemzően két hét időtartamú. A rendőrök intézkedéstaktikai képzésének végrehajtásáról szóló 31/2024. ORFK utasításban jelenik meg először követelményként az oktatói képességekre irányuló igény: *„Az instruktor és a vezető instruktor kijelölésének további feltétele, hogy … fizikailag és az oktatói kompetenciáit tekintve is képes legyen az intézkedéstaktikai szituációk gyakorlati oktatására.”*[216] Ezen kívül semelyik jogi norma nem utal az oktatók és instruktorok oktatói kompetenciáira.

A magyar lőkiképzés egyik kiemelkedő alakja Simonyi Ottó rendőr ezredes. Az ő közreműködésével született meg 1997-ben a 23/1997. lövészeti szakutasítás, amely előírta a rendőrök lőkiképzésének és lövészetének szabályait. A szakutasítás megújításra szorult, és 2018-ban felváltotta a Lövészeti Szabályzat. Simonyi a vele készített interjúban[217] beszélt arról, hogy az elmúlt 30 évben Magyarországon a lőkiképzővé válás folyamata sokat változott, és alakulásában neki szintén nagy szerepe volt. Napjainkban egy kéthetes lőkiképzői szaktanfolyamot kell hozzá elvégezni, amelyre csak akkor kerülhet be valaki, ha a felvételi vizsgalövészeten megfelelt. A lövészetek lebonyolítását – akár a rendőr iskolákban, akár a főkapitányságokon – csak lőkiképzői szakoktató végzettségű személy vezetheti. A pedagógiai képességek a lőkiképzővé válás esetében sem jelennek meg a feltételek között.

[216] 31/2024 (XII.6.) ORFK utasítás, 9. pont.
[217] Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész 2022

Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés feladatai

Feladatát tekintve az intézkedéstaktikai oktatás az intézkedéstaktikai képzéstől elkülönül, ahogyan azt a 2.2 alfejezetben is kifejtem. Az előbbi olyan emberekkel foglalkozik, akik többségében még nem rendelkeznek előképzettséggel, nem tudnak megfelelően végrehajtani egy intézkedést. Részükre egy stabil intézkedéstaktikai alaptudás megteremtése a cél, amelyre a későbbiekben lehet majd építeni. Ezzel szemben a képzéseken ideális esetben már alaptudással rendelkező rendőrök vesznek részt, akik a követelményeknek megfelelő egyszerűbb intézkedéseket végre tudnak hajtani. Részükre a már megszerzett tudás elmélyítése és az összetettebb intézkedésekre való kondicionálás lenne a cél. Mindkét feladat megvalósítása kiemelkedő felelősséggel jár, és egyik sem hozhat megfelelő eredményt a másik nélkül. Az oktató által megteremtett stabil alapok nélkül az instruktornak nincs mire építenie az újabb tudást, viszont a stabil alapok megfelelő képzés nélkül nem elegendőek a biztonságos intézkedések végrehajtásához.

A magyar rendőrök intézkedéstaktikai felkészítésének jelentős részét a lőkiképzés teszi ki. A lőfegyver a rendőrök legveszélyesebb kényszerítő eszköze. Biztonságos, jogszerű, szakszerű kezelésének megtanulása rendkívül összetett dolog, melyre különös figyelmet kell fordítani. A rendőrök lőkiképzése – az intézkedéstaktikai képzéshez hasonlóan – két lépcsőben zajlik. Először a rendőr iskolákban kapnak képzést a hallgatók, melynek során megtanulnak alapszinten, de magabiztosan és biztonságosan bánni a rendszeresített lőfegyverrel. Az iskola elvégzése után pedig éves lövészeteken vesznek részt, valamint az intézkedéstaktikai képzéseken is lehetőségük van a fegyverrel úgynevezett szárazgyakorlás végrehajtására. A Lövészeti Szabályzat azoknak a hivatásos rendőröknek írja elő a lövészet szabályait, akik már a tanulmányi követelményeket teljesítették, illetve a ROKK igazgatója gondoskodik arról, hogy az utasításban foglaltak beépítésre kerüljenek a rendészeti oktatási intézetek tanterveibe.[218] A szabályzat a rendőrség teljes állományát két csoportba sorolja: alapszintű képzésre és emelt szintű képzésre kötelezett állománycsoportba. A közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök – vagyis elsősorban a járőrök és körzeti megbízottak – mindegyike az emelt szintű képzésre kötelezett csoportba tartozik.[219] A szabályzat megkülönböztet alaplövészetet, szinten tartó lövészetet, különleges lövészetet és vizsgalövészetet, melyek mind más-más célokat szolgálnak.[220] Az alapszintű képzésre kötelezett állománycsoportba tartozóknak évente egy lőkiképzési foglalkozáson kell részt

[218] 44/2018. ORFK utasítás: 182. pont.
[219] 44/2018. ORFK utasítás: 24-26. pont.
[220] 44/2018. ORFK utasítás: 4-10. pont.

venniük, amely alkalommal egy vizsgafelkészítő lövészetet és egy vizsgalövészetet hajtanak végre. Az emelt szintű képzésre kötelezett állománycsoportba tartozóknak évente két alkalommal kell szinten tartó lövészeten és egy alkalommal vizsgalövészeten részt venniük.[221]

Állandók és változók az oktatásban és képzésben

Krauzer Ernő dolgozatában szintén foglalkozik az oktatás hatékonyságával. Ő három irányból vizsgálódik: az oktató, a tanuló és az oktatás-módszertan szempontjából.[222] Én ugyanebben a témában két csoportot különítek el. Egy intézkedéstaktikai oktatás vagy képzés minőségét számos tényező befolyásolhatja. Ezek között vannak olyanok, amelyekre egy oktatónak lehet hatása (például saját oktatói képességei), és vannak, amelyekre nem (például az oktatás infrastruktúrája vagy a tanulók létszáma). Előbbieket változóknak, utóbbiakat állandóknak nevezem. Az ezekre vonatkozó példákat az 5. számú táblázat tartalmazza. Az oktatónak a munkája minőségi fejlesztéséhez érdemes elsősorban olyan tényezőknek figyelmet szentelni, amelyeket befolyásolni tud, vagyis a változóknak. Ennek a csoportnak a jelentős hányada egy pedagógiai elvet, funkciót vagy módszert, illetve azok alkalmazásának képességét jelöli. A 4. számú hipotézis szerint éppen ezeknek az oktatók és kiképzők általi ismeretét és alkalmazását hiányolom az oktatásból és képzésből. A változók között szerepel az oktatók és kiképzők intézkedéstaktikai tudása is, abban azonban nem vélek hiányosságot felfedezni, csupán önmagában kevésnek tartom a megfelelő cél eléréséhez.

5. táblázat: Állandók és változók az oktatásban.

↓ Állandók	Változók ↓
Rendelkezésre álló helyiségek mérete, minősége	Pedagógiai elvek, funkciók, módszerek ismerete
Rendelkezésre álló eszközök minősége	Pedagógiai elvek, funkciók, módszerek alkalmazásának képességei
Tanórák száma	Szakirodalmi művek ismerete
Tanórák gyakorisága	Időbeosztás képessége
Oktatók létszáma	Oktatói munka tervezésének, szervezésének képessége
Tanulók létszáma	Oktatók intézkedéstaktikai tudása
Tanulók hozott képességei	Oktatók önismerete
Egyéb	Egyéb

Forrás: Saját szerkesztés.

100%-os oktatói hatékonyság elérése akkor valósulna meg, ha mind az állandók, mind a változók maradéktalanul és ideális feltételekkel megjelennének az oktatásban. Eddigi

[221] 44/2018. ORFK utasítás: 28-30. pont.
[222] Krauzer 2023: 39

kutatásaim alapján úgy ítélem meg, hogy a jelenleg rendelkezésre álló intézkedéstaktika tanórák száma (elsősorban az RTK-n, KRVT-n és MRVT-n, a Tagozatokon talán kevésbé), az eszközök és a gyakorlóhelyiségek mennyisége és minősége, tehát az oktatás infrastruktúrája kisebb hiányosságokkal ugyan, de alapvetően alkalmas arra, hogy megfelelő változókkal együtt stabil intézkedéstaktikai alaptudást biztosítson a rendőrök számára. Mivel az állandókra az oktatóknak nincs hatásuk, az azokban mutatkozó kisebb hiányosságok számításbavételével feltételezem, hogy az oktatás hatékonyságában maximálisan elérhető eredmény 80-90% közé tehető. Mindemellett a változókban, vagyis a pedagógiai elvek megvalósulásában jóval nagyobb hiányosságokat vélek felfedezni. A 6. számú táblázattal szemléltetem, hogy megfigyeléseim szerint az oktatásban és a képzésben hány százalékban valósulnak meg az állandók és a változók.

6. táblázat: Az állandók és változók működési aránya.

Az állandók működése: 80-90%	80-90%
A változók működése: 20%	20% Fejlesztendő terület

Forrás: Saját szerkesztés.

Tapasztalataim alapján az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők csupán az állandók hiányában (kevés tanóra, kevés oktató, eszközhiány stb.) látják az oktatás és képzés problémáit, a változókban – vagyis a saját pedagógiai képességeik hiányában – nem.

A pedagógia jelentősége és szerepe az oktatásban és a képzések megtartásában

2023 májusában Kaposváron egy neveléstudományi konferencia egyik szimpóziuma a rendészeti felsőoktatás pedagógiai paradigmaváltásáról szólt.[223] Az itt elhangzott előadások mind azt a tényt erősítik, miszerint a rendészeti felsőoktatásban az oktatók pedagógiai fejlesztése nélkülözhetetlen szemponttá vált. Felhívja a figyelmet arra, hogy a tekintélyelvű félkatonai stílus további erőltetése helyett a felnőtt tanulási modellekre való átállást kell célul kitűzni, mert csak ezek lesznek képesek a társadalmat szolgálni.[224] Ezen belül pedig elkerülhetetlen más tudományok – mint a pszichológia, kommunikáció, etika és főleg a pedagógia - beépítése az oktatásba. Az NKE fejlesztési tervével, a Kreatív Tanulási Programmal már megindult egyfajta változás, azonban Fekete Márta és Hegedűs Judit kutatásai szerint az új tanok elfogadása néhány kolléga esetében még akadályokba ütközik, ugyanis képtelenek kilépni a hierarchikus rendben való gondolkodásból, ezáltal nehezen

[223] Hegedűs 2023: 41
[224] Blumberg et al. 2019: 4941

azonosulnak a hallgató-központú megközelítéssel.[225] Jármai és Végh kutatásai szerint a felsőoktatásban dolgozó oktatók jellemzően a következőképpen gondolkodnak: *„…nincs szükség arra, hogy az oktató pedagógiával foglalkozzon”, „…a felsőoktatásban már nem nevelünk.”*[226] Megfigyeléseim szerint ez az attitűd jellemző az intézkedéstaktikai oktatókra és kiképzőkre egyaránt. A tanulási program egy pedagógiai fordulatot kíván támogatni, amely magával hozza az oktatók módszertani megújulását is egyben.[227] Christián László egy 2023-as előadásában elmondta, hogy több feladatot tűzött ki az iskolának, melyek között szerepel az is, hogy a rendészeti felsőoktatást hozzáigazítsuk a 21. század körülményeihez.[228] Az RTK Rendészeti Magatartástudományi Tanszék 2021 őszén kutatásokat folytatott az oktatók pedagógiai hitvallásáról, amelynek során tíz véletlenszerűen kiválasztott kollégával készítettek interjút.[229] A kutatás eredményei többek között felhívják a figyelmet arra, milyen nagy jelentőséggel bír a pedagógiai ismeretekkel nem rendelkező kollégák mentorálása. 2018-ban történt is egy erre irányuló kísérlet, amikor a fenti tanszék munkatársai mentorálni igyekezték az intézkedéstaktikai oktatókat, azonban akadályokba ütköztek, mert az oktatók nem voltak befogadóak. Virányi Gergely ny. r. dandártábornok már 2002-ben leírta, hogy az új évezred kihívásaira csak tudományosan megalapozott, módszergazdag lépésekkel lehet hatásos válaszokat adni, amihez nem elég csak úgy bolyongani a tudományok rendszerében, hanem egységes rendszerbe kell foglalni minden meglévő tudást és eszközt.[230] A pedagógia tudománya már a 17. század óta jelen van a tudományok világában[231], a rendészet mégsem fogadta még el maradéktalanul annak ismeretanyagát. Maryellen Weimer munkájában összefoglalta a pedagógiai egyik fontos alapelvének, a tanulóközpontú oktatásnak a legfontosabb összetevőit. Az intézkedéstaktikai tantárgyak, mint színes, változatos és más tantárgyakat is szintetizáló tantárgyak esetében a tanulóközpontúság megfelelő alkalmazása még nagyobb hangsúlyt kap. Ahogyan Weimer is leírja, ez ugyan több munkával jár mind a tanító, mind a tanuló részéről, azonban erre a paradigmaváltásra mindenképpen szükség van az oktatásban.[232] A pedagógiai paradigmaváltás során az oktató szerepét is újra kell definiálni.

[225] Fekete–Hegedűs 2023: absztrakt
[226] Jármai – Végh 2017: 63
[227] Fekete – Hegedűs 2023: absztrakt
[228] Christián 2023: előadás
[229] Fekete et al. 2022: 2037
[230] Virányi 2002: 37
[231] Dilthey 1990: 19
[232] Weimer 2013: 72

Egyre inkább a facilitátor szerep betöltése felé kell elmozdulniuk, akik kisebb mértékben irányítják, helyette inkább koordinálják, összefogják, terelgetik a tanulók csoportját.[233]

A fentieket kiegészítem azzal, hogy nem csupán a rendészeti felsőoktatásban, hanem egyéb rendőrökiskolák munkájában is szükséges lenne pedagógiai paradigmaváltásra. Jelenleg az intézkedéstaktikai oktatás terén mind az oktatók, mind az instruktorok és lőkiképzők kompetenciái tekintetében a minél nagyobb közrendvédelmi tapasztalat az, amit a munkáltatók jelenleg előnyben részesítenek, pedig az oktatás és képzés nem igényel kiemelkedően nagy, csupán átlagos rendőrszakmai tapasztalatot. Egy rendőr hallgatónak az iskolában csupán az intézkedéstaktika alapjait kell megtanítani. Az az oktató, aki életében 1000 embert bilincselt meg, de szegényes pedagógiai repertoárral rendelkezik, nem tudja jobban megtanítani a bilincselés alapjait, mint az, aki életében csupán 50 embert bilincselt, viszont tudja, hogyan kell ezt a képességet hatékonyan átadni. Az iskolákban történő oktatáshoz bőven elegendő szakmai tapasztalatnak tekintem azt, ha valaki néhány közterületi szolgálattal eltöltött év alatt rálátást szerzett az intézkedések végrehajtásának világára, az alapokat érti és alkalmazni tudja. Természetesen minden oktatónak kötelessége az is, hogy oktatói évei alatt folyamatosan újabb és újabb intézkedési tapasztalatot szerezzen, mert csak ezáltal lesz képes a megszerzett tudását szinten tartani, és a változásokból eredő új információkat befogadni.

A rendőri tanulmányok elvégzése utáni intézkedéstaktikai képzések és lövészetek megtartásához már nagyobb szakmai tapasztalat szükséges, mint az oktatáshoz, hiszen az alapokon túl összetettebb intézkedések, mozdulatok megtanítása és gyakoroltatása lenne a cél. Az instruktoroknak és lőkiképzőknek jobban kell ismerniük az általuk képzett állomány szolgálati helyének illetékességi területén előforduló intézkedések sémáit, a lakosság összetételét, a leggyakrabban előforduló bűncselekményeket, és a képzéseket ezekhez is kell igazítaniuk. Ugyanakkor az ő esetükben sem elhanyagolható a pedagógiai képességek megszerzése és alkalmazása a képzések eredményes és hatékony megszervezéséhez és megtartásához. Egy elismert lőkiképző is egyetért ebben: „*Nem mindenki alkalmas rá, hogy oktatni tudja, némi pedagógiai érzék nem árt hozzá.*”[234] Az intézkedéstaktikai oktatáshoz és a képzések megtartásához nem feltétlenül pedagógus végzettségű rendőrökre van szükség. Ez nehezen kivitelezhető célkitűzés lenne. A pedagógiai képességek szükségességének felismerése, az azok fejlesztésére irányuló szándék és a rendszeres önképzés – amit

[233] Knowles 1990: 87
[234] Szikszay 2021: 29

összefoglalóan pedagógiai igényességnek nevezek – már alkalmassá tehet bárkit a megfelelő szintű oktatásra és képzések megtartására.

Az oktatásmódszertani és a pedagógiai ismeretek elkülönítése

Tapasztalataim szerint a rendőrség intézkedéstaktika oktatóinak és kiképzőinek jelentős hányada a pedagógia és az oktatásmódszertan kifejezéseknek azonos jelentést tulajdonítanak, ami akadálya annak, hogy felismerjék a pedagógia valódi jelentését és jelentőségét. A nevelés szó a pedagógiai tevékenység egészét jelenti, amely mások személyiségét alakítja. A pedagógia a nevelés kérdéseivel foglalkozó tudomány, amelynek legfontosabb segédtudománya a pszichológia[235], hiszen a nevelés a személyiség fejlődéséhez szükséges legfontosabb tényező.[236] Jelen alfejezetben már elkülönítettem egymástól a neveléselmélet más alapfogalmait: az oktatást és a kiképzést. A nevelés tehát, mint legnagyobb halmaz magában foglalja az oktatás és kiképzés fogalmakat is, ugyanakkor mindhárom tevékenységben megjelenik a személyiség fejlesztésének igénye, amelyhez magas szintű önismeretre és pszichológiai ismeretre is szükség van. Ezzel szemben a didaktika az oktatás elméletének tudománya, más szóval oktatástan. Az oktatási módszerek az oktatási folyamatban alkalmazott eszközök, eljárások, technikák, melyek tanulmányozásával pedig az oktatásmódszertan foglalkozik. Az oktatásmódszertan tehát a didaktika eszközrendszere. Amennyiben egy oktató rendelkezik ismeretekkel a didaktika eszközrendszeréről, az feltétlenül elősegítheti az oktatói tevékenységének hatékonyságát, azonban az eszközrendszer ismeretéből nem következik azok helyes alkalmazásának képessége is, amit viszont a pedagógiai ismeretek képesek elősegíteni. Ebben a tekintetben tehát különbséget kell tenni az oktatásmódszertani és a pedagógiai ismeretek között, ugyanis csupán az előbbiből nem követekezik egyértelműen az oktatás minőségének javulása. Konkrét példával élve egy oktató vagy kiképző hiába tudja, hogy milyen módszerrel kell egy fegyverkezelési hibát kijavítani, ha nem ismeri hozzá a módszer alkalmazásának megfelelő módját, vagyis hogy mikor, miért és hogyan érdemes kisebb csoportokban dolgoztatni a tanulókat, differenciáltan oktatni, a többféle megközelítés elvét alkalmazni, az átadott információkat megfelelő időben és megfelelő mennyiségű gyakorlathoz kötni stb. A fentieken túl a módszertani ismeretek olyan kérdésekre sem adnak válaszokat, hogy hogyan kell egy egyéves/kétéves/négyéves időtartamra vonatkozó tanmenetet megtervezni, az oktatást ezekhez a dokumentumokhoz igazítani, a fejlődésben lemaradt hallgatók tudását felzárkóztatni, átlag feletti képességekkel

235 Ágoston 1973: 17
236 Ágoston 1973:10

rendelkező hallgatók további fejlődését biztosítani, érdeklődésüket, figyelmüket több óra hosszan fenntartani, valamint számos alapelvet, funkciót, módszert és jó gyakorlatot. Az oktatók és kiképzők ezen a téren jelentkező hiányosságai miatt az információk nem jutnak el maradéktalanul minden hallgatóhoz, illetve az állomány minden tagjához. Az oktatásmódszertani ismeretek tehát nem pótolják a pedagógiai ismeretek hiányát.

Habár a rendőrség kultúrájában a pedagógia vagy didaktika tanai eddig nem jutottak jelentős szerephez, azért egyes képzéseken az oktatásmódszertani ismeretek átadására irányuló kísérletekkel találkozni lehet. A rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi rendőr) szakképesítéshez létrehozott szakképzési kerettanterv[237] tartalmazza az egyes oktatandó tantárgyakat, és megtaláljuk mellettük az ajánlott oktatási módszereket. Krauzer Ernő dolgozatában egy táblázatban összegyűjtötte ezeket[238], amelyekből néhányat – köztük természetesen az intézkedéstaktikát és a lőkiképzést is – csupán példa jelleggel kiragadtam és a 7. számú táblázatban mutatom be.

7. táblázat: A kerettantervben található tantárgyak és a hozzájuk rendelt oktatási módszerek.

Tantárgy	**Didaktikai módszerek**
Jogi ismeretek	1,4
Bűnügyi ismeretek	1,2,4,6
Közlekedési ismeretek	1,4,6
Rendőri testnevelés	1,4,6,10
Lőkiképzés	1,6
Rendőri intézkedések (intézkedéstaktika)	1,4,9

A táblázatba írt számok az alábbi didaktikai módszert jelölik:			
1:	magyarázat	6:	szemléltetés
2:	elbeszélés	7:	kooperatív tanulás
3:	kiselőadás	8:	szimuláció
4:	megbeszélés	9:	szerepjáték
5:	vita	10:	egyéb

Forrás: Krauzer 2023.

Érdemes megfigyelni, hogy a lőkiképzéshez csupán „*magyarázat*” és „*szemléltetés*”, az intézkedéstaktikához pedig „*magyarázat*”, „*megbeszélés*” és „*szerepjáték*” didaktikai módszereket javasolnak. Ezzel kapcsolatban felvetődik a kérdés, hogy vajon miért csak ezeket a módszereket javasolja a kerettanterv. Ezeken kívül – akár a felsorolt listából, akár azon kívül – számtalan más módszer is alkalmazható lenne, amelyek hatékonyabbá, érdekesebbé, színesebbé tennék az oktatást, habár azzal egyet lehet érteni, hogy ezek a módszerek a

[237] Szakképzési kerettanterv a rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi rendőr) szakképesítéshez.
[238] Krauzer 2023: 35.sz. melléklet

legismertebbek és legáltalánosabbak. Felmerül továbbá a kérdés, hogy vajon mit takar az „*egyéb*” kifejezés. Amelyik tantárgy mellett a 10-es szám szerepel, ott az oktatónak milyen didaktikai módszerekhez kell nyúlnia? És végül a számomra legfontosabb kérdés: az az oktató, aki igénybe szeretné venni a kerettantervben található táblázat információit, honnan fogja tudni, hogyan kell alkalmazni a leírt didaktikai módszereket? Természetesen van, ami magától értetődik, nem szorul magyarázatra például a „*magyarázat*” vagy „*elbeszélés*”. Ugyanakkor a „*vita*”, a „*szemléltetés*”, a „*szimuláció*” vagy „*szerepjáték*” – nem beszélve az „*egyéb*” módszerekről – már jóval nagyobb pedagógiai felkészültséget, gyakorlatot igényelnek. Önmagában tehát nem látom hasznát a kerettantervben szereplő táblázatnak. Szükségesnek tartanám, hogy az oktatók átbeszéljék az egyes didaktikai elemek alkalmazásának módját egy pedagógussal, majd a pedagógus néhány alkalommal kísérje figyelemmel az oktató tanóráit.

A Simonyi Ottóval készített interjúból[239] megtudhatjuk, hogy az ő aktív közreműködésével 2000-től beindultak a rendőrségen a lőkiképzői és intézkedéstaktikai szaktanfolyamok, és megkezdődött az instruktorok képzése. Ezekre egyre nagyobb volt az érdeklődés, ezért 2004-től már felvételi vizsgát kellett tennie annak, aki be akart kerülni egy lőkiképzői szaktanfolyamra. Simonyi úgy fogalmazott, a tanfolyamokon eleinte a résztvevők tudásának és képességeinek fejlesztése állt a fókuszban, később azonban egyre nagyobb hangsúlyt kapott az oktatásmódszertan is.

Az oktatásmódszertan témához kapcsolódóan fontosnak tartom megemlíteni az oktatók, instruktorok és lőkiképzők azon tévhitét is, miszerint a rendőrszakmai képességeik fejlesztése által az oktatói képességeik is fejlődni fognak. Ahogy jelen fejezetben már említettem, a rendőrszakmai és az oktatói képességeket egymástól el kell különíteni, mert különböző kompetenciákat igényelnek. A lőkiképzők például átlag feletti fegyverkezelési képességekkel – vagyis rendőrszakmai tudással – rendelkeznek, ám nem attól válnak jobb lőkiképzővé, hogy még többet gyakorolnak a fegyverrel. Attól szintén nem, ha az olyan fegyverekkel kapcsolatos ismereteiket bővítik, amelyek nincsenek rendszeresítve a rendőrségnél. Ezektől a szakmai tudásuk lesz nagyobb, ami elismerésre méltó, de oktatói képességeik nem fejlődnek. Az oktatónak és kiképzőknek a fő feladata hogy megtanulják a meglévő (feltehetően elégséges) tudásukat minél hatékonyabban átadni a hallgatóknak, illetve az állománynak, ami nem a szakmai képességeik fejlesztése által, hanem a pedagógiai képességeik fejlesztése által valósulhat meg. Ezzel a gondolatommal Szikszay Tamás lőkiképző is egyetért: *„Nem kell a*

[239] Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész 2022

kiképzőnek a legjobb lövőnek is lennie, … mert az idejébe nem fér bele, de nem is ez a feladata.”[240] A tudás átadásának korlátait igyekszem egy hasonlattal érzékeltetni. Ha az oktatók és kiképzők szakmai tudását egy hatalmas hordó vízhez hasonlítjuk, nekik abból csak néhány liter vizet kell átadniuk a hallgatóknak és a fiatal rendőröknek. Az oktatói munka során nem elsősorban a hordóban található víz mennyiségét kell tovább duzzasztani, mert az átadni való információ akkor is csak néhány liter víz marad, hanem az a feladat, hogy ez a pár liter víz úgy kerüljön átadásra, hogy mindenkihez maradéktalanul eljusson, és senki ne szenvedjen belőle egy csepp hiányt sem.

2. ábra: A tudásátadás korlátai.

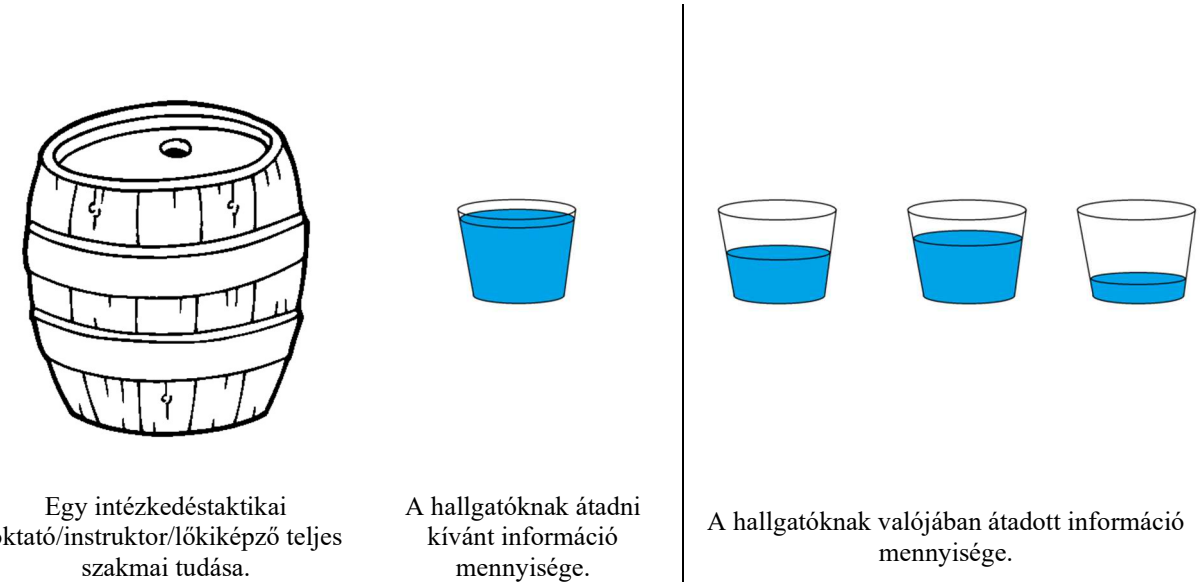

Egy intézkedéstaktikai oktató/instruktor/lőkiképző teljes szakmai tudása.

A hallgatóknak átadni kívánt információ mennyisége.

A hallgatóknak valójában átadott információ mennyisége.

Forrás: Saját szerkesztés.

A fenti megállapításaimat az alábbiakban a rendőrség három különböző intézkedéstaktikai képzésének megfigyelése és pedagógiai szempontú elemzése által kívánom alátámasztani.

Az éves lövészetek megfigyelése pedagógiai szempontból

Az első általam megfigyelt képzés a rendőrök kötelező éves lövészete. A lőkiképző a szárazgyakorlás alkalmával érthetően elmondta az állomány jelen lévő tagjai számára a fegyver tokból történő helyes elővételét, fogását, tűzkésszé tételét, a helyes testtartást, a fegyverrel történő célzást, elsütésének módját, illetve az utómunkálatokat. Mindezeket gyors egymásutánban 15 perc alatt közölte, és be is mutatta, közben az állomány mind a megközelítőleg harminc tagjának tokban volt a fegyvere, mozdulatlanul állt és figyelt. Ezt követően a lőkiképző meghatározta azt a feladatot, hogy jelre mindenki előveszi a fegyverét, tűzkésszé teszi, és lead egy (képzeletbeli) lövést egy elképzelt célra. Az állomány tagjainak

[240] Szikszay 2021: 31

jelentős hányada hibásan hajtotta végre a mozdulatsort, illetve olyan is akadt, aki egyáltalán nem volt képes végrehajtani a feladatot valamilyen technikai akadály vagy képességbeli hiány miatt. A lőkiképző maximum négy vagy öt emberhez tudott odalépni egyéni segítséget nyújtani, a többiek újra és újra ismételték a hibás vagy hiányos mozdulataikat, vagy éppen nem csináltak semmit. Ez a lőkiképző minden bizonnyal felkészült fegyverkezelési ismeretekből, és annak a 4–5 főnek, akihez odalépett, feltehetően hatékony segítséget tudott nyújtani, az állomány nagy része mégis úgy távozott a lövészetről, hogy nem fejlődtek a fegyverkezelési képességei. A kognitív pszichológia kutatásai szerint az ember rövid távú memóriájának viszonylag kicsi a kapacitása, átlagosan négy elemet képes egyszerre eltárolni.[241] Ennek az az oka, hogy a rövid távú emléknyomok feldolgozása közben nem történik olyan fizikai változás az agyban, mint amikor az információ a hosszú távú memóriába kerül.[242] Más tapasztalatok is arra mutatnak, hogy egy előadásból maximum 3-4 üzenetet, gondolatot, érzést képes valaki elvinni magával. Emiatt javasolja a szakirodalom, hogy az oktató egy előadáson 10 percenként tartson szünetet, meséljen el egy érdekes történetet, vagy vetítsen le egy videót a hallgatóságnak.[243] Gyakorlati foglalkozások (mint amilyenek az intézkedéstaktikai foglalkozások) esetében a 3–4 szóban átadott információt rögtön gyakorlathoz kell kötni. Ennek oka az, hogy amit az ember megtapasztal (és nem csak hall vagy lát), az rögzül a hosszú távú memóriájában.[244] Amennyiben az egyszerre átadott információk száma még a gyakorlathoz kötés előtt meghaladja a hetet, abban az esetben az információk kioltják egymást, és a rögzítésükre nincs lehetőség, amire a Miller-törvény is figyelmeztet.[245] Ennek megfelelően a foglalkozás elején hallott nagy mennyiségű információnak pár perccel később már csak a töredéke marad a rendőrök emlékeiben, hiszen nem tudták azonnal gyakorlati mozdulatokhoz kötni az elméletet, és egyszerre túl sok (megközelítőleg 30) információ zúdult rájuk. Ezután az általuk hibásan végrehajtott mozdulatok kezdtek el rögzülni a központi idegrendszerükben. A foglalkozást vezető lőkiképző feltehetően tisztában volt a megfelelő didaktikai módszerekkel (magyarázás, bemutatás stb.), azonban nem volt tisztában azok helyes alkalmazásának módjával, miszerint az egyes mozdulatokat apránként, lépésről lépésre kell gyakoroltatni, egyszerre legfeljebb négy információt lehet átadni, azokat azonnal gyakorlathoz kell kötni, többször el kell ismétli ugyanazt az információt más-más megközelítésben, párokra vagy kisebb csoportokra kell

[241] Burnett 2019: 30
[242] Burnett 2019: 31
[243] Beszédguru
[244] Burnett 2019: 36
[245] Burnett 2019: 30

osztani a résztvevőket, hogy az ügyesebbek segíthessenek a gyengébb képességűeknek stb. A fentiek tekintetében feltételezhető, hogy az éves lövészeti foglalkozáson a jelen lévő állomány fegyverkezelési képességei szinte egyáltalán nem fejlődtek. Az éves lövészeteket vezető lőkiképzőnek egyszerűbb a feladata, mint egy intézkedéstaktikai oktatónak. Mivel egy évben legfeljebb egy vagy két alkalommal találkozik az állomány ugyanazon tagjaival, így nem kell a képzéseinek a tananyagát megterveznie, azokat egymásra építenie, sem az egyes személyek fejlődése közti különbségekre odafigyelni, és azokhoz a képzésben alkalmazkodni, sem a meghatározott időtartamú képzésről tanmenetet készíteni, sem az állomány teljesítményét rendszeresen és változatosan értékelni, vagy megpróbálni játékos formában oktatni. Ugyanakkor annak a kiképzőnek vagy oktatónak, aki rendszeresen, egy évben több alkalommal találkozik az állomány tagjaival, már bővülnek a feladatai.

Intézkedéstaktikai továbbképzés megfigyelése pedagógiai szempontból

Az alábbiakban a rendőrség egy konkrét szervezeti egysége (melynek anonimitását megőrzöm) által megtartott intézkedéstaktikai továbbképzést vizsgálom, amely kimondottan az illetékességi területén szolgálatot teljesítő rendőri állomány képzésével foglalkozik. A szervezeti egység rendszeresen háromnapos képzéseket tart az állomány tagjai részére, amelyek során különböző technikákat, taktikákat oktatnak, illetve a taktikai házban szituációs gyakorlatot hajtanak végre. Egy ilyen foglalkozáson átlagosan tíz fő vesz részt. 2023 nyarán csatlakoztam a képzéshez. Ez a szervezeti egység képes az illetékességi területén belül a legátfogóbb, leghosszabb időtartamú képzést adni a rendőrök részére, mindezek ellenére úgy vélem, a működése csupán kis mértékben, vagy alig van hatással a hivatásosok képességeire. Ennek egyik oka az, hogy a rendőrök nagyon ritkán – leggyakrabban évente egy alkalommal, vagy egyáltalán nem – jutnak el ezekre a képzésekre. A háromnapos képzés első két napján technikák és taktikák átbeszélése és gyakorlása történt. Az oktatók részletesen elmagyarázták, hogy mit, miért és hogyan kell szakszerűen és biztonságosan végrehajtani, felhívták a figyelmet a lehetséges hibákra, videókkal tették szemléletesebbé a foglalkozást. A harmadik napot a taktikai házban történő szituációs gyakorlat megoldása és a végrehajtás elemzése töltötte ki. A képzésen résztvevők 2–3 fős csoportokban léptek a taktikai házba, és két egymást követő intézkedési szituációt oldottak meg. A képzés hivatali munkaidőben, vagyis napi nyolc óra időtartamban zajlott. Az első két napon az ebédszünetet és munkaközi szüneteket figyelembe véve ebből a képzéssel töltött idő hat óra volt. Megfigyelésem szerint ebből az időmennyiségből a képzésen résztvevő rendőrök fejenként 12–15 percet töltöttek gyakorlással, az idő többi részében az instruktor előadását hallgatták, bemutatását figyelték,

az általa mutatott hibás rendőri intézkedésekről szóló videókat nézték vagy pedig tanulótársuk gyakorlását figyelték, ugyanis egyszerre mindig csak egy vagy két fő gyakorlására volt lehetőség. A bemutatott mozdulatokat, technikákat minden résztvevő csupán egy-két alkalommal hajtotta végre. A 3. számú ábra illusztrálja, hogy a tanulás során az egyes módszerek által mennyit képes megjegyezni az emberi elme.[246] Látható, hogy amit látunk vagy hallunk, abból rendkívül kevés marad meg az elménkben (20–30%), ellenben amit mi magunk teszünk, abból már jelentősen több (90%). Amennyiben a gyakorlásokra nagyobb hangsúly helyeződik, azzal a képzés hatékonysága a sokszorosára növelhető.

3. ábra: A tanulási hatékonyság.

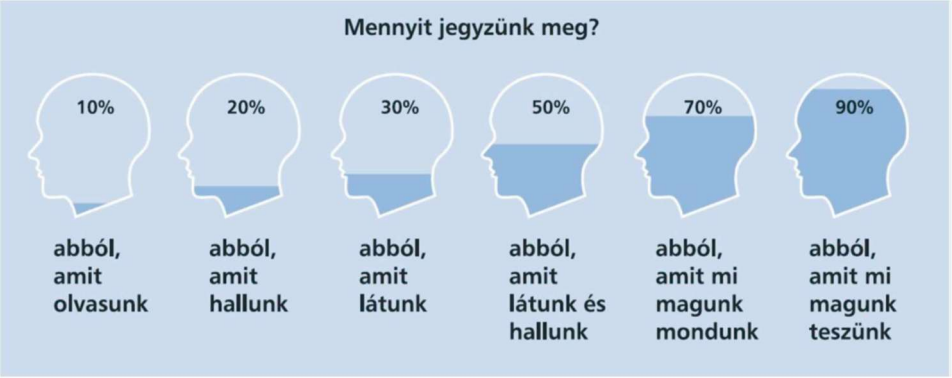

Forrás: Bevezetés az andragógia elméletébe és módszertanába.

A gyakorlások mennyisége szempontjából fontos megjegyezni, hogy a gyakorlás célja hosszútávon a mozgás automatikussá válása. Automatikus mozgásnak nevezzük a genetikusan vagy mozgástanulással beprogramozott mozgást, amely akaratlagosan indul, de nem igényel folyamatos, tudatos ellenőrzést.[247] A mozgástanulás – mint minden tanulási folyamat – egy központi idegrendszeri folyamat, amely eredménye, hogy többszöri ismétlés után egy bizonyos inger azonos viselkedést vált ki. Vagyis az inger és az általa kiváltott viselkedés között tartós kapcsolat fog kialakulni.[248] Ez a tartós kapcsolat annak köszönhető, hogy az ebben szerepet játszó idegsejtek és az ezeket összekapcsoló idegrostok megerősödnek. A gyakorlás tehát ezeknek a sejteknek és rostoknak a megerősödése által rögzíti a rendőrökben a mozdulatokat. Egy mozdulat egy-két alkalommal történő végrehajtása nem eredményezheti semmilyen idegsejtek és idegrostok közti kapcsolat megerősödését, de még arra sem elég, hogy a mozdulat végrahajtásának elmélete a hosszútávú memóriába kerüljön. Ebből az következik, hogy a résztvevő rendőrök pár órával a gyakorlás után már

[246] Kraiciné-Csoma 2012: 92
[247] Ángyán 2005: 119
[248] Ángyán 2005: 124

nem emlékeznek a mozdulatokra, a látott és hallott információk jelentős része (95%-a) pedig feledésbe merül.[249]

A képzésen az instruktorokra jellemző volt az a gondolkodásmód, miszerint minden résztvevő rendőrről feltételezik, hogy önmagukhoz hasonlóan jó kondicionális készségekkel, fejlett koordinációval és közelharc-, önvédelmi jártassággal rendelkezik. Ez a megállapítás téves, ugyanis a rendőrök egy része edzetlen, koordinációja fejletlen, nem tanult küzdősportot, harcművészetet vagy önvédelmet. Az instruktorok ízületi feszítéseket, leszorítási technikákat mutattak olyan rendőröknek és rendőrnőknek, akik nem voltak tisztában az emberi anatómiával, nem rendelkeznek tapasztalattal arról, hogy egy ízület merre hajlítható és merre feszíthető, valamint arról sem rendelkeznek ismeretekkel, hogy ezek milyen irányba képesek elmozdítani az emberi testet. Ráadásul ezeket a mozdulatokat – ahogy korábban írtam – legfeljebb 1–2 alkalommal hajtották végre. A képzés nem tett különbséget az 50 kg súlyú és a 100 kg súlyú rendőrök között, pedig egy kisebb testsúlyú rendőr már nem tud hatékonyan alkalmazni egy leszorító technikát. Tehát a képzés nem volt egyénileg személyre szabva, és nem vette figyelembe a képességbeli eltéréseket. Egy-egy mozdulat olyan fizikális képességeket (például rendkívüli gyorsaságot, átlagon felüli koordinációs készséget) követelt meg a rendőröktől, amelyekkel szintén nem rendelkeznek, az ilyen technikák oktatása a rendőrök egy részénél nem vezet eredményre.

A foglalkozásokon megfigyelhető volt, hogy a videók, amelyeket az oktatók szemléltetés céljából levetítettek, szinte 100%-ban az Amerikai Egyesült Államokban készültek. Tény, hogy a legtöbb példát abból az országból lehet meríteni, ugyanakkor az USA-nak más a jogrendje, más a rendőreik felkészítése és felszerelése, más a lakosság összetétele, más a bűnözési statisztikája. Egy magyar rendőrnek egyelőre más jellegű bűncselekményekre kell felkészülnie, tehát amit a videókon lát, az idehaza még életszerűtlen. Véleményem szerint oktatási célra hitelesebb lenne hazai, vagy akár szomszédos országokból származó rendőrségi felvételeket beszerezni.

A háromnapos képzés utolsó napján taktikai házban történő szituációs gyakorlat végrehajtására került sor. Ez az úgynevezett lélektaktikai tréning, ami jelenleg a leghatékonyabb képzési módja a rendőröknek. Nem csak a tanult technikák és taktikák gyakorlására van általa lehetőség, hanem kiváló mentális felkészítés is egyben, hiszen ha a rendőrök gyakorlás közben extrém stresszhelyzetet élnek át, az segítheti a túlélésüket akkor,

[249] Asszertívakadémia

ha valódi körülmények között kerülnek majd extrém stresszhelyzetbe.[250] Az ilyen jellegű mentális tréningek csökkentik a stressz teljesítőképességre gyakorolt negatív hatásait, ezáltal a rendőrök ellenállóbbak lesznek annak hatásaival szemben, továbbá nő az önbizalmuk, a teljesítményük és a mentális egészségükre is jó hatással van.[251] Ugyanakkor mindehhez azt is hozzá kell tenni, hogy a megfelelő eredmény eléréséhez legalább 8-15 ilyen extrém stresszhelyzetet kiváltó gyakorló alkalomra van szükség.[252] Az alosztálynak amellett, hogy csak egy alkalommal áll módjában a szituációs gyakorlat végrehajtására, annak az egy alkalomnak a hatékonyságát is többszörösére lehetne növelni bizonyos pedagógiai módszerek segítségével. A rendőrök intézkedése a 18/2008. ORFK utasítás szerint hat alapelvnek kell, hogy megfeleljen, amelyekre dolgozatom korábbi részében már utaltam. Megfigyeléseim során az általam látott rendőrök szituációs gyakorlat közben való tevékenysége az első négy alapelv (jogszerűség, szakszerűség, arányosság, biztonságosság) egyikének sem felelt meg. Az intézkedés alá vont személy halálos sebet ejtett a rendőrökön, a rendőrök egymást lőtték le, földön fekvő, sérült személyt lőttek fejbe, felügyelet nélkül hagyták a megbilincselt személyt stb. A gyakorlat után következett a kiértékelés, amikor az oktató levetítette az egyes gyakorlatokról készült videókat, és a résztvevőkkel átbeszélte azokat. Ennek során az oktató felhívta ugyan a figyelmet a hibákra, azonban nem esett szó arról, hogyan lehetett volna kijavítani azokat. Igyekezett minél több pozitív visszacsatolást adni a résztvevőknek, ám gyakran teljesen indokolatlanul. Többször dicsért meg olyan mozdulatokat is, melyekből a későbbiekben komoly intézkedési hiba következett be. Hiányoltam a kiértékelésből, hogy nem kérdezte meg a rendőröket, szerintük mit csináltak helyesen és mit helytelenül. Nem mutatott rá az intézkedéstaktikai alapelvek megvalósulására, vagyis, hogy melyik mozzanat volt jogszerűtlen, szakszerűtlen, vagy mitől volt az intézkedés eredménytelen. Véleményem szerint, ha a résztvevő rendőröknek másnap ugyanazokat a szituációs gyakorlatokat kellett volna megoldaniuk a taktikai házban, ugyanazokat a hibákat ismét elkövették volna, ugyanis nem kaptak arra vonatkozó használható információt, hogy a hibáikat hogyan javítsák ki.

Úgy vélem, hogy ezek a háromnapos képzések alkalmasak arra, hogy a rendőrök részére mentális felkészítést nyújtsanak, azonban más intézkedéstaktikai képességek fejlődését ebben a formában nem segítik elő. Ennek a szervezeti egységnek a működésére feltétlenül szükség van, de véleményem szerint az ott szolgálatot teljesítő oktatóknak érdemes lenne néhány néhány pedagógiai elvet, funkciót és módszert és azok helyes alkalmazását elsajátítaniuk.

[250] Lehóczki 2023: 10
[251] Lehoczki 2021: 8
[252] Lehoczki 2021: 10

A lőkiképző segédoktató szaktanfolyam megfigyelése pedagógiai szempontból

2024 őszén részt vettem a ROKK által rendezett lőkiképző segédoktató szaktanfolyamon, amelynek időtartama két hét volt. Annak tananyagával kapcsolatban az alábbi észrevételeket teszem. A tanfolyam felsorolja a lőkiképzés foglalkozás részeit:

1. Bevezető rész: biztonsági rendszabályok ismertetése, jogszabályismeret, anyagismeret.
2. Fő rész: lőgyakorlat előkészítése, fegyverkezelés, szárazgyakorlás.
3. Befejező rész: lövészet.

Hiányosságnak tartom, hogy a befejező rész után nem következik a lövészeti foglalkozásnak az értékelése, ahol lehetőség lenne a lövészet eredményeinek átbeszélésére, tapasztalatok cseréjére, élmények megosztására, találati hibák javítási módjának átbeszélésére, a csoport munkájának általános értékelésére, a gyengébb képességűek bíztatására, a jobb képességűek méltatására, a fegyverek karbantartására, a fegyverrel kapcsolatos etikai szabályok átbeszélésére, a lőfegyverkezelést elősegítő, otthon, vagy a szolgálati helyen is elvégezhető erősítő vagy ügyességfejlesztő gyakorlatok megbeszélésére. A felsorolt lehetőségek bármelyike jelentős mértékben hozzájárulna az állomány fejlődéséhez. A lőkiképzés foglalkozásra történő személyi felkészüléshez a tananyagban egyetlen javaslat tartozik: önképzés, amely azt jelenti, hogy a leendő lőkiképzőknek rendszeresen gyakorolniuk, illetve lőniük kell a lőfegyverrel. Ez a javaslat átgondolásra szorul, mert eltereli a figyelmüket más relevánsabb feladatokról, mint például az oktatói képességek fejlesztése, pedagógiai alapelvek, módszerek megismerése, lövészettel kapcsolatos szakirodalmak, publikációk tanulmányozása, esetleg a lőkiképző segédoktató tananyag frissítése. Aki stabil fegyverkezelési alapokkal rendelkezik, annak az oktatáshoz, képzéshez vagy lövészetek megtartásához nincs szüksége rövid időközönként végrehajtott önképzésre, hiszen a képességei nem vesznek el, ami a korábban már említett idegsejtek és idegrostok közötti kapcsolatok megerősödött mivoltának köszönhető. Elegendő lenne havonta, vagy akár félévente foglalkoznia képességei szinten tartásával. Ugyanakkor pedagógiai képességeinek fejlesztését egészen addig kötelessége lenne fejleszteni, amíg akad olyan hallgató, vagy rendőr, akinek a kellő mennyiségű információt nem sikerült megfelelő szinten átadni. A szaktanfolyam fő hiányosságának tartom, hogy a foglalkozás elsősorban csupán a résztvevők fegyverkezelési képességeinek fejlesztését célozza, oktatói képességeiket – vagyis hogy mindezt hogyan tanítsák majd meg az állomány többi tagjának – kevésbé.

A szaktanfolyam elméleti tananyagában megjelentek a didaktikai ismeretek, amit nagy előrelépésnek tartok a korábbi évekhez képest, amikor ezek még hiányoztak a rendszerből. A

szaktanfolyam vezetőinek láthatóan új volt még a téma, és az erről szerzett ismereteik is kezdetlegesek voltak. A didaktikai ajánlások alkalmazása az általuk tartott lövészet foglalkozásokon pedig még csak csekély mértékben tudott megvalósulni, hiszen ők sem voltak még teljesen tisztában az egyes didaktikai módszerek megfelelő módon történő alkalmazásával, ami szintén indokolja az oktatók és kiképzők pedagógiai képességeinek fejlesztését.

6.2 Elmélet az intézkedéstaktikai oktatás hatékonyságáról

Jelen alfejezetben további pedagógiai elvek, funkciók és módszerek bemutatása által kívánok rámutatni arra, hogy az oktatói képességek hiánya milyen mértékben lehet képes csökkenteni az intézkedéstaktikai oktatás és képzés hatékonyságát. Ezek alapján kialakított elméletem szerint Magyarországon az intézkedéstaktikai oktatás és képzés hatékonysága mindössze 30%-os az előző alfejezetben megállapított maximálisan elérhető 80-90%-os hatékonysághoz képest. Az alábbiakban ennek az általam becsült értéknek a helytállóságát igyekszem igazolni.

Differenciálás

Differenciálásnak nevezzük azt a pedagógiai funkciót, amely a tanulással kapcsolatos egyéni és csoportkülönbségek figyelembevételét írja elő a tanítási-tanulási folyamat minden mozzanatára nézve.[253] Differenciálásra, vagyis a hallgatók közötti egyéni különbségek figyelembevételére azért van szükség az oktatási folyamatban, mert a tanulói csoportok a tagjaik megértési képességeit, tanulási stílusát, motivációját, attitűdjét, érdeklődési körét vagy agyfélteke-dominanciáját tekintve rendszerint heterogének. Alkatbeli és erőbeli különbségek vannak fiúk és lányok között. Falus is kifejti munkájában a differenciálás jelentőségét, miszerint egyes emberek más szinten állhatnak kognitív struktúrájukat, képességeik fejlettségét tekintve, ezáltal mást igényelnek a tanulási folyamatban, tehát tanításuk csak differenciáltan mehet végbe.[254] Elméletem alátámasztásához feltételezem, hogy az oktatók és kiképzők nem ismerik a differenciálás fogalmát és nem is alkalmazzák azt megfelelően. Feltételezem továbbá, hogy egy átlagos osztályban/csoportban a hallgatók 20%-a az átlagnál gyengébb, másik 20% az átlagnál jobb képességekkel rendelkezik, a többi 60% pedig átlagos képességű. Az oktatók elsősorban az átlagos képességű hallgatók szintjéhez igazítják az

[253] Báthory 2005: I. Kötet, III. fejezet, 1. alfejezet, 1
[254] Falus 2021: 127

oktatást, hiszen ők vannak a legtöbben. Ez azt eredményezi, hogy a gyengébb képességűek jelentősen lemaradnak, sikerélményük is kevesebb lesz, elkedvetlenednek, egy idő után pedig már hajlandóság sem lesz bennük, hogy felzárkózzanak a többiekhez. A jobb képességű hallgatók könnyedén elsajátítják a tananyagot, és lehetőségük lenne további információk befogadására is, azonban ez nem valósul meg, mert az oktatás az átlagos képességű hallgatók tanulási ütemében zajlik. Ez azt eredményezi, hogy a hallgatóknak csak a 80%-a sajátítja el az információkat, viszont a jobb képességűeknek nem nyílik lehetősége a képességeik további kibontakoztatására. Emiatt az oktatás a hatékonyságából becslésem szerint legalább 15%-ot veszít. A 8. és 9. számú táblázatokkal szemléltetem a differenciálás nélküli és a differenciálással megvalósuló oktatás közti különbséget.

8. táblázat: Oktatás differenciálás nélkül.

Teljes állomány ↓	Teljes tananyag (stabil alaptudás)		Tananyagon túl plusz információk és képességek elsajátítása.
	Tananyag kis részének elsajátítása.	Tananyag hiánytalan elsajátítása.	
Jobb képességű hallgatók (20%).	✓	✓	Ø
Átlagos képességű hallgatók (60%).	✓	✓	Ø
Gyengébb képességű hallgatók (20%).	✓	Ø	Ø

Forrás: Saját szerkesztés.

9. táblázat: Oktatás differenciálással.

Teljes állomány ↓	Teljes tananyag		Tananyagon túl plusz információk és képességek elsajátítása.
	Tananyag kis részének elsajátítása	Tananyag hiánytalan elsajátítása	
Jobb képességű hallgatók (20%)	✓	✓	✓
Átlagos képességű hallgatók (60%)	✓	✓	Ø
Gyengébb képességű hallgatók (20%)	✓	✓	Ø

Forrás: Saját szerkesztés.

A vastag kerettel határolt terület tartalmazza az általam elérni kívánt célokat. A táblázatok csupán a differenciálás megvalósulásával vagy hiányával foglalkoznak, más oktatási szempontokat nem vesznek figyelembe. Zöld pipával jelöltem azokat a részeket, amelyek

megvalósulnak az oktatás során, narancsszínű pipával azt, ami csupán részben valósul meg és áthúzott körrel azokat, amik egyáltalán nem valósulnak meg.

Tanterv, tanmenet, óravázlat és időbeosztás

A tantervek a társadalmak oktatási rendszereiben a tartalmi irányító eszközök. Meghatározzák az iskola tantárgyainak rendszerét, időkereteit, fő témáit, az évfolyamok végén a tanulók tudásának értékelését megalapozó teljesítmények legfontosabb jellemzőit.[255] Tartalmazzák a nevelés-oktatás céljait, feladatait és követelményeit[256], ehhez tananyagot rendelnek.[257] Az oktatási intézmények helyi tantervének részét képezik a kimeneti követelmények.[258] Ezek a meglehetősen általános követelmények a tanmenetekben vagy tematikus tervekben válnak kézzelfoghatóvá, amelyeket az oktatóknak kell részletesen kidolgozniuk.[259] A tanmenet a tantervben meghatározott anyag elrendezése, amely a tananyag egyes részeinek sorrendjét tünteti fel, valamint a tantervben foglalt célok megvalósításának útját dolgozza fel.[260] A helyesen megállapított tanmenettel lehet a tanításra jutó időt kellőképpen felhasználni, valamint segít a tanítás ellenőrzésében. Meg lehet különböztetni heti, havi, egyéves vagy többéves tanmeneteket is. Ezekből meg lehet állapítani, hogy az oktatónak gyorsítania kell-e az oktatói munkáját, vagy esetleg hosszabban elidőzhet egy-egy tanítási egységnél. Ennek hiányában az oktató tervezés nélkül vág bele a tananyag oktatásába, és csak remélheti, hogy az adott időegység alatt sikerül átadnia a tervezett anyagot, illetve hogy megfelelő időt szánt minden anyagrész gyakoroltatására. Az RTK például az intézkedéstaktika tantárgyakhoz tanmenettel nem, csupán tematikus tervekkel rendelkezik, amelyeket tantárgyi programoknak[261] hívnak. Ezzel kapcsolatban annak a veszélyére hívom fel a figyelmet, hogy a tantárgyi programok csupán felületesen tartalmazzák a hallgatók kimeneti követelményeit, holott ezek pontos, precíz és részletes meghatározására lenne szükség. Ezt figyelembe véve a tantárgyi programok mellett nélkülözhetetlen a tanmenetek kidolgozása is.

A tanmenetnél kisebb egységek az óravázlatok, amelyek az oktató személyes tervei az egyes tanórákra. Ezek kidolgozása az óra tudatos átgondolására irányul. Ebben kell megtervezni az órák pontos menetét, időbeosztását, az alkalmazott módszereket, eszközöket,

[255] Ballér 1996: 469
[256] Molnár 2015: 1.3 fejezet
[257] Molnár 2015: 1.3 fejezet
[258] Nádasi 2015: 153
[259] Nádasi 2015: 152
[260] Falus 2021: 414
[261] Tantárgyi program 2024

az óra célját, didaktikai feladatait.[262] Az oktató feladata minél magasabb szinten elsajátítani a tanmenet és óravázlat készítésének módszerét. Ennek hiányában jelentősen csorbulhat a tudatosan oktatásra fordított idő, vagy az információ átadás minősége. A kisebb pedagógiai jártassággal rendelkező oktatók hajlamosak a tanítás egyszerűségével arányosan annak megtervezését is egyszerűnek tekinteni. Ez oda vezethet, hogy az oktatók tanóra közben próbálják kitalálni az adott tananyag oktatásának módját több-kevesebb sikerrel, vagy olyan módszereket választanak egy adott feladat gyakoroltatására, ami nem bír túl nagy hatékonysággal. Az az oktató, aki nem rendelkezik az óravázlat megírásának képességével, hajlamos felkészületlenül érkezni a tanórára, ami silányabb minőségű és időben rosszul beosztott órát eredményezhet. Aki nem tanult arról, mit kell tartalmaznia egy óravázlatnak, és nem gyakorolta annak megírását, az egészen biztosan nem lesz felkészült. Ha megvizsgáljuk a Budapesti Rendészeti Szakközépiskola Intézkedés-módszertani Szakcsoport Taktikai Csoportja által 2000-ben készített óravázlatot, láthatjuk, hogy nem tartalmazza sem az óra időbeosztását, sem a gyakorlatok részletes leírását és helyszínét, sem a foglalkozás létszámát, sem pedig a gyakoroltatás és hibajavítás módját.[263] Az oktatók számára mindenképpen ajánlott a tudatos és részletes tervezői munka. Az óravázlat elkészítésében gyakorlottabb oktatóktól persze nem elvárás ennek a dokumentumnak a rendszeres elkészítése, hiszen a nagyobb rutin megkönnyíti számukra a tervező munkát, azonban a kezdőknek eleinte mindenképpen érdemes ezt gyakorolniuk.

Az időbeosztással kapcsolatban leggyakrabban előforduló hibák egyike, ha valaki intézkedéstaktikai foglalkozáson a kelleténél több időt fordít az elméleti ismeretek átadására, és kevesebb idő marad a gyakorlásra, vagy ha a gyakorlást minden apró hiba észlelésekor megállítja. További hiba, ha az oktató egy egyszerű és könnyen elsajátítható mozdulatsor gyakorlására több időt szán, mint amennyi szükséges lenne, vagy esetleg belemerül a saját tapasztalatainak, élményeinek elmesélésébe. Ezek a hibák nem csupán az időbeosztást nehezítik, hanem a korábban már említett automatizmusok kialakulását is akadályozzák. Mindezek a hibák kiküszöbölhetők a fent említett tervezési feladatok helyes végrehajtásával. Tehát az elméleti ismeretek átadására és a gyakorlásra szánt idő megfelelő arányú elosztása kulcsfontosságú lehet. Amennyiben az intézkedéstaktikai oktatók nem készítenek megfelelő tanmeneteket és óravázlatokat, az véleményem szerint hosszútávon legalább 15%-kal csökkenti az oktatás hatékonyságát.

[262] Nádasi 2015: 153
[263] Krauzer 2023: 12.sz. melléklet

Egyes didaktikai módszerek megfelelő alkalmazása

A tanulás piramis[264] (4. számú ábra) rámutat az egyes didaktikai módszerek hatékonyságára abban a tekintetben, hogy az oktató által átadott információ hány százalékát jegyzi meg a tanuló. Például egy előadásból, ahol az oktató folyamatosan beszél, a hallgató pedig figyel, az információknak csak 5% marad meg a hallgatóban a tanóra végére.[265] Az intézkedéstaktikai tantárgyak gyakorlatközpontúak, ezért ezek esetében több didaktikai lehetőség áll rendelkezésre. Amennyiben az oktató beszél az egyes intézkedéstaktikai mozdulatokról, majd bemutatja azokat, akkor az ismereteknek csupán 20–30%-a marad meg a hallgatókban. Amikor a hallgatók gyakorolni kezdenek, már az információ 75%-a rögzül. Amennyiben az oktató nem ismerve a tanulás piramis egyes didaktikai módszereinek hatékonyságát nagyobb hangsúlyt helyez a gyakorlandó elemek magyarázására, az elmélet átadására és a gyakorlatok bemutatására, azzal a hallgatók által megszerzendő tudás mennyiségét csökkenti.

4. ábra: Tanulás piramis

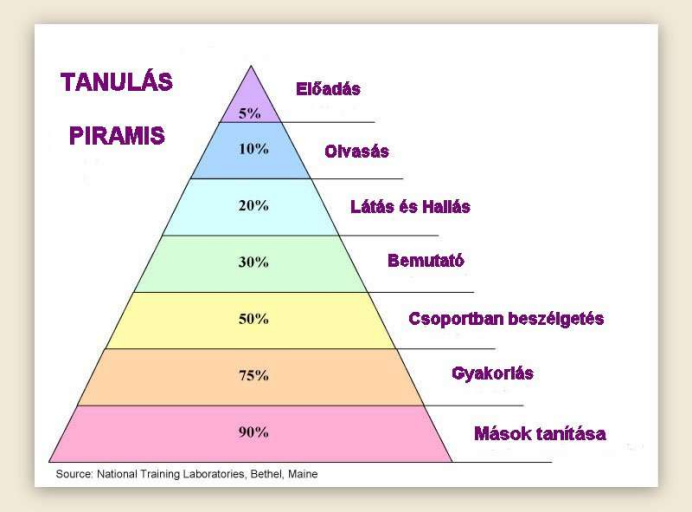

Forrás: Miért a tréning a leghatékonyabb tanulási módszer?

A tanulás piramis legalsó és egyben leghatékonyabb eleme a *„mások tanítása”*, amely módszer azt jelenti, hogy a hallgatók a részükre átadott új információkat megpróbálják egymásnak, vagy az oktatónak megtanítani, hogy ezáltal azok jobban rögzüljenek. Nem mindegy azonban, hogy ezt a módszert az oktató hogyan alkalmazza. Amennyiben egy 20 fős létszámú csoportban egyesével állítja ki a tanulókat a társai elé, hogy tanítson meg nekik egy-egy mozdulatot, abban az esetben a tanórán nem lesz elég idő arra, hogy minden tanuló

[264] Miért a tréning a leghatékonyabb tanulási módszer?
[265] Asszertívakadémia

minden mozdulatot megtanítson. Az oktató legfeljebb 3–5 fő tanuló esetében fogja alkalmazni ezt a módszert, akik csupán egy-egy mozdulatot tanítanak társaiknak. Azonban kisebb (3–4 fős létszámú) csoportokban dolgozva mind a 20 fő tanuló meg tud tanítani akár több gyakorolt mozdulatot is a csoporton belüli társainak. Utóbbi módszer hatékonysága akár többszöröse is lehet az előbbinek, hiszen nem mindegy, hogy csupán 3–5 fő, vagy akár 20 fő alkalmazza az információk megjegyzése szempontjából leghatékonyabbnak ítélt didaktikai eszközt. A módszerek ismerete tehát önmagában nem elegendő. Amennyiben az oktatók nem rendelkeznek a didaktikai módszerek helyes alkalmazásának képességével, az oktatás véleményem szerint legalább 15%-ot veszít a hatékonyságából.

Tanórán kívüli feladatszabás

A felnőttképzés keretei között talán gyerekesen hangzik az a szó, hogy házi feladat, mégis hasznos tud lenni. *„A házi feladat a tanulók önálló, tanítási órák között végzett tevékenységén alapuló oktatási módszer."* A pszichológia álláspontja szerint a házi feladat igen szoros összefüggésben áll az oktatás eredményességével.[266] Az intézkedéstaktikai tantárgyak gyakorlatorientáltak, és a tudásanyaguk csak akkor tud elmélyültté válni, ha a mozdulatokat rendszeresen és többször ismétlik. A disszertáció korábbi részében már említett kutatások szerint az egyes mozdulatok 2100 számú ismétlés után kezdenek automatikussá válni. Ilyen magas számú ismétlés elérése a rendőr iskolák bármelyikének képzési időtartama alatt aligha lehetséges, mert ahhoz túl széles az intézkedéstaktikai elemek palettája. Ugyanakkor ezt a számot meg kell közelíteni amennyire csak lehetséges, hogy ezáltal erősödjenek a mozdulatok végrahajtását elősegítő idegpályák. A házi feladat képes hozzájárulni ehhez a folyamathoz.

A pandémia 2020 tavaszán történő megjelenésekor egy időre szünetelt az intézkedéstaktikai oktatása. Abban a helyzetben kiemelten fontos szerepe lett volna a házi feladatoknak, mert a hallgatók akár önként egyedül is gyakorolhattak volna a megfelelő instrukciók segítségével. Ezek a gyakorlatok a mindennapi életbe könnyen beépíthetők és még szórakoztatók is lehetnek. A mozgásos feladatok gyakoroltatására a legalkalmasabbak a testnevelő pedagógusok, hiszen ők erről egyetemi végzettséggel rendelkeznek, ezért az intézkedéstaktikai oktatóknak, instruktoroknak és lőkiképzőknek elsősorban hozzájuk érdemes segítségért fordulni. Az alábbiakban bemutatok néhány példát arra vonatkozóan, hogy milyen tanórán kívüli feladatok adhatók intézkedéstaktika tantárgyból a hallgatóknak.

[266] Falus 2021: 286

Első feladat: Ajtóveszély!

Ezzel a feladattal az ajtón, vagy más nyílászárón történő áthaladás rendőri technikáit lehet gyakorolni. A hallgató részére meghatározza az oktató, hogy a következő hét napban minden alkalommal, amikor át akar haladni egy ajtón, meg kell állnia előtte, és megvizsgálni a következőket: az ajtó kifelé vagy befelé nyílik-e, kívül vagy belül vannak-e a zsanérok, van-e rajta üvegablak, milyen az anyaga, mekkora a vastagsága, melyik a *„hideg”* (biztonságosabb) és melyik a *„meleg”* (kevésbé biztonságos) oldala, egyszóval minden jellemzőt, ami egy rendőrnek a való életben történő intézkedésének biztonságos lefolytatásához fontos lehet. Ezután kopogtat, végrehajtja a felszólítást (nyilvános helyen akár magában beszélve), az ajtót nyitja és végül szakszerűen áthalad rajta. Mindez öt másodpercet vesz igénybe minden alkalommal, amikor egy ajtóhoz érkezik.

Második feladat: Gépjármű-keringő

Ez a feladat a gépjárműben ülő személyek igazoltatása során az intézkedés biztonságos lefolytatását segíti elő. A hallgató feladata, hogy hét napon át minden alkalommal, amikor beszáll egy gépjárműbe (akár sajátjába vagy máséba), előtte megkerülje a járművet a tanult módon, mintha intézkedést hajtana végre. Megfigyeli a jármű tanult jellemzőit (hatósági jelzését, a sérüléseit, a színét, a különös ismertetőjeleit stb.), benéz az ablakokon, megfigyeli a járműben látott tárgyakat, közben figyel a körülötte lévő forgalomra, megállapítja, hogy a jármű körül mely terület biztonságos és melyik kevésbé az. Beszállás előtt megáll egy pillanatra a jármű mellett a taktikai utasításoknak megfelelően erre kijelölt helyen úgy, mintha igazoltatná a képzeletben benne ülőket. Megfigyeli, milyen helyzetből nyílik nagyobb rálátása az autó belsejére, közben ügyel a veszélyekre, amelyekre a Módszertani Útmutató felhívja a rendőrök figyelmét. Ha van rá lehetőség, a tanult felszólításokat is végre lehet hajtani. Mindez 15–20 másodpercet vesz igénybe minden alkalommal.

Harmadik feladat: Fedezékbe!

Ez a feladat a fedezékek gyors felismeréséhez nyújt segítséget. A hallgatónak az a feladata, hogy a nála lévő telefonján beállítson három különböző időpontot, amikor a telefon váratlan jelzést ad számára. Amikor a jelzés érkezik, az időponttól és a tartózkodási helytől függetlenül a személy olyan fedezéket keres, ami biztonságot nyújtana számára egy 9 mm-es Parabellum lőszert tüzelő fegyverrel szemben. Nem kell elbújnia mögé, csupán megállapítani, hogy hol vannak ilyenek, és alkalmasak-e arra, hogy a képzeletben leadott lövésekkel szemben védelmet nyújtson. Az intézkedéstaktika elméleti óráin megtanulják a hallgatók,

hogy a különböző csőtorkolati energiájú fegyverekből kilőtt lövedékek milyen mélyen fúródnak a különböző anyagokba, illetve áthatolnak-e azokon, de gyakorlati tapasztalattal nem rendelkeznek arról, hogy az utcákon, parkokban, épületekben, parkolókban, szobákban, erdőben mi nyújthat számukra fedezéket. Ennek a feladatnak a gyakorlása elősegíti, hogy bárhol, bármikor gyorsan és megfelelő védemet nyújtó fedezéket találjanak maguknak, ha velük szemben bárki valaha lőfegyvert használna.

Negyedik feladat: Ne gyere közelebb!

Ez a feladat az intézkedés alá vont személlyel szemben a megfelelő biztonsági távolság kiválasztását segíti elő. A hallgató bármely alkalommal, amikor más emberek közelében tartózkodik (például boltban, utcán, közlekedési járművön) el kell képzelnie, hogy az előtte álló személyt intézkedés alá vonja, és meg kell választania azt a távolságot a személytől, amit biztonságosnak érez. Ehhez meg kell figyelnie a másik személy testalkatát, ruházatát, egyéb külső ismertetőjegyeit, magatartását, gesztikulációit, mimikáját, sőt el lehet képzelni azt is, hogy az illető megpróbál ütni vagy rúgni felé. A feladat végrehajtható akár ismerős, akár ismeretlen személlyel. Minden alkalommal csupán 5–10 másodpercet vesz igénybe, és elősegíti, hogy a hallgató a jövőben minden intézkedése alkalmával tudatosan megfigyelje azt a személyt, akit intézkedés alá von, és a megfelelő biztonságos távolságot válassza meg vele szemben.

A fenti feladatok természetesen nem helyettesítik a kontaktfoglalkozásokat, amelyeken az oktató és kiképző is jelen van. Továbbá ezek végrehajtásához szükség van előzetes ismeretekre is, amelyeket szintén a kontaktfoglalkozásokon lehet csak megszerezni. Hiányossága a tanórán kívüli feladatszabásnak, hogy a végrehajtása körülményesen ellenőrizhető. Ennek ellenére az alkalmazásuk a feladatok többszöri ismétlése és a tudatos figyelem kialakítása miatt képes az oktatás hatékonyságát növelni. A fenti négy feladat csupán példaként szolgál, de az intézkedéstaktika bármely elemének gyakorlásához ki lehet találni megfelelő házi feladatokat. Amennyiben az oktatók és kiképzők a tanórán kívüli feladatszabást nem alkalmazzák, véleményem szerint legalább 3%-kal csökken az oktatás hatékonysága.

Egyéb pedagógiai módszerek

Az oktatóknak és kiképzőknek érdemes gazdag pedagógiai módszertani repertoárral rendelkezni és ezeket változatosan alkalmazni. A megértés nem olyan egyszerű folyamat, hogy a tanuló csak egyszerűen magába olvasztja a külső forrásokból származó tudáselemeket,

hanem annál sokkal komplexebb. E komplexitás kiszolgálása nem lehetséges egy beszűkült módszertani repertoárral. A számtalan pedagógiai módszer közül, amit még fontosnak tartok megemlíteni és intézkedéstaktikai foglalkozásokon alkalmazni, az a motiváció felkeltése és fenntartása, a többféle megközelítés elve, valamint a játékosság.

A motiváció felkeltése és fenntartása

A felsőoktatásban jellemzően (és tévesen) az a szemlélet az uralkodó, miszerint a hallgatóktól elvárható a felnőttként gondolkodás és az önszabályozó tanulás képessége. Jármai és Végh így fogalmaznak: *„A magyar felsőoktatásban meggyökeresedett akadémiai hagyományokat ápoló professzorok nehezen adják fel azt a meggyőződésüket, hogy az oktató tudása önmagában tiszteletet parancsoló, és elegendő a másfél órás előadás kitartó végighallgatásához."*[267] A hallgatók oktatók általi motiválása azért fontos, mert ezáltal tudnak jó eredményeket elérni.[268] A tanulás egyik belső feltétele a motiváció.[269] Habár az intézkedéstaktika elsősorban gyakorlati tantárgy, így kevésbé jellemzőek rá a másfél órás előadások, ugyanakkor ebből nem következik, hogy minden hallgató egyformán érdeklődik a tantárgy iránt. Aki veszít az érdeklődéséből, vagy kevés az ezzel kapcsolatos sikerélménye, az hajlamosabb lesz a következő foglalkozáson még kevesebb energiát fektetni a tanulásba, esetleg már a foglalkozáson sem fog megjelenni. A motiváció megszerzése vagy megtartása egyrészről az egyén saját feladata, másrészről viszont egy jó oktatónak kötelessége ebben segíteni. A kellően motivált és sikerélményekben gazdag tanulók nem csak jobban érzik magukat a foglalkozásokon, de munkavégzésük hatékonysága is hatványozódik. Rodgers ezzel kapcsolatban úgy fogalmazott: *„A motiváció a jó tanulás eredménye, nem pedig feltétele."*[270] Az oktatóknak felelősségük a tanulók motivált hozzáállását elősegíteni, nem tekinthetik azt teljes mértékben a hallgatók felelősségének. Nem szabad engedni a gyengébben teljesítő és emiatt érdeklődésüket teljesen elvesztett tanulókat a háttérbe szorulni, mert ezáltal ők a gyakorlati foglalkozásokon szinte csak megfigyelőként vesznek majd részt, és nem fejlődnek. Molnár Katalin munkájában olvashatunk a hallgatók motiválásának jelentőségéről, és emellett kiváló módszertani lehetőségeket említ ennek megvalósítására, speciálisan a rendészeti oktatás keretei között.[271] Ilyen többek között a „*szakmai műhely"* és „*kávéház"* kialakítása, a szemléltetés és a közös élmények felhasználása.

[267] Jármai – Végh 2017: 63
[268] Bekk – Pogátsnik 2022: 244
[269] Tanulási módszerek, avagy hogyan tanuljunk hatékonyan 2023
[270] Rodgers 2016: 373
[271] Molnár 2019: 2–5

A többféle megközelítés elve

A többféle megközelítés elve egy konstruktivista didaktikai elv, amely szerint az új ismereteket többféle megközelítésben kell bemutatni.[272] Ahogyan a differenciálás cím alatt utaltam rá, minden ember másként működik, másra tud ráhangolódni, és más módszerrel tudja leghatékonyabban elsajátítani a tanultakat. Van, akinek elég elmagyarázni valamit, van, akinek egy konkrét példán keresztül, táblázaton bemutatva vagy rajz segítségével kell az információt átadni, mert az illető úgy tanulja meg a legkönnyebben. Ha két különböző oktató ugyanazt próbálja megtanítani egy tanulónak, előfordulhat, hogy a tanuló csak az egyik oktatótól tudja sikeresen befogadni az információt, mert a tanulási stílusa annak az oktatónak a tanítási stílusához állt a legközelebb. Amikor egy oktató elmagyaráz valamit a tanulóknak, hajlamos azt gondolni, hogy teljesen érthető és világos volt, hiszen ő maga így tanulta meg a legkönnyebben. A többféle megközelítés elve arra mutat rá, hogy ugyanazt az információt többféleképpen kell tudni átadni, majd a hallgatók visszajelzéseit figyelembe véve újabb és újabb módon megismételni. Intézkedéstaktikai foglalkozásokon célravezetőnek tartom, hogy lehetőség szerint mindig más-más oktató vezesse ugyanazon tanulóknak az egymást követő foglalkozásokat, így lehetőség van az ismétlések alkalmával arra, hogy a hallgatók mástól és másképpen hallják ugyanazt az információt.

Játékosság

Comenius, a pedagógia atyja vezette be azt a követelményt, hogy az oktatási folyamatnak együtt kell járnia azzal, hogy a tanuló a tanulásban örömét lelje.[273] Általános iskolákban szokták volt mondani a testnevelő tanárok, hogy ha jól dolgozik a társaság, akkor az óra végén lesz játék. Véleményem szerint a játékra nem csak jutalomként lehet tekinteni, hanem alapvetésként. A felnőttek ugyanúgy szeretnek játszani, akár a gyerekek, és sokszor többet is tanulnak belőle. A játék fenntartja a figyelmet, élvezetesebbé teszi az órát, összekovácsolja a társaságot, jobb hangulatot teremt, pozitív hatással van az egyén lelki fejlődésére, mozgáskultúrájára, társas kapcsolataira, kommunikációjára és számos egyéb tulajdonságára. Játékos körülmények között hatékonyabbá és élvezetesebbé válik az oktatás. Manapság az oktatásról szóló szakirodalmi munkák egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a játékosításnak, mint motiváló eszköznek.[274] Ügyelni kell arra, hogy amikor az oktatók intézkedéstaktikai foglalkozásokon bizonyos mozdulatokat kimondottan monoton módon

[272] Virág 2013: 50
[273] Dilthey 1990: 117
[274] Milu et al. 2022: absztrakt

unalomig ismételtetnek a hallgatókkal, az sokszor ellenkező hatást válthat ki, mint aminek az elérésére törekszenek. Egy tapasztalt és pedagógiában jártas oktatónak nem okozhat gondot bármely tananyag játékos formában történő oktatása.

Amennyiben feltételezem, hogy az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők jelentős hányada nem alkalmazza a motiváció felkeltését, a többféle megközelítés elvét, valamint a játékosságot, mint pedagógiai módszereket, újabb 10%-ot veszít az oktatás a hatékonyságából.

Intézkedéstaktikai oktatáshoz felhasználható szakirodalmak

Az intézkedéstaktikai oktatáshoz és képzések megtartásához az első lépés a megfelelő szakirodalmak összegyűjtése, és tanulmányozása. Kutatásaimból az derül ki, hogy minden rendőrök képzésével foglalkozó intézményben, szervezeti egységnél, illetve instruktorokat képző szaktanfolyamon ugyanazt a 2–3 jogszabályt és ORFK utasítást használják az oktatáshoz. Egyéb segítséget nyújtó szakirodalom szinte egyáltalán nincs használatban. Az intézkedéstaktika témakör egy másik kutatója szerint az intézkedéstaktika elsajátításához viszonylag kevés szakirodalom áll rendelkezésre[275], tehát valóban nincs könnyű dolga annak, aki a témán belül szeretne informálódni. Az elmúlt 20–25 évben rengeteg szakember dolgozott azon, hogy az intézkedéstaktika tudásanyagát bővítse. Közülük néhányan írásban is összefoglalták tudásukat. Ezen túl több ORFK utasítás is született, amelyben hasznos információk találhatók, nem beszélve egyéb olyan írásokról, amelyek nem rendőr szakemberek keze által születtek, mégis rengeteg, az intézkedéstaktikában felhasználható tudásanyagot hordoznak. Fórizs munkájában rámutat, hogy Németországban a rendőröket képző iskolákban rendszerint igen jelentős szakirodalom áll rendelkezésre, ami mutatja, mennyire fontos, hogy az állomány részére megadják a lehetőséget az önképzésre, fejlődésre.[276] Egy intézkedéstaktika oktatónak feladatai közé tartozik, hogy összegyűjtsön a szakterületéhez tartozó nagy mennyiségű szakirodalmat. Ezáltal szélesíti saját látókörét, továbbá a fejlődni vágyó hallgatók ismereteinek bővítéséhez, szakdolgozatok, diplomamunkák elkészítéséhez, házi dolgozatok leadásához is jelentős mértékben hozzájárul. A 7. számú melléklet tartalmazza az általam összegyűjtött, intézkedéstaktikai oktatáshoz és képzések megtartásához felhasználható irodalmi műveket. Az RTK oktatói a listán szereplő közel 60 db intézkedéstaktikai témájú szakirodalomi tételt igyekeznek folyamatosan bővíteni és a hallgatók rendelkezésére bocsátani. A felsorolt könyvek, jegyzetek, publikációk és

[275] Krauzer Ernő 2023: 21
[276] Fórizs 2022: 103

normák kivétel nélkül mind az intézkedéstaktikáról, vagy annak egyes elemeiről szólnak, esetleg oktatásukhoz nyújtanak segítséget. Természetesen vannak olyan témakörök, mint például a kommunikáció, az egyes harcművészetek és önvédelmi rendszerek, amelyről több száz szakirodalmi tételt lehetne találni, én csupán egy-két konkrét művel teszek javaslatot a témakör figyelembevételére. Érdemes lehet más rendőr iskolákban is, vagy instruktorok képzésein ezeket az irodalmakat felhasználni az oktatáshoz, illetve a tanulók és rendőrök figyelmébe ajánlani. Ezeken túl számtalan témába vágó könyv is megjelent, melyek az oktatók és kiképzők feldolgozására várnak. A szakirodalmak bővebb ismerete nem csak az oktatóknak és kiképzőknek nyújtana plusz információt a már meglévő tudásukon túl, de a hallgatóknak is lehetőséget biztosítana arra, hogy képezzék magukat, több elméleti tudást szívjanak magukba, tájékozottabbak legyenek, több szemszögből vizsgálhassák a tananyag egyes részeit. Az intézkedéstaktika elsősorban gyakorlati tantárgy, az elméletnek kisebb a súlya, ezért azt feltételezem, hogy a szakirodalmi művek hiánya további 3%-kal csökkenti az oktatás hatékonyságát.

6.3 Az oktatói hatékonyság összegzése

Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés hatékonyságról alkotott elméletem szerint 85% az elérni kívánt maximális eredmény.

10. táblázat: A jelenlegi intézkedéstaktikai oktatás hatékonyságának mutatói.

Tökéletes oktatás hatékonysága	100%
Reálisan elérhető cél az oktatás hatékonyságában	**85%**
Differenciálási képesség hiánya	-15%
Tervező, előkészítő munka hiánya	-15%
Didaktikai módszerek helytelen alkalmazása	-15%
Tanórán kívüli feladatszabás hiánya	-3%
Egyéb pedagógiai módszerek hiánya	-10%
Hiányos szakirodalom	-3%
Jelenlegi oktatás hatékonysága	24% felkerekítve: **30%**

Forrás: Saját szerkesztés.

A differenciálás alkalmazásának hiánya miatt 15%-ot, a tanmenetek, óravázlatok elkészítésének és alkalmazásának hiánya miatt 15%-ot, egyes didaktikai módszerek helytelen alkalmazása miatt 15%-ot, tanórán kívüli feladatszabás hiánya miatt 3%-ot, egyéb pedagógiai

módszerek alkalmazásának hiánya miatt 10%-ot, valamint a megfelelő mennyiségű szakirodalom összegyűjtésének és tanulmányozásának hiánya miatt 3%-ot veszít az oktatás a hatékonyságából. Így a hatékonyság összességében 24%-ra csökken, amelyet az egyszerűség kedvéért felkerekítettem 30%-ra. Mindezt a 10. számú táblázat szemlélteti.

A fenti százalékos értékek természetesen szubjektívak, csak egy vélt, körülbelüli értéket jelölnek. Azt is figyelembe kell venni, hogy az oktatók pedagógiai végzettségtől függetlenül rendelkezhetnek akár jó pedagógiai érzékkel is, és ebben az esetben alkalmazhatják, illetve alkalmazhatják jól a fent bemutatott pedagógiai módszereket, funkciókat, elveket. Ugyanakkor kutatásaim és szakmai tapasztalataim arra mutatnak, hogy az intézkedéstaktikai foglalkozásokon elsősorban ezek hiányával lehet találkozni, és ez a hiányosság a jelen alfejezetben bemutatott módon képes csökkenteni az egyes foglalkozások hatékonyságát. Így az általam megállapított 30%-os érték hitem szerint a valósághoz közeli. A fenti elméletem bemutatásával arra kívántam rámutatni, hogy az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők munkájában mekkora szerepet játszik, illetve kellene, hogy játszon a pedagógia, és a megfelelő módszerek, funkciók és elvek alkalmazása milyen mértékben képes az oktatáson és a képzésen javítani.

Nem reális célkitűzés, hogy minden intézkedéstaktika oktató rendelkezzen pedagógiai végzettséggel, ugyanakkor észszerű elvárás, hogy az oktatók folyamatosan törekedjenek pedagógiai képességeik fejlesztésére. A pedagógiai szakkönyvek rendszeres olvasása révén stabil alaptudásra tehet szert bárki, amelyet folyamatosan átültethet és tökéletesíthet a gyakorlatban. Ilyen szakkönyveket találni például disszertációm irodalomjegyzékében. További hasznos módszer más, az oktatásban nagyobb tapasztalattal bíró oktatók foglalkozásainak megfigyelése, és a tapasztalt jó gyakorlatok adaptálása. Végül kiváló módszer lehet a rendszeres hospitálás is, amelynek lényege, hogy egy tapasztalt pedagógus kolléga figyeli az adott oktató foglalkozásait, melynek végén közösen átbeszélik a tapasztalatokat. Véleményem szerint az elmúlt évtizedek intézkedéstaktikai oktatásának és képzésének gyakorlatát tekintve paradigmaváltásra van szükség, amelynek eredményeképpen az intézkedéstaktikát már nem szabadna pedagógiai ismeretek és felkészültség hiányában oktatni.

A jelen fejezetben eddig végzett kutatásaim hozzájárulnak a negyedik kutatási kérdés megválaszolásához és a negyedik hipotézis igazolásához.

6.4 A Kreatív Tanulási Program felhasználási lehetőségei az intézkedéstaktikában

Az NKE honlapján találni információkat a Kreatív Tanulási Programról (továbbiakban: KTP), amely az intézmény 2020 és 2025 közötti időszakra szóló fejlesztési terve. Alapvetéseit az egyetem Intézményfejlesztési Terve határozza meg. Fő célja az oktatásfejlesztés. A KTP egy olyan pedagógiai fordulat, amelynek lényege a hallgatói képességek fejlesztése, az egyéni tanulás mentorálása és a szakmai közösségek művelése. Stratégiai céljai között szerepel a közösségi tanulás melletti egyéni fejlődés, a közös tanulást vezető és egyéni alkotómunkát mentoráló tanárideál megteremtése, tömegoktatás helyett kiscsoportos képzések tartása, a hallgatók tudásának megfelelő értékelése és a kulcsképességek fejlesztése.[277] A stratégiai célokon belül részcélokat is megfogalmaz, mint a hagyományos oktatási alapelvek felülvizsgálata, az egyetem tervezési dokumentumainak modernizálása, az egyes tanegységek módszertani keretének újragondolása, hallgatóközpontú és tanulást támogató környezet létrehozása, egyéni tanulási utak mentorálása, a tanulási folyamat tervezésekor a teljes tanév figyelembevétele, a közszolgálathoz szükséges kulcskompetenciák azonosítása és azok fejlesztésének kidolgozása, valamint egyéb tanulás-támogató eszközök és módszerek kidolgozása. A KTP céljai között külön említést érdemel az oktatók tervező és értékelő munkájának megújítása és az oktatói képességek fejlesztése. Az NKE ezen a területen további lépéseket is tett a KTP keretein belül 2024-ben bevezetett mentorprogram által, melynek *„célja, hogy a mentoráltak konkrét, személyre szabott, gyakorlati segítséget kapjanak a tudományterületükhöz közeli területen eredményesen oktató kollégájuktól, vagyis mentoruktól.”*[278] A mentorprogramot az egyetem sikeresnek minősítette, azonban akadnak hiányosságai. Ilyen egyrészről az önkéntes jelentkezés lehetősége a kevesebb oktatói tapasztalattal rendelkező kollégák részére. Másrészről lehetőség nyílt bárki számára oktatói kompetenciáktól függetlenül jelentkezni mentor szerepkörbe, így előfordulhatott, hogy mentorálásra szoruló kollégák végeztek mentori tevékenységet. Javasolt akárcsak az oktatói beosztások betöltésekor, a mentor szerep betöltésekor is a pedagógiai képességek meglétének ellenőrzése. A KTP létrehozása és azon belül különösen a mentorprogram jelzi, hogy az NKE igyekszik olyan lépéseket tenni, amelyek szükségességére jelen fejezetben eddig igyekeztem felhívni a figyelmet, nevezetesen az oktatói kompetenciák fejlesztésére. Az NKE honlapján találni a KTP-hez kapcsolható jó gyakorlatokat[279], amelyekből az alábbiakban bemutatok

[277] Kreatív Tanulási Program 2023
[278] Mentorprogram 2024
[279] Jó gyakorlatok a Kreatív Tanulási Programban 2023

néhányat, elsősorban azokat, amelyek az intézkedéstaktikai tantárgyak oktatásában is felhasználhatók.

A Café módszer használata az oktatásban[280]

Ez a módszer az amerikai World Café[281] közösségi alkotótechnikának és a magyar Police Cafénak[282] az adaptálásából született meg. A résztvevők létszáma elérheti akár a 30 főt is. A lényege mindössze annyi, hogy egy megfelelő méretű tanteremben asztalokat kell elhelyezni, amelyeknél a résztvevők kisebb, 3–6 fős csoportokban helyezkednek el, mintha csak egy kávéházban ülnének. Minden társaság más-más témát dolgoz fel, és minden asztalnál kijelölésre kerül egy témagazda. Az ő feladata az, hogy az adott témát viszi magával asztalról asztalra, és az ott ülő társasággal közösen megbeszélik, megvitatják, információt cserélnek. Közben folyamatosan jegyzetelnek, majd miután minden asztaltársasággal megvitatták a témát, a végén összefoglalják a hallottakat. Minden résztvevő aktívan részt vesz a téma feldolgozásában, amelyek a módszer segítségével teljes egészében feldolgozásra kerülnek. A tanulás hatékonnyá válik az információmegosztás által és a résztvevők együttműködő képessége is fejlődik. A módszerről a fejlesztő és az angol rendészeti szaknyelvet oktató, valamint rendészeti digilektust kutató szerzőtársa tanulmányokat is megjelentetett, ahol a fenti pedagógiai alapelveket bővebben is kifejtették.[283,284]

Az intézkedéstaktika elsősorban gyakorlati tantárgy, ugyanakkor elméleti felkészültséget is igényel, amelyhez a Café módszer igen hatékony segítséget nyújthat. Lehetőség nyílik feldolgozni például a kényszerítő eszközök témáját oly módon, hogy minden témagazda egy adott kényszerítő eszköz mindennapi gyakorlati felhasználásának lehetőségei kérdéskörét viszi asztalról asztalra. A foglalkozás végére a csoporttagok széleskörű információkkal fognak rendelkezni arról, hogy milyen intézkedési szituációkban mely eszközök használata javasolt és miért.

Elmélet a gyakorlatban – problémaorientált tanulási-tanítási módszer[285]

Ennek a módszernek a lényege, hogy a hallgatók önállóan dolgoznak egy probléma megoldásán, a tanár csupán mentoráló szerepet tölt be. A tanulás szintén kisebb csoportokban történik. A tanár felvet egy problémát, amit a csoportok önállóan oldanak meg a tagok aktív

[280] A módszer kidolgozója: Dr. Molnár Katalin Police Café képző és moderátor
[281] World Café 2023
[282] Police Café 2023
[283] Molnár – Uricska 2019: 69–80
[284] Molnár – Uricska 2022: 23–36
[285] A módszer kidolgozója Szekrényesné dr. Rádi Éva Ágota, az NKE ÁNTK Idegen Nyelvi és Szaknyelvi Lektorátus oktatója.

részvételével, és ehhez bármilyen segédeszközt használhatnak: szakirodalmat akár elektronikus, akár nyomtatott formában, filmrészleteket, tanárral folytatott beszélgetést. A probléma megoldását követően minden csoport bemutatja az eredményeit egy rövid prezentáció keretében.

A gyakorlat alkalmazója egy vállalat alapításának teljes folyamatával mutatja be a módszert, de a rendőri tevékenységek, azon belül az intézkedéstaktika témakörén belül is éppen olyan jól alkalmazható. Feldolgozhatnak a csoporttagok akár egy esettanulmányt, ami éppen aktuális a mindennapokban. Ilyen például a 2023 januárjában történt rendkívüli esemény, amelynek során egy rendőr késelés áldozata lett. A csoporttagok feladata megállapítani, hogy a rendőri intézkedések mennyire voltak jogszerűek és szakszerűek. Melyik része volt biztonságos, és melyik kevésbé? Hogyan lehetett volna elkerülni a sérüléseket? A lőfegyver használatának mikor és hol volt, vagy lehetett volna szerepe? A központi ügyelet utasításától kezdve a rendőrök egymás közötti kommunikációján át a védőfelszerelésekig bármely részlet feldolgozásra kerülhet. Ehhez használhatnak a hallgatók jogszabályokat, belső rendőrségi szabályzókat, az intézkedéstaktikából eddig megszerzett tudásukat és kérdezhetnek az oktatójuktól is.

Elméletből gyakorlat a szerepjáték segítségével[286]

Ahogyan a nevéből is kiderül, a módszer a szerepjáték által válik élvezhetővé. A hallgatók egyénileg vagy kisebb csoportokban dolgozva lemodelleznek egy adott szituációt a tanár által előre meghatározott szerepkártyák segítségével. A kártyákon megtalálható maga a szerep, amelyet az egyén vagy a csoport betölt, valamint az álláspontok, amelyeket képviselnek. Ennek segítségével önállóan, vagy csoportosan felkészülnek egy meghatározott téma köré felépített vitára. A feladat végén szavazással dől el, hogy mely szerepekbe helyezkedő egyének vagy csoportok nyerték meg a vitát.

A gyakorlat kidolgozója az Európai Unió döntéshozatali mechanizmusának modellezésén keresztül mutatja be a módszert, de az intézkedéstaktikában éppen olyan hatékonyan felhasználható. Feldolgozható lenne például egy intézkedési szituáció adott pillanatának kiragadása és a résztvevők vita formájában képviselhetnék az adott álláspontjukat. Úgy is el lehet képzelni, mintha intézkedés közben hirtelen képzeletben megállítanánk az időt és egy vita keretén belül a rendőrök és az intézkedés alá vont személyek megvitatnák egymással az intézkedés jogszerűségi, szakszerűségi, arányossági, objektivitási, eredményességi, biztonsági

[286] A módszer kidolgozója dr. Ördögh Tibor, az NKE ÁNTK Európa-tanulmányok Tanszék oktatója.

vagy akár etikai kérdéskörét. Mindkét fél érvekkel támasztaná alá a véleményét, gondolatait, amihez bármilyen elektronikus vagy papíralapú segédeszköz felhasználható.

Ismert mozifilm-részlet használata a tanórákon[287]

A gyakorlat kidolgozója elsősorban jogtörténeti szemináriumokon való alkalmazás céljából hozta létre a módszert, azonban minimális átdolgozással bármely témában felhasználható. Frontális oktatás keretein belül alkalmazható, de annak rugalmasabb változata, amikor a tanóra vetítéssel, kötetlen beszélgetéssel, véleménynyilvánítással, vitával és szerepjátékokkal van tördelve. A hallgatók megtekintenek egy mozifilmet vagy annak egy részletét, és az oktató a film által feldolgozott probléma köré építi fel a tanórát. Ez történhet úgy, hogy szóban megvitatják a kérdéskört, vagy akár az érvelési ütközőpontok mentén több csoportot is lehet alkotni a hallgatókból, akik egymással szemben álló véleményeket képviselnek. Ha a filmrészlet erre alkalmasnak bizonyul, rövid felkészülés során akár az egyes szerepek eljátszásával is lefolytatható a vita. A végén a szemben álló felek egymást értékelik.

A módszer intézkedéstaktika tanórán történő alkalmazása igen könnyen megvalósítható. Csupán ki kell választani hozzá egy filmet, amelyben rendőri intézkedéseket láthatunk. Példának veszem a Támadás a Fehér Ház ellen III. (Angel has fallen) című film azon jelenetét, amikor a polgárőrség tagjai megpróbálják lefegyverezni Mike Banning-et. Meg lehet vitatni, hogy a jelenetben az intézkedést magyar jogszabályi környezetbe ültetve hogyan kellett volna a lehető legbiztonságosabban végrehajtani. Vajon a polgárőrök kommunikációja, elhelyezkedése, távolságtartása, fellépése, eszközhasználata megfelelő volt-e? A főszereplő cselekedete életszerű volt, vagy az a valóságban nem alkalmazható? Ilyen és ehhez hasonló kérdések tisztázásával számtalan információhoz juthatnak a hallgatók az intézkedéstaktika témakörén belül. A fent leírt módszer megvalósítható házi feladat formájában is, amikor a hallgatók megadott szempontok alapján önállóan elemeznek egy filmrészletet, majd a későbbiekben csoportos keretek között elemzik és értékelik egymás gondolatait.

6.5 A lőkiképzéssel kapcsolatos észrevételek és fejlesztési lehetőségek

A lőfegyver kezelése az intézkedéstaktika részét képezi, de a lőkiképzés az intézkedéstaktika többi elemének oktatásától elkülönülten történik. Ebben az alfejezetben a

[287] A módszer kidolgozója Kelemen Miklós, az NKE ÁNTK Állam- és Jogtörténeti Tanszék oktatója.

lőkiképzés fejlesztési lehetőségeit keresem, illetve esetleges hiányosságaira hívom fel a figyelmet. Észrevételeimről interjú formájában kikértem egy tapasztalt lőkiképző, Szikszay Tamás véleményét. (8. számú melléklet) Ő egyben a Lövésziskola című könyv szerzője is. Könyvének bevezetőjében említi, hogy a rendőr az a személy, aki kevés tűzerővel és kevés gyakorlattal rendelkezik, valamint minden nap úgy végzi az utcán a munkáját, hogy csak nagyon keveset gyakorolhat, és ha mind fizikálisan, mind mentálisan jól képzett, akkor egy direkt támadás esetén 20% a túlélési esélye. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a rendőr hátrányban van a támadójával szemben, mivel nem kezdeményező, hanem reagáló szerepet tölt be.[288] Említi továbbá, hogy a kiképzés nem egy kifejezetten fontos szempont a rendőrségen, amelynek részben a költségvetés, részben a vezetői hozzáállás az oka.[289] A szerző említést tesz az amerikai rendőri szervekről, amelyek véleménye szerint a rendőrök képzéséről alkotott szemléletet tekintve fényévekkel előttünk járnak. Példaként hozza fel az FBI alapképzését, ahol a jelentkezők fejenként 10000 lőszert használnak el hat hónap alatt, és 2–4 havonta ismét több ezret lőnek.[290] Fontos megemlíteni, hogy az Amerikai Egyesült Államokban nem egységes rendőrség működik, így különbséget lehet tenni szövetségi, állami vagy helyi önkormányzati rendőrségi szervek között. Az FBI ezek közül (még a többi amerikai rendőri szervhez képest is) egy kimondottan jól finanszírozott szövetségi szerv, ezért nem tartom szerencsésnek, hogy hazánk rendőrképzése ennek a szervnek a képzéséhez legyen hasonlítva. Ugyanakkor egyetértek abban, hogy a magyar rendőrök lőfegyverek kezelésére irányuló képzése igen csekély ahhoz képest, amekkora veszélyt ezek az eszközök másokra vagy akár magukra a rendőrökre jelenthetnek.

Több mint húszéves szolgálati viszonyom során számos fegyverkezelési képzésen, tanfolyamon vettem részt, és 2018 óta lehetőségem volt fegyverkezelést oktatni és lőgyakorlatokat vezetni. Az alábbi megállapításaimat ezen alkalmak megfigyeléséből, tapasztalatából alakítottam ki. A rendőrök lőkiképzésével kapcsolatos észrevételeimet a következő pontokban foglalom össze:

- Csípőre leadott lövések;
- Fegyvervédelem gyakorlása;
- Lámpakezelési technikák gyakorlása;
- Az élet kioltására irányuló lőgyakorlatok;
- Etikai kérdések a lőkiképzésben;

[288] Szikszay 2021: 21
[289] Szikszay 2021: 22
[290] Szikszay 2021: 23

- A fedezékhasználat elsajátítása;
- A lőfegyverhasználati jog felismerése a gyakorlatban.

Csípőre leadott lövések

Magyarországon a rendszerváltást követően megindult a rendőrség, azon belül is az intézkedéstaktika és lőkiképzés fejlődése is. A fejlesztések éllovasai elsősorban külföldi mintákból, külföldi képzésekből merítették tudásukat, tanulhattak belga, német vagy akár amerikai módszereket.[291] A sok összegyűjtött tapasztalat között szerepelt az a felismerés is, hogy egyetlen lövés gyakran nem elegendő ahhoz, hogy egy elszánt támadót megállítson, mivel a szolgálati maroklőfegyverekből kilőtt (jellemzően 9 mm-es Parabellum lőszerből származó) lövedék energiaátadása nem elég nagy ehhez. Ez fokozottan igaz akkor, ha a támadó valamilyen tudatmódosító szer hatása alatt áll, és kevésbé, vagy esetleg egyáltalán nem érez fájdalmat. Számos megtörtént eset és kamerák által rögzített felvételek bizonyítják, hogy hiába ad le a rendőr akár 2–3 lövést is a támadó személy felsőtestére, az néhány másodpercig még harcképes tud maradni és előre tud törni a rendőr felé. Sehol sem tapasztaltam, hogy a lőkiképzők a csípőre leadott lövést részesítenék előnyben a felsőtestre leadott lövéssel szemben, pedig előbbi több szempontból is hatékonyabbnak tűnik. Az emberi anatómia szerint, ha a test csípő-része, vagyis a medencecsont, a combcsont felső része és a combfej, amely az ízületi vápába illeszkedik, megsérül, a test nem tud állva maradni, mert nem lesz, ami megtartsa a súlyát, összeroskad, vagyis a támadó megáll. Az említett testrészek viszonylag nagy felületet biztosítanak, tehát eltalálásuk sem lehetetlen. Iménti gondolataimmal Szikszay nem értett egyet, és ezt az alábbiakkal indokolta. Az, hogy csípőtalálat esetén a támadó összerogy, és nem tud tovább támadni, nem törvényszerű és nem bizonyított tény. Elmondása szerint történt már olyan eset, ahol a rendőr combtőre adott le lövést, a támadó mégis tovább folytatta a tevékenységét. Továbbá a csípő a felsőtest területének csupán egyharmada, ezért egy mozgásban lévő személy esetében az eltalálása is sokkal nehezebb, különösen akkor, ha figyelembe vesszük a magyar rendőrök hiányos lőfegyverkezelési képességeit.

A magyar jogszabályok szerint a rendőrnek lehetőleg kerülnie kell az élet kioltását.[292] Ha van lehetőség megfelelően célozni, akkor mindenképpen törekedni kell a végtag eltalálására.[293] A testre leadott lövés mindig csak végső megoldás kell, hogy legyen.

[291] Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész 2022
[292] 1994. évi XXXIV. törvény, 17. § (1).
[293] 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet, 47. § (1)

Ugyanakkor a végtagok kisebb felületet biztosítanak, és legtöbbször folyamatos mozgásban is vannak, ezért nehezebb őket eltalálni. Ebben az esetben a rendőr a saját vagy mások élete és testi épségének megóvása érdekében választhat más találati felületet. Továbbá a katonai ügyészség nem preferálja a dupla lövéseket (két egymást azonnal követő lövést) sem a rendőrök részéről, mert álláspontjuk szerint az egyértelműen az élet kioltására irányul. A lőkiképzők az emberi testen megkülönböztetnek „*halálos és nem halálos találati zónákat*". „*Halálos találati zóna*" az, ahol olyan szervek, testrészek találhatóak, melyek lövés általi sérülése azonnali vagy gyors halálhoz vezet. A „*nem halálos találati zónák*" azok, melyek sérülése nem vezet azonnali halálhoz. Természetesen a „*nem halálos találati zónák*" meglövése esetén is bekövetkezhet a halál attól függően, hogy milyen hamar érkezik segítség vagy ellátás a sérülést szenvedett személy részére, de a lényeg, hogy nem következik be azonnali halál. Az ember csípőjét, illetve a medencecsontot és annak tájékát a lőkiképzők a „*leghatékonyabb nem halálos találati zónának*" tartják, mivel ott kevesebb a létfontosságú szerv, mint a felsőtesten vagy a fejen. Tehát ha fennáll a lőfegyverhasználat feltétele a rendőr számára, és nincs lehetőség végtagra leadni a lövést, akkor a csípőre leadott lövés tűnik a leghatékonyabb módszernek a támadó megállítására, illetve ledöntésére. Szikszay a fent leírtakkal kapcsolatban elmondta, hogy a támadók több okból kifolyólag, még halálos sérülés elszenvedése esetén is képesek lehetnek a támadásukat a végletekig folytatni. A jogrend és az írott jogszabály nem teljesen egyeznek. Ha a jogszerű és szakszerű intézkedés során több lövés leadására van szükség a támadó cselekményének megállításához, akkor abban az esetben szabályos és jogszerű lehet több lövést is leadni. Nem jó megoldás az, hogy a rendőr lő egyet (egy kisebb felületet biztosító nem halálos találati zóna irányába), majd vár és nézi, hogy eltalálta-e, mert ez a magatartás már több rendőr életébe került. Ha egy lövés – bármely testrészt találjon is el – nem elég, akkor többet kell lőni, és lehetőleg a támadó legnagyobb felületű testrészére, mert így a legbiztosabb a találat. Szikszay szerint a világ legtöbb részén – hazánkat kivéve – azt oktatják, hogy szükséges esetben addig kell lőni a támadót, amíg mozog a keze, de nálunk a jelenlegi jogszabályok ezt az elvet távolról elkerülik.

Szintén lőkiképzők egybehangzó véleménye, hogy a közterületen szolgáló rendőrök lőfegyvert az esetek szinte 100%-ában 3 méteres távolságon belül használnak, vagyis nagyon közel van hozzájuk a támadó. Krauzer Ernő dolgozatában úgy fogalmaz, hogy *„jellemzően a rendőr a lőfegyverét 3–5 méter távolságon belül használja."*[294] Az én álláspontom szerint ebből a távolságból a csípőre leadott lövésnek szintén lehet relevanciája, hiszen könnyebb

[294] Krauzer 2023: 34

eltalálni, mint 10 méterről. Szikszay véleménye – folytatva az előző bekezdésben leírt gondolatait –, hogy ilyen kis távolságon belül nem éri meg kockáztatni a rendőr életét azzal, hogy mindenáron jogkövető magatartásra törekedve próbáljuk megóvni a támadó életét, majd várjuk, hogy sikerült-e megállítanunk őt.

A lőkiképzők megfigyelték azt a tényt, hogy a rendőrök fegyverhasználatuk során szinte soha nem alkalmaznak célzást, vagyis nem figyelik az irányzék, a célgömb és a cél egymáshoz viszonyított helyzetét, csupán előre tartják a fegyvert a betanult és begyakorolt mozdulattal, majd a cél irányába elsütik azt. Ennek az oka a fegyverhasználat miatti felfokozott stresszhelyzet, a vérbe kerülő adrenalin mennyisége, illetve az időhiány. Ahhoz, hogy valaki célzás nélkül találjon el egy kisebb célt, rengeteg gyakorlás szükséges. A lőkiképzők a képzések felépítésekor mindig a nagyobb célok egyre gyorsabban történő eltalálásától haladnak a kisebb célok eltalálásáig. Megfigyeléseim szerint a gyakorlások, a fenti fokozatosság betartásával ugyan, de inkább irányulnak az emberalakot ábrázoló lőlapokon a halálos találati zónák (mellkas, fej) eltalálására. Szárazgyakorlások alkalmával is azt a feladatot kapják a hallgatók és rendőrök, hogy a tokból elővett és szemmagasságba emelt fegyvert egyenesen előre tartsák, vagyis a saját fejükkel azonos magasságba célozzanak. Ezek a gyakorlatok valós lőfegyverhasználat esetén jelentősen megnövelik az élet kioltásának esélyét. A Magyarországon jelenleg működő képzési rendszerek egyikében sem áll rendelkezésre elegendő gyakorlási idő ahhoz, hogy a végzett hallgató vagy rendőr magabiztosan és gyorsan eltaláljon egy végtagot, vagy bármely kisebb célt, amelyet az alábbi, a lőfegyver kezelésének mozgástani vizsgálata rész programozott szabályozásról szóló bekezdésében alátámasztok. Figyelembe véve ezeket a tényeket, a lőkiképzések során törekedni kellene arra, hogy a hallgatók, tanulók, ha nem is jutnak el olyan képzettségi szintre, mint kellene, mégis meglegyen azon képességük, hogy meg tudjanak állítani egy életükre törő támadót, de ezzel egy időben elkerüljék az élet kioltását is. Ehhez továbbra is a csípőre leadott lövések gyakorlása tűnik számomra a leghatékonyabb módszernek. Az én elképzelésem szerint ez kivitelezhető lenne akár úgy, hogy gyakorlások alkalmával egy emberalakot ábrázoló lőlapon a csípőre történik a célzás, akár úgy, hogy bármilyen lőlapot egy átlag magasságú ember csípőjének magasságába helyezünk fel, és arra adunk le lövéseket, de akár szárazgyakorlások alkalmával is kondicionálni lehetne a tanulókat arra, hogy a tokból elővett fegyver csövét ne mell- vagy fejmagasságba, hanem 10–20 fokkal lejjebb irányítsák és tartsák célra. Szikszay nem ért egyet a felvetésemmel, amit a következőkkel indokolt: A rendőrök 90%-a nem tud biztonságosan fegyvert kezelni és lőni.

Lövéskor a 80%-uk még nyugodt körülmények között is *„beleránt”* (vagyis az elsütő billentyű elhúzásakor a fegyver csövét valamilyen irányba mozdítja), nemhogy stresszhelyzetben. A csípő felülete nagyjából az egyharmada a mellkasének. Amikor valaki a mellkas közepére célozva ad le lövést, a találat legtöbb esetben kissé alá vagy mellé fog menni. Csípőre célozva ugyanezekkel a hibákkal számolva egy combot horzsoló találattal vagy lágyéki találattal számolhatunk, amelynek egyáltalán nem lesz megállító ereje. Szikszay tapasztalt, szakképzett lőkiképző, a véleményére, miszerint a csípőre leadott lövések rendőrök részére történő oktatásának jelenleg nincs relevanciája, pedig érdemes odafigyelni. Az érveimmel szemben támasztott ellenérveit elfogadom. Ugyanakkor előremutatónak tartanám a szakemberek részéről legalább – a napjaink intézkedéstaktikai képzéséből hiányzó – vitákat folytatni a témáról arra az esetre, ha a jövőben a rendőröknek egyszer megfelelő idejű és mértékű lőkiképzés áll majd a rendelkezésükre, ahol már nem kell a fegyverkezelési és találati problémákkal számolni.

A lőfegyver kezelésének mozgástani vizsgálata

Megvizsgálom mozgástani szempontból a lőfegyver tokból történő elővételének, tűzkésszé tételének, valamint célra tartásának folyamatát. Egy felkészült rendőr esetében ennek egy automatikus mozdulatnak kell lennie. Vizsgálatom célja, hogy a csípőre leadott lövések oktatásának lehetőségeire és módszertanára rávilágítsak. Az automatikus mozgásról és a mozgástanulás idegrendszeri folyamatáról már tettem említést a disszertáció 6.1 alfejezetében, melynek lényege, hogy egy mozdulat többszöri ismétlése megerősíti az abban szerepet játszó idegsejteket és idegrostokat, ezáltal egy inger mindig ugyanazt a viselkedést fogja kiváltani. Ebben az esetben az inger legyen a rendőrt fenyegető veszély, a kiváltott viselkedés pedig a fent leírt mozdulat a lőfegyverrel! A mozgástanulásnak három idegrendszeri szabályozó mechanizmusa ismert:

- a visszacsatolt szabályozás,
- az előrecsatolt szabályozás és
- a programozott szabályozás.

A visszacsatolt szabályozás esetében a felsőbb agyterületekből érkező ingerületek aktiválják a központi idegrendszer alfa-motoneuronjait, amelyek kiváltják a test adott izmában az összehúzódást. Az izomban lévő receptorok ezt érzékelik, és visszacsatolással az alfa-motoneuronok működését szabályozzák attól függően, hogy nagyobb vagy kisebb izomfeszülésre van szükség. Ez a szabályozás a lassan történő mozgások esetében működik,

mert csak így van lehetősége az izomnak visszacsatolást adni az alfa-motoneuronoknak.[295] A fenti példában tehát ez a szabályozás legfeljebb a gyakorlások alkalmával működik, amikor lehetőség van a lőfegyverrel történő mozgásokat lassabban végrehajtani.

Az előrecsatolt szabályozás az előbbinél bonyolultabb folyamat, amely a célirányos mozgások esetében játszik szerepet. Az általam felvetett példában nincs jelentősége.

A harmadik mechanizmus, a programozott szabályozás nem más, mint a központi idegrendszerbe beírt mozgásprogramokkal történő mozgásszabályozás. Ez a mechanizmus a gyors mozgások szabályozásában játszik szerepet. (Például amikor egy zongorista gyorsan mozgatja az ujjait a billentyűkön.) Ilyen esetben a szervezetnek nincs ideje megadni a visszacsatolást, mint az első mozgástanulási mechanizmus esetében. Vagyis, ha egy mozdulat hibás, nincs lehetőség azonnali korrekcióra.[296]

A lőfegyver gyors elővétele, tűzkésszé tétele és célra tartása a programozott szabályozási mechanizmus szerint játszódik le. Vagyis, ha a rendőr lőkiképzés során többször ismétel egy mozdulatot, akkor a visszacsatolt szabályozó mechanizmus segítségével az a mozdulat programmá válik, a neuronok és azokat összekötő rostok megerősödnek, beíródnak a központi idegrendszerébe, és vészhelyzetben ezt a programot fogja végrehajtani a programozott szabályozási mechanizmus alapján. Ahogy az 1. fejezetben utaltam rá, a mozgás automatizmussá válása körülbelül 2100 ismétlés után kezdődik el, amely ismétlésszám eléréséhez a rendőr iskolákban nem áll rendelkezésre elegendő idő. Tehát ha a rendőrnek hirtelen kell gyors mozdulatot végrehajtania, akkor azt fogja csinálni, amit évekig gyakorolt. Ha pedig évekig azt gyakorolta, hogy a tokból elővett fegyvert szemmagasságban egyenesen előre tartva adja le a lövést, akkor valós veszély esetén nem fog tudni arra odafigyelni, hogy a mellkas vagy fej helyett a csípőre célozzon. Az ehhez szükséges tudatosság elérhető lenne, de ehhez szintén sokkal több gyakorlással töltött idő szükséges, mint amennyi jelenleg a rendőrök számára rendelkezésre áll.

A fenti mozgástani folyamatokat szem előtt tartva érdemes a hallgatókat vagy rendőröket már a kezdetektől arra edzeni, idegrendszerüket arra kondicionálni a visszacsatolt szabályozási mechanizmus által, hogy a tokból elővett fegyver csövét az elképzelt támadó testfelületének azon részére irányítsák, amellyel a leghatásosabb találatot érik el. Ha ez a testfelület továbbra is a mellkas, akkor arra, ha pedig a csípő, akkor arra. A mozgástani vizsgálatomból kiderül továbbá az is, hogy gyakorlások alkalmával érdemes mindig lassan és

[295] Ángyán 2005: 128
[296] Ángyán 2005: 130

nagyon pontosan ismételni a mozdulatokat, hiszen csak így válhat a központi idegrendszer programjává. Nem szerencsés már az első néhány alkalommal felgyorsítani a mozgást, vagy egymással versenyeztetni a hallgatókat vagy rendőröket, mert a gyorsított mozgás egyre pontatlanabb mozgást eredményez, ami hibás mozdulat bevéséséhez vezet.

Új expanzív lőszer rendszeresítése a rendőrségen

További aggodalomra ad okot az a tény is, hogy a rendőrségnél 2024 előtt alkalmazott lőszerekből kilőtt lövedékek alkalmasak voltak arra, hogy akár 4–5 emberi testen is áthatoljanak, mivel nem deformálódtak el. Természetesen ezt sok minden befolyásolhatja, de a lényeg annak a veszélye, hogy lőfegyverhasználat esetén a célszemélyen áthatolhat a lövedék, és az esetlegesen mögötte álló vétlen személyeket is megsebesítheti. A rendőrök az elméleti képzésük során tanulják, hogy figyeljenek a környezetükre, és csak akkor és úgy adjanak le lövést, ha az a környezetük szempontjából biztonságos, azonban éles helyzetben lőfegyverhasználat esetén a magas fokú stressz, a vérbe kerülő nagy mennyiségű adrenalin és az időhiány miatt jellemzően csőlátás alakul ki, vagyis a rendőr nem tud odafigyelni a környezetére. A csípőre leadott lövés erre is részleges megoldást jelenthetett volna, ugyanis ha a rendőr csípőre céloz, az a célszemély távolságától függően a vízszinteshez képest 10–30 fokkal is lefelé irányíthatja a lövedék útját, így az kisebb eséllyel fog eltalálni valaki mást. Mivel a rendőrségen a közelmúltban bevezetésre került az új RUAG Action5 SFX expanzív lőszer[297] – amely a testbe érve deformálódik, és így nem halad át azon – az ezzel kapcsolatos aggodalomnak már nincsen alapja, de bármely más lőszer használata esetén érdemes figyelembe venni a csípőre leadott lövést, mint megoldást.

Fegyvervédelem gyakorlása

Lőkiképzés során a rendőrök azt tanulják, hogy a tokból elővett és tűzkésszé tett fegyvert két kézzel fogva, nyújtott könyökkel előre tartsák. A fentiek során említettem, hogy a rendőrök a lőfegyverülket 3 méteres távolságon belül használják. Ha ilyen távolságból nyújtott könyökkel előre tartja a rendőr a fegyverét, több esélyt ad az elkövetőnek, hogy azt megszerezze tőle, vagy ráfogva arra működésképtelenné tegye azt. Ilyen esetekben a rendőr rákényszerül arra, hogy a lőfegyvert a csípőjéhez, teste mellé behúzva adja le a lövéseket, míg a másik karjával hárítást végezhet, illetve védekezhet. A két kézzel fogott és nyújtott könyökkel előre tartott fegyverrel nagy részben korlátozza a rendőr a perifériás látását is, ugyanis a két karjától és a fegyvertől nem látja azt, ami előtte talajmagasságban történik. A

[297] Kaliberinfo 2022

rendőrnek gyakran kell intézkednie szűk helyeken, például lépcsőházban, kis helyiségekben, ahol nincs lehetőség a lőfegyver nyújtott kézzel történő kiszúrására. Ilyenkor szintén rákényszerül a rendőr arra, hogy fegyverét behúzott könyökkel testéhez közelebb tartsa, és ha kell, ebben a pozícióban adjon le lövést. A fenti tények ellenére nem tapasztaltam, hogy az iskolai hallgatók vagy a rendőrök lőkiképzések alkalmával testhez behúzott fegyverrel lőnek. Egyes lőkiképzők ezt a technikát fegyvervédelemnek, mások készenléti helyzetből lövésnek nevezik, és egybehangzó véleményük, hogy ennek a technikának a rendőrök részére történő oktatására egyik képzési formában sem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű idő. A rendőrök a korábban rendszeresített szolgálati lőfegyverek helyett új CZ típusú lőfegyvereket kaptak a szolgálat ellátásához. Ehhez minden rendőrnek el kellett végeznie egy átképző tanfolyamot, aminek a tananyagában a fegyvervédelem is szerepelt. Az általam megkérdezett, közrendvédelmi területen dolgozó rendőrök egybehangzóan úgy nyilatkoztak, hogy az átképzésük során nem gyakoroltak ilyen vagy ehhez hasonló technikát. Ellentmondásos, hogy a rendőrök többéves képzésének idejébe a lőkiképzők tapasztalata alapján nem fér bele a fegyvervédelem oktatása, de a pár napos átképző tananyagának elméletben részét képezi. Szikszay könyvében[298] ír a lőfegyverkezelés oktatásáról, ám az általa felvázolt tréningek nem elsősorban a rendőr iskoláknak készültek. Hozzá önként jelentkeznek a tanítványok, őket nem kimondottan rendőri munkára készíti fel, a képzések létszáma is ideális, illetve az oktatást nem igazítja iskolai tanmenethez. Ő a pisztoly alapszintű kezelésének megtanítására hat alkalmat szán. Ezt követi a több modulból álló középhaladó képzés, amelynek során már előkerül az említett fegyvervédelmi technika.[299] Ez azt jelenti, hogy az ő oktatói stílusában már a 14. alkalommal eljutnak oda a növendékek, hogy behúzott könyökkel adjanak le lövéseket. Ezt olyan elemek előzik meg, mint a lámpahasználat, vagy a fegyverrel való mozgás, amelyek nem előfeltételei ennek a technikának, tehát már akár a 8. vagy 10. alkalommal is sor kerülhet ennek az oktatására. Ebből arra következtetek, hogy a rendőröket képző intézményekben, szolgálati egységekben – figyelembe véve az azokban általam megállapított intézkedéstaktikai tanórák számait – már fél év után el lehet jutni a fegyvervédelmi technika gyakoroltatásához. Az interjú során Szikszay elmondta, hogy test mellé behúzott fegyverrel három méteren belül még egy rutinos lövőnek is komoly feladat eltalálni valakit, ezért ő mindig javasolja, hogy a lövés pillanatában legyen kitolva a fegyver. Ő valóban oktatja ezt a technikát, de az élesben való alkalmazását csak azoknak engedné, akik rendszeresen járnak edzésekre, tehát a rendőröknek a képzéseik kis száma és

[298] Szikszay 2021
[299] Szikszay 2021: 152

rendszertelensége miatt nem. Figyelembe véve a korábbiakban a mozgástanulással kapcsolatos megállapításaimat a rendőrök biztonsága érdekében érdemes lenne átgondolni azt, hogy megfelelő létszámú és kellően rendszeres foglalkozásokkal, és a megfelelő módszertan, vagyis a lassú és pontos gyakorlások alkalmazásával a nyújtott könyökkel történő fegyverfogás rövidebb ideig történő oktatása után hamarabb át lehetne térni a behúzott fegyverrel történő fegyverhasználat oktatására, így ez a képesség hamarabb ki tud fejlődni és jobban el tud mélyülni.

Lámpakezelési technikák gyakorlása

A közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök a munkájuk felét éjszakai körülmények között végzik. Ezen kívül előfordulhat az is, hogy nappal egy sötét helyiségben kell intézkedniük. A lámpa nélkülözhetetlen eszköz a munkájukhoz. A fegyver kezelésekor a rendőr többnyire mindkét kezét használja, hiszen szüksége van rá akár a fegyver tűzkésszé tételekor, akár a helyes fegyverfogás kialakításához vagy a tárcseréhez. Ebből adódik, hogy ha a rendőr a lőfegyver mellett még egy zseblámpát is a kezében akar tartani, ahhoz a megfelelő mozdulatokat be kell gyakorolnia. A lámpahasználatról szóló képzésnek nem abban látom a lényegét, hogy a hallgatók, vagy rendőrök sötétben lőjenek, hiszen nem minden lőtéren van lehetőség annak besötétítésére, illetve az éjszakai lőgyakorlatok megszervezése is problémákba ütközne. Nem is azon van a hangsúly, hogy a 18/2008. ORFK utasítás mellékletének 9.5/l pontjában található lámpakezelési technikákat hibátlanul elsajátítsák, mert azok a már kézbe vett lámpa és lőfegyver megfelelő fogására, tartására vonatkoznak. A gyakorlás jelentőségét abban látom, hogy amikor a rendőr sötét helyen, lámpával a kezében intézkedik, és hirtelen elő kell vennie, majd tűzkésszé kell tennie a szolgálati lőfegyverét, azt akadály nélkül végre tudja hajtani. Ehhez a gyakorláshoz nincs is szükség minőségi zseblámpák beszerzésére. Megfelelne bármilyen hasonló formájú (henger alakú) tárgy, például egy vastag filctoll, egy fadarab, egy műanyag cső. A lőkiképzések alkalmával, amikor elhangozna az az utasítás, hogy fogjanak a kezükbe lámpát (vagy az ezt helyettesítő tárgyat), majd ezt követően vegyék kézbe a lőfegyvert és hajtsák végre azzal a megfelelő mozdulatokat, az jelentősen fejlesztené az ügyességüket, koordinációs képességeiket és ezáltal növelné a biztonságukat. A gyakorlás elmaradásának nem lehet oka a zseblámpák hiánya. A rendőröket képző iskoláknak, szervezeti egységeknek javasolt lenne a tanmenet részévé tenni a fegyverhasználat közbeni lámpahasználat gyakoroltatását. Továbbá az intézkedéstaktikai képzéseken, valamint az éves lövészetek alkalmával újra fel kellene eleveníteni az állomány ilyen irányú ismereteit, hogy az megfelelően el tudjon mélyülni.

Szikszay egyetértett velem abban, hogy valóban nem valósul meg kellőképpen a lámpahasználat folyamatos gyakorlása, pedig szükség lenne rá, hogy növeljük a rendőrök túlélési esélyét.

Az élet kioltására irányuló lőgyakorlatok

Vannak bizonyos lőgyakorlatok, melyeket külföldi mintára gyakoroltatnak a lőkiképzők, más országok kiképzéséből építették be a hazai képzésbe. Ilyenek például az „*el presidente*" vagy a „*mozambik drill*" nevű lőgyakorlatok. Előbbi egy személyvédelmi gyakorlat, ahol az elnök életére törő elképzelt támadókat kell semlegesíteni, utóbbi pedig az amerikai katonák által kifejlesztett lövéskombináció, mellyel a mozambiki ellenségeiket próbálták likvidálni. Az előbbinél fordulás után kell három célt leküzdeni a lehető legrövidebb időn belül, minden célba négy találatot juttatva dupla lövések leadásával, közben pedig tárcserével. Az utóbbinál három gyors, egymást követő lövésből kell leküzdeni egy célt, melyből kettő a mellkasra, egy pedig a fejre irányul. Egyértelműen megállapítható, hogy ezek a lőgyakorlatok az élet kioltására irányulnak, és erre trenírozzák a rendőröket is.

Mint azt a korábbiakban is említettem, a magyar jogszabályok szerint a rendőrnek lehetőleg kerülnie kell az élet kioltását, nem pedig törekedni rá. Magyarországon már évek óta az az elfogadott gyakorlat, hogy tilos dupla lövéseket leadni, mert azok egyértelműen emberölésre irányulnak. Helyette, ha szükséges, két egymást követő lövést adhat le a rendőr. Ha a lőkiképzők ilyen és ehhez hasonló lőgyakorlatokat végeztetnek a rendőrökkel, félő, hogy elegendő gyakorlás után – a fentebb leírt mozgástani vizsgálatok szerint – automatizmussá válhatnak a mozdulatok, esetleg egyes rendőrök félreérthetik, és azt gondolhatják, ezeket azért gyakorolták, hogy éles helyzetben is alkalmazzák. Annak, aki komolyabban foglalkozik a lőkészsége fejlesztésével, természetesen ajánlott minél változatosabb és érdekesebb feladatokat gyakorolnia, de a lőfegyverekkel csak alapszinten foglalkozó rendőrök képzésénél véleményem szerint ez nem szerencsés. A magyar lőkiképzés kellően magas szinten tart ahhoz, hogy a magyar lőkiképzők a saját jogszabályaikhoz igazodó saját lőgyakorlatokat vagy lövéskombinációkat találjanak ki, amelyek alkalmasak akár a célláthelyezés, akár más egyéb lőfegyverkezelési képességek fejlesztésére.

Etikai kérdések a lőkiképzésben

A fenti lőgyakorlatokat – a szakszerűtlenségen kívül – etikátlannak is tartom, mert sejteni lehet mögötte valami harcra irányuló vágyat, melynek során előszeretettel oltja ki a rendőr más emberek életét, holott Magyarországon az általános rendőrségi feladatok ellátására

létrehozott szerv közterületen dolgozó tagjai körében ezt egyelőre semmi nem indokolja. 1995-ben Frankfurtban tartottak tudományos tanácskozást, amelynek során összegyűjtöttek tíz vezérelvet, amelyek az európai rendőrökkel szemben támasztott morális követelményeket foglalják össze. Köztük szerepel az is, hogy a továbbiakban nem tartható fenn az a rendőri hivatáshoz tartozó hősmítosz, amely nem közszolgálatnak, hanem harci küldetésnek tekinti a rendőri tevékenységet[300], márpedig megfigyelhető, hogy a lőkiképzők jelentős része éppen azért vonzódik a fegyverekhez és azok használatához, mert rendelkezik az említett harci kedvvel. A rendőrségnek egyre inkább távolodnia kellene a militarizáltságtól, amit az ilyen jellegű lőgyakorlatok és az ezek gyakoroltatását preferáló lőkiképzők nem segítenek elő.

Az etika témakörén belül említést kell tenni még egy dologról, amelyről a Lövésziskola című könyvben olvashatunk. A szerző úgy fogalmaz: *„egy fegyveres Rossz Embert csak egy fegyveres Jó Ember tud megállítani…”*[301] A rossz ember és a jó ember egymással szembe állított kifejezéspárt más lőkiképzőktől is hallottam már, és véleményem szerint ezekkel a szavakkal oktatni a fegyverkezelést igen káros lehet a fiatal hallgatók gondolkodására nézve. Nem általánosíthatunk oly módon, hogy az emberek vagy jók, vagy rosszak, és ha rosszak, akkor akár el is lehet venni az életüket. Nem állíthatjuk azt, hogy minden olyan személy, aki bűncselekményt követ el, vagy fegyver van nála, az rossz ember. Az emberekre nem lehet azt mondani, hogy rosszak, csupán néha rosszul cselekszenek amiatt, hogy elkeseredettek, hirtelen haragúak, túl büszkék, esetleg gyenge idegzetűek. Emiatt elvenni az életüket, és a rendőrt ezért a jó embernek beállítani rendkívül egyszerű megoldás ugyan, de közel sem etikus. Természetesen végszükség esetén használni kell a lőfegyvert, de legtöbbször ez elkerülhető, ha a rendőr rendelkezik a megfelelő kommunikációs és önismereti képességekkel. Amennyiben ehhez a jó ember és rossz ember kifejezéspárhoz tartozó gondolkodásmódhoz még párosul a fent már említett harci kedv is, az könnyebben mozdíthatja el a rendőrt olyan irányba, ahol magabiztosan és felelőtlenül veszi el más emberek életét. Egy konkrét példával illusztrálom a fenti gondolataimat. 2021-ben történt egy Budapesthez közeli kis városban, hogy egy férfi két karddal a kezében jött ki a kapuján, amikor a rendőrök már a háza előtt intézkedtek. A férfinál azért voltak kardok, mert el akarta ijeszteni azt a két fiatalt, akik rendszeresen zavarták őt az éjszakai nyugalmában. A férfi nem tett semmilyen támadó mozdulatot, csupán állt egy helyben, két kezében egy-egy kard, és közben kiabálta a magáét. A rendőrök kézbe vették a pisztolyaikat, és megfelelő távolságról hosszasan utasították a férfit a kezében lévő fegyverek letételére, amelynek csupán több perc

[300] Finszter 2018: 180
[301] Szikszay 2021: 24

elteltével tett eleget. Az RTK-n intézkedéstaktikai tanórán az oktatóknak lehetősége nyílt a fenti szituáció modellezésére, melynek során a hallgatókat helyezte az intézkedő rendőrök szerepébe. Többen azonnal mellkason lőtték az intézkedés alá vont személyt. Amikor az oktatók rákérdeztek ennek okára, a hallgatók a rendőrségről szóló törvényben található lőfegyverhasználati pontokkal (a, b, i, k pontok) igazolták a döntésüket. Tehát, ha a jogszabály engedélyt ad rá, akkor ők nyugodt szívvel sütik el a fegyverüket, hiszen ők a jó emberek, és a kardos férfi a rossz ember. Eszükbe sem jutott, hogy a jogszabály engedélyének ellenére el lehet kerülni az élet kioltását. Az sem merült fel a hallgatókban, hogy egy végtagra célozzanak, ami könnyen kivitelezhető lett volna, hiszen az intézkedés alá vont személy végig mozdulatlanul állt. Bárki, aki megfelelő önismerettel (és ezáltal általános emberismerettel) rendelkezik, láthatta, hogy az a kardos férfi nem egy rossz ember, csupán mérges volt, a kardokkal rá akart ijeszteni a fiatalokra, és az ordibálásával levezette a benne lévő feszültséget, majd miután megnyugodott, letette a kardokat és együttműködővé vált. Ezért elvenni valakinek az életét nem etikus dolog. Szerencsére a valóságban intézkedő rendőrök nem ezt tették. A jó ember rossz ember kifejezéspár népszerűsítése nem etikus dolog a rendőrök képzésében. Ehhez a témakörhöz igen szorosan kapcsolható az oktatók és a rendőrök önismerete, illetve tudatossági szintje. Aki csupán a jó és rossz csoportokba sorolja az embereket, annak érdemes lehet több időt fordítani az önismerete és tudatossági szintje fejlesztésére, amelyről a következő alfejezetben írok részletesebben.

A fedezékhasználat elsajátítása

A fedezékhasználat a lőkiképzés szerves része. A lőtereken jellemzően fa deszkákból készült paravánokat használnak a kiképzők a fedezék mögül történő lövések gyakorlására. Ezek tökéletesen alkalmasak arra, hogy a hallgatók megtanulják a helyes testtartás kialakítását, és az ebben a helyzetben történő lövések leadását. A hallgatók elméletben tanulnak arról is, hogy mi a különbség fedezék és rejtekhely között. Ez fontos kérdés, hiszen az életük múlhat rajta, ha a kettőt összekeverik. Oktatói munkám során kiderült, hogy a hallgatók nem rendelkeznek használható gyakorlati tudással arra vonatkozóan, hogy egy 9 mm-es Parabellum lőszerből származó lövedék milyen anyagokon képes könnyen áthatolni és milyen anyagokon nem. A hallgatók nem tudnak különbséget tenni gipszkartonfal, téglafal és betonfal között, nem tudják megmondani, hogy a helyiségben található szekrényajtó vagy az asztal, esetleg egy jármű ajtaja vagy egy vékony fa alkalmas-e fedezéknek. Szikszay egyetértett velem abban, hogy a rendőröknek szükségük van arra vonatkozó használható tudásra, hogy mi az, ami mögé elbújva túlélhetnek egy támadást. Az ő meglátása szerint eddig

erre azért nem helyeződött nagyobb hangsúly, mert nincs rá elég idő és pénz, a kiképzésnek szakmai, anyagi és technikai akadályai vannak, vagyis az éves lövészetek rövid időtartamába nem fér bele ennek az oktatása, az egyes iskolákban pedig más egyéb felesleges tantárgyak veszik el a képzéstől az időt. A hallgatók és a rendőrök ezen hiányosságainak a pótlása igen könnyedén kivitelezhető, és nem igényel sem többletidőt, sem további anyagi erőforrásokat. Érdemes lenne az iskolákban a szárazgyakorlásokat rövid időre lőtéren kívüli helyiségekbe (udvarra, folyosókra, parkolóba, erdőbe stb.) áthelyezni, és konkrét példákon keresztül illusztrálva megtanítani számukra, hogy mely tereptárgyak nyújthatnak nekik valódi fedezéket, és melyek nem. Érdemes lenne továbbá váratlan helyeken és időpontokban (intézkedéstaktikai tanórák különböző helyiségeiben, szünetekben, eligazításon, képzéseken) azt a feladatot adni nekik, hogy gyorsan találjanak fedezéket maguknak. Ha minden alkalommal csak egy fából készült paraván mögé bújnak, valós veszély esetén nem fognak tudni helyes döntést hozni a fedezékhasználatot illetően.

A lőfegyverhasználati jog felismerése a gyakorlatban

A rendőrségről szóló törvény tíz pontban foglalja össze, hogy mely esetekben használhat a rendőr lőfegyvert.[302] Ezeknek a pontoknak a megtanulása és értelmezése általában nehéz feladatnak tűnik a kezdő, de még a tapasztaltabb rendőrök számára is, hiszen rendkívül összetettek és bonyolultak. A pontok között akadnak olyanok, amelyek leginkább csak a rendőrség speciális szervezeti egységeit érintik. Egy utcán szolgálatot teljesítő, átlagos közrendvédelmi rendőr ritkán találkozik például jármű hatalomba kerítésével vagy robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekménnyel. Ugyanakkor nap mint nap találkozhat élet elleni közvetlen fenyegetéssel vagy támadással. Felmerül a kérdés, hogy mit jelent a közvetlen fenyegetés, a közvetlen támadás, illetve honnan lehet tudni, hogy élet ellen irányul. Ezeket a kérdéseket egészen biztosan minden iskolában átbeszélik az oktatók a rendőr hallgatókkal, de ettől még nem tudják majd a gyakorlatban alkalmazni a tanultakat. A példa kedvéért képzeljük el, hogy egy kezében kést tartó személy közeledik egy másik személy felé, és közben hangosan közli vele, hogy meg akarja őt ölni. Ebből a leírásból egyértelműnek tűnik, hogy a rendőr használhatná a lőfegyverét a támadóval szemben, azonban számtalan egyéb körülmény befolyásolhatja a rendőr intézkedését. Ilyen körülmények lehetnek például, ha a támadó annyira ittas, hogy még az egyenes járás is gondot okoz számára, és könnyedén ki lehet térni az útjából, esetleg az, ha a támadó egy apró termetű nő, a rendőr pedig egy erős testalkatú férfi, és könnyedén ki tudná csavarni a nő kezéből a

[302] 1994. évi XXXIV. törvény, 54.§ (1).

kést, vagy ha a rendőr harcművészeti ismeretekkel rendelkezik, és lőfegyver nélkül, más kényszerítő eszköz alkalmazásával is biztonságosan meg tudja akadályozni a támadást. Feltehetően nem minden rendőr van birtokában az ezzel kapcsolatos helyes döntéshozatal képességének. Az ilyen és ehhez hasonló szituációkat a lőkiképzés-foglalkozásokon át kell ültetni gyakorlatba, mert csak így lehet a rendőröket a megfelelő döntések meghozatalára kondicionálni. Minden rendőr más-más képességekkel rendelkezik, ami azt jelenti, hogy ugyanabban a szituációban két különböző képességű rendőr különböző módon fog reagálni. A jogszabály előírja ugyan, hogy mikor használhatnak lőfegyvert, de adott szituációban előfordulhat, hogy az egyik rendőrnek tényleg szükséges azt használnia, a másik viszont egyéb képességeivel és eszközével is helyettesíteni tudja azt.

Érdemes lenne intézkedéstaktikai és lőkiképzés-foglalkozásokon néhány lőfegyverhasználati pontot gyakorlati szituációkba átültetni, elsősorban azokat a pontokat, amelyekkel egy utcai járőr rendszeresen találkozhat. Ezek véleményem szerint a rendőrségről szóló törvény 54. § (1) a), b), e), i) és k) pontjai:

- *„… az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására;*
- *a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására;*
- *lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására;*
- *azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz ember elleni közvetlen felhasználására utal;*
- *a saját élete, testi épsége, személyi szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.”*

Érdemes lenne minden hallgatóval és rendőrrel ezeket a pontokat demonstráló, változatos szituációkat rendszeresen gyakoroltatni, átbeszélni és az egyéni képességeikhez igazítani, ezáltal a szakmai önismeretüket is fejleszteni. A gyakorlat után tudatosítani kell a hallgatókban, hogy most éppen melyik jogszabály melyik pontja alapján jártak el, így válik majd az intézkedésük és a lőfegyverhasználatuk egyre magabiztosabbá és tudatosabbá. Felfedezik saját képességeiket, és megtanulnak ennek megfelelően cselekedni. Amennyiben ezeket az egyéni képességeket nem hozzák a felszínre, úgy előfordulhat, hogy a rendőrök a jogszabály engedélye mögé bújva felhatalmazva érzik magukat lőfegyverük használatára, habár az elkerülhető lett volna más kényszerítő eszköz vagy a megfelelő kommunikáció segítségével.

Záró gondolatok a lőkiképzésről

A Szikszay Tamással készített interjúból megtudtam, hogy ő a magyar rendőrök lőfegyverkezelési képességeire egytől tízig terjedő skálán egy pontot adna, ezt pedig azzal indokolta, hogy nincs megfelelő képzés, sem elegendő gyakorlás, sem pedig elégséges számú lőszer. Rákérdeztem, milyennek ítéli a magyar lőkiképzés hatékonyságát, amire úgy válaszolt, hogy vannak oktatni tudó jó szakemberek, de az időhiány, a pénzhiány és a vezetés akarathiánya miatt nem tudják az oktatást a megfelelő színvonalra eljuttatni. Szikszay csupán az oktatókon kívül álló tényezőket sorolt fel, amelyek befolyásolják az oktatás színvonalát. Véleményem szerint az oktatók pedagógiai képességeinek fejlesztésével – ahogyan azt az intézkedéstaktikai oktatás hatékonyságáról szóló alfejezetben leírtam – a lőkiképzés hatékonysága is nagymértékben növelhető lenne. Fontosnak tartom, hogy a lőkiképzői társadalom, és ugyanúgy az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők is nyitottak legyenek más tudományterületek – főleg a pedagógia – tudományos eredményeinek befogadására. Első lépésként a folyamatos és asszertív kommunikációt lenne érdemes szokássá tenni. A kommunikáció megindítaná a kapcsolatteremtést az eddig különböző területeken dolgozó és gondolkodó szakemberek között, amely egyre hatékonyabb és ismeretgazdagabb munkát eredményezne. Az egyes menedzsertechnikák is egyre nagyobb szerepet kapnak a rendőrség működésében, amelyek ajánlásai között szerepel a kollektív tudás kiaknázása és a szervezet megújulásra való készsége is.[303] Rendkívül hasznosnak tartanám, ha valamennyi rendészeti tantárgy, köztük a lőkiképzés is teret engedne a pedagógia tudományának, hiszen enélkül mindig hiányt fog szenvedni az oktatás.

6.6 Az önismeret szerepe a rendőrök képzésében

„Saját magunk megismerése a bölcsesség kezdete”[304], mondta Arisztotelész. „*Az önismeret önmagunk jellemének, képességeinek megismerése, illetve ismerete.*”[305] Ez bármely emberi tevékenység alapja. Ezáltal ismerjük meg és teremtünk kapcsolatot önmagunkkal, és ez segít hozzá minket a külvilág és más személyek megismeréséhez, más emberekkel való kommunikációhoz, kapcsolatteremtéshez.[306] Születésünktől kezdve – sőt már magzat korunktól is – folyamatosan formálódik a személyiségünk, minden egyes életszakaszunk új

[303] Finszter 2018: 173
[304] Arisztotelész 2025
[305] Magyar Larousse Enciklopédikus szótár, III. kötet 1994
[306] Svelta 2014: 7

kihívásokat állít elénk, amelyeket kisebb-nagyobb sikerrel veszünk, és amelyekről felnőtt korunk előtt még igen kevés fogalmunk van. Az önismeret az az út, amely tükröt állít elénk, majd megmutatja, hogy amit a tükörben látunk, az hogyan formálódott olyanná, milyen hatások következtében alakult ki. Önismeret hiányában az ember torzítva látja saját személyiségét, és ezáltal a külvilágot is torzan érzékeli. Enélkül nehezebben vesszük fel a kapcsolatot a külvilággal, hibásan érzékeljük mások külső visszajelzéseit, megnyilvánulásait, amelyek akár a rendőri intézkedések során is igen komoly problémákhoz vezethetnek. Ken Wilber könyvében egy egyszerű példával illusztrálja mindezt: amikor egy gyereket elhagy az apja, a gyereknek haragudnia kellene az apjára, de mivel ezt az érzelmet nagyon veszélyesnek tartja, ráadásul úgy gondolja, hogy egy apára nem szabad haragudni, ezért tudattalanul átváltoztatja a haragját szomorúsággá. Egész életében hordozza magában a szomorúságot, amely így lassan depresszióvá nő. Nem vallja be magának, hogy valójában nagyon haragszik az apjára, félreértelmezi a lelke mélyén zajló folyamatokat, tehát hazudik önmagának. Gyermekként nem tudott róla, hogy hazudott önmagának, felnőttként pedig meg van győződve róla, hogy ő az igazat mondja, vagyis arról, hogy szomorú. Bárki kérdezi tőle, ő azt fogja válaszolni, hogy szomorú, pedig ez nem igaz, de ő igaznak hiszi. És mivel ez a személy félreérti a saját belső világát – mivel nincs meg a kellő önismerete -, más emberek belső világát is félre fogja érteni, akár azokét, akikkel szemben rendőrként intézkedik. Ez a gyakorlatban úgy nyilvánulhat meg például, hogy valaki másnak az ártatlan mondatára valami elképesztően furcsa választ ad, amire a másik személy csak annyit tud mondani: *„De hát egyáltalán nem úgy értettem!”*[307] Az önismeret hiánya okozza az emberek közti kommunikációs félreértéseket, konfliktusokat, amelyek a rendőri intézkedésekben igen gyakran jelen vannak. Az önismeret segít a lélek mélyén és a viselkedésben zajló folyamatokat összhangba hozni, valamint az integritást elérni, vagyis, hogy másoknak az legyen a benyomása rólunk, hogy ez a személy nem hazudik nekünk, mert önmagának sem hazudik.

Az RTK-n mások is igyekeznek hangsúlyozni, hogy *„a rendészeti munka megfelelő végzéséhez elengedhetetlen a kielégítő társ- és önismeret és az ennek fejlesztésére és megértésére irányuló folyamatos igény.”*[308] Mivel a rendőrök mindennapjaik során folyamatosan kapcsolódnak másokkal – kollégákkal, vezetőkkel, intézkedés alá vont személyekkel, segítségre szoruló állampolgárokkal –, a munkájukat nem lehet anélkül végezni, hogy közben folyamatosan megfigyeljék önmaguk és mások magatartását,

[307] Wilber 2009: 126
[308] Fekete et al. 2022: 2033

viselkedését. *„Az emberi magatartás megértése nélkül képtelenek leszünk emberekkel kapcsolatos munkát végezni”*[309] *Amikor egy rendvédelmi szakember … ismeri a társadalmi rétegeket és az azokat jellemző kulturális-emberi dinamikákat, ismeri – és tudatosan értelmezi – saját magát ahhoz, hogy megértse, egy-egy interakció során milyen folyamatok mennek benne végbe, akkor mindez a tudás képes az ő meglévő technikai készségeit (például intézkedéstaktikai, fegyverhasználati tudás) hatékonyan megtámogatni a mindennapi munkában.”*[310]

Az önismeret szó helyett szokták használni a magas tudatossági szint vagy fejlett személyiség kifejezéseket is. Egyes gondolkodók szerint a homo sapiens sapiens az egyetlen faj a Földön, amelynek tudata van. Valószínűleg erre gondolt Albert Schweitzer is, amikor azt mondta: *„Embernek lenni nehéz, de másnak lenni nem érdemes.”*[311] A téma iránt kevésbé fogékony személyek hajlamosak az önismeret szó jelentését leegyszerűsíteni, és úgy gondolni, hogy bőven elegendő, ha tisztában vannak a legfontosabb tulajdonságaikkal, és ismerik legfontosabb emberi képességeiket, ám az igazi önismeret ennél jóval összetettebb. Bármennyire is nehéz elfogadni, az önismeret olyan téma, amely minden emberi lény életében szerepet kap, és ez segíti leginkább a fejlődésünket.

Az önismeret elérésére való törekvés során az embernek megnyílik a szíve. Ez azt jelenti, hogy empatikusabban, megértőbben tud fordulni mások felé, ami a rendőri intézkedések minőségi javulását is eredményezheti. A személy tisztában van a saját önkifejezési szokásaival, gesztikulációival, mimikájával, szavajárásával, hogy mikor mire, hogyan, és milyen formában reagál. Ebből következik, hogy mások önkifejezését is jobban tudja olvasni. *„Az önismeret a saját belső világunk megismerése és megértése, amely magába foglalja a gondolatokat, érzelmeket, motivációkat és értékeket. Az önismeret a személyiségfejlődés egyik kulcsfontosságú eleme, és segít az egyénnek jobban megérteni önmagát, a viselkedését és a döntéseit, valamint segít az érzelmi és szociális intelligencia fejlesztésében.”*[312] Röviden tehát az önismeret segít az egyénnek megérteni önmagát és a világot. Csíkszentmihályi Mihály, a Flow (áramlatélmény) fogalmának megalkotója is kiemeli, hogy az általa megnevezett élmény jelentősen javítja az életminőséget, ahhoz viszont szintén magas szintű önismeret szükséges.[313] Gondolatait kiegészíti azzal, hogy az önismeret hiánya komoly károkat is tud okozni (akár a rendőri intézkedések során is), hiszen az énkép átveszi az irányítást a tudat

[309] Pine – McGoldrick, 2000: 51
[310] McDermott-Hulse 2012: 17
[311] Albert Schweitzer 2023
[312] Leary – Tangney 2012: 1. fejezet
[313] Csíkszentmihályi 1990: 15

többi része felett. Amennyiben az énkép torzult, például hatalomra vágyó, akkor minden határon túl fog menni, hogy megszerezze, amit akar, és ezzel önmagát és másokat is tönkretesz maga körül.[314] Az önismeret fejlesztésének ma már számtalan módja van. Akadnak különböző terápiák, egyéni és csoportos foglalkozások, de egyszerű olvasással is komoly eredmények érhetők el. A fejlesztési módszerekkel dolgozatomban nem foglalkozom.

Fórizs Sándor egyik munkájában[315] az öngyilkossági esetek vizsgálatával foglalkozik. Kiderül belőle, hogy 1983-ban a BM Határőrség Politikai Csoportfőnökség 14 oldalas jelentést készített az állományban történt öngyilkosságok problémaköréről.[316] Megtudjuk belőle, hogy az öngyilkosságok visszavezethetők megoldatlan vagy vélt problémákra, fejletlen személyiségre, helytelen életszemléletre, illetve jellem- és akaratgyengeségre. A jelentés megállapítja ugyan, hogy az események részben visszavezethetők a negatív szolgálati körülményekre is, mégis a polgári életből hozott problémák nyomnak többet a latban, ami rámutat arra, hogy a munkahelyen a személyiség fejlesztése legalább annyira fontos, mint a szakmai képzés. Az önismeret fontosságát a rendészeti szakemberek képzésében tehát már 1983-ban is hangsúlyozták. A jelentés tartalmazza továbbá azt a megállapítást, miszerint a helyzet javulásához a parancsnoki szemlélet változására lenne szükség.

Az önismeret szerepe az oktatói munkában

A szaktudás csak egyik eleme mind a tanári, mind a rendvédelmi hivatás hatékonyságának. A tudás átadásának eredményessége nagymértékben függ a tanár személyiségétől, vagyis a személyiség a tanár egyik igen fontos munkaeszköze.[317] Akinek gondjai támadnak ezzel, nehezebbé válik a kapcsolatfelvétele a külvilággal, mert a belső figyelem zavara torzítja a külső észlelést is. Így nagyobb a valószínűsége, hogy hibásan érzékeli a külső visszajelzéseket, melyeket például a tanulóktól kap. Ezeknek a félreértéseknek lehetnek tartós következményei is, melyek befolyásolják az oktató hallgatókhoz való viszonyát. Továbbá, ha a tanár nem ismeri fel önmaga valós természetét, a külvilág és a hallgatók felé sem tudja hitelesen képviselni magát. Ennek eredményeként általában szerepeket játszanak az emberek, mely szerepek önmaguk képviselőjévé válnak, és mások felé szűrőként nyilvánulnak meg. Ugyanez a veszély a rendőr oktatók esetében is fennáll. Ha egy hivatásos szolgálati viszonyban álló oktató nehezen veszi fel a kapcsolatot a külvilággal, hibásan érzékeli a visszajelzéseket, és rendszeresen szerepeket játszik, az

[314] Csíkszentmihályi 1990: 184
[315] Fórizs 2022: 39
[316] A BM. Határőrségnél bekövetkezett öngyilkossági cselekmények és a megelőző tevékenység tapasztalatai.
[317] Kiss et al. 2015: 53

negatívan hat a munkája minőségére. Az az oktató, aki alacsony szintű önismerettel rendelkezik, a hallgatók szemében sem válhat hitelessé.[318] Ennek nyomán az a rendőr, aki alacsony szintű önismerettel rendelkezik, az állampolgárok szemében sem válhat hitelessé. Az önismeret tehát nem csak a tudás átadásához kulcsfontosságú, hanem az élet bármely területéhez, de a rendészethez különösen.

Habár egyetlen tanterv vagy képzési program sem tartalmazza, mégis több rendőri vezetőtől hallottam, hogy a rendőrség céljai között szerepel a magas önbecsülésű rendőrök képzése. Az önbecsülés az önmagunkhoz való hozzáállást jelenti. Az a lelki magatartás, tény, hogy valaki tudatában van saját emberi és szakmai értékeinek[319], ahogyan a szóösszetétel is mutatja: önmagát becsüli. Az önbecsülés szó szinonimái közé tartozik a büszkeség, méltóság, magabiztosság, amelyek kimondottan jól hangzó, pozitív tulajdonságok, ugyanakkor szinonimái még az önelégültség, dölyfösség és a gőg is, amik viszont határozottan olyan tulajdonságok, melyek egy rendőr értékeit nem növelik, hanem inkább elvesznek belőle. A túl magas önbecsülés véleményem szerint nem feltétlenül csak pozitív tulajdonságokat kölcsönöz valakinek, mert ez önmagában annyit jelent, hogy valaki megbecsüli magát, bármilyen jellemvonásokkal is rendelkezik. Ahogyan a magabiztosság is hasznos lehet rendőri intézkedés közben, mégsem következik belőle erény, és nem is feltétlenül teszi a rendőrt hitelessé. Ez a célkitűzés véleményem szerint átgondolásra szorul. Magas önbecsülés helyett elsősorban a magas önismeret elérését kell célul kitűzni. Ebből később következni fog a magas önbecsülés is, de annak negatív oldalai nélkül. Az RTK Rendészeti Magatartástudományi Tanszék tantárgyi programjai között egykor szerepelt szociális és életvezetési készségek elnevezésű tantárgy.[320] Hitem szerint ez a tanszék igyekszik figyelmet fordítani az önismeret témakörére, sajnos azonban ez nem elegendő. Az önismereti munkára a rendőröket képző iskolákban sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Nem csupán egyetlen vagy néhány tantárgy képzési programjában kell szerepeltetni, hanem minden egyes tantárgy szerves részévé kell tenni. Az önismeret fejleszthető bármely elméleti vagy gyakorlati tananyag átadása közben, ehhez viszont elsősorban magas szintű önismerettel rendelkező oktatókra van szükség, akik értik ennek jelentőségét, és már legalább elindultak az önismeret útján, de még jobb, ha ezen az úton előrébb tartanak.

A rendőrök önismeretével kapcsolatban említést kell tenni a pályaszocializáció folyamatáról. A pályaszocializáció a társadalmi integrációs folyamat része, melynek során az

[318] Svelta 2014: absztrakt
[319] Magyar Larousse Enciklopédia 1994: 204
[320] Szociális és életvezetési készségek 2023

egyén elsajátítja a munkájához szükséges ismereteket, általános kompetenciákat, valamint a funkcionális munkakompetenciákat.[321] A katonai pályaszocializáció kérdéseivel Lengyel Zsuzsánna foglalkozott. Mivel a magyar rendőrség katonai alapokra épülő szervezet, és a militarizáltságtól még a mai napig sem sikerült eltávolodnunk, ezért munkájának eredményei alkalmazhatók a rendőrség szervezetén belül dolgozó egyénekre is. Megtudjuk belőle, hogy a katonai pályához szükséges kulcskompetenciáknak sokféle értelmezése lehet, de a kompetenciák listája mindenképpen kiegészítésre szorul az affektív (vagyis érzelmi) tulajdonságokkal.[322] A katonai környezetben történő pályaszocializáció a következő szakaszokra bontható:

1. pályaválasztási döntés,
2. szakmai és kompetenciaképzés,
3. pályaadaptáció és
4. pályaérettség, beválás.[323]

A pályaválasztási döntés az egyén érdeklődésének, motivációjának az érlelődéséből születik. A képzés során az egyén elsajátítja a katonai pályához szükséges információkat, azonban ezeknek két csoportja van: a szakmai képzés és a kompetenciaképzés. A kettő között azért kell különbséget tenni, mert a teljes pályaérettség csak a személyes képességek fejlesztése által érhető el. A pályaadaptáció során a képzésben tanultak megmérettetésre kerülnek a gyakorlatban. Ha ez a szakasz eredményes, akkor a szakma az egyén számára hivatássá válik, viszont ha kudarcélmények jellemzik, akkor a szakma iránti közömbösség alakul ki. Pályaérettségről akkor beszélünk, amikor az egyénben kialakult a hivatástudat és a professzionális munkavégzéshez szükséges beidegződések rendszere. A pályavízió csak akkor tud megvalósulni, ha az életpálya hivatássá emelkedik, a hivatással történő azonosulás azonban csak a személyiség kognitív és affektív funkcióinak együttes fejlesztésével jöhet létre.[324] Ez azt jelenti, hogy az adatok átadásából és gondolkodásból álló szakmai képzésen túl az érzelmi képzéssel is foglalkozni kell, vagyis itt már megjelenik az önismeret fejlesztésének igénye. A kognitív és affektív kompetenciákkal együttesen rendelkező személyiség rendkívül erős hatást gyakorol az egyén cselekvésére. Enélkül nem lehet teljes képet alkotni a szervezeten belüli viselkedéséről. Csirszka János így fogalmaz: *„Az egészséges személyiség hivatástudata természetesen és életszerűen dinamikus, érzelmekkel átitatott, és önmagán túl, a*

[321] Wilbert 1976
[322] Lengyel 2008: 70
[323] Lengyel 2008: 71
[324] Lengyel 2008: 72-73

megvalósítás irányába mutat."[325] Daniel Goleman öt különböző érzelmi és szociális (affektív) kompetenciát mutat be:

- Én-tudatosság: segít a pillanatnyi érzések felismerésében és ezáltal megkönnyíti a döntéshozatalt;
- Önszabályozás: az érzelmek megfelelő módon kezelése, hogy az akadályozás helyett előmozdítsa a feladatvégzést;
- Motiváció: indítékok mozgósítása a cselekvésben, hogy azok lendületet adjanak;
- Empátia: annak átélése, hogy mit éreznek mások;
- Társas készségek: az érzelmek megfelelő kezelése az emberi viszonylatokban, valamint a társas helyzetek pontos megértése.[326]

Összefoglalva a pályaszocializációban már megmutatkozik az affektív kompetenciák jelentősége, és ezek között a kompetenciák között csupa olyan tulajdonság található, melyek az önismerettel kéz a kézben járnak. Tehát pályaszocializáció megfelelő önismeret hiányában nem valósítható meg.

Az önismeret szerepe a rendőri intézkedéstaktikában

Az intézkedéstaktika jelentős részben a másokkal való kapcsolatteremtésről szól, hiszen intézkedéseket kell kezdeményezni másokkal szemben, meg kell hallgatni mások panaszát, felvilágosítást kell nyújtani a részükre, információt kell kérni tőlük. Mivel a rendőrnek jogában áll kényszerítő eszközöket használni másokkal szemben, így kiemelt jelentősége van annak, hogy ne értse félre mások mondatait, viselkedését és reakcióit. A 18/2008. ORFK utasítás I. fejezetében is szerepel az a kijelentés, hogy a rendőri intézkedés minőségére hatást gyakorol a rendőr személyisége.[327] Rendőri intézkedéseknek voltam szemtanúja, ahol az intézkedés alá vont személy feldúlt állapotban volt az őt ért sérelem, vagy legalábbis vélt sérelem miatt. A vele szemben intézkedő rendőr – félreértelmezve a személy magatartását – úgy gondolta, ellene irányulnak az indulatok, és ennek megfelelően agresszívan reagált, ami a másik félben újabb agressziót szült. Végül az intézkedés előállítással, esetleg kényszerítő eszköz alkalmazásával zárult, pedig a rendőr megfelelő önismeret és kommunikációs készség birtokában jogi felvilágosítással is zárhatta volna, hiszen az intézkedés alá vont személy csupán feldúlt volt, semmilyen jogellenes cselekményt nem követett el. Hangfelvételeket hallgattam végig, amelyeken az állampolgár a 112-es segélyhívót hívta fel, a diszpécser pedig félreértelmezve a bejelentést, egészen más intézkedést kezdeményezett, mint amire szükség

[325] Csirszka 1985: 321
[326] Goleman 1998: 448
[327] 18/2008. ORFK utasítás: I. fejezet

lett volna. Bűnügyi nyomozók panaszfelvételénél voltam jelen, ahol az eljárás megindulása után derült ki, hogy a panasztevő valójában nem is szeretett volna eljárást indítani, csak a megfelelő információk hiányában nem tudta ezt jól kommunikálni, a nyomozó pedig félreértelmezte a szándékait, mert nem kellő tudatossággal figyelte a bejelentését. Erre azt lehetne mondani, hogy egyszerűen a rendőrök kommunikációs képességein kell javítani, de ez olyan, mintha csak egy betegség tünetét kezelné valaki, magát a betegséget nem. A kommunikáció javulhat ugyan valamennyit a gyakorlások során, de soha nem lesz tudatos, hiszen a másik ember viselkedésének megértése nem fog változni. Ha viszont az önismeret fejlesztésére kerül a hangsúlyt, azzal együtt a kommunikáció is javulni fog, hiszen a rendőr megtanulja értelmezni magát, másokat és a világot.

Ha pozitív változásokat várunk a rendőrök önismereti szintjében, ahhoz elsősorban magasabb tudatossági szinten lévő oktatókra van szükség. Magas tudatossági szint alatt nem azt értem, hogy jógi mestereket vagy sámánokat kell alkalmazni a rendőr iskolákban. Elegendő az is, ha az adott oktató már elindult az önismeret útján, és van róla fogalma, hogy ennek mi a jelentősége, ezáltal pedig jó példát tud mutatni a hallgatóknak, és a személyisége is hitelessé teszi őt. Addig, amíg az iskolákban szó sem esik az önismeret jelentőségéről, vagy csupán egyetlen tantárgy programjában jelenik meg, és az oktatók sem tulajdonítanak ennek jelentőséget, nem várható el a hallgatóktól sem az ilyen irányú fejlődést. Minden oktatónak minden egyes órán hangsúlyoznia kellene ennek a szerepét, illetve a tananyagot az önismerettel szoros összefüggésben kellene oktatnia. Tudatosság nélkül minden ember csupán fél életet él, hiszen nincs tisztában a körülötte zajló lelki, szellemi folyamatokkal, csak egy irányból képes szemlélni a történéseket. Ezzel nincs semmi gond, ha nincs erre igénye, és nem végez olyan munkát, amelyben más emberekkel foglalkozik, azonban a rendőri munka és főleg az oktatói munka nem ilyen, ezért jóval nagyobb felelősséget követel meg. Mivel a rendőr más emberek életére igen komoly hatást gyakorolhat, nem engedheti meg magának a tudatosság hiányát. A tudatosság szintjének növeléséhez pedig az önismeret vezet.

Nyilvánvalóan nem ismerhetem az oktatók és kiképzők önismereti szintjét, az azonban megfigyelhető, hogy az oktatói kiképzői beosztások betöltésekor nem vizsgálják a jelentkezők kompetenciáinak ezen részét. Az is megfigyelhető továbbá, hogy ezek a rendőrök a foglalkozásokat milyen tudatossággal tartják, hogyan azonosulnak a hallgatók vagy az állomány tagjainak érzéseivel, lelkiállapotával. Fontos kérdés például, hogy az oktatók konstruktív, vagy destruktív módon befolyásolják-e a hallgatók személyiségét. Akinek a tanórákon, foglalkozásokon rombolják az önbecsülését – például állandó szidalmazással,

nyilvános megszégyenítéssel – az a való életben sem lesz majd képes magabiztosságot sugározni, és ennek megfelelően biztonságos intézkedést végrehajtani. Sajnos ilyen destruktív oktatói magatartással rendszeresen találkoztam a rendőrök oktatásának és képzésének megfigyelésekor.

Az integrál pszichológia és az önismeret kapcsolata

Az önismeret fejlesztésére számtalan módszer és lehetőség kínálkozik, én azonban személy szerint az integrál pszichológia megismerése általi fejlesztését tartom a legalkalmasabbnak. Az elmélet Ken Wilber világhírű amerikai pszichológus nevéhez fűződik, aki az 1970-es években hozta azt létre. A szemlélet az emberi elme fejlődési szakaszait mutatja be evolúciós fejlődéslélektani megközelítés segítségével. A születés, a gyermekkor, a felnőttkor, a személyiségfejlődésen átesett felnőtt és a spirituális érésben elmélyült ember állomásait követhetjük nyomon egészen a szellemi felébredésig. Ezek a szakaszok nem csak az emberekre vannak hatással, hanem az egyes társadalmak fejlődésére is, mivel megteremtik a politikai és vallási különbségeket, illetve felelnek az egyes munkahelyeken belül vagy munkahelyek közötti eltérő szervezeti kultúrákért, értékrendekért és az emberek kapcsolati világa között lévő különbségekért is. Az integrál szemlélet egyesíti a nyugati pszichológiai és pszichoterápiás ismereteket, valamint a keleti spirituális hagyományokról szóló tanításokat. A Föld legtöbb kultúráját és gondolkodásmódját összegyűjti, szintetizálja, és egy összerendezett emberképet mutat a számunkra, amely az élet minden területén alkalmazható, így a gyógyításban, pszichoterápiában, közgazdaságtanban, üzleti életben, jogban, politikában, művészetben vagy akár az oktatásban. Foglalkozik az ember lelkének ismeretével, de emellett a társadalom, a kultúra, az evolúció és az ökológia is nagy szerepet kapnak. Az ősi, több évezredes bölcsességeket integrálja a modern tudománnyal, melynek hátterében több száz rendszer és több ezer szakirodalmi mű vizsgálata és összehasonlítása áll. Rendszerek alatt az emberiség által eddig megalkotott, az emberi létről szóló területeket kell érteni, vagyis a filozófiai irányzatokat, a keleti spirituális kultúrákat, a nyugati pszichológiát, a természettudományokat, társadalomtudományokat valamint egyéb rendszerelméleteket és mindazt, amit ezek a területek magukba foglalnak. Ken Wilber munkássága előtt ezek külön-külön vizsgált témák voltak, és az emberi létezésnek csupán egy-egy aspektusával foglalkoztak, ám az integrál elmélettel mindezek egy rendszerbe foglalhatók. A pszichológia eddig csak megállapított tények sokasága volt egy nagy kusza halmazban, és Wilber volt az első, aki ezeket átlátható rendszerbe szedte. Ő nem a saját véleményét hangoztatja, hanem összefoglalja mindazt a tudást, amit valaha megállapítottak a fejlődéslélektanról, továbbá

ehhez még hozzá veszi a spirituális tanításokat és vallásokat is. Munkássága azért elképesztő jelentőségű, mert ő az első, aki egy teljes képet mutat, szemben az elmúlt évszázadokban keletkezett apró darabkákkal. Wilber egy olyan térképet készített az emberiség számára, amelyen megtalálható minden eddigi tudás, nézőpont és modell, amelyek az emberi lélek fejlődésével kapcsolatba hozhatók. Az integrál szemlélet magyarországi képviselője, Gánti Bence pszichológus és klinikai szakpszichológus, aki megalapította a magyar Integrál Akadémiát és a nemzetközi Integral European Conference-t.[328] Az integrál pszichológia féléves tananyag a magyar egyetemek pszichológia szakjain.[329]

Az integrál szemlélet több témakörrel is foglalkozik. Egyik központi témája az egyén lelki fejlődésének szintjei, amelyek a születéstől a felnőttkori fejlődés, majd azon túl a felnőtt fejlődés szakaszáig tartanak. Ezen túl tárgyalja a fejlődési szintek kivetülését a társadalmakra, szervezetekre, kultúrákra, politikára, továbbá foglalkozik a hétköznapi és módosult tudatállapotokkal, a mentális zavarok világával, a spirituális élményekkel és a személyiségtípusokkal. Wilber az egyén lelki fejlődésének 11 szakaszát különíti el, melyek a W0–W10 jelöléseket kapták.[330] Az egyes szinteket nem kívánom részletesen bemutatni, de a tudatosság növeléséhez érdemes lehet ezeket röviden áttekinteni és megismerni. Wilber és Gánti munkásságából tudjuk, hogy a magyar társadalom átlagosan a W4–W5 közötti tudatossági szinten tart, és a cél az, hogy előre mozduljon a W6 szint irányába. Véleményem szerint ez csak úgy valósítható meg, ha az oktatók már a W6 szint közelében vannak, és ezáltal húzzák magukkal a többi embert. Nagyon leegyszerűsítve úgy lehet elképzelni, hogy az a személy, aki önként elkezdett önismerettel foglalkozni, és valamennyit fejlődött ezen a téren, az már W6 szint közelében lehet. Ha a rendőrségen az oktatók felvételekor a szakmai és egyéb kompetenciái mellett erre a tényezőre is figyelem fordulna, az jelentősen növelné az oktatás hatékonyságát. Az integrál elmélet ismertetésével a magyar rendőrök képzését és intézkedési képességeiket is hatékonyabbá kívánom tenni. Véleményem szerint ha nagyobb figyelmet fordítunk a rendőrök tudatfejlődésére, vagy más szóval önismeretének növelésére, azzal nem csak hétköznapi életüket könnyítjük meg, hanem jelentős mértékben növeljük munkájuk hatékonyságát, javítjuk kommunikációs képességeiket, és erősítjük az állampolgárokban a rendőrök iránti bizalmat. Mások önismeretét előmozdítani azonban csak olyan valaki képes, aki a saját önismeretében előrébb jár.

[328] Gánti Bence 2023
[329] Az információ dr. Császár-Nagy Noémi pszichológustól származik, aki 2023-ban közölte azt.
[330] Wilber 2008: 182

A fenti alfejezetben tett megállapítások hozzájárulnak a hatodik kutatási kérdés megválaszolásához.

6.7 A küzdősportok és harcművészetek szerepe az intézkedéstaktikában, avagy a Krav Maga önvédelmi rendszer bemutatása

A magyar rendőrök képzésének jelenleg nem része egyetlen küzdősport, harcművészet vagy önvédelmi rendszer folyamatos gyakorlása sem. A rendőröket képző iskolákban, szervezeti egységekben a testnevelők foglalkoznak bizonyos küzdősport-, illetve önvédelmi elemek oktatásával, ám ennek mennyisége és időtartama csekély, valamint nem tapasztalható benne országos egységesség, hiszen minden testnevelő azt a küzdősport-elemet gyakoroltatja leginkább a hallgatókkal, amelyhez ő maga legjobban ért. Az iskolák elvégzése után a rendőrök már nem részesülnek további ilyen jellegű képzésben.

Amikor a távol-keleti küzdősportok és harcművészetek az 1970–80-as években elkezdtek beáramlani Magyarországra, közülük többel is igyekeztek megoldani a magyar rendőri intézkedéstaktika mozgásanyagát, ám egyik sem került rendszeres használatba, mert idővel kiderült, hogy önmagában egyik sem alkalmas arra, hogy a rendőri munkába beépíthető legyen. Egy közterületen dolgozó rendőrnek mindenképpen ismernie kell olyan alapvető fogásokat, amelyeket segítségül hívhat az intézkedései során. Ismernie kell, hogy hol és hogyan lehet a legbiztonságosabban és nem szeméremsértő módon megfogni és irányítani egy másik személyt. Tudnia kell, hogy egy ízület merre hajlik és merre feszül, ezáltal hogyan tud egy másik személyt bizonyos irányba történő elmozdulásra bírni, hogyan lehet valakit kibillenteni az egyensúlyából, hogyan lehet távolságot tartani valakitől, hogyan lehet lefogni valakit, hogy ne tegyen kárt magában vagy másokban, hogyan érdemes védekezni, hogy testi kényszer alkalmazása közben ne sérüljenek meg a létfontosságú szervek. Ezekre az ismeretekre nem elsősorban a támadó személyekkel szembeni intézkedések során van szükség, hanem a passzív vagy aktív ellenszegülővel szemben történő rendőri intézkedésekhez, amelyek napi szinten előfordulnak egy közterületen szolgáló rendőr esetében. Aki ilyen ismeretek birtokában van, az nem csak hatékonyabb intézkedésekre képes, de sokkal magabiztosabb is, a fellépése pedig határozottabb. Ezt az intézkedés alá vont személyek is érzékelik, ami pedig nagyobb biztonságot generál a rendőrök részére. Ennek fényében rendkívül hasznos lehet, sőt nélkülözhetetlen az, ha a rendőrök országosan egységesen részesülnek valamilyen önvédelmi vagy közelharc-képzésben.

Létezik olyan önvédelmi rendszer, amely egyszerűségét, hatékonyságát, praktikusságát, előkészítettségét és a rendőrség rendszerébe való illeszkedését tekintve kiemelkedik a többi közül, ezáltal a rendőrök képzésébe rendkívül egyszerűen beépíthető lenne. Ennek bemutatására törekszem az alábbiakban. A Krav Maga egy világszerte ismert önvédelmi rendszer, mely nem csak civilek, de rendvédelmi szervek számára is kiválóan alkalmazható. Számtalan ország rendőrei és katonái beépítették a képzésükbe. A Krav Maga héberül közelharcot, vagy kontaktharcot jelent. Ez egy modern, praktikus és jól működő önvédelmi rendszer, melyet az Izraeli Védelmi Erők (IDF: Israel Defense Forces), az Izraeli Nemzeti Rendőrség (Israeli National Police) és az összes többi izraeli fegyveres alakulat is a hivatalos kiképzés részévé tett. A Krav Magá-t Imi Lichtenfeld, az IDF vezető közelharc oktatója hozta létre katonai pályafutása alatt.[331] Kifejlesztett egy rendszert, amely inkább az egyszerű, ösztönös mozdulatokra támaszkodott, mint a rögzített technikákra. Húsz éven keresztül az izraeli speciális alakulatok legjobb harcosait képezte ki, majd fáradhatatlanul dolgozott a Krav Maga polgári lakosság igényeihez való igazításán és fejlesztésén is. Ennek eredményeként a Krav Maga önvédelmi technikáit a legkülönbözőbb korú és fizikai képességekkel rendelkező férfiak és nők használhatják.[332] A Krav Maga a világ összes földrészén elterjedt, erősödött és fejlődött, tananyaga pedig egyre inkább megfelelt a modern időknek és követelményeknek. 2010-ben megalakult a Krav Maga Global szervezet, amely ma már sikeresen működik Izraelben, a legtöbb EU-tagállamban, Oroszországban, Ausztráliában, Észak-Amerikában, Dél- Kelet-Ázsiában és a Távol-Keleten.[333] Minden országban, ahol aktív Krav Maga Global részleg működik, helyi instruktorok tevékenykednek, akik egy igazgató felügyelete alatt végzik oktatói tevékenységüket. Az igazgató felelős a Krav Maga rendszer terjesztéséért, illetve irányítja az adott ország Krav Maga Global szervezetét. A szervezet magyarországi igazgatója Lakatos Péter.

A Krav Maga tehát eredetileg katonai rendszer volt, ugyanakkor a ma ismert távol-keleti rendszerek mind katonai igények alapján jöttek létre, tehát ebben semmi meglepő nincs. Felépítése logikus és érthető. Nagyon sok dicséretet kapott tapasztalt harcosoktól, harcművészeti szakértőktől, katonatisztektől és rendőrtisztektől egyaránt.[334] A Krav Maga különbözik a küzdősportoktól és a harcművészetektől, mert a való életben való védekezésre és harcra tanít mind pusztakezes, mind fegyveres támadásokkal szemben, ami semmilyen

[331] Lichtenfeld 2001
[332] Krav Maga Global 2023
[333] Krav Maga Global 2023
[334] Lichtenfeld 2001

esetben sem sportszerű. Ezt az önvédelmi rendszert alapítója több küzdősportból vett elemekből, valamint az emberi reakciók megfigyeléséből és annak továbbfejlesztéséből hozta létre. Problémamegoldást tanít, amely az élet bármely területén használható. Segít felismerni a veszélyt, stresszhelyzetben döntést hozni, túljutni az akadályokon és egyszerűségre törekedni.

Ma már megkülönböztetünk a Krav Magán belül civil, katonai, rendészeti, gyermek, női és urban tactical változatokat, vagy ahogy a Krav Maga Global szervezet nevezi: divíziókat. Krauzer Ernő dolgozatában pontosításra szorul az az állítás, miszerint a Krav Maga önvédelmi rendszer oktatása annak célrendszere miatt nem elfogadott a rendészeti képzésben.[335] A rendszer megszületésekor valóban katonák számára lett kialakítva, azóta azonban létrejött a rendészeti divíziója, amit már számtalan ország rendőrei számára oktatnak és minden érintett ország rendészeti szerveinek igényeihez módosítottak, ennek köszönhetően ezt a változatát ma már számos külföldi országban a rendőri kiképzés részévé tették. Az intézkedéstaktikai megoldások minden esetben az adott ország jogrendjéhez alkalmazkodnak. Krav Maga-t oktatnak jelenleg az Amerikai Egyesült Államokban az LAPD (Los Angeles Police Department) mellet körülbelül száz ügynökség, többek között az FBI (*Federal Bureau of Investigation – Szövetségi Nyomozó Iroda*), a DEA **(***Drug Enforcement Administration – Kábítószer-ellenes Hivatal*), a Coast Guards (parti őrség) és a CIA (Central Intelligence Agency – Központi Hírszerző Ügynökség) ügynököknek is. Franciaországban a GIGN-nél (a francia csendőrség különleges alakulata), a svéd rendőrségnél, a dán rendőrségnél és speciális rendőri egységeknél, a finn rendőri egységeknél, a lengyel rendőrségnél és speciális rendőri alakulatoknál, a norvég rendőrségnél és az angol Scotland Yard-nál.[336] 2007-ben a Határőrség Országos Parancsnokság Bevetési Főosztály tagjai is részesültek Krav Maga-képzésben. Magyarországon a rendőr Krav Maga instruktorok száma 20 felett van. Az instruktorrá válás feltétele, hogy az illető rendelkezzen némi előképzettséggel és teljesítse a Krav Maga Global szervezet által meghatározott civil oktatói szintet.[337]

„A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.”[338] – mondja ki a rendőrségről szóló törvény. A rendőrség szolgálati szabályzata testi kényszer alatt megfogást, leszorítást, elvezetést, vagy más erőkifejtéssel alkalmazott kényszerítést ért, valamint lehetővé

[335] Krauzer 2023: 34
[336] Krav Maga Global 2023
[337] Krav Maga Global 2023
[338] 1994. évi XXXIV. törvény.

teszi önvédelmi fogások használatát, továbbá a támadás elhárításához szükséges erejű ütést, rúgást.[339] Az önvédelmi fogás magában foglalja mindazokat a küzdősport és harcművészeti elemeket, amelyek önvédelemre, közelharcra alkalmasak.[340] Tehát a rendőr bármely küzdősport- és harcművészet, vagy önvédelmi rendszer bármely elemét felhasználhatja intézkedése során, ha eközben ügyel az arányosság elvére és nem okoz nagyobb kárt, mint aminek az elhárítására törekszik. Mindemellett a szolgálati szabályzat leginkább javasolt rendőri fogásai a megfogás, leszorítás és elvezetés. A Krav Maga rendészeti változata foglalkozik az elvezető fogások kialakításával, leszorításokkal, bilincselésekkel, rendőrbot használatával. Oktatásához tankönyv is készült, amely részletesen leírja a technikákat, fogásokat, mozdulatokat, azonban ez nem publikus, használata csak az önvédelmi rendszer belső körében engedélyezett. A Krav Maga az elmúlt 70 év során tökéletesített rendszer, amely minden olyan elemet, mozdulatot tartalmaz, amire egy magyar rendőrnek munkája során szüksége lehet. Segítené a rendőrök mentális felkészülését és kondíciójuk megőrzését. Magabiztosabb fellépést és nagyobb biztonságérzetet nyújtana az intézkedésekhez. A rendőri intézkedéstaktikába feltétlenül beépíthető. Érdemes megfontolni a Krav Maga rendőri kiképzés részévé tételét.

Említést érdemel a Tony Blauer által az 1980-as években Kanadában kifejlesztett S.P.E.A.R. system nevet viselő önvédelmi rendszer, amely az Országgyűlési Őrség állományában a kiképzésnek már szerves részét képezi. Szintén említést érdemel a William E. Fairbairn és Eric A. Sykes brit rendőrtisztek által kifejlesztett Defendo nevű modern önvédelmi rendszer[341], amelynek oktatása az RTK egyik szakosztályában már megvalósul. A fenti két rendszer közös vonása, hogy a Krav Magá-hoz hasonlóan a természetes emberi reflexekre építi a mozgásanyagát, alapelveiben is szinte megegyezik azzal, elsajátítása nem igényel különleges képességeket, és alkalmas a rendőri munka hatékonyságának elősegítésére, ugyanakkor a Krav Maga szélesebb körben ismert és Magyarországon a másik kettőnél több rendőri képviselője van. Fentiekre tekintettel a Krav Magá-t tartom a legalkalmasabbnak arra, hogy Magyarországon a rendőri képzés részévé váljon.

A jelen alfejezetben végzett kutatásaim hozzájárulnak a hetedik kutatási kérdés megválaszolásához.

[339] 30/2011 (IX. 22.) BM rendelet
[340] Rostás 2008: 12
[341] Defendo 2025

6.8 Rory Miller gondolatai a rendőri intézkedéstaktika fejlesztéséhez

Rory Miller amerikai veterán nevelőtiszt és harcművész. Rendkívül nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkezik a rendészeti munka és az erőszakos cselekmények terén. Több száz puszta kezes összecsapásban vizsgálta az edzések és a valódi küzdelem közti szakadékot. Világszerte szervez szemináriumokat, amelyek középpontjában az önvédelem, a konfliktushelyzetekben való kommunikáció és az erőszak elmélete áll. Rendszeresen tart tanfolyamokat a kényszerítő intézkedésekről, ezekben való döntéshozatalról, rendőrségi taktikákról, összecsapások szimulációjáról és mentális beteg személyekkel történő válságkommunikációról. Konfliktus és erőszak című könyvében hangsúlyozza annak megértését, hogy a valódi erőszakot filmekből vett mítoszok övezik, és az nagymértékben különbözik attól, amit harcművészetnek neveznek. Megmutatja a valódi erőszak arcát és összetettségét, és minden olvasó számára láthatóvá teszi a különbséget a kettő között. Bemutatja az erőszak típusait, azok kialakulásának helyszíneit, idejét, okait és egyéb körülményeit, illetve az ember vérében ilyenkor felszabaduló adrenalin hormon szervezetre gyakorolt hatásait. Elmagyarázza, hogy a különböző tudatmódosító szerek milyen hatással vannak a küzdelemben részt vevő személyekre. Hasznos gyakorlatokat ajánl, amelyekkel kondicionálhatja magát az ember a pánikreakció elkerülésére. Magyarországon a rendőrök képzésében ezek, vagy ilyen jellegű gyakorlatok nincsenek használatban. Talán a korábban már említett lélektaktikai képzés lehet alkalmas arra, hogy a rendőröket extrém stresszhelyzetek túlélésre kondicionálja, Rory Miller azonban azon túlmutató, illetve azokat kiegészíteni képes egyszerű és hatásos gyakorlatokkal szolgál.

Az alábbiakat javasolja a pánikreakció kiváltásához és kezelésének megtanulásához:

- Egy általad megbízhatónak tartott embernek (barátodnak, kollégádnak) engedd meg, hogy pofon vágjon akkor, amikor nem számítasz rá! Könyörtelennek tűnik, és a biztonságra is ügyelni kell, nem beszélve arról, hogy nyilvános helyen nem illik alkalmazni, viszont arra tökéletesen alkalmas, hogy ha valós helyzetben a rendőr arca felé nyúl majd egy idegen, ő pánik helyett megfelelően fog reagálni.
- Kérj meg egy általad megbízhatónak tartott embert, hogy a legváratlanabb helyzetekben kést rántson rád! Nincs más dolga, mint megvillantani a pengét előtted. Ez a legtöbb embert szintén lebénítja. Neked annyi a dolgod, hogy valamit cselekedj. Ez lehet akár annyi, hogy lélegzel vagy lépsz egyet. Semmi esetre sem kell közelharcba keveredni a barátoddal, csupán érd el, hogy a pánik ne legyen úrrá rajtad!

- Ha már rendelkezel némi önismerettel, tudod magadról, hogy mik azok a dolgok, amik lebénítanak. Ezek lehetnek akár fóbiák, történések, szavak. A fentiekhez hasonlóan kérd meg a partnered, hogy ezeket a nyomógombokat használva segítsen téged a sokkos állapot elkerülésében. Az első lépés minden esetben felismerni önmagadban, hogy pánikolsz, majd cselekedni. Aki ezt gyakorolja, növeli a túlélési esélyeit.

Rory Miller a könyvében bemutatja, hogyan lehet felkészülni a minket érő erőszakra, illetve hogyan lehet a támadások elleni védekezést működőképessé tenni. Segít a harcművészeti és küzdősport képzési módszereket hozzáigazítani a valóságos küzdelem szabályaihoz. Foglalkozik az erőszakos események után a résztvevőknél jelentkező lélektani és fiziológiai eseményekkel, valamint ötletekkel szolgál a túlélők és áldozatok részére, hogy hogyan dolgozhatják fel a velük történt eseményeket.

Egy 1971-ből származó publikáció[342] bemutatja, hogy az akkori Német Demokratikus Köztársaság (NDK) Népi Rendőrségének tagjai milyen küzdősport-képzésben részesültek. Érdemes megfigyelni a párhuzamot a Rory Miller által javasolt módszerekkel. A cikk kiemeli, hogy a keletnémet rendőrök képzésében nagy hangsúlyt helyeztek a közelharc oktatásra, amelynek során kiemelt figyelmet fordítottak arra, hogy az illeszkedjen az intézkedő rendőrök szolgálatra való felkészítésébe. Megemlíti továbbá, hogy ezek az értékek csak akkor jutnak érvényre, ha a gyakorlás a valóságot messzemenően megközelítő körülmények között zajlik, mert csak ezek által biztosítható a felkészültség a rendőröket érő támadással szemben. Ennek megfelelően a képzések a legkülönbözőbb talajviszonyok között zajlottak (épületben, terepen, füvön, parkettán vagy kőburkolaton), a támadás mindig aktív és megfelelő erősségű volt, illetve ügyeltek a meglepetésszerű helyzetek kialakítására és a teljesítményhatárig történő igénybevételre. Rory Miller éppen az ilyen jellegű – a valósághoz leginkább közelítő – képzéseket helyezi előtérbe.

A könyvben szereplő információk véleményem szerint elengedhetetlenek a magyar rendőrök intézkedéstaktikai felkészítéséhez, mert szükségük van arra, hogy ismerjék a rájuk leselkedő veszélyek típusait, azokra megfelelően fel tudjanak készülni, valamint a testüket és elméjüket is kondicionálni tudják azokra a hatásokra, melyek érhetik őket. A pánikreakciók elkerülése és a támadásokra adott válaszreakciók megtanulása, illetve az ezeket elősegítő gyakorlatok elsajátítása és alkalmazása életmentők lehetnek a számukra. Miller őrmester tapasztalatai és gondolatai jó elméleti alapot szolgáltatnak bármely rendészeti terület intézkedéstaktikai képzéséhez, azon belül is a lélektani felkészítésekhez. A könyvben

[342] Die Volkspolizei 1971

található információk jelentős része beépítésre kerülhetne a rendőröket képző iskolák vagy szervezeti egységek tananyagába.

6.9 Részkövetkeztetések

A jelen fejezetben elkülönítettem egymástól az intézkedéstaktikai oktatás és képzés célját és feladatait. Bemutattam a magyar rendőrök intézkedéstaktikai képzésének hatékonyságáról kialakított elméletemet, miszerint az az elvárható 85%-os szinttől jelentősen elmarad. Ezzel kapcsolatos gondolataimat részletesen indokoltam és a megfelelő szakirodalmakkal alátámasztottam. Rávilágítottam a pedagógus és az oktató vagy kiképző munkája közti összefüggésekre, és felhívtam a figyelmet a pedagógiai elvek funkciók és módszerek ismeretének nélkülözhetetlenségére az oktatásban. Bemutattam néhány konkrét pedagógiai elvet, funkciót, módszert, amelyek intézkedéstaktikai oktatásban való jelentőségét és alkalmazási lehetőségét részletesen kifejtettem, illetve konkrét példákon keresztül bemutatva szemléletesebbé tettem azokat. Felkutattam és összegyűjtöttem az intézkedéstaktikai oktatásához felhasználható jelentős számú szakirodalmat, amelyek eddig az oktatási intézmények kötelező vagy ajánlott irodalmai között nem voltak megfigyelhetőek. Megvizsgáltam az NKE fejlesztési tervét, a Kreatív Tanulási Programot. Kidolgoztam néhány jó gyakorlat intézkedéstaktikai tanórákon történő alkalmazási lehetőségét. Megvizsgáltam a Lövészeti Szabályzat tartalmát, ez alapján bemutattam a rendőrök lőkiképzését. Felhívtam a figyelmet néhány lőkiképzésben észlelt technikai és etikai kérdésre. A megfelelő szakirodalmi tételek felkutatásával megvizsgáltam a lőfegyver kezelésének mozgástani vizsgálatát, majd ez alapján megfogalmaztam a véleményem a gyakoroltatás hatékonyságának növelése érdekében. Igyekeztem rávilágítani, hogy az intézkedéstaktikai szakemberek között eddig hiányként mutatkozó diskurzus létrehozására van szükség a felmerülő kérdések (amelyek disszertációmban is megjelentek) rendszeres megvitatása érdekében. Részletesen bemutattam az önismeret jelentését és jelentőségét. Felhívtam a figyelmet annak rendőri munkában betöltött szerepére. Elemeztem, és röviden bemutattam a Ken Wilber által megalkotott integrál pszichológiai elméletet és annak vívmányait, amelyet véleményem szerint érdemes lenne a rendőri képzés részévé tenni. Felhívtam a figyelmet arra a tényre, miszerint a rendőrök képzésének jelenleg nem része egy országosan egységes önvédelmi vagy közelharc képzés, minden oktatási intézmény vagy szervezeti egység más-más mozgásanyaggal oldja meg a rendőrök felkészítését. A megfelelő szakirodalmak felkutatása után bemutattam a Krav

Maga önvédelmi rendszert, különösen annak rendőri divízióját, és részletesen indokoltam, miért tartom alkalmasnak arra, hogy a rendőrök intézkedéstaktikai képzésének részévé váljon. A fejezet végén bemutattam egy amerikai veterán nevelőtiszt könyvében megfogalmazott javaslatait arra vonatkozóan, hogyan lehet az igazi erőszakra és konfliktusokra lélekben felkészülni. Kidolgoztam néhány jó gyakorlat intézkedéstaktikai oktatásba és képzésbe történő integrálásának módszerét. A fejezetben tett megállapításaim és javaslataim mind a rendőrök intézkedéstaktikai oktatásának és képzésének fejlesztéséhez nyújtanak segítséget.

A jelen fejezetben bemutatott kutatásaim hozzájárulnak a negyedik, a hatodik és a hetedik kutatási kérdés megválaszolásához, valamint alátámasztják a negyedik hipotézis helyességét.

7. KÜLFÖLDI KITEKINTÉS

7.1 Jó gyakorlatok néhány európai ország rendőrképzésében

Ebben az alfejezetben elsősorban a német Szász-Anhalt tartományban található rendőr iskola képzését vizsgálom és hasonlítom össze a magyar rendőrök képzésével, de számos egyéb európai ország rendőrképzési módszereiről is említést teszek. Kiemelem azokat a jó gyakorlatokat, amelyek véleményem szerint előrébb mozdíthatják a magyar rendőrképzés eredményességét.

Németországban a rendőrök nem használják a tiszt vagy tiszthelyettes besorolásokat, de kétféle képzésük megfeleltethető ezeknek a magyar állománykategóriáknak, ezért az egyszerűség kedvéért így fogok utalni rá.[343] A németeknél nincsen egységes képzés, mert mind a 16 szövetségi tartománynak külön rendőrsége és külön képzési rendszere van. Igaz, ott akadnak akkora népességű tartományok is, mint egész Magyarország. Például Bajorország 14 millió lakosú, amelyre 41400 fő rendőr jut.[344] Szász-Anhalt tartomány 2,2 millió lakost számlál, és ebben a tartományban 5900 fő rendőr szolgál. Kiszámolva mindkét tartományban közelítőleg 380 fő lakosra jut egy rendőr, ők tehát arányaiban kevesebb (közel fele annyi) rendőrt alkalmaznak, mint a magyarok, ugyanis Magyarországon 9,7 millió lakossal és 50000 rendőrrel számolva 194 főre jut egy rendőr. Ugyanez a megállapítás érvényes az osztrák rendőrségre is, ugyanis a lakossága alig marad el a magyar lakosság létszámától, ugyanakkor csupán 23000 fő rendőrt foglalkoztat.[345] Franciaországnak 68 millió lakosa van, és ebből 273000 rendőr, tehát közel 250 főre jut egy rendőr, ami szintén kevesebb, mint hazánkban.[346] A finnek megközelítőleg negyed annyi rendőrt alkalmaznak, mint a magyarok. Náluk 681 lakosra jut egy fő rendőr.[347] Izlandon összesen 600 rendőr jut közel 370000 lakosra.[348] Az Európai Unió egyéb tagállamaiban is megvizsgáltam a rendőrök és a lakosság arányát, amely adatokat a 11. számú táblázat tartalmazza.[349]

[343] Fórizs Sándor 2022: 95
[344] Szász-Anhalt Tartomány Rendőrsége 2023
[345] Fórizs – Mészáros 2021: 133
[346] Fórizs – Mészáros 2021: 136
[347] Christián 2013: 130
[348] Az információ izlandi rendőröktől származik 2019
[349] Az Európai Unió tagállamainak rendőrségei 2023

11. táblázat: Az egy rendőrre jutó lakosok száma néhány európai országban.

Ország:	Belgium	Finnország	Izland	Olasz-ország	Spanyol-ország	Ausztria	
lakos/1 fő rendőr	870	681	617	545	521	413	
Ország:	Lengyel-ország	Németország Bajor tartomány	Németország Sachsen-Anhalt tartomány	Svéd-ország	Hollandia	Cseh-ország	
lakos/1 fő rendőr	381	380	380	322	298	256	
Ország:	Francia-ország	Szlovénia	Málta	Görög-ország	Magyar-ország	Észtország	Ciprus
lakos/1 fő rendőr	250	250	230	203	194	185	150

Forrás: Az Európai Unió tagállamainak rendőrségei 2023.

Megfigyelhető, hogy Magyarországon a többi európai országhoz képest igen magas a rendőrök száma, ennek ellenére a rendőrség létszámhiánnyal küzd.

Németországban Szász-Anhalt tartományban Ascherslebenben található rendőr iskola. Ennek képzési körülményeit vizsgáltam meg[350], és megállapítottam, hogy tiszthelyetteseket és tiszteket egyaránt képeznek. A felvett hallgatók az első héten fogadalmat tesznek, és őrmester jelölt rendfokozatba kerülnek. Természetesen németül nem őrmesternek hívják őket, de ennek a magyar kifejezésnek megfeleltethető ez a rendfokozat.[351]

A német iskolában 2021-ben 50 fő tiszthelyettesnek és 70 fő tisztnek megfelelő besorolású rendőrt avattak fel. A magyarok országos szinten képeznek nagyjából ugyanennyi tisztet, tiszthelyettesből viszont többet. Figyelemre méltó, hogy a németek ugyanannyi tisztet alkalmaznak a 2,2 millió lakosságú tartományban, mint a magyarok az egész országban, habár azt is számításba kell venni, hogy náluk a főtisztek igen kevesen vannak, csupán az állomány 2–3%-át alkotják.[352] Az osztrákoknál a tisztek hasonlóan kevesen vannak, mint a németeknél a főtisztek, csupán a rendőrök 2%-a az.[353]

Szász-Anhalt tartományban a rendőr iskolába történő felvételi eljárás sokban hasonlít a magyar rendőrök felvételi eljárásához. Eltérés abban mutatkozik például, hogy a németek nem tűrik el a látható helyen lévő piercingeket, illetve azokat a tetoválásokat, amelyek a nyári egyenruha alól kilátszanak. A 2000-es évek elején, ebben a tekintetben Magyarországon hasonlóan szigorú volt a felvételi eljárás. Ez mára sokat változott, hiszen számos rendőrnek már látható helyeken (alkaron, nyakon) is vannak tetoválásai és piercingjei (orron,

[350] Szász-Anhalt Tartományi Rendőr Szakfőiskola 2023
[351] Szász-Anhalt Tartomány Rendőrségének jelentkezési és képzési feltételei 2023
[352] Fórizs – Mészáros 2021: 124
[353] Fórizs – Mészáros 2021: 134

szemöldökön) egyaránt. Fentieken túl a test díszítését szolgálják a műkörmök is, amelyek egyes rendőrnők esetében olyan hosszúak, hogy akadályozzák is őket mind a kényszerítő eszközök használata (lőfegyver, vegyi eszköz), mind a számítógép használata közben. A berlini rendőrség nemrégiben módosította a rendőrökön található tetoválásokkal kapcsolatos nézőpontját, ugyanis már engedik a nyári szolgálati öltözet alól kilátszódó tetoválásokat, de csak abban az esetben, amennyiben a felvételi bizottság úgy dönt, hogy azok a nyilvánosság előtt összeegyeztethetők a rendőri semleges viselkedéssel. Ugyanakkor a felvételin kizáró ok, ha valakinek a tetoválása extrémizmust képvisel, szexuális jellegű, erőszakot hirdet, vagy megalázó, lealacsonyító, függetlenül attól, hogy látható helyen van, vagy sem.[354] A tetoválás készíttetésének lehetnek egyszerű esztétikai okai, vagy kifejezhet egy csoporthoz tartozást, főleg a fiatal felnőttek körében jelenik meg fő motivációként az ellenállás vagy dac, akik a tiltás ellenére készíttetnek tetoválást, de akad olyan is, aki a szexuális vonzerejét akarja ezáltal növelni.[355] A szakemberek szerint a tetoválás készíttetésének vezető oka a tetoválást megelőzően lezajlott élethelyzeti krízisek, traumák feldolgozása. Valamilyen kép, szimbólum vagy írás testre való felfestése által a személy maga ellen irányítja azt a dühöt, haragot, amelyet a krízise által élt át, így pedig könnyebbé válik számára a feldolgozás.[356] A rendőrség szervezetére nem vet jó fényt, ha legitim hatalommal bíró tagjai, akik napi rendszerességgel intézkednek az állampolgárokkal szemben, és eközben meghatározzák részükre a tőlük elvárt viselkedést, közszemlére teszik akár egy adott csoporthoz tartozásuk, életfilozófiájuk, akár feldolgozott kríziseik tényét. Ez akadályozza őket az önazonosság kialakításában, ami pedig a rendőrök hitelességét csorbítja. Kimondottan káros, ha valaki ezeken túl erőszakos, félelmet keltő képeket visel a testén, mert az állampolgárokban riadalmat, ellenszenvet kelthet.

A német iskola felvételi követelményei közé tartozik a rendezett anyagi körülmények megléte. Feltehetően ezzel a korrupció megelőzését próbálják elősegíteni, ugyanakkor a német kezdő rendőrök fizetése is igen megnyugtató: körülbelül 2300 euro.[357]

Érdekesség, hogy a vizsgált német tartományban a felvételi eljárás részét nem képezi fizikai felmérés, helyette a jelentkezők testtömeg-indexét mérik, amely nem lehet kevesebb, mint 18, sem pedig több mint 27,5.[358] A testtömeg-indexet BMI indexnek is szokták nevezni, amelyet a testmagasság és a testsúly hányadosából lehet kiszámolni, és jó iránymutatóként szolgál a személy egészségi állapotára vonatkozóan. Leegyszerűsítve annyit jelent, hogy akinek a testtömeg-indexe a

[354] Fórizs 2021: 1574
[355] A tetoválás motivációs háttere 2022
[356] Hárdi 2000: 34
[357] Fórizs 2022: 97
[358] Fórizs – Mészáros 2021: 126

két meghatározott érték között van, az egész biztosan jól terhelhető és megfelel majd a rendőri munka elvárásainak. Hátránya, hogy a kondicionális képességekre (állóképesség, erő, gyorsaság) nem lehet belőle egyértelműen következtetni. Hazánkban egy komplex fizikai felmérésen esnek át a jelentkezők, amelynek részleteit dolgozatom korábbi fejezetében mutattam be. Ennek a felmérésnek a gyenge pontját az eredmények manipulálási lehetőségeiben látom, amelyek által olyan rendőrök is alkalmas minősítést szerezhetnek, akik az előírt feltételeket nem teljesítik maradéktalanul. Ezzel szemben a testtömeg-index mérésekor kisebb a tévedési lehetőség, így nehezen elképzelhető, hogy a németek túlsúlyos vagy akár erőtlen személyeket vennének fel a kötelékükbe. Megfigyelhető, hogy a közterületen szolgáló magyar rendőrök igen jelentős hányadának testtömeg indexe jóval meghaladja a 27,5-es értéket.

Európa legtöbb országában és a legtöbb német tartományban is alkalmaznak fizikai állapotfelmérést a rendőrök felvételi eljárásának részeként. Ezeknek a gyakorlatában jelentős különbségek nem mutatkoznak, csupán néhány esetben. A németeknél minden tartományban[359], valamint a szlovákoknál is jellemző, hogy felmérik az úszástudást. A német Alsó-Szászország tartományban kiemelt figyelmet fordítanak az 1000 méteres úszás teljesítésére, a vízből mentésre és a merülési képességekre.[360] A magyar rendőrségnél úszásoktatásban csupán a Terrorelhárítási Központ munkatársai részesülnek. A román csendőrséghez az elvárt testmagasság minimum 170 cm, amely kiemelkedően magas más rendőrségekhez mérten, hiszen mindenhol a 155–165 cm közötti magasságot határozzák meg minimum követelményként. Egyes német tartományokban különbözik a férfiak és nők magasságkövetelménye, más tartományokban nemtől függetlenül egységesen határozzák meg. Mindenhol 160 és 165 cm között van a minimum elvárt magasság, kivéve Alsó-Szászország és Észak-Rajna-Vesztfália tartományokban, ahol a nők magasságát 163 cm-ben, a férfiak magasságát 168 cm-ben minimalizálták.[361] A román tisztképzésre jelentkezőknek képesnek kell lenniük a földről felemelni egy saját testsúlyukkal megegyező súlyt, valamint nekik és a francia csendőrség tagjainak képesnek kell lenniük egy 60 kg-os bábu tíz méter távolságra történő eljuttatására.[362] Ennek az egyik oka lehet az, hogy a nőnemű jelentkezőket távol tudják tartani a csendőri pályától, hiszen számukra ez nehezebben teljesíthető követelmény. Szlovákiában a felvételi részét képezi a 100 méteres futás férfiaknál, és az 50 méteres futás nőknél.[363] Ezek sprint gyakorlatok, amelyek a gyorsaság mérésére alkalmasak. Más országokhoz képest ez egyedülálló,

[359] Fórizs 2021: 1582
[360] Fórizs 2014: 129
[361] Polizeitest 2023
[362] Fórizs – Mészáros 2021: 146
[363] Fórizs – Mészáros 2021: 149

hiszen máshol jellemzően állóképességet vagy erőt mérő gyakorlatokat alkalmaznak, gyorsaságot mérőket nem.

A német Szász-Anhalt tartományban található rendőr iskolába felvett hallgatók képzési ideje két és fél év[364], ezzel szemben hazánkban ettől rövidebb: kétéves, másféléves, egyéves, illetve tízhónapos képzések indulnak. A disszertáció 3. fejezetében végzett vizsgálataim rámutattak, hogy a magyar rendőrképzés történetében mindig újabb problémákhoz vezetett az, amikor gyorsított képzésekkel készítették fel a rendőröket. Láthatóan a németek erre jobban ügyelnek. Az iskola tantárgyai között található a rendőri gyakorlati kiképzés (402 tanóra) és az önvédelem (158 tanóra). Ezek felelnek meg a magyar intézkedéstaktikai, illetve testnevelés tanóráknak. Az önvédelem mellett a németek részesülnek úszásoktatásban és sportmozgásos foglalkozásokban is, de azok az önvédelem óraszámain túl történnek, tehát a fent említett 158 órát tisztán önvédelem oktatására fordítják. Ezeken felül a hallgatók 80 óra gyakorlaton vesznek részt bevetési egységeknél. Az MRVT-ben az intézkedéstaktikai és önvédelem-órák az alábbiak szerint valósulnak meg. A sport a következő tantárgyakból tevődik össze:

- rendőri testnevelés alapjai,
- fizikai képességfejlesztés,
- rendőri önvédelem és közelharc alapismeretek,
- valamint rendőri önvédelmi alaptechnikák.

Az utóbbi kettő 10 és 18 óraszámban történik. A lőkiképzés alapjai tantárgyat 24 órában oktatják.[365] A fenti tantárgyak óraszámait összeadva megállapítható, hogy az intézkedéstaktikai oktatásra összesen 52 óra áll rendelkezésre.

A német iskolában tantárgyként megjelenik a biztonsági járművezetés (40 óra). A szolgálati gépjárművek vezetésének módja szorosan kapcsolódik a rendőri intézkedéstaktikához. A magyar rendőrök az ügyintézői igazolvány megszerzéséhez, vagyis ahhoz, hogy szolgálati gépjárművet vezethessenek, egynapos vezetéstechnikai tréningen vesznek részt. A megkülönböztető jelzéssel ellátott szolgálati jármű vezetéséhez egy egyhetes tréningen kell részt venniük, amely három nap vezetéstechnikai gyakorlásból és két nap elméleti képzésből áll.

A német rendőrök az iskola végeztével külön tanúsítványt kapnak az egyes kényszerítő eszközeik használatáról, így rendelkeznek tanúsítvánnyal a rendőrbot alkalmazására vonatkozó vizsga letételéről, a vegyi eszköz alkalmazásáról szóló vizsga letételéről és az

[364] Fórizs 2022: 99
[365] Tájékoztató a rendőr tiszthelyettes szakmára felkészítő szakmai oktatásról 2022

előírt lőgyakorlatok eredményes teljesítéséről.[366] A magyar rendőrök intézkedéstaktika oktatásában ez nem jellemző, csupán a lövészet különül el az intézkedéstaktikai elemek többi részétől. A kényszerítő eszközök alkalmazását célszerű egyszerre és nem egymástól elkülönítve oktatni és számonkérni. A rendőrök szakmai önismeretéhez hozzátartozik, hogy tisztában legyenek a képességeikkel, illetve, hogy melyik szituációban, melyik a számukra megfelelő kényszerítő eszköz az intézkedés eredményes befejezéséhez. Ehhez pedig a gyakorlás során a rendelkezésükre kell bocsátani az összes eszközt, amelyekből a képességeikhez mérten választhatnak.

A németek gyakorlatában kiemelendő, hogy az iskolákban igen jelentős mennyiségű szakirodalom áll a rendőrök rendelkezésére, ami mutatja, mennyire fontos, hogy a tiszthelyettesi állomány részére megadják a lehetőséget az önképzésre, fejlődésre.[367] Hasonló okok miatt a disszertáció 7. számú mellékletében felsorakoztattam számos szakirodalmat, amelyek a rendőrök intézkedéstaktikai képzéséhez felhasználhatók.

A német rendőrhallgatók minden képzési modul végén vizsgákat tesznek. A vizsga tartalmaz esetfeldolgozási gyakorlatot, amely elméleti megközelítésből, szituációs gyakorlati részből, írásbeli dolgozatból és végül értékelő részből áll. Láthatóan nagy hangsúlyt fektetnek a szakma gyakorlati képzésére. A fentieken túl – habár a felvételi eljárás nem tartalmazott fizikai felmérést – a sport területén kilenc számban mérik fel a végzetteket, ami igen alapos és mindenre kiterjedő számonkérés.[368]

Fontosnak tartom megjegyezni a német képzéssel kapcsolatban, hogy külön hangsúlyt fektetnek az anyanyelvük, vagyis a német nyelv ápolására. Ezzel elősegítik, hogy a rendőreik szabatosabban tudjanak megírni egy rendőri jelentést és kommunikálni az állampolgáraikkal. Jobb benyomást keltenek, ezáltal elismertebbek, tiszteletre méltóbbak lesznek a lakosok szemében. A hamburgi iskolában például a felvételi eljárás részét képezi egy tollbamondás, amellyel a jelentkezők helyesírási képességeit ellenőrzik.[369] Érdemes lenne megfontolni ennek a gyakorlatnak az átültetését a magyar rendőrök felvételi eljárásának vagy képzésének gyakorlatába. Szintén kiemelendő, hogy a németek az oktatásukban fennmaradó időt, vagyis a tartalékórákat elsősorban gyakorlati és csak másodsorban elméleti képzésre fordítják, ami szintén jelzi, hogy náluk a gyakorlati tudás fontosabb.[370] Az RTK-n a rendészeti

[366] Fórizs 2022: 102
[367] Fórizs 2022: 103
[368] Fórizs 2022: 101
[369] Fórizs 2021: 1573
[370] Fórizs 2022: 104

szocializációs foglalkozások azok, amelyek az oktatásban fennmaradó időnek megfelelnek. Meglátásaim szerint ezek az órák tökéletes lehetőséget biztosítanak a rendőr hallgatók számára további intézkedéstaktikai képzések megtartásához, és ezáltal a gyakorlati tudásuk bővítéséhez.

Egyes német tartományokban találkozni lehet a Wachpolizei kifejezéssel[371], amelynek jelentését nem találni sem a nagy német rendőrségi lexikonban[372], sem pedig a német–magyar szótárban.[373] Ez egy olyan nem hivatásos állománykategóriát jelöl, amely tagjainak jogosultságait külön törvény határozza meg. Elsősorban rendőröket támogató és objektumőrzési feladatokat látnak el, egyfajta segédrendőri szerepet töltenek be. A szervezet megalapításának legfőbb oka a migrációs hullám kezelésének segítése volt, amelyről az erről szóló könyvben[374] olvashatunk bővebben. A Wachpolizei tagjainak felvételi követelményei alig térnek el a német rendőrök felvételi követelményeitől, valamint ezek a tagok kiegészítő felkészítéssel és vizsgával átvehetők a teljes jogú rendőri állományba. Meglátásom szerint ez a szervezet leginkább a magyar fegyveres biztonsági őrségnek (továbbiakban: FBŐ) feleltethető meg, amely hazánkban szintén abból a célból jött létre, hogy a rendőrök munkáját támogassa. Az ő jogállásukról, feladataikról és a velük szemben támasztott követelményekről az erről szóló törvény rendelkezik.[375] 2012-ben újabb törvény született[376], amelyben az FBŐ-vel és egyéb rendészeti feladatokat ellátó szervekkel (közterület-felügyelő, mezőőrség, hegyőrség stb.) igyekezett az állam a rendőrség munkáját támogatni. Ahogyan az 1. fejezetben rámutattam, Balla Zoltán szerint ezen a területen nem történt előre mozdulás, a fegyveres biztonsági őrök felkészítése, a rendőrséggel való együttműködése nem lett megfelelően kialakítva. Boruzs Hunor erről szóló munkájában kifejti, hogy *„a fegyveres biztonsági őrzés a hazai rendészeti struktúra által ki nem töltött területeket hivatott lefedni”*, ugyanakkor térnyerését nem csak szakmai érvek indokolják, hanem financiális okai is vannak.[377] A fegyveres biztonsági őrök bére – a velük szemben támasztott alacsonyabb képzettségi feltételeknek megfelelően – a rendőrökénél jelentősen kevesebb. Az FBŐ a rendőrség létszámproblémáira is megoldást kíván nyújtani. A németek példáját követve érdemes lenne a fegyveres biztonsági őrök kiválasztása és képzése során magasabb

[371] Fórizs 2016: 97
[372] Wörterbuch der Polizei 2001
[373] Német-magyar nagyszótár 2000
[374] Ritecz–Sallai 2015
[375] 1997.évi CLIX. törvény
[376] 2012. évi CXX. törvény
[377] Boruzs 2023: 1283

követelményeket támasztani, a részükre komolyabb életpálya-lehetőséget biztosítani, és ezáltal nagyobb mértékben lennének képesek a rendészeti feladatok támogatására.

Disszertációm 6. fejezetében bemutattam, hogy a Krav Maga önvédelmi rendszert miért tartom alkalmasnak arra, hogy a rendőrök közelharc-képzésének részévé váljon, továbbá kifejtettem, hogy a taktikai házban történő gyakorlás a legjobb lélektani tréning minden rendőr számára. A német rendőrök kidolgoztak egy edzésmódszert, amely valahol félúton található a közelharc-képzés és a lélektani képzés között. Interact Defense Combat-nak nevezték el, ami az én fordításomban védekező közelharcot jelent.[378] Ez egy kimondottan rendőrök számára kifejlesztett harci módszer, amelyet életveszélyes bevetési szituációk túlélésére találtak ki. A lényege annak felismerésében rejlik, hogy amikor egy rendőr életveszélybe kerül, akkor – függetlenül a korától és a képességeitől – életében először fog találkozni azokkal a tapasztalatokkal, amelyeket a túlélésért folytatott küzdelemben szerez. Ezért a németek az edzések intenzitását egészen az emberi feszültséghatárig, illetve picit azon túl tolják, és ezzel tágítják a rendőrök feszültségtűrő képességét, és egyben növelik a túlélési esélyüket. A rendszerbe való bekerülésnek nem előfeltétele a sportos életmód. Érdemes lehet a németek által alkalmazott Interact Defense Combat rendszer magyar rendőri képzésbe történő integrálásának lehetőségeit megvizsgálni.

7.2 A finn rendőrök képzésének bemutatása

A finn rendőrök képzését európai viszonylatban kiemelkedőnek tartom. Ennek alátámasztására bemutatom az általános finn oktatást és a finnek oktatáspolitikáját. Nem elsősorban oktatási módszerekről, inkább oktatási alapelvekről ejtek szót, amelyek szintén beilleszthetők lennének a magyar rendőrképzésbe. A magyar rendőrség igyekszik egyre távolodni a militarizáltságtól, és befogadni a civil tudományokat is. Ennek az első és legfontosabb lépése az oktatók pedagógiai képzése lenne, ugyanis a rendőrök professzionális képzése tudja elindítani a változásokat. A pedagógiai módszereket és elveket nem elsősorban a rendőr iskolákból lehet eltanulni, inkább az általános oktatás területéről. Mivel a finn rendőrök képzése is az általános finn oktatáspolitika irányvonalai mentén történik, érdemes megvizsgálni, mitől is vált az általános finn oktatás sikeressé.

Az UNICEF – az ENSZ által létrehozott, gyermekek jogaiért küzdő nemzetközi szervezet – szerint az oktatás amellett, hogy minden embernek egyetemes joga, egyben a szegénység, a

[378] Interact Defense Combat 2023

betegségek és egyéb társadalmi problémák leküzdésének eszköze is, amelynek segítségével bárki számára megteremthető a biztos jövő, és a közösségeket is erősebbé teszi.[379] A finnek nemcsak Európában, de az egész világon élen járnak ennek a felismerésében, ezért ők az erőforrásaik jelentős részét – a nemzeti költségvetés 7,5%-át – az oktatásuk fejlesztésére fordítják. A PISA (Programme for International Student Assessment: nemzetközi tanulói teljesítménymérés programja) rendszeresen vizsgálatokat folytat, amelyek célja, hogy minden országban felmérjék a közoktatás eredményességét. Kimondottan azon kompetenciák mérésére koncentrál, amelyek a mindennapi életben való boldoguláshoz, a munkához vagy a továbbtanuláshoz szükségesek.[380] Finnország már 2000-ben meglepte az egész világot kiemelkedő eredményeivel. A PISA 2018-as felmérési eredményei szerint szintén magasan átlag feletti eredményeket produkált. Őket a világon csak Kanada, Észtország, Kína és Szingapur előzte meg.[381] Említésre méltó, hogy a legerősebb és leggyengébb tanulók között kicsi volt a képességbeli különbség, ahogyan az iskolák és régiók között is, ami azt mutatja, hogy nem különböztetnek meg erős vagy gyenge tanulókat, sem erős vagy gyenge iskolákat.[382] Mindez csak a differenciálás mesteri szintre emelésével lehetséges. A finn miniszterelnök, Sanna Marin 2022 szeptemberében kijelentette, hogy tovább fejlesztik a finn oktatást, és a cél az, hogy világelsőkké váljanak. Szerinte egy ország csak az oktatás fejlesztésével lehet sikeres.[383] Magyarország a felmérésben sajnos minden tekintetben átlag alatti eredményeket ért el. A finn oktatási rendszernek köszönhetően náluk az analfabéták aránya 0%, és az anyanyelvük mellett az angolt szinte minden lakos kiválóan beszéli.[384] Az oktatáspolitikájuk egyik meghatározó eleme a decentralizáció, ami azt jelenti, hogy a finn helyi önkormányzatok önálló döntéseket hozhatnak az illetékességi területükön működő iskolák működésével kapcsolatban, és egyéb feladataik mellett minőségbiztosítási és tanterv-ellenőrzési feladatokat is ellátnak. A Nemzeti Oktatási Testület továbbtanulási és képzési lehetőséget biztosít a tanároknak, és segít az oktatási anyagok fejlesztésében. Az oktatáspolitika hangsúlyozza az egyéniség és a választás szabadságának fontosságát, illetve olyan tantervek kidolgozását teszi lehetővé, amelyek megteremtik a differenciált oktatás

[379] Unicef 2022
[380] Oktatási Hivatal (1.) 2022
[381] Oktatási Hivatal (2.) 2022
[382] Szabó 2013: 144
[383] Nyugati fény 2022
[384] Hornyák 2011: 75

lehetőségét. Ennek köszönhetően lehetőség nyílik egyéni tantervek kidolgozására is, ami ismét a differenciált oktatás legmagasabb szintje.[385]

Lényeges eleme a finn oktatásnak az esélyegyenlőségre való törekvés. A PISA-vizsgálatok eredményei arról tanúskodnak, hogy a tanulók teljesítménybeli különbségeit nagymértékben magyarázzák a gazdasági és szociális különbségek.[386] Vagyis a jómódú családokból nagyobb eséllyel kerülnek ki tanult emberek, mint a szegényebbek közül. A finnek ezt az egyenlőtlenséget igyekeznek kiküszöbölni már 1978-tól az úgynevezett komprehenzív iskolák bevezetésével. A komprehenzív iskolák alapelve, hogy mindenki részesülhet kiváló minőségű oktatásban, vagyis a társadalmi-szociális háttér senkit sem gátolhat meg abban, hogy személyre szabott oktatást kapjon. Ennek az iskolareformnak a következményeként Finnországban egyedülállóan igazságos társadalom alakult ki.[387] Az iskola mindenki számára ingyenes, alanyi jogon jár mindenkinek, bármilyen háttérrel is rendelkezik. Az intézmények nem válogathatják meg, hogy mely diákokat hajlandóak oktatni, és melyeket nem, így egyforma esélyekkel indul minden gyermek. Az iskolások egyénre szabott tanácsadásban részesülnek. A tanterv mindenki számára azonos, de a fejlesztés az egyéni szükségletek figyelembevételével történik. Értékeléskor nincsenek rangsorok, igyekeznek ösztönző módszerekkel értékelni a tanulókat. A finnek felszámolták a versengést az oktatási rendszer minden szintjén.

A McKinsey cég jelentése 2006 és 2007 között megvizsgálta a PISA-felméréseken legjobban teljesítő tíz ország oktatási sikerének titkát. A vizsgálatok három megállapításra vezettek:

- pedagógiai pályára csak a legrátermettebbek léphetnek,
- a tanároknak minőségi képzésben kell részesülniük, és
- minden tanuló számára biztosítani kell a személyre szabott, igényeihez igazodó oktatást.

A siker elsőszámú kulcsa tehát egyértelműen az oktató, illetve annak felkészítése.[388] Ez érvényes bármely oktatási formában, legyen az rendőröket képző akadémia, technikum vagy egyetem. Finnországban a tanárok hatalmas elismertségnek örvendenek, mert a rendszer feltétel nélkül elfogadta a McKensey-jelentés eredményeit, és felismerte, hogy az oktatási rendszer működőképessége az ő teljesítményüktől függ. Ezért tisztelik őket és elismerik a

[385] Hornyák 2011: 76
[386] Oktatási Hivatal (1.) 2022
[387] Sahlberg 2013
[388] McKinsey Company 2007

munkájukat, ugyanakkor nagyon szigorú követelményeknek kell megfelelni ahhoz, hogy valaki taníthasson. Az iskolákban csak a legmagasabb egyetemi végzettséggel rendelkező tanárok oktathatnak, akiknek ezen túl még az egyes munkahelyek szigorú felvételi követelményeinek is meg kell felelniük. Nem reális elvárás az, hogy a magyar rendőröket képző intézményekben és szervezeti egységekben minden oktató rendelkezzen pedagógus-diplomával, ugyanakkor elvárható, hogy aki oktatói pályára lép, az folyamatosan fejlessze pedagógiai képességeit. Ez megvalósítható akár más pedagógusok megfigyelésével, velük való konzultálással, hospitálással és olvasással. A finn oktatók minden egyes tanévben új terveket dolgoznak ki, amelyek összhangban állnak az intézmények adott tanévre kitűzött céljaival. Így nem történhet meg, hogy elavult tanmenet szerint halad a képzés. A tanárok az oktatást olyan környezetbe helyezik, ahol a tanulás örömöt jelent a tanulóknak, így tartják fent a motivációjukat, hiszen nem csupán a tanulók dolga és kötelessége, hogy önmaguktól motiváltak legyenek.[389] Mindez alátámasztja a tanmenet elkészítéséről, a játékos oktatásról és a motiváció felkeltéséről a korábbi fejezetben tett megállapításaimat.

Az oktatói munka nem merül ki csupán az órák megtartásában, ugyanis a finn modell kutató-fejlesztő folyamatként tekint erre a hivatásra, vagyis a tanároktól elvárt a folyamatos olvasás, önfejlesztés és kutatás. Az egyes tanárok rendszeresen látogatják egymás óráit, konzultálnak, segítik egymást a szakmai fejlődésben, és akár közös óraterveket is készítenek.[390] Ez a figyelemre méltó gyakorlat jó szolgálatot tehetne a magyar rendőrök képzésében is. Finnországban 2001-ben indult a pedagógusképzés fejlesztését célul kitűző program, amely mind a pedagógusképző iskolába jelentkezők szelekciójára, mind a tanulmányaikra, mind pedig a már diplomával rendelkezők folyamatos szakmai fejlesztésére kiterjedt. A pedagógusjelöltek kiválasztása igen összetett folyamat, amelynek során figyelembe veszik a jelölt korábbi oktatáshoz köthető munkatapasztalatait, valós szituációkba ágyazott helyzetgyakorlatokban ellenőrzik a megszerzett tudás alkalmazásának képességét, végül egy személyes interjút készítenek velük, ahol a pedagógussá válási motivációjukról kérdezik őket. A magyar rendőrök képzésében az oktatók felvételekor ezek a gyakorlatok nem jelennek meg, ezáltal az oktatói beosztások az oktatói képességek felmérésére nélkül kerülnek betöltésre. A finn oktatóknak évente 3–5 nap pedagógiai továbbképzésen kell részt venniük.[391] Egy finn rendőr, aki hatvanévesen iratkozott be angol nyelvtanfolyamra, úgy nyilatkozott, hogy náluk az élethosszig tartó tanulás egy princípium, és mint rendőrnek, neki

[389] Medovarszki 2021: 219
[390] Hornyák 2011: 78–79
[391] Kálmán 2011: 149

is illik világnyelven kommunikálnia. Hozzátette, hogy az oktatás és képzés kulcságazatok a finn társadalomban.[392] A finnek külön figyelmet szentelnek a tanulási környezetnek, vagyis olyan tereket, tantermeket építenek az oktatási intézményekbe, amelyek inspirálják a tanulókat, és támogatják a tanulást. Az erre a célra indított projektjük kiterjed a tantermek egyedi felosztására, az asztalok kialakítására és a letisztult színvilágra is.

Összefoglalva megállapítható tehát, hogy a finnek úgy tekintenek az iskolára, mint egy olyan helyre, ahol minden ember eljuthat a saját teljesítőképessége csúcsára. A rendszer erőssége az önszabályozáson alapuló tanulás. A tanárok megbecsült és magasan kvalifikált szakemberek, akik folyamatosan bővítik pedagógiai eszköztárukat és kutatásokat folytatnak.[393]

A finn rendőrök képzésének alapelvei nem különböznek az általános finn oktatás alapelveitől. Mutatja ezt az is, hogy a skandináv ország a közbiztonsági statisztikák tekintetében is kiemelkedik az Európai Unió tagállamai közül. Ez köszönhető a 2009-ben végrehajtott kormányzati és közigazgatási reformoknak, amelyek más országok számára példaértékű rendészeti módszerek alkalmazását tették lehetővé. Elmondható továbbá, hogy a finn lakosság rendőrség iránti bizalma meglehetősen magas.[394] Ez azért számít komoly teljesítménynek, mert a rendőreik létszáma igen alacsony. Az unió tagállamaiban az egy fő rendőrre jutó lakosok száma a finneknél a legmagasabb, vagyis arányaiban náluk a legkisebb a rendőrség létszáma.[395] A lakosság rendőrökbe vetett bizalmát jelzi, hogy az ezredfordulón a megkérdezettek 88%-a volt elégedett a napi munkavégzésükkel, amely tekintetben szintén az élen járnak Európában. Svédország és Dánia hasonlóan jó eredményeket tud felmutatni ezen a téren.[396]

A finn lakosság rendőrök iránti bizalmának a kialakulásában nagy szerepet játszottak olyan, már 1960 óta alkalmazott módszerek, amelyek a rendőrség és a helyi közösségek közötti kapcsolatépítést segítik. A helyi rendőri szervek a látható, közterületi jelenlétükkel és a szolgáltató jellegű munkájukkal bizalmi viszonyt alakítottak ki a lakossággal. Mindezt egy tanulmányra alapozva tették, amely szerint a rendőrség és a rendőri munka láthatósága szorosan összefügg a bűnözéstől való félelemmel. A tanulmány megkülönbözteti a járőrautóval és a gyalogosan végzett rendőri tevékenységet, valamint a vagyon és a személy

[392] Fenyvesi 2022: 103
[393] Medovarszki 2021: 222
[394] Kääriäinen 2008: 141
[395] Christián 2013: 130
[396] Christián 2013: 136

elleni bűncselekményeket. A megkérdezett személyek közül azok a felnőttek, akik gyakrabban észleltek gyalogosan közlekedő rendőröket, kevésbé tartottak a vagyon elleni bűncselekményektől. A tinédzserek ezzel ellentétben a személy elleni bűncselekmények tekintetében voltak nyugodtabbak. Ugyanakkor a járőrautóval végzett tevékenység láttán mind a felnőtt, mind a tinédzser lakosok körében nagyobb volt a félelem mindkét bűncselekmény kategóriától. A tanulmány azt a következtetést vonta le, hogy a rendőröknek az az egyszerű cselekedete, hogy időnként – nem csak bűnözéssel összefüggésben – kiszállnak a szolgálati gépjárműből, igen pozitív hatással van az állampolgárok biztonságérzetére, illetve a bűnözéstől való félelemre.[397] Magyarországon a lakossággal való kapcsolatépítésre egy külön szolgálati formát hoztak létre: a körzeti megbízotti szolgálati formát, amelynek tagjai ritkábban vettek részt intézkedésekben, mint a járőrök, ám napjainkban a járőrhiány miatt már ők is többnyire járőrfeladatokat látnak el, könnyítve ezzel a járőrök terhein. A finn rendőrség tehát célul tűzte ki a lakossággal való közvetlen kapcsolatfelvételt, ezáltal a szubjektív biztonságérzetük erősítését. Médiakampányt folytatnak, amelynek segítségével az állampolgárok tisztában lehetnek a rendészet működési eredményeivel, és érzékelik a folyamatos rendészeti tevékenységeket. Az internetet, azon belül elsősorban a Facebook, Twitter, MySpace és IRC-Gallery közösségi oldalakat, mint aktív kommunikációs felületeket használják, valamint tájékoztató anyagokat tesznek közzé a YouTube internetes videomegosztó oldalonon. Az interneten keresztül lehetővé teszik a folyamatos kétirányú kommunikációt a rendőrség és a lakosság között.[398] Megfigyelhető, hogy hazánkban is egyre több a közösségi oldalakon megjelenő rendőrséget népszerűsíteni próbáló reklám. Találni sikeres rendőri intézkedéseket hirdető posztokat a Facebook oldalain, a közúti közlekedésben úgynevezett *„pofátlanító”* akciókról készült videókat, rendőrök képzését bemutató plakátokat, esetleg a rendőr hallgatók egy átlagos napjáról szóló rövidfilmeket. Ezek elsősorban a rendőri munka népszerűsítését hivatottak elősegíteni, ugyanakkor fennáll annak a veszélye, hogy egyes rendőröket a mindennapi tevékenységük apró eredményeit felnagyítva úgy mutat be, mintha ezzel kiemelkednének a társaik közül. A rendőrökről és hallgatókról készült hírek, videók és egyéb médiatartalmak néhol hajlamosak ferdíteni az igazságot, vagy hiányosan tálalni a tényeket. Mindez a lakosság egy részében rövidtávon jó érzéseket kelthet, ám hosszabb távon gondolkodva az etikátlan viselkedés károkat is okozhat a rendőrség megítélésében. Az olyan kifejezés, mint a *„pofátlanító”,* például nem méltó a rendőri munkához, hiszen a rendőröknek nem a pofátlan személyekkel,

[397] Salmi – Grönroos – Keskinen 2004: 586
[398] Christián 2013: 141

hanem a jogszabályok megszegőivel szemben kell lehetőleg szenvtelenül intézkedniük. Egyes rendőröknek vagy hallgatóknak azt sugallni, hogy az ő munkájuk kiemelkedőbb a többinél, hamis énképet kölcsönözhet számukra. Ahogyan a rendőrség szolgálati feladatai, úgy az etikai normák is folyamatosan változnak, azonban a helyes és helytelen közötti különbségtételben továbbra is az egyéni értékrend és morál marad a meghatározó.[399] A társadalom azt várja el a rendőrtől, hogy hiteles tájékoztatást adjon a részére, igazat mondjon, és ne torzítsa el a valós körülményeket.[400]

1829-ben az akkori angol miniszterelnök, Sir Robert Peel lefektette a rendőri munka kilenc alapelvét, amelyek között az is szerepelt, hogy a rendőri munkát a társadalommal való együttműködésre, és az állampolgárok támogatására kell építeni.[401] Ezek a gondolatok tehát nem új keletűek, közel kétszáz éve léteznek. Egy másik kutatás ugyanakkor hozzáteszi, hogy ez az együttműködés csak úgy valósulhat meg, ha a két fél – vagyis a rendőrség és a lakosság – között valódi partneri viszony áll fenn.[402] Az ilyen viszony kialakításának folyamatában ismét kiemelt szerepet kap az önismeret, amelyre a dolgozat 6.6 alfejezetében utaltam. A finn rendőrség 1993-ban a szolgáltatások minőségének javítására irányuló programot indított, amelynek keretein belül felmérte a lakosság igényeit. Ennek megfelelően együttműködést alakított ki önkormányzatokkal, közigazgatási hatóságokkal, gazdasági szereplőkkel, oktatási intézményekkel és olyan helyi szervezetekkel, amelyek tevékenysége érintett lehet a rendőri munkában.[403] Ezek az intézkedések szintén hozzájárultak a lakosok bizalmának kiépítéséhez.

A finn rendőrök képzésének része a Krav Maga önvédelmi rendszer oktatása, aminek a magyar rendőrök képzésébe való bevezetését dolgozatom 6.7 alfejezetében szorgalmazom.

7.3 Néhány jó gyakorlat a finn rendőrtiszti főiskoláról

Finnországban – ahogyan hazánkban is – egyetlen rendőrtiszteket képző iskola működik, amely Tamperében található. Az alábbiakban megvizsgálom ennek az iskolának a működését, és néhány ponton összehasonlítom az RTK-val. A finn rendőrtiszti főiskola a felsőoktatási rendszer szerves részét képezi.[404] A felsőoktatási rendszer két intézményrendszerből tevődik össze: az egyetemekből és a politechnikumokból. Az egyetemek főleg tudománnyal és

[399] Éberhardt 2020: 128
[400] Janza 2010: 47
[401] Peel 1829
[402] Miller – Hess – Orthmann 2011: 5–7
[403] Christián 2013: 137
[404] Szabó 2013: 143

művészettel foglalkoznak, míg a politechnikumok szakmai területen nyújtanak oktatást, és a munkaerőpiac igényeihez igazodva az alkalmazott tudás megteremtésére koncentrálnak. A finn rendőrtiszti főiskola 1998 óta politechnikumnak számít.[405] A rendőri oktatásban folyamatos reformok mennek végbe, amelyek előkészítő munkálatai 2011-ben fejeződtek be. A reformoknak két tényező szolgált alapul:

- a társadalomban és a rendőrségben végbemenő változások elemzésére irányuló törekvés, valamint
- az a szándék, hogy a rendőrtiszti főiskola stratégiáját összhangba hozzák más európai felsőoktatási intézmények stratégiájával.

A finnek tehát felismerték, hogy a változás állandó, akár az állampolgárokat, akár a rendőröket veszik figyelembe, és előre felkészültek ezekre a változásokra, illetve igyekeznek alkalmazkodni és közös nevezőre jutni az Európai Unió értékeivel. A reformok keretében változtattak a főiskolások oktatásának módján, ami annyiban nyilvánult meg, hogy a hallgatók tanításának és iránymutatásának aránya inkább az utóbbi felé tolódott el. Mindez annyit jelentett, hogy nem erőltették szigorúan a tanítási módszereket, hanem többet hagyták a hallgatókat maguktól tanulni, hogy kibontakoztathassák saját képességeiket. Nem zavarták meg őket ebben a folyamatban, csak akkor, ha láthatóan rossz irányba haladtak és szükség volt az útjuk egyengetésére.[406] Szorosan ehhez a módszerhez kapcsolható a probléma alapú tanítás, amelynek célja, hogy az elméleti és gyakorlati ismereteket ötvözi, és ezáltal fejleszti a hallgatók problémamegoldó képességét. Mindez úgy valósítható meg, hogy a tanár nem ragaszkodik görcsösen a saját tanári szerepéhez, hanem inkább vezetővé, támogatóvá, asszisztálóvá válik.[407] Ez az oktatói viselkedés meglehetősen magas pedagógiai ismereteket és tudatossági szintet is igényel.

A főiskolán működik egy minőségbiztosítási rendszer, amelynek célja az oktatás és a kutatói tevékenység folyamatos fejlesztése, így nem kell attól tartani, hogy a tananyag, vagy akár az oktatási módszerek elavulttá válnak. A rendszer felé természetesen az iskola tanárai is teljesen elkötelezettek, vagyis nyitottak a változásra és önmaguk folyamatos fejlesztésére. A minőségbiztosítási folyamat keretein belül a kutatás-fejlesztési osztály publikációkat feldolgozó tevékenységet végez. Ennek köszönhetően az új tudományos eredményeket szinte azonnal felhasználják, és beépülnek az oktatásba. A kutatásokból információt nyer az iskola a

[405] Szabó 2013: 144
[406] Szabó 2013: 146
[407] Kujanpaa 2008: 132–136

rendőrség működéséről, így segíti az oktatást életközelibbé tenni. A fentiek miatt a kutatási információknak hatalmas szerepük van az iskola fejlődésében. A kutatók nem csupán adatokat gyűjtenek és publikálnak, hanem részt vesznek a tanításban is, és figyelik a hallgatók munkáját diplomamunkájuk elkészítése alatt.

Az RTK-n az intézkedéstaktikai tantárgyakat oktatók felé nem elvárás a pedagógiai végzettség. Az egyetem igyekezett lépéseket tenni annak érdekében, hogy az oktatók pedagógiai képességeit fejlessze. 2018-ban egy másik tanszék pedagógus kollégái látogatták meg az intézkedéstaktikai órákat abból a célból, hogy pedagógiai iránymutatást nyújtsanak, de a kezdeményezés nem vezetett eredményre, mert az intézkedéstaktika oktatók nem bizonyultak befogadónak. Annak az általános nézőpontnak a gyökerei, miszerint az intézkedéstaktika oktatásához elsősorban rendőrszakmai tudásra és tapasztalatra van szükség, túl erősnek bizonyultak. Dolgozatomban elsősorban ezen a téren szorgalmazok paradigmaváltást. A 6.2 alfejezetben már utaltam rá, hogy egy átlagos tanulói csoportban megfigyelhető a tagok alábbiak szerinti eloszlása: a csoport 20%-a átlagon felüli képességű, 60%-a átlagos képességű, 20%-a pedig átlagon aluli képességű. Az oktatók körében általam tapasztalt oktatói módszer csupán az átlagos képességű tanulók fejlesztésére koncentrál. A finn oktatáspolitikának éppen az a lényege, hogy minden tanuló (akár az alsó, akár a felső 20%-ba tartozik) képességeit maximálisan ki kell bontakoztatni. Ennek köszönhetően a finnek a leggyengébb és legerősebb tanuló közti különbséget is a lehető legkisebbre csökkentették, és pont ez emeli ki őket a világ összes országa közül. Mindez persze csak a tanári, azaz pedagógiai képességek meglétével és folyamatos fejlesztésével vált lehetségessé. Fenti gondolatokat érdemes kiegészíteni azzal, hogy a még fiatal Rendészettudományi Doktori Iskola hallgatói és fokozatot szerzett doktorai egyre több kutatást végeznek, egyre több tudományos eredményt produkálnak a rendőrség és más rendészeti szervek számára. Az intézkedéstaktikai oktatók oktatói képességeinek fejlődéséhez – a finnekhez hasonlóan – a pedagógiáról, a nevelésről, önismeretről, vagy rendészetről szóló kutatások eredményeinek, vagy más hasonló publikációknak a rendszeres olvasása, tanulmányozása is nagyban hozzájárulna.

A finn főiskola erősségei közé tartozik a szakmai élet és a képzés közti szoros kapcsolat, aminek köszönhetően az oktatás anyaga nem a valóságtól elrugaszkodott. A tanulók valós és alkalmazható tudást szerezhetnek. A főiskola pedagógia iránti elkötelezettségét az is jelzi, hogy 2011-ben pedagógiai stratégiával egészítették ki a működési stratégiájukat, továbbá az, hogy az alkalmazott oktatók 70%-a tanári diplomával rendelkezik. A pedagógiai stratégia

részét képezi az online tanítás fejlesztése is, ami elsősorban az e-learning és videokonferencia-rendszer alkalmazására koncentrál. Az iskola a személyzetétől és a hallgatóitól rendszeresen visszajelzéseket kér annak érdekében, hogy feltérképezzék az intézmény szolgáltatásairól alkotott véleményüket. A visszajelzési rendszert kétévente frissítik.[408] Ugyanígy az oktatók is rendszeres visszajelzéseket kérnek a hallgatóiktól a tanítási módszereiket illetően. Külön kiemelendő, hogy az oktatók is reagálhatnak ezekre a visszajelzésekre, így nyílt kommunikáció alakul ki a tanárok és diákok között. Az intézkedéstaktika egy gyakorlatközpontú tantárgy. Az RTK-n a pandémia megjelenésekor a legtöbb tantárgy oktatása online zajlott tovább, viszont az intézkedéstaktikai oktatása teljesen leállt. A megfelelő pedagógiai módszerek ismerete és az online tanítás eszközeinek kombinálása hozzájárulhatott volna az intézkedéstaktikai oktatás folytatásához.

Szintén 2011-ben készült egy tanulmány, amely a finn rendőri képzés hatékonyságát vizsgálta. Kiderült belőle, hogy a finn rendőrtiszti főiskola kiváló alapkompetenciákat nyújt a rendőri munka elvégzéséhez, valamint hogy a végzős hallgatók értik a rendőri munka felelősségét, továbbá kellően elkötelezettek a hivatásuk iránt.[409] Az iskola igazgatója, Kimmo Himberg 2011-ben egy mondatban összefoglalta az iskola működésének lényegét: *„Oktatjuk a teljes finn rendőrséget, és kutatási adatokkal szolgálunk, hogy fenntartsuk a belső biztonságot az országunkban, azaz mi hozzuk létre a jövő biztonságát.”*[410]

7.4 A finn oktatási módszerek adaptálásának lehetőségei

A fentiekben bemutattam számos, a finn rendőrök képzésében alkalmazott oktatási alapelvet és módszert, azonban ezek adaptálása a magyar rendőrök képzésébe nem tűnik egyszerű feladatnak. Medovarszky István szerint a finn oktatáspolitika teljes lemásolása és az oktatási módszerek maradéktalan befogadása még nem jelentené a magyar oktatási rendszer fejlődését. Ezt azzal magyarázza, hogy a finn rendszer olyan sajátosságokat hordoz, melyek csak az ő országukban értelmezhetők. Náluk az oktatással kapcsolatban egyedi gondolkodás alakult ki. Az ott lezajlott reformfolyamatok hátterében olyan társadalmi és politikai tényezők álltak, amelyek alkalmasak voltak a változás megteremtésére, így az ő rendszerüknek komoly legitimitása van. Medovarszky úgy gondolja, hogy Magyarország a finn modell számos elemét átvehetné, azonban ehhez kormányzati ciklusokon átívelő politikai és társadalmi

[408] Szabó 2013: 147
[409] Szabó 2013: 152
[410] Annual Report 2011/2012. Police College of Finnland 2012

reformokra lenne szükség.[411] Medovarszky gondolatait alátámasztja az a tény is, hogy Magyarország a rendszerváltást követően célul tűzte ki egy professzionális rendőri szervezet létrehozását, amihez a Team Consult nevű svájci céget kérte fel segítségül. Ők másokhoz hasonlóan szorgalmazták a demilitarizációt és a lakossággal való kapcsolatfelvételt, azonban a rendőrség továbbra is katonai elvek mentén működött tovább, és nem tudott hatékonyan reagálni a kihívásokra.[412] Kiderült, hogy a bajok a rendőrség és a társadalom közti kapcsolatból eredeztethetők.[413] Szintén Medovarszky álláspontját támasztják alá a dolgozat 6.6 alfejezetében bemutatott integrál pszichológia megállapításai, miszerint a skandináv térség országainak lakossága és a magyar lakosság tudatossági szintjei között számotevő eltérés tapasztalható az előbbi javára.

Annak ellenére, hogy Medovarszky szerint a magyar oktatási rendszer reformjához mélyebbre nyúló változások szükségesek, úgy gondolom, hogy a magyar rendőröket képző intézmények és szervezeti egységek tehetnek apró lépéseket, amelyekkel jelentős javulást érhetnének el az oktatás színvonalában. Ez pedig legfőképpen a pedagógiai szemlélet-, sőt kultúraváltással lenne elindítható és elérhető. Ez kezdetben abban nyilvánulna meg, hogy az oktatói pozíció betöltésekor a jelentkező tanújelét adja oktatói képességeinek, megfelelő szintű önismeretének és az oktatói pálya iránti kellő motiváltságának. A már felvett oktatók részére kötelező lenne a folyamatos pedagógiai és szakmai önfejlesztés, valamint önismeretük fejlesztése is. Tanóráikon kezdetben jelen lenne egy tapasztalt pedagógus, akivel átbeszélhetik az oktatással kapcsolatban felmerült gondolatokat. Az intézkedéstaktikai oktatók nyitottak lennének a pedagógusok javaslataira, észrevételeire. Gyakorolnák és fejlesztenék a differenciált oktatásra irányuló módszereket, havonta feldolgoznának egy-két – munkájához hasznos – publikációt, az ezekben található eredményeket megbeszélnék egymással, megvizsgálnák, mi és hogyan építhető be a tananyagba. Nem az Amerikai Egyesült Államokban látott módszerek adaptálására kell törekedni elsősorban, mert azok nem biztos, hogy illeszkednek a magyar rendőrség rendszerébe. Fel lehet venni a kapcsolatot más tantárgyak oktatóival, és meg lehet látogatni egymás tanóráit. Ki lehet dolgozni tanmenetet, amelyet igyekezni kell más tantárgyak tanmenetéhez igazítani.

Mindezek a tevékenységek nem igénylik a teljes magyar oktatáspolitika megreformálását, csupán egyes személyek oktatáshoz való hozzáállásának változását, finomodását. Nem lehet azt állítani, hogy mindez túl nehéz és bonyolult feladat lenne, hiszen rengeteg segítséget lehet

[411] Medovarszki 2021: 217
[412] Christián 2019: 79
[413] Szikinger 1998: 28

kérni pedagógus kollégáktól, akik csupán arra várnak, hogy a rendőr oktatók mutassanak némi nyitottságot feléjük. Az intézkedéstaktika oktatásában mindenképpen paradigmaváltó gondolkodásra lenne szükség, amely a fenti tevékenységek mindennapi munkába való integrálásával és gyakorlásával elérhető.

Ha a finn oktatási rendszer bármely elemét megvizsgáljuk, nem találunk olyan módszert, alapelvet, gondolatot, amelynek kialakítása rendkívüli képességeket igényelne, vagy nehézséget okozna bármely országnak, mégis azt tapasztaljuk, hogy csak kevés nemzet foglalkozik ezzel komolyabban. Ennek oka visszavezethető az integrál pszichológia tudományos eredményeire, amelyek szerint a skandináv országok a világ legtöbb országához képest magasabb (W6-os szinthez közelítő) tudatossági szintet képviselnek.[414] Disszertációm 6.6 alfejezetében bemutattam az intergál pszichológiát és javaslatot tettem egyes vívmányainak rendőrök képzésébe történő bevezetésére, ami segítené az önismeretük és tudatossági szintjük növelését, és ami hozzájárulna az intézkedéstaktikai képességeik fejlődéséhez.

7.5 Összefoglalás

A fejezetben megvizsgáltam néhány európai ország rendőrképzésével kapcsolatos gyakorlatait, azokat összehasonlítottam a magyar rendőrök képzésével. A német Szász-Anhalt tartomány rendőrképzési gyakorlatát alaposabb vizsgálatnak vetettem alá. Megállapítottam, hogy a magyar rendőrség a lakosság arányához mérten jóval nagyobb létszámmal rendelkezik, mint Európa legtöbb országa, ennek ellenére rendőrhiány tapasztalható a közterületeken. Megállapítottam, hogy a rendőrök felvételi eljárásának gyakorlata az egyes európai országokban kevéssé különbözik. A német tartományban a jelentkezők testtömeg-index alapján történő kiválasztását követendőnek tartom. Jó gyakorlat továbbá a bőséges szakirodalom rendelkezésre bocsátása a rendőr hallgatók számára, valamint az anyanyelv ápolása, amely a rendőrök tekintélyét javítaná az állampolgárok és más szervezetek szemében. Kiemelt figyelmet fordítottam a finn rendőrök oktatásának vizsgálatára. Bemutattam, hogy a finn általános oktatás mitől vált világszinten kiemelkedővé, majd rámutattam, hogy a rendőrök képzése ugyanezen alapelvek mentén történik. A finnek jó gyakorlatainak vizsgálatával felhívtam a figyelmet a pedagógia alkalmazásának az oktatásban való jelentőségére, valamint arra, hogy az oktatás sikerének a kulcsa a tanár. Követendőnek

[414] A tudatfejlődési szintek megértése 3. rész 2023

tartom a finn rendőrök azon működési elvét, amely szerint bizalmi viszonyt alakítottak ki a lakossággal. A médiában vagy közösségi oldalakon való szereplés már megjelent a magyar rendőrség tevékenységei között is, egyelőre azonban kétséges annak eredményessége. Megállapítottam, hogy a finn rendőrök képzésének része a Krav Maga önvédelmi rendszer oktatása, amelynek bevezetését szorgalmazom a magyar rendőrök képzésébe is. Alaposabb vizsgálatnak vetettem alá a finn rendőrtiszti főiskolát, amely működésének egyes aspektusait összevetettem az RTK működésével. Ahogyan más finn iskolákban, ebben is kiemelt szerepet kap a pedagógia. Kiemelendő jó gyakorlatnak tartom, hogy az oktatók folyamatosan fejlesztik pedagógiai képességeiket, valamint kutató tevékenységet is végeznek abból a célból, hogy a tudomány friss vívmányait beépítsék a munkájukba. További jó gyakorlatnak tartom a visszajelzési rendszer kiépítését, amely lehetővé teszi a hallgatóktól érkező oktatással kapcsolatos visszajelzések feldolgozását, valamint közvetlenebbé teszi az oktatók és hallgatók közti kommunikációt. Megvizsgáltam az általam feltárt jó gyakorlatok adaptálásának lehetőségeit. Megállapítottam, hogy annak több akadálya is lehet, azonban a megfelelő szándék kialakításával megvalósítható. A finn rendőrök képzési módszereit több tekintetben is követendőnek tartom. Az általános oktatás területén elért kiemelkedő teljesítményük is jelzi hozzáértésüket a rendőrképzéshez, illetve a skandináv térség tudatossági szint tekintetében is kiemelkedik a világ többi országa közül. A magyar rendőrök képzésében az egyes technikák és taktikák oktatásának módszertana eltérő lehet ugyan a finnekétől, de a képzés alapelveit (például a pedagógia szerepének hangsúlyozását) mindenképp érdemes lehet az ő mintájukra kialakítani.

A jelen fejezetben végzett kutatásaim szintén hozzájárulnak a negyedik és a hatodik kutatási kérdés megválaszolásához, valamint továbbra is igazolják a negyedik hipotézis helyességét.

8. A DOLGOZAT ZÁRÁSA

8.1 Összegzett következtetések

Disszertációm második fejezetében összegyűjtöttem az intézkedéstaktika fogalmának meghatározását tartalmazó szakirodalmakat, és az azokban talált leírásokat részletesen elemeztem. Megállapítottam, hogy a meghatározások tartalmaznak ugyan nélkülözhetetlen elemeket, azonban további pontosításra szorulnak. Javaslatot tettem a fogalom pontosabb meghatározására. Bemutattam az intézkedéstaktika kifejezést néhány idegen nyelven, azokat összevetettem a magyar jelentéssel, melyből kiderült, hogy más országok rendőrei is hasonlóan gondolkodnak az intézkedéstaktikáról, mint a magyarok. Összegyűjtöttem a dolgozatomban gyakran használt és az intézkedéstaktikával kapcsolatba hozható más kifejezéseket. Ezek jelentését meghatároztam és ezáltal egymástól elkülönítettem.

A harmadik fejezetben megvizsgáltam az intézkedéstaktika kialakulásának folyamatát, illetve összegyűjtöttem és rendszerbe állítottam főbb állomásait. Ehhez interjút készítettem az intézkedéstaktika fejlődésének egyik kiemelkedő alakjával, Kocsis Istvánnal. Megállapítottam, hogy az intézkedéstaktika Magyarországon a távol-keleti küzdősportok beáramlásával kezdődött, majd ezeknek a rendőri képzés mozgásanyagába történő beépítésének kísérletével fejlődött tovább. A küzdősport mozdulatok speciális rendőri fogásokká alakultak. Egyre inkább bővült a technikai és taktikai paletta. A lőfegyverkezelés oktatása átalakult, megjelentek a lélektani tréningek, és a rendőrök képzésében erős differenciálódás alakult ki. Az intézkedéstaktika teljes tudásanyaga mára olyan hatalmasra duzzadt, hogy azt csak több különböző területre specializálódott szakember képes hiánytalanul oktatni.

A negyedik fejezetben a magyar rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatát tettem vizsgálat tárgyává. Először összegyűjtöttem a rendőri munka hatékonyságának mérésére szolgáló módszereket, eljárásokat. Megállapítottam, hogy ezek a módszerek nem alkalmasak arra, hogy hiteles képet fessenek a rendőrök intézkedési képességeiről, ezért további kutatómunkát hajtottam végre. A módszertani trianguláció segítségével vizsgáltam a rendőrök intézkedési gyakorlatát, amely három különböző irányból szolgáltat információkat. A trianguláció első pontjaként a megfigyelést választottam, melynek során 13 alkalommal egy budapesti kerületi rendőrkapitányság állományának közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó tagjaival láttam el közös járőr szolgálatot, és közben figyeltem, hogy az intézkedéseik mennyire felelnek meg

a 18/2008. ORFK utasításban foglalt alapelveknek. A második pontjaként interjút készítettem 8 fő instruktorral, és az általuk képzett állomány intézkedési gyakorlatának minőségéről és a képzések körülményeiről kérdeztem őket. A harmadik pontjaként kérdőíves kutatást végeztem a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök körében, amelynek 184 alanya volt, és amelyben a saját és társaik intézkedéstaktikai képességeiről kérdeztem őket. A trianguláció három pontjának egyike sem állná meg a helyét önálló kutatásként, hiszen egyik sem kellően reprezentatív, és a kutatásban résztvevők száma is kicsi, azonban a három kutatásból szerzett információk egymást kiegészítik, és így árnyaltabb képet mutatnak a vizsgált jelenségről. A három kutatás eredményei ugyanabba az irányba mutattak, miszerint a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlata jelentős hiányosságokat mutat a biztonságosság és szakszerűség terén. A rendőrök jelentős hányada nem tudná magát megvédeni egy aktívan ellenszegülő vagy támadó személlyel szemben, továbbá intézkedéstaktikai énképük a valósághoz képest némi eltérést mutat.

Az ötödik fejezetben azt a három területet vizsgáltam meg, ahol a rendőrség hatással lehet a rendőrök intézkedéstaktika képességeire. Ezek a területek az alkalmasságvizsgálatok, az intézkedéstaktikai oktatások és az intézkedéstaktikai képzések. Megvizsgáltam a korábbi és a jelenleg hatályos alkalmasságvizsgálatokat szabályozó normákat, azokat elemeztem és értékeltem, majd összehasonlítottam őket egymással, hogy rámutassak az eljárás rendjének és a meghatározott sztenderdek változásaira. Megállapítottam, hogy az új alkalmasságvizsgálatok alacsonyabb szintű elvárásokat támasztanak a rendőrök kondicionális képességeivel kapcsolatban mind a felvételi eljárásban, mind pedig a rendőrök alkalmasságának időszakos vizsgálatában. Mindez azt eredményezi, hogy a rendőrök képzése során az oktatóknak és kiképzőknek nagyobb figyelmet kell fordítania a fizikai felzárkóztatásra a tapasztalható hiányosságok kiküszöbölése végett. Átfogóan bemutattam az ország öt intézményében folyó intézkedéstaktikai oktatás körülményeit, amelyhez szakirodalmi áttekintést végeztem, valamint interjúkat készítettem a körmendi, miskolci, adyligeti és szegedi intézmények egy-egy oktatójával. Megállapítottam, hogy az oktatásához szükséges tárgyi feltételek megfelelő mértékben rendelkezésre állnak. Az intézkedéstaktikai képzések bemutatásához a 4. fejezetben már bemutatott interjúk mellé újabb két interjút készítettem egy instruktorral és egy közrendvédelmi alosztályvezetővel. Megállapítottam, hogy a 18/2008. ORFK utasításban foglalt intézkedéstaktikai képzésre vonatkozó előírások gyakorlati megvalósulásában, különösen a képzések gyakoriságára és rendszerességére vonatkozó részében komoly hiányosságok mutatkoznak. Ugyanakkor azok maradéktalan

megvalósulása sem lenne képes a rendőrök intézkedési gyakorlatának minőségi fejlődését eredményezni. A 31/2024. ORFK utasítás ezen a téren az előbbihez képest már előrelépést mutat.

A hatodik fejezetben elsősorban a pedagógiai elvek, funkciók és módszerek ismeretének jelentőségére hívom fel a figyelmet, ami a rendőrök oktatásában nem kap megfelelő szerepet. Bemutatom az oktatás hatékonyságát befolyásoló tényezőket, és rámutatok, hogy ezek közül mire lehet hatása egy oktatónak. Megvizsgáltam a rendőrség három különböző szervezeti egységének képzését, és rámutattam azok pedagógiai elvekre vonatkozó hiányosságaira. Bemutattam a legfontosabb pedagógiai elveket és azok alkalmazásának lehetőségét, és ezek mentén bemutattam az intézkedéstaktikai oktatás és képzés hatékonyságáról alkotott elméletemet. Összegyűjtöttem az ehhez felhasználható legfontosabb szakirodalmi műveket. Rámutattam, hogy az oktatási intézmények vagy szervezeti egységek nem követelik meg a pedagógiai elvek alkalmazásának képességét az oktatóiktól, és az oktatók sem törekszenek kellő mértékben önmaguk ilyen irányú fejlesztésére. Megvizsgáltam az NKE fejlesztési tervét, a Kreatív Tanulási Programot. Kiválasztottam és átdolgoztam a program keretében kidolgozott néhány jó gyakorlatot, és bemutattam azok intézkedéstaktikai oktatásban való alkalmazásának lehetőségét. Vizsgálatnak vetettem alá a lőkiképzés egyes technikai és etikai kérdéseit, amelyhez egy lőkiképzővel készítettem interjút. Bemutattam a rendőrök lőkiképzését, és felhívtam a figyelmet ezzel kapcsolatban néhány hiányosságra és etikai kérdésre. Bemutattam az önismeret jelentését és jelentőségét a rendőri munkában. Elemeztem és értékeltem Ken Wilber integrál pszichológia elméletét, és rámutattam annak felhasználási lehetőségére a rendőri intézkedéstaktikában. Bemutattam a Krav Maga önvédelmi rendszert. Felhívtam a figyelmet annak rendőri változatára, amely alkalmas lehet a rendőri képzésbe való integrálásra. A fejezet végén irodalmi áttekintés segítségével bemutattam egy amerikai veterán nevelőtiszt rendőrök felkészítéséről alkotott gondolatait és szakmai javaslatait.

A hetedik fejezetben először néhány európai ország rendőrképzéssel kapcsolatos jó gyakorlatát gyűjtöttem össze. Megállapítottam, hogy a rendőrök felvételi követelményei országonként kevés különbséget mutatnak. A finn oktatás bemutatására kiemelt figyelmet fordítottam. Megvizsgáltam a finnek általános oktatási elveit és a pedagógiához való viszonyukat. Rámutattam, hogy az oktatás sikerének a kulcsa az az oktató, aki folyamatosan fejleszti pedagógiai képességeit és személyiségét. A finn rendőrképzésből kiemeltem néhány jó gyakorlatot, valamint bemutattam azok integrálási lehetőségét a magyar rendőrök

oktatásába. Felhívtam a figyelmet arra, hogy a finn rendőrök szintén a képzésük részévé tették a Krav Maga önvédelmi rendszert.

8.2 A kutatási kérdések és hipotézisek megítélése

Az első kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: a módszertani trianguláció által végzett kutatásaim mindhárom pontja, vagyis a rendőrök intézkedési gyakorlatának megfigyelése, az instruktorokkal készített interjúk és a rendőrök körében készített kérdőíves felmérés ugyanabba az irányba mutat, miszerint a közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó rendőrök intézkedési gyakorlata a 18/2008. ORFK utasítás és a Módszertani útmutató ajánlásai alapján elsősorban a biztonságosságra és szakszerűségre vonatkozó követelményeknek csupán kis mértékben felel meg. Ez pedig alátámasztja az első hipotézis helyességét.

A második kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: a rendőrök alkalmasságvizsgálatáról szóló új normákban a korábbiakhoz képest határozottan és jelentősen enyhültek az előírt követelmények és az eljárásban meghatározott sztenderdek, vagyis kisebb elvárást támasztanak a rendőrök fizikai felkészítésével kapcsolatban, ami új elvárásokat támaszt az oktatókkal szemben a rendőrök felkészítése terén. Ez alátámasztja a második hipotézis helyességét.

A harmadik kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: a disszertáció 4.4 alfejezetében bemutatott instruktorokkal készített interjúk és az 5.3 alfejezetben az intézkedéstaktikai képzésekkel kapcsolatban végzett kutatások bebizonyították, hogy a 31/2024. ORFK utasítás tartalmilag előremutató változásokat hordoz mind a rendőrök intézkedéstaktikai képzéseken való részvételének mértéke, mind gyakorisága szempontjából a korábban érvényben lévő 18/2008. ORFK utasításhoz képest. Az új utasításban foglaltak gyakorlati megvalósulásának ellenőrzésére egyelőre nincs lehetőség. A kutatásaim alátámasztják a harmadik hipotézis helyességét.

A negyedik kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: a pedagógiai elvek, funkciók és módszerek intézkedéstaktikai oktatásban és képzésben való jelentőségét a disszertáció hatodik fejezetében igyekeztem többféle megközelítéssel hangsúlyozni, majd ezt a megállapítást a hetedik fejezetben végzett külföldi kitekintés által tovább erősíteni. Ezzel párhuzamosan az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők pedagógiai felkészültségét is

vizsgálat tárgyává tettem. A kutatásokból kiderül, hogy az intézkedéstaktikai oktatás és képzés eredményességére számottevő pozitív hatást gyakorolna az oktatók és kiképzők pedagógiai felkészültsége, és ezeknek a képességeknek a megfelelő alkalmazása. Mindemellett a kutatások ezekből következő negatív hatást nem jeleztek előre. Ez alátámasztja a negyedik hipotézis helyességét.

Az ötödik kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: Az 5.2 alfejezetben bemutatott kutatásaim szerint az intézkedéstaktikai oktatást végző egyes intézmények infrastruktúrája némi fejlesztésre, bővítésre szorulna ugyan, de összességében az oktatáshoz szükséges tárgyi feltételek alapvetően mindenhol rendelkezésre állnak a foglalkozások megtartásához. A (negyedik kutatási kérdésben felmerülteken túlmutató) személyi feltételek egyelőre kérdésesek, ugyanis az elmúlt években jelentős mértékben megnőtt az intézmények (különösen az RTK) hallgatóinak létszáma, mindemellett az oktatók létszáma változatlan maradt. Szükségesnek érzem ennek a kihívásnak a megválaszolását.

A hatodik kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: A disszertáció 6.6 alfejezetében az önismeret jelentését, jelentőségét, valamint a mindennapi életre és különösen a rendőri munkára gyakorolt pozitív hatásait bemutató vizsgálatok rámutattak, és a hetedik fejezetben végzett külföldi kitekintés megerősítette, hogy a rendőrök önismereti készségeinek fejlesztése számottevő mértékben hozzájárulhat az intézkedési képességek fejlődéséhez. A vizsgálatok egyúttal arra is rámutattak, hogy az oktatók és kiképzők önismereti készségeinek fejlesztése az intézkedéstaktikai képzések végrehajtására irányuló képességeihez is számottevő mértékben hozzájárulhat, sőt egyes nézőpontok szerint az oktatói munkát végző személyek felé ez csaknem követelményként fogalmazódik meg.

A hetedik kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: mivel a rendőrség képzési rendszerében az intézkedéstaktikai felkészítés részét képező önvédelmi és közelharc technikák tekintetében jelenleg nincsen egységes és rendszeres gyakorlat, szükséges lenne ezen változtatni. Több lehetséges mozgásforma közül csupán egyet, a Krav Maga önvédelmi rendszert tettem alaposabb vizsgálat tárgyává és megállapítottam, hogy annak rendőri változata a rendőri munkához való illeszthetőségét tekintve tökéletesen alkalmas lehet arra, hogy a rendőri képzés országosan egységes részévé váljon. Kutatásaimat megerősíti, hogy ezt az önvédelmi rendszert már számos ország rendészeti szerve a képzésének részévé tette.

A nyolcadik kutatási kérdést a következőképpen válaszolom meg: az intézkedéstaktikának a jelenlegi szakirodalmi felfogás szerinti meghatározása meglehetősen általánosan, kissé hiányosan és némileg pontatlanul van megfogalmazva, ezáltal az kevésbé felel meg a

tudományos követelményeknek. Kísérletet tettem egy pontosabb meghatározás létrehozására, amelyet a disszertáció 2.1 alfejezete tartalmaz.

8.3 Új tudományos eredmények

A kutatói társadalomban jelentős véleménykülönbségek vannak arról, hogy mi számít új tudományos eredménynek. Tóth-Nagy Georgina és Sulyok Judit könyvükben úgy fogalmaznak, hogy egy új tudományos eredménynek a világ egy szeletének jobb, részletesebb megismerését, finomhangolását kell szolgálnia, egy releváns cél megvalósítását kell támogatnia. Fontos feltétele a korábbi eredmények meghaladása.[415] A dolgozatomban feltárt tudományos eredmények számbavételekor igyekeztem ügyelni arra, hogy az alább felsorolt eredmények megfeleljenek a fenti követelményeknek. A könyv szerzői a tudományos eredmények leggyakrabban előforduló hibái közt említik az eredmények túlságosan szubjektív mivoltát[416], amellyel bizonyos szempontból akár jelen disszertáció eredményei is jellemezhetők lennének. Ezzel kapcsolatban rá kívánok mutatni, hogy a társadalomkutatás szakemberei szerint a szubjektum nem kizárható, sőt elkerülhetetlen velejárója a kutatásnak, ugyanis a társadalomtudományi kutatásokon belül nem lehet megállapításokat egyértelműen kijelenteni.[417] Ennek megfelelően természetes, hogy disszertációm tudományos eredményei több-kevesebb szubjektumot hordoznak magukban. Ugyanakkor ennek ellensúlyozása céljából igyekeztem a vizsgálataimat minél több irányból elvégezni, és ezáltal az eredmények objektív jellegét növelni. Disszertációm tudományos eredményeinek a következőket tekintem:

1. Megállapítottam, hogy az intézkedéstaktika fogalmának jelenleg fellelhető meghatározásai meglehetősen általánosan, kissé hiányosan és némileg pontatlanul fogalmaznak. További szakirodalmi tételek feldolgozásával létrehoztam az intézkedéstaktika fogalmának egy pontosabb meghatározását.

2. Bizonyítottam, hogy a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó, hivatásos állományú rendőr tagjai jelentős részének intézkedési gyakorlata nem elégíti ki maradéktalanul azokat a biztonságosságra és szakszerűségre vonatkozó követelményeket, amelyeket a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. ORFK utasítás és a közúti járművek

[415] Tóth-Nagy-Sulyok 2023: 12
[416] Tóth-Nagy-Sulyok 2023: 13
[417] Thomas 2013: 16

megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról szóló Módszertani Útmutató megfogalmaz, ez pedig folyamatos veszélyt jelent mind a saját, mind a civil állampolgárok testi épségére nézve.

3. Elemeztem a rendőri alkalmasságvizsgálatokról szóló jelenleg hatályban lévő normákat (45/2020. BM rendelet, 35/2020. ORFK utasítás), és megállapítottam, hogy az azokban foglalt fizikai alkalmasságvizsgálat követelményszintjei a korábbi normákban (57/2009. IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet, 43/2010. ORFK utasítás) foglalt sztenderdekhez képest enyhültek, vagyis könnyebben teljesíthető elvárásokat támasztanak a rendőrnek jelentkező személyek fizikumát tekintve. Ez azt vonja maga után, hogy a rendőrök felkészítése során az oktatóknak és kiképzőknek nagyobb figyelmet kell szentelni a fizikai felkészítésre, ami jelentős hatást gyakorol az intézkedéstaktikai oktatásra.

4. Az intézkedéstaktikai képzések végrehajtásáról szóló korábbi utasítás (18/2008. ORFK utasítás) elemzése által feltártam, hogy az sem elméletben, sem gyakorlatban nem segítette elő megfelelő mértékben a rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának minőségbeli (biztonságossági és szakszerűségi) fejlesztését vagy szinten tartását. Az új ORFK utasítás (31/2024. ORFK utasítás), amely felülírja a korábbit, a rendőrök képzéseken való részvételének mértéke és gyakorisága szempontjából elméletben jobban elősegíti a rendőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztését. Az abban foglalt előírások gyakorlati megvalósulását annak új mivolta miatt még nem állt módomban vizsgálni.

5. Megállapítottam, hogy a pedagógiai alapelvek, funkciók és módszerek megfelelő alkalmazása jelentős mértékben képes lenne növelni az intézkedéstaktikai foglalkozások hatékonyságát, azonban minden jel arra mutat, hogy a foglalkozásokat vezető rendőrök (oktatók és kiképzők) az oktatási és képzési gyakorlatban jellemzően csekély mértékben, illetve kevésbé szakszerűen alkalmazzák azokat.

A kutatási eredményekkel kivétel nélkül a rendőrök intézkedéstaktikai oktatásának és képzésének fejlesztéséhez, valamint a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának fejlesztéséhez kívánok hozzájárulni.

Az első tudományos eredmény az intézkedéstaktika fogalmának pontosabb meghatározására irányul, amivel hozzájárulok a témakör további fejlesztéséhez.

A második tudományos eredménnyel rámutattam a rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatában mutatkozó hiányosságokra, és az ebből adódó, a rendőröket fenyegető veszélyekre, amely figyelemfelkeltő lehet mind a rendőri vezetők, mind a közterületen

szolgáló rendőrök számára. Hozzájárulhat egy új szemlélet kialakításához, amelyben az intézkedéstaktikai tudás és az ennek fejlesztésére irányuló képzések nagyobb figyelmet kapnak. Ez eredményezheti, hogy az állampolgárok jobban megbecsüljék a rendőröket, valamint hogy a rendőrség és a lakosság között közvetlenebb kapcsolat alakuljon ki.

A harmadik tudományos eredménnyel rámutattam, hogy a fizikai alkalmasságvizsgálatok enyhébb követelményeket támasztanak a rendőrnek jelentkezőkkel szemben, ami egy fizikailag gyengébb rendőri állomány létrejöttét eredményezheti. Ennek ellensúlyozására elsősorban a testnevelő és intézkedéstaktika oktatókra hárul nagyobb feladat, miszerint az oktatói tevékenységen, illetve az oktatandó tananyag tartalmán úgy kell módosítani, hogy a rendőr-tanulók a rendelkezésre álló idő alatt fizikailag felzárkózhassanak a rendőri intézkedések biztonságos végrehajtásához elvárt követelményszinthez. Amennyiben ez nem valósul meg, abban az esetben az intézkedéstaktikai tananyagot oly módon kell átalakítani, hogy a hallgatók az elvártnál gyengébb fizikummal is képesek legyenek a rendőri intézkedések eredményes, biztonságos és szakszerű végrehajtására.

A negyedik tudományos eredménnyel rámutattam, hogy a rendőrök intézkedéstaktikai képzéseinek végrehajtásáról rendelkező 18/2008. ORFK utasítás csak kis mértékben volt képes elősegíteni a rendőrök intézkedéstaktikai gyakorlatának fejlesztését, tehát indokolt volt az új utasítás elkészítése. Kutatásaim felkelthetik a rendőri vezetők figyelmét, hogy az új utasításban foglalt rendelkezéseket, különösen a képzések rendszerességére és gyakoriságára vonatkozó részeket a jövőben az állomány biztonsága érdekében érdemes lehet szem előtt tartani.

Az ötödik tudományos eredménnyel rámutattam, hogy az intézkedéstaktikai oktatók és kiképzők jelentős hányada a pedagógiai alapelvek, funkciók és módszerek megfelelő ismerete és alkalmazása nélkül hajtja végre a foglalkozások megtartását. Ez figyelemfelkeltő lehet az oktatási intézmények és egyes oktatással foglalkozó szervezeti egységek vezetői és oktatói számára, hogy az oktatók pedagógiai kompetenciáinak kezdeti felmérése és azok fejlesztése nélkül az oktatás kevésbé lesz hatékony. Kutatásommal igyekeztem a rendőr oktatók pedagógiai felkészültsége terén egy paradigmaváltás elősegítéséhez hozzájárulni, mégpedig azt megcélozva, hogy a rendőr oktatói státusz betöltésekor ne csupán a jelentkező rendőrszakmai kompetenciái legyenek figyelembe véve, hanem oktatói képességei, illetve ezek fejlesztésére irányuló ambíciói is. Rámutattam, hogy a pedagógiai kompetenciák fejlesztésével kéz a kézben jár az önismeret fejlődése is. Ezen túlmenően rámutattam a rendőri viselkedés néhány etikai kérdésére, amely szintén szoros összefüggésben van az

előbbi két témakörrel. A kutatásaim során megfigyelt szervezeti egységek számára a további képzéseik fejlesztéséhez felhasználhatók azok az információk, amelyek a foglalkozásaikon megfigyelt hiányosságokat tartalmazzák. A lőkiképzés fejlesztéséhez is igyekeztem hasznos gondolatokkal hozzájárulni, valamint rámutattam a lőfegyverhasználat etikai oldalára. A finn rendőrképzés bemutatásával nyomatékot adtam a pedagógiai elvek alkalmazásának szükségességére vonatkozó megállapításaimnak. Véleményem szerint a finn oktatásban alkalmazott jó gyakorlatok felhasználhatók lennének a magyar rendőrök képzésének bármely területén.

8.4 Javaslatok

Az intézkedéstaktikai oktatás és képzés fejlesztése érdekében az alábbi javaslatokat teszem:

- Javaslom, hogy a német Szász-Anhalt tartomány felvételi gyakorlatának mintájára a magyar rendőrök fizikai alkalmasságvizsgálatának is legyen része a jelentkezők testtömeg-indexének, vagyis a testmagasság és a testsúly hányadosának mérése. Habár ez az eljárás nem hordozza magában a jelentkezők egyes kondicionális képességeinek megismerését, azonban garantálhatja a jelentkezők egészségi állapotát, és hogy a jelentkezők testalkatuknál fogva alkalmasak lesznek a fizikai terhelésre. Az eljárás bevezetése rengeteg terhet levenne a fizikai felvételi alkalmasságvizsgálatok végzésével foglalkozó személyek válláról, és a további intézkedéstaktikai felkészítés terheit is csökkentené.

- Javaslom, hogy a rendőröket oktató intézményekben és szervezeti egységekben az intézkedéstaktika oktatói és kiképzői státusz betöltésénél ne csak a jelentkező rendőrszakmai kompetenciái képezzék vizsgálat tárgyát, hanem legyen vizsgálandó szempont a jelentkező pedagógiai jártassága, illetve a pedagógiai elvek, funkciók és módszerek megismerésére és alkalmazásának fejlesztésére irányuló ambíciója is. Az oktatói álláshely meghirdetésekor érdemes lenne előnyként feltüntetni a pedagógiai végzettséget, vagy jelentősebb oktatói tapasztalatot. A felvételi elbeszélgetésen jelen lehet egy pedagógus, aki megfigyeli, hogy a jelentkező tisztában van-e a pedagógiai alapfogalmakkal, didaktikai módszerekkel. A beosztás betöltése előtt a jelentkező egy vagy több pedagógus jelenlétében részt vehet próbaoktatáson, amely segít meggyőzni a vezetőket a jelentkező oktatói alkalmasságáról.

- Javaslom, hogy a rendőröket oktató intézményekben és szervezeti egységekben az intézkedéstaktika oktatói és kiképzői státusz betöltésénél a fentieken túl legyen vizsgálandó szempont a jelentkező önismereti szintje, illetve az ennek fejlesztésére irányuló igénye is. Az oktatói pályára lépni szándékozók tanújelét adhatják annak, hogy értik az önismeret fogalmának jelentését, és jelentőségét az élet bármely területén, és elismerik annak kiemelt jelentőségét az oktatásban. A felvételi elbeszélgetésen akár egy pedagógus, akár egy pszichológus munkatárs néhány erre irányuló kérdéssel, vagy személyiségteszt kitöltetésével feltárhatja a jelentkező erre irányuló ismereteit és kompetenciáit.

- Javaslom az intézkedéstaktikai oktatói beosztásban dolgozó személyek pedagógiai elvekre irányuló ismereteinek, valamint önismeretének folyamatos fejlesztését a munkakörük részévé tenni. Az oktatók tanóráin havi rendszerességgel megfigyelőként részt vehet egy pedagógus (lehetőleg minden hónapban más), aki a tanóra megtartását követően átbeszéli az oktatóval a jó és a javításra szoruló gyakorlatokat, valamint javaslatokat tesz az oktatás hatékonyságának növelésére. Érdemes lehet az oktatók munkakörének részévé tenni elsősorban az intézkedéstaktikai és pedagógiai témájú tudományos szakirodalmi munkák rendszeres tanulmányozását és azoknak kerekasztal megbeszélés formájában a kollégákkal való egyeztetését, megvitatását. Az oktatóknak érdemes lehet rendszeresen látogatni más oktatók, elsősorban pedagógusok tanóráit. Érdemes lehet konzultálni azon oktatótársaikkal, akik által tanított tananyag szoros összefüggésben van az intézkedéstaktikával, tehát elsősorban a rendőri testnevelés, kriminalisztika, kommunikáció, jogi ismeretek, önismereti, informatikai témájú tantárgyak oktatóival.

- Javaslom a Krav Maga önvédelmi rendszer rendőri változatának oktatását minden rendőr intézkedéstaktikai képzésének részévé tenni mind az oktatási intézményekben, mind a képzésekkel foglalkozó szervezeti egységekben. A Krav Maga egy rendőrök számára is kifejlesztett és az évek során tökéletesített rendszer, amely minden olyan fogást tartalmaz, amelyre egy rendőrnek munkája során önmaga, a társa, vagy más állampolgár megvédéséhez és testi kényszer alkalmazásához szüksége lehet, emellett pedig segítheti a rendőrök mentális felkészülését és kondicionális képességeik megőrzését. Az intézkedéstaktika alapelveivel maradéktalanul összeegyeztethető. Magabiztosabb fellépést és nagyobb biztonságérzetet nyújthat az intézkedésekhez. A Krav Maga Global szervezet magyarországi igazgatója, Lakatos Péter irányítása alatt számos Krav Maga-instruktor dolgozik. Közülük több mint húsz lát el szolgálatot a rendőrség állományában, és segíthetik a rendőrök képzését az egész országban.

- Javaslom a 31/2024. ORFK utasításban foglalt intézkedéstaktikai képzésre vonatkozó rendelkezések, különösen a képzések rendszerességére és gyakoriságára vonatkozó előírások betartásának a korábbinál szigorúbb és következetesebb ellenőrzését. A megtartott képzésnek – az eddig megszokott általános intézkedéstaktikai elemeken túl – része lehetne a szolgálati lőfegyver kezelésének gyakorlása, vagy akár a Krav Maga önvédelmi rendszer fogásainak gyakorlása. Ezen túl javaslom, hogy a képzéseknek képezze részét évente legalább két alkalommal minden közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó rendőr részére megtartott lélektaktikai felkészítés, amely a taktikai házban végrehajtott szituációs gyakorlatok formájában történhet meg.

- Javaslom a rendőrök intézkedéstaktikai oktatását és képzését végző intézmények és szervezeti egységek tantárgyi programjában, tanmenetében, az intézmények honlapján vagy bármely könnyen hozzáférhető helyen bőséges intézkedéstaktikai szakirodalom feltüntetését. Disszertációmban igyekeztem összegyűjteni minél több olyan könyvet, jegyzetet, publikációt vagy normát, amelyek az intézkedéstaktika megismeréséhez nyújthatnak segítséget. Ezek feltüntetése több lehetőséget biztosít az oktatóknak és kiképzőknek a fejlődésre és a hatékonyabb önképzésre, továbbá a lelkes, érdeklődő tanulók látóterének szélesítésére is lehetőséget biztosít, valamint nem utolsósorban stabil támasz lehet az egyetem hallgatóinak a szakdolgozatukhoz történő anyaggyűjtéshez.

- Javaslom, hogy Ken Wilber integrál pszichológiai elméletének oktatása váljon a rendőrök képzésének részévé. Az integrál pszichológia egyesíti a pszichológia szinte teljes tudásanyagának eddig különálló elemeit, és összhangot teremt köztük, továbbá bemutatja az emberi tudat fejlődésének különböző szintjeit is. Az elmélet megismerése és megértése jelentős mértékben hozzájárulhat a rendőr hallgatók önismeretének fejlődéséhez, ezáltal a rendőri munka, különösen az intézkedéstaktikai gyakorlat minőségének fejlődéséhez.

- Javaslom a vezető instruktorok által egy országosan egységes, 10–20 szituációs gyakorlatból álló gyűjtemény létrehozását. Ezek a gyakorlatok két csoportba lehetnek sorolva, úgy, mint egyszerű és összetett gyakorlatok. A közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök évente egy alkalommal intézkedéstaktikai vizsgát tehetnek, amelynek során egy taktikai házban végrehajthatnak a gyűjteményből egy véletlenszerűen kiválasztott szituációs gyakorlatot. Azok a rendőrök, akik öt évnél kevesebb szolgálati viszonnyal rendelkeznek, egyszerű szituációs gyakorlatot oldhatnak meg, míg az idősebb rendőrök összetett gyakorlatokat végezhetnek. A vizsgát az instruktorok értékelhetik. Amennyiben valamelyik

gyakorlat nem felel meg az intézkedéssel szemben támasztott követelmények mindegyikének, a rendőr megismételheti a gyakorlatot.

- Javaslom, hogy a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök kétévente legalább egy alkalommal egy tetszőlegesen választott lőversenyen vagy járőrversenyen vegyenek részt. Akár az egyes szervezeti egységek is rendezhetnek úgynevezett házi bajnokságot, amelyen a szervezeti egység teljes közterületen szolgáló rendőri állománya részt vehet. Akár 2–3 szervezeti egység is összemérheti lőfegyverkezelési vagy intézkedéstaktikai tudását. A versenyek kiváló lehetőséget teremthetnek az egyes technikák és taktikák gyakorlásához, valamint a mentális felkészüléshez.

9. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE:

1. táblázat: A dolgozatban végzett kutatómunkák 21
2. táblázat: A kérdőívet kitöltők aránya. 70
3. táblázat: A rendőrök társaikra adott pontszámának átlaga a szolgálatban eltöltött évek függvényében. 77
4. táblázat: Az intézkedéstaktikai tantárgyak óraszámainak eloszlása a KRVT tiszthelyettes képzésében. 99
5. táblázat: Állandók és változók az oktatásban. 118
6. táblázat: Az állandók és változók működési aránya. 119
7. táblázat: A kerettantervben található tantárgyak és a hozzájuk rendelt oktatási módszerek. 123
8. táblázat: Oktatás differenciálás nélkül. 133
9. táblázat: Oktatás differenciálással. 133
10. táblázat: A jelenlegi intézkedéstaktikai oktatás hatékonyságának mutatói. 143
11. táblázat: Az egy rendőrre jutó lakosok száma néhány európai országban. 182

10. ÁBRÁK JEGYZÉKE:

1. ábra: Az intézkedéstaktika viszonya a többi tárggyal. 6
2. ábra: A tudásátadás korlátai. 125
3. ábra: A tanulási hatékonyság. 128
4. ábra: Tanulás piramis 136

11. DIAGRAMOK JEGYZÉKE:

1. diagram: Rendőrök ellenszegülő személlyel szembeni intézkedések alapján önmaguknak adott pontszámai. 74

2. diagram: Saját intézkedéstaktikai képességekre és az ellenszegülő személlyel szembeni intézkedésre adott pontszámok összehasonlítása. 75

3. diagram: Saját és a kollégák intézkedéstaktikai képességeire adott pontszámok összehasonlítása. 76

4. diagram: A rendőrök önmaguk képességére adott pontszámai a szolgálatban eltöltött évek függvényében. 77

5. diagram: A rendőrök tanulmányaik során felmerült intézkedéstaktikával kapcsolatos igényei. 78

6. diagram: Az egyes rendőr iskolákban végzett rendőrök intézkedéstaktikai igényei. 79

7. diagram: 10-es pontszámú rendőr ismerete a szolgálatban eltöltött évek függvényében. 80

12. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A BM. Határőrségnél bekövetkezett öngyilkossági cselekmények és a megelőző tevékenység tapasztalatai. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára HOP XIX-B-10, 1983.év, 15.sz. doboz, III/1-4.tárgykör, 7.folyószám.
2. A csendőr kézikönyve. Várnay Könyvkiadó, Szeged, 1894.
3. A rendőrség állományának 2023. évi fizikai alkalmasságvizsgálatáról szóló éves jelentés. Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Rendészeti Szabadidő- és Sportcentrum.
4. Adámy István: Kyokushin karate. Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1985.
5. Áldássy Antal – Ábrányi Kornél – Aczél Károly – Ágoston József (szerk.): A Pallas Nagy Lexikona. Magyar Elektronikus Könyvtár, Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 2000.
6. Androvicz Gábor: A magyar rendőrképzés fejlődése a dualizmus időszakában. Magyar Rendészet, 18.évf., 1. sz., 2018.
7. Ángyán Lajos: Az emberi test mozgástana. Motio Kiadó, Pécs, 2005.
8. Arisztotelész (Bárány István ford.): Topika. I. fejezet, 5. rész, i.e. 350.
9. Babus László szerk.: Tények és képek az iskola múltjából és jelenéből. Budapesti Rendészeti Szakközépiskola, Budapest, 2002.
10. Baksa János szerk.: A Rend. Rendészeti és Társadalompolitikai Napilap. II. évfolyam, 83. szám, 1922.
11. Baksa János szerk.: A Rend. Rendészeti és Társadalompolitikai Napilap. II. évfolyam, 176. szám, 1922.
12. Baksa János szerk.: A Rend. Rendészeti és Társadalompolitikai Napilap. II. évfolyam, 108. szám, 1922.
13. Balla Zoltán: A rendészettudomány, mint még nem rendészettudomány, különös tekintettel a biztonságra. A Biztonság Védelme a Rendészetben konferencia, Pécs, 2023.06.22., előadás.
14. Balla Zoltán: Az igazgatásrendészet, mint a rendészet „irodai” ágazata. Rendőrségi Tanulmányok, 3.évf., különszám, 2020.
15. Ballér Endre: Tantervelméletek Magyarországon a XIX-XX. században. (A tanterv-elmélet forrásai.17.) Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 1996.
16. Barlai Róbert – Kővágó György: Krízismenedzsment, kríziskommunikáció. Budapesti Kommunikációs Főiskola Tankönyvei, Századvég Kiadó, Budapest, 2004.
17. Báthory Zoltán: Differenciálás a tanulásszervezésben In: Balogh László és Tóth László: Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből, Neumann Kht., Budapest, 2005.
18. Bekk Nikolett – Pogátsnik Mónika: Motiváció lehetőségei a felsőoktatásban covid-19 után személyiségjellemzők alapján. Periodica Polytechnica, Budapest, 9.évf., 3.sz., 2022.
19. Beregnyei József (szerk.): Magyar Rendészettudományi Társaság, Rendészettudományi Szószedet. Budapest, 2008.

20. Blumberg, Daniel M. – Schlosser, Michael D. – Papazoglou, Konstantinos – Creighton, Sarah – Kaye, Chief Chuck: New Directions in Police Academy Training: A Call to Action. International Journal of Environmental Research and Public Health, vol.16., 2019.
21. Boda József (főszerk.): Rendészettudományi Szaklexikon. Dialog Campus Kiadó, Budapest, 2019.
22. Boda József: A rendészettudomány helyzete – nemzetközi kitekintés. Gondolatok a rendészettudományról. Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019.
23. Boruzs Hunor: A fegyveres biztonsági őrzés helye, szerepe és jelene a rendészeti struktúrában. Belügyi Szemle, 71.évf., 7.sz., 2023.
24. Burnett, Dean: Az idióta agy. Partvonal Könyvkiadó, Budapest, 2019.
25. Christián László: Egy feledésbe merülő közösségi rendészeti modellkísérlet margójára. Gondolatok a rendészettudományról, Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019.
26. Christián László: Miért bíznak a finnek a rendőrségben? Új rendészeti megoldások Finnországból. Belügyi Szemle (2010-), 61.évf., 7–8.sz., 2013., 130-142.o.
27. Csendőrségi Lapok, Erő és erőszak, 27.évf, 18.sz, 1937.
28. Csíkszentmihályi Mihály: Flow.The Psychology of Optimal Experience. Harper & Row Publishers. 1990.
29. Csirszka János: A személyiség munkatevékenységének pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985.
30. Csomós István – Fodor Sándor: Pszichológiai alapismeretek. BM Oktatási Főosztály, Budapest, 2001.
31. Csomós István: A kommunikáció alapjai. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, 2008.
32. Csomós István: Intézkedés-lélektan és kommunikáció. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, 2008.
33. Dallos Sándor: A nagy csendőr. Napkelet, 4.évf., 6.sz., 1926., 517–533.o.
34. Die Volkspolizei: Valósághű közelharc-kiképzés. Kivonatos közlés az 1971/3. számból. Belügyi Szemle, 9.évf., 6.sz., 1971.
35. Dilthey, Wilhelm: A pedagógia története. Egyetem, nevelés, értelmiségi lét, 1.sz., 1990.
36. Doroszlai András – Somlai József: A magyarországi rendvédelmi iskolák önvédelmi és kondícionális képzési anyagának összehasonlító elemzése. Rendvédelmi Füzetek 2, 2000., 1-42.o.
37. Doroszlai András: A tökéletes közérzet kialakítása. Magyar Rendészet, 1.sz., 2000., 229-232.o.
38. Doroszlai András: Az önvédelmi képzés alapelvei az I. évfolyam testnevelési óráin. Magyar Rendészet, 1.sz., 2000., 136–137.o.
39. Dunning, David – Kruger, Justin: Unskilled and Unaware of it: How difficulties in recognizing one's own incompetence lead to inflated self-assessments. Journal of Personality and Social Psychology, 77(6), 2000. DOI:10.1037//0022-3514.77.6.1121
40. Éberhardt Gábor: Hogyan tovább, magyar rendőri hivatásetikai kódex? Rendőrségi Tanulmányok, 3.évf., 1.sz., 2020.

41. Erdős Ágnes – Gáspár Miklós: A lőkiképzés szerepe a magyar rendészeti felsőoktatásban. Magyar Rendészet, 19.évf., 4.sz., 2019. DOI: 10.32577/mr.2019.4.3
42. Erdős Ákos – Magasvári Adrienn – Szabó Andrea: Új generáció a rendészeti felsőoktatásban. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról, Budapest, 2019., 89–102.o.
43. Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2021.
44. Farkas István – Végh József: A lélektani képzés elvei, módszerei, gyakorlati tapasztalatai. Magyar Rendészet, 3.évf., 3.sz., 2003.
45. Farkas Johanna – Krauzer Ernő: Suicide by cop jelenség és intézkedéstaktikai megoldásának lehetőségei. Belügyi Szemle, 67.évf., 2.sz., 2019., 109-126.o.
46. Fekete Márta – Hegedűs Judit – Molnár Katalin - Hlavacska Gergely - Molnár Jenő István: A magatartástudomány helye és a kompetenciafejlesztés lehetőségei a rendészeti felsőoktatásban. Belügyi Szemle, 70.évf., 10.sz., 2022.
47. Fekete Márta – Hegedűs Judit: A rendészeti felsőoktatás átalakulásának pedagógiai dilemmái, lehetőségei. In.: Pedagógiai paradigmaváltás a rendészeti felsőoktatásban. Szimpózium, 2023.
48. Finszter Géza: Rendészettan. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
49. Fónagy István: Önvédelem és intézkedéstaktika – középiskolások számára. Tansegédlet 2018.
50. Fórizs Sándor – Mészáros Bence: Rendőrtisztképzés az Európai Unió néhány országában, jó gyakorlatok. Magyar Rendészet, különszám, 2021.
51. Fórizs Sándor: A német rendőrségek felvételi rendszere. Belügyi Szemle, 69.évf., 9.sz., 2021.
52. Fórizs Sándor: Az alsó-szászországi rendőrtisztképzés. Magyar Rendészet, 3.sz., 2014.
53. Fórizs Sándor: Egy rendőr tiszthelyettes alapképzés Németországban. Magyar Rendészet, 1.sz., 2022.
54. Fórizs Sándor: Öngyilkossági esetek a határőrségnél az 1980-as években. Ügyészek Lapja, 5-6.sz., 2022.
55. Fórizs Sándor: Speciális állománykategória a német rendőrségnél. Belügyi Szemle, 64.évf., 11.sz., 2016. DOI: 10.38146/BSZ.2016.11.6
56. Freyer Tamás – Kelemen András – Kovács Károly: A közelharc mozgásanyagához szükséges testi képességek és fejlesztésük lehetőségei. Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre, jegyzet, 1996.
57. Freyer Tamás – Kelemen András – Kovács Károly: Katonai közelharc mozgásanyag, jellege, oktatása, kapcsolatrendszere. (tudományos kutatás összefoglaló tanulmánya) Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre, 1993.
58. Freyer Tamás – Kelemen András – Kovács Károly: Katonai testnevelés oktató módszertana. Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre, tankönyv, 1994.
59. Freyer Tamás: Fizikai felkészítés a rendészeti felsőoktatásban. In: Kissné, Ferencz Éva (szerk.) Sport, egészség, életmód, Budapest, 2013. Rendészeti konferencia: A Budapesten azonos címmel rendezett konferencia előadásainak rövidített változata.

60. Freyer Tamás: Testnevelési és Küzdősportok Tanszéke. In: Budaházi Árpád (szerk.): 40 éves a Rendőrtiszti Főiskola, Jubileumi évkönyv 1971–2011., Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 2011.
61. Gaál Gabriella – Jászi Éva: Pedagógus-mesterség. Eger, Líceum Kiadó, 2015.
62. Garadnai Ottó: Önvédelem és intézkedéstaktika III. kötet - Középiskolások számára. Tansegédlet, 2018.
63. Garamvölgyi László (szerk.): Rendészeti Kommunikációs Lexikon, Pallas Antikvárium Kft., 2010.
64. Gáspár Miklós – Regényi Kund: A hagyományos és modern lőkiképzés, illetve a velük szoros kölcsönhatásban álló lövészsportok összehasonlítása. Belügyi Szemle, 2. különszám, 2021. DOI: 10.38146/BSZ.SPEC.2021.2.7
65. Gáspár Miklós: A rendőri intézkedések biztonságának egyes kérdéseiről. Sokszínű Kar IV. Konferencia előadás absztrakt kötet 2022. 31.o.
66. Goleman, Daniel: Érzelmi intelligencia a munkahelyen. SHL Hungary Kft. Kiadó, Budapest, 1998.
67. Halász Előd – Földes Csaba – Uzonyi Pál: Német-magyar nagyszótár. Akadémia Kiadó, Budapest, 2000.
68. Hallsworth, Michael - Kirkman, Elspeth: Behavioral Insight. The Mit Press Essential Knowledge Series, 2020.
69. Hancock, Peter A. – Szalma, James L.: Performance under stress. University of Central Florida, USA, Ashgate Publishing Company, 2008.
70. Hárdi István: Az agresszió világa: Az agresszió fogalma, jelenségtana, elméletei. In Hárdi István (szerk.): Az agresszió világa. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2000.
71. Harmat László: Taekwon-do. Lapkiadó Vállalat, Budapest, 1984.
72. Hautzinger Zoltán: A rendészeti kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei. In: Tanulmányok a „Határőrség és rendészet" című tudományos konferenciáról. 2002.
73. Hegedűs Judit – Fekete Márta: Oktatói narratívák a közszolgálati felsőoktatásban: a változások tükrében. In.: Pedagógiai paradigmaváltás a rendészeti felsőoktatásban. Szimpózium, 2023.
74. Hegedűs Judit: Pedagógiai paradigmaváltás a rendészeti felsőoktatásban. 16. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia. Szimpózium, absztrakt, 2023.
75. Hornyák Balázs: A tehetséggondozás pillérei Finnországban és a Päivölä Iskola matematikaprogramja. In: A tehetséggondozás Nemzetközi Horizontja, I. Szerk.: Gordon Győri János, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2011.
76. Jámbor János: A BM személyi állományának önvédelmi-közelharc kiképzése és a kényszerítő eszközök alkalmazása. Belügyi szemle, 8. évf., 8.sz., 1970.
77. Jámbor János: Az önvédelem-közelharc szerepe a fegyveres testületek szolgálati és harci feladatai végrehajtásában. Belügyi szemle, 4.évf., 12.sz., 1966.
78. Janza Frigyes: A rendőri hazugságokról. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI., „Quo vadis rendvédelem?" Pécs, 2010.

79. Jármai Erzsébet Mária – Végh Ágnes: Motivációról a felsőoktatásban – az oktatói és tanulási motiváció kapcsolata. Érték, minőség és versenyképesség – a 21. század kihívásai című nemzetközi tudományos konferencia, Komárom, 2017.

80. Juhász József – Szőke István – O. Nagy Gábor – Kovalovszky Miklós (szerk.): Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémia Kiadó, Budapest, 1992.

81. Kääriäinen, Juha: Why Do the Finns Trust the Police? Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention. Vol.9., iss.2., 2008.

82. Kálmán Orsolya: A folyamatos szakmai fejlődés helyzete Finnországban, különös tekintettel a pedagógusképzés bemeneti és kimeneti feltételeire. In: Falus Iván (szerk.): Tanári pályaalkalmasság – kompetenciák – sztenderdek. Nemzetközi áttekintés. Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2011.

83. Kalunta-Crumton, Adam: Patterns of community policing in Great Britain. In: Community Policing: International Patterns and Comparative Perspectives, Boca Raton, Florida: CRC Press, 2009., 149–166.o.

84. Kelemen András: A testi kényszer alkalmazásának és a rendőr fizikai konfrontációjának oktatás módszertani alapjai. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar nyomdája, Budapest, 2012.

85. Kelemen András: A testi kényszer, elfogások realizálásának oktatásmódszertana. Jegyzet, Rendőrtiszti Főiskola, 2011.

86. Kenedli Tamás: A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola és a rendőr tiszthelyettes-képzés története I. rész. Hadtudományi Szemle, 3.sz., 2008.

87. Kenedli Tamás: A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola és a rendőr tiszthelyettes-képzés története II. rész. Hadtudományi Szemle, 1.sz., 2009.

88. Kiley, Dan: The Peter Pan Syndrome: Men Who Have Never Grown Up. Avon Books, New York, 1983.

89. Kiss János - Almássy Zsuzsanna - Kovács Klára - Kovács János: Az önismeret és társas kultúra fejlesztése a pedagógusképzésben. In: A tanárképzés jövőjéről, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2015., 53-68.o.

90. Knowles, Malcolm S.: The Adult Learner: A Neglected Species. Gulf Publishing Company, 1990.

91. Kó József: Miért csökken a regisztrált bűncselekmények száma? Belügyi Szemle, 67.évf., 6.sz., 2019.

92. Kocsis István – Rostás Tibor: Rendőri önvédelem-közelharc. Országos Rendőr-főkapitányság Oktatási és Kiképző Központ, Szakanyag rendőr iskolák részére, 1992.

93. Korinek László: Utópia. Gondolatok a rendészettudományról. In: Gondolatok a rendészettudományról. Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019.

94. Kovács Gábor: A rendészeti vezetés- és szervezéselmélet elméleti alapjai. Gondolatok a rendészettudományról. Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019.

95. Kovács István: Egy valós kihívás: toborzás vezetői szemmel. Avagy hogyan tehető vonzóbbá a rendőri hivatás a pályaválasztás előtt álló Z generáció számára? Rendőrségi Tanulmányok, 2.évf., 2.sz., 2019., 75-138.o.

96. Kozári Andrea: Töprengések a biztonságról és a rendőrségbe vetett bizalomról. Gondolatok a rendészettudományról. Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019.

97. Kozma Tamás: Felsőoktatási pedagógiák. Debrecen, Educatio 33.évf., 2.sz., 2024. DOI: 10.1556/2063.33.2024.2.1

98. Kraiciné Szokoly Mária – Csoma Gyula: Bevezetés az andragógia elméletébe és módszertanába. ELTE, Budapest, 2012.

99. Krauzer Ernő: A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola, PhD értekezés, 2023.

100. Krauzer Ernő: Az intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre. Rendőrségi Tanulmányok, 5.évf., 2.sz., 2022.

101. Krauzer Ernő: Az intézkedéstaktika, mint oktatásmódszertan, a korszerű és gyakorlatorientált képzés alapja. Belügyi Szemle, 67.évf., 7–8.sz., 2019.

102. Krauzer Ernő: Intézkedéstaktika Személy- és vagyonőrök, valamint Fegyveres biztonsági őrök részére. PRO-SEC Kft., 2012.

103. Kujanpaa, Olavi: Problem-Based Learning (PBL). Bridging work challenges and education. In: Sirpa Virta (ed.): Policing meets new challenges Preventing Radicalization and Recruitment Security and Police Management publications 13/2008. Department of Management Studies, University of Tampere, Finland, 132–136.o.

104. Kutassi László: A főiskolai sportmozgalom egyetemes története. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.

105. Leary, Mark R. – Price, June Tangney: Handbook of Self and Identity. The Guilford Press, 2012.

106. Lehoczki Ágnes: Intézkedéslélektan intenzív stresszhelyzetben. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, 2023.

107. Lichtenfeld, Imi Sde-Or: Krav Maga – How to defend yourself against armed assault. North Atlantic Books, California, 2001.

108. Linder Viktória – Kovácsné Szekér Enikő: A közszolgálati személyi állomány kiválasztása. Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.

109. Lippai Zsolt Sándor: Újragondolt szerepek a biztonság megteremtésében. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola, PhD értekezés, 2024.

110. Magyar Larousse Enciklopédia. Akadémia Kiadó, Budapest, 1994.

111. Malét-Szabó Erika – Balázs Katalin – Kurucz Győző – Münnich Ákos: Kompetenciarendszerek kialakítási és mérési módszertana a belügyi alkalmasságvizsgálati rendszerben. Belügyi Szemle, 69.évf., 8.sz., 2021., 1361-1383.o.

112. Malét-Szabó Erika – Hegyi Hella – Hegedűs Judit – Szeles Erika – Ivaskevics Krisztián: Rendőri alapkompetenciák az egységes közszolgálati alapkompetenciák tükrében. Rendőrségi Tanulmányok, 1.sz., 2018.

113. Malét-Szabó Erika – Takács-Fehér Mária: A Kétlépcsős Alkalmasságvizsgálati Rendszer – a tudomány válasza a rendvédelmi hivatásos állomány alkalmasságvizsgálatának kihívásaira. Belügyi Szemle, 69.évf., 8.sz., 2021., 1385-1409.o.

114. McDermott, P.J. – Hulse, D.: Focus on Training. Interpersonal Skills Training in Police Academy Curriculum. Federal Bureau of Investigation, 81(2), 2012.

115. Medovarszki István: A finn oktatási rendszer sajátosságai a tanári professzió szemszögéből. Tantárgy-pedagógiai kaleidoszkóp, 2021.

116. Miglécz Gyula: Lőkiképzési alapismeretek I. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2010.

117. Miller, Linda S. – Matison Hess, Karen – Orthmann Hess, Christine: Community Policing Partnerships for Problem Solving. Sixth Edition, Delmar, 2011.

118. Miller, Rory: Konfliktus és erőszak. A harcművészetek haszna és hatásossága valódi konfliktusokban. YMAA Publication Center Inc., 2008. Magyar kiadás: Lunarimpex Kiadó, Budapest, 2010.

119. Milu Ildikó – Balogh Bence – Nagy Dávid – Kocsis Zsófia: A kreatív tanulás és tanítás szolgálatában – Gamifikációs értékelés a saját fejlesztésű MotivApp applikációval. Képzés és Gyakorlat, 20.évf., 1–2.sz., 2022.

120. Mohácsi Lajos (szerk.): Csendőrségi Lapok. Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, XXVII.évf., 18.sz., 1937.

121. Molnár Edit Katalin: A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai. Szte BTK Pedagógiai Értékelés és Tervezés Tanszék, Mentor(h)áló 2.0 program, TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projekt., 2015.

122. Molnár Katalin – Uricska Erna: A Café módszer alkalmazásának tapasztalatai a rendészeti felsőoktatásban. Magyar Rendészet, 4.sz., 2019.

123. Molnár Katalin – Uricska Erna: Police Café EFLE. Alkalmazott nyelvtudomány – Alkalmazott nyelvészet és kriminalisztika, különszám, 2022.

124. Molnár Katalin: A motiválás módszertani lehetőségei a felsőfokú rendészeti képzésben. In: Hegedűs J. (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2019.

125. Moór Gyula: A jogbölcselet problémái. Hatágú Síp Alapítvány, Budapest, 1992.

126. Morvay-Sey Kata: Küzdősportok, küzdőjátékok. Dialóg Campus Kiadó, 2011.

127. Möllers, Martin H. W.: Wörterbuch der Polizei. 3. Auflage. Verlag C. H. Beck, München, 2018.

128. Möllers, Martin H. W.: Wörterbuch der Polizei. Verlag C. H. Beck, München, 2001.

129. Myhill, Andy – Quinton, Paul: It's a fair cop? Police legitimacy, public cooperation, and crime reduction. National Policing Improvement Agency, 2011.

130. Nádasi András: Gépész mérnöktanár szakmaspecifikus módszertani modul. Eger: Líceum Kiadó, 2015.

131. Nemeskéri Gyula: A kiválasztási eljárások megbízhatósága. Munkaügyi Szemle, 4. sz., 2013.

132. Németh Viktor – Fazekas-Pátyodi Szandra: Viselkedésértés. Michael Hallsworth és Elspeth Kirkman: Behavioral Insight című könyvének ismertetője. Belügyi Szemle, 71.évf., 7.sz., 2023., 1301-1306.o.

133. Németh Zsolt: A rendőrségi bűnmegelőzés közösségi rendészet. In: A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés, mint végső eszköz. Tanulmányok Gönczöl Katalin 70. születésnapja tiszteletére. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014.

134. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Egyetemi Doktori és Habilitációs Szabályzat 2024. VI. 13-tól

135. Nyakó László: A modern intézkedéstaktika és edzéselmélet alapjai. Sportévkönyv, 2004.

136. Nyilas István: Önvédelem és intézkedéstaktika II. kötet - Középiskolások számára. Tansegédlet, 2018.

137. O. Nagy Gábor – Ruzsiczky Éva (szerk.): Magyar Szinonimaszótár. Akadémia Kiadó, 2004.

138. Pavlicsek Zsolt: Zsolnai József professzor és a harcművészetek pedagógiája. Iskolakultúra: pedagógusok szakmai-tudományos folyóirata, 21.évf., 10-11.sz., 2011.

139. Pease, Allan: Testbeszéd. Gondolatolvasás gesztusokból. Budapest, Park kiadó, 1989.

140. Peel, Robert: A rendőri munka kilenc alapelve. Metropolitan Police, London, 1829.

141. Pine, C. – McGoldrick, P. M.: Application of Behavioural Sciences Teaching by UK Dental Undergraduates. Eur. J. Dent. Educ., (4), 2000.

142. Prestel, Bernhard: Police et management moderne. Revue internationale de criminologie et de police technique, Vol.50, No.2. 1997., 139-145.o.

143. Rácz Ferenc: A rendőri intézkedések kommunikációja. BM Oktatási Főosztály, jegyzetek a rendészeti szakközépiskolák tanulói számára, 2001.

144. Retek Amadé: Az intézkedéstaktika pszichológiájáról. Nemzeti Kutatási, Fejlesztési És Innovációs Hivatal, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2023.

145. Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, 2015.

146. Rivasz Gábor: Az intézkedéstaktika alapjai. Viva Média Holding Kiadó, Budapest, 2009.

147. Robson, Colin: Real world research: A resource for users of social research methods in applied settings. Wiley, 2011.

148. Rodgers, Timothy: A hozzáadott érték mérése a felsőoktatásban. In: Pusztai Gabriella, Bocsi Veronika, Ceglédi Tímea (szerk.): Felsőoktatás & Társadalom. A felsőoktatás (hozzáadott) értéke. Közelítések az intézményi hozzájárulás empirikus megragadásához. Új Mandátum Könyvkiadó, Nagyvárad – Budapest, 2016.

149. Rostás Tibor: Rendőri közelharc. Tökéletes Másolat Kiadó, Budapest, 2008.

150. Sahlberg, Pasi: A finn példa – Mit tanulhat a világ a finnországi oktatási rendszer reformjából? Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest, 2013.

151. Salmi, Satu – Grönroos, Martti – Keskinen, Esko: The rola of police visibility in fear of crime in Finland. International Journal of Police Strategies and Management, vol.27., iss.4., 2004., 573-591.o.

152. Sárkány István: A Rendőrtiszti Főiskola létrejötte és a rendészeti tisztképzés története 1990-ig. Magyar Rendészet, különszám, 2021. DOI: 10.32577/mr.2021.1.ksz.13.

153. Sárkány István: Paradigmaváltás a Rendőrtiszti Főiskolán. Magyar Rendészet, különszám, 2021. Doi: 10.32577/mr.2021.1.ksz.14.

154. Schneider, Walter – Schiffrin, Richard M.: Controlled and automatic human information processing: I. Detection, search, and attention. Psyhological Review, 84(1), 1977.

155. Sebestyén László: Önvédelem. BM Könyvkiadó, 1984.

156. Sebestyén László: Védd magad! (2., bővített kiadás), Sportpropaganda Vállalat, 1987.

157. Sebestyén László: Védd magad! Sportpropaganda Vállalat, 1985.

158. Shapiro, Daniel – Valchev, Roumen – Donelan, Fran: Konfliktus és kommunikáció. Át a konfliktuskezelés labirintusán. Open Society Institute, Budapest, 1995.

159. Stadler Béla – Horváth István: Önvédelem. BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség, 1966.

160. Svelta Erzsébet: Önismeret és együttműködés a közszolgálatban. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közszolgálati Tudásportál, Magyary Program, Budapest, 2014.

161. Szabó Andrea: Finn rendészeti felsőoktatás. Belügyi Szemle (2010-), 61.évf., 7-8.sz., 2013., 143–158.o.

162. Szabó Henrik: A közösségi rendészet hazai modelljének bemutatása. 2013.

163. Szabó József (főszerk.): Hadtudományi Lexikon A–L. Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.

164. Szeles Erika: Szituációs gyakorlat-gyűjtemény az intézkedéstaktikai és intézkedéslélektani képzésekhez intézkedéstaktikai instruktorok és pszichológusok számára. Országos Rendőr-főkapitányság Humánigazgatási Szolgálat Egészségügyi Szakirányító és Hatósági Főosztály, 2014.

165. Szikinger István: Rendőrség a demokratikus jogállamban. Sík Kiadó Kft., Budapest, 1998.

166. Szikszay Tamás: Lövésziskola. Lőkiképzési és lövészeti útmutató. Gabbiano Print Kft., 2021.

167. Tantárgyi program: Intézkedéstaktika 3, 10. pont. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2024.

168. Tegyey Andrea: A ”Z generáció” címke – Jogos félelmek, vagy lehetőség a megújulásra? Rendőrségi Tanulmányok, 1.évf., 3.sz., 2018., 81-97.o.

169. Thomas, Gary: How to do Your Research Project: A Guide for Students in Education and Applied Social Sciences. SAGE, 2013.

170. Tóth-Nagy Georgina - Sulyok Judit: Tudománykommunikáció. Akadémia Kiadó, 2023. DOI: 10.1556/9789634549796

171. Vári Vince: A rendőrség hatékonyságmérése. Belügyi Szemle, 67. évf., 6.sz., 2019.

172. Vavró István: A demográfiai-társadalmi tényezők és a bűnözés kapcsolata. Statisztikai Szemle, 1.sz., 1994.

173. Vedó Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), HU-ISSN 1216-6774, 25.évf., 43-44-45-46.sz., 2015. DOI: 10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.171-190P

174. Vinczéné Kárpátfalvi Erika (szerk.): Gyakorlati útmutató rendőrök számára családon belüli erőszak esetén. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztály, Miskolc, 2010.
175. Virág Irén: Tanuláselméletek és tanítási-tanulási stratégiák. Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2013.
176. Virányi Gergely: Gondolatok a rendészettudományhoz. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I., Pécs, 2002.
177. Weber, Max: Gazdaság és társadalom I. KJK Budapest, 1987.
178. Weimer, Maryellen: Learner-Centered Teaching. Five Key Changes to Practice. Jossey-Bass A Wiley Company, San Francisco, 2013.
179. Wilber, Ken: A Működő Szellem rövid története, Ursus Libris kiadás, 2009.
180. Wilbert, E. Moore: A foglalkozási szocializáció. In: Pedagógiai szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest, 1976.
181. Zöllei Zoltán: A katonai közelharc- és kézitusa-kiképzés az első világháborútól napjainkig, valamint ezek hatása a magyar honvédség kiképzési rendszerére. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, PhD-értekezés, 2003.

Jogszabályok, normák:

182. A belügyminiszter irányítása alatt álló egyes fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai teljesítményértékelésének ajánlott elemeiről, az ajánlott elemek alkalmazásához kapcsolódó eljárási szabályokról, a minősítés rendjéről és a szervezeti teljesítményértékelésről szóló 26/2013. (VI. 26.) BM rendelet.
183. A belügyminiszter irányítása alatt álló egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél foglalkoztatott hivatásos állomány és rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány alkalmasságvizsgálatáról szóló 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet.
184. A belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről szóló 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet.
185. A beosztáshoz szükséges fizikai alkalmasság ellenőrzéséről szóló 43/2010. (OT 24.) ORFK utasítás.
186. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény.
187. A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás.
188. A fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997.évi CLIX. törvény.
189. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható ideiglenes megelőző távoltartás rendőrségi feladatainak végrehajtásáról szóló 37/2009. (OT 22.) ORFK utasítás.
190. A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 28.) Korm. rendelet.
191. A közúti járművek megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról szóló 7001/2006. (IV. 6.) ORFK irányelv.
192. A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet.

193. A lövészeti szabályzatról szóló 44/2018. ORFK utasítás.
194. A Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás.
195. A munkaidő-szervezéssel és a munkaerő-kölcsönzés minimális kölcsönzési díjával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2018. évi CXVI. törvény.
196. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról szóló 1744/2013. (X.17.) Korm. határozat (2013-2023) 8.1.1.
197. A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás.
198. A rendőrség állományának alkalmasságvizsgálatáról szóló 35/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás.
199. A rendőrség kutyás és lovas szolgálati szabályzatáról szóló 17/2009. (OT 10.) ORFK utasítás.
200. A rendőrség személyi állománya lövedékálló védőmellényének használatáról szóló 34/2008. (OT 18.) ORFK utasítás.
201. A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet.
202. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. évi törvény.
203. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény.
204. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv békeidőszaki fegyverzeti és vegyivédelmi szakanyagellátás biztosításáról és tartalékkészletének meghatározásáról szóló 16/2012. (VIII. 31.) ORFK utasítás.
205. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv személyi állománya egyéni védőeszközzel való ellátásának biztosításáról szóló 44/2014. (XII. 23.) ORFK utasítás.
206. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv tevékenység-irányítási központjai, egyes rendőri szervek ügyeletei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egységes működéséről szóló 57/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás. 10. fejezet: A TIK és az irányított állomány kommunikációja, EDR rádiók alkalmazásával kapcsolatos feladatok.
207. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény.
208. Az intézkedéstaktikai képzés végrehajtásáról szóló 31/2024. (XII. 6.) ORFK utasítás.
209. Egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendeletet.
210. Módszertani Útmutató a közúti járművek megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról. Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság, 2022.

Internetes hivatkozások:

211. A fegyveres erők megítélése a társadalomban: https://www.youtube.com/watch?v=18Pw5P2TZ74&ab_channel=M5 (A letöltés dátuma: 2023.04.17.)
212. A tetoválás motivációs háttere: https://mipszi.hu/cikk/091110-tetovaltatas-motivacios-hattere (A letöltés dátuma: 2022.12.05.)
213. A tudatfejlődési szintek megértése 3. rész: https://www.youtube.com/watch?v=TkGKK3Mq2w8&list=RDLVnUF1Vh1Cdwo&index=2 (A letöltés dátuma: 2023.03.29.)
214. Az Európai Unió tagállamainak rendőrségei: https://bigesz.gportal.hu/portal/bigesz/upload/484971_1559131679_02531.pdf (A letöltés dátuma: 2023.04.22.)
215. Albert Schweitzer: https://idezetabc.hu/idezetek/albert-schweitzer/2 (A letöltés dátuma: 2023.04.14.)
216. Annual Report 2011/2012. Police College of Finnland: http://www.polamk.fi/annualreport12/index.html (A letöltés dátuma: 2022.12.17.)
217. Arisztotelész: https://www.citatum.hu/szerzo/Arisztotelesz (A letöltés dátuma: 2025.03.07.)
218. Asszertívakadémia: https://asszertivakademia.hu/hogyan-jegyezd-meg-90-at-annak-amit-tanulsz. (A letöltés dátuma: 2025.07.12.)
219. Beszédguru: https://www.beszedguru.hu/retorika-utmutato. (A letöltés dátuma: 2025.07.11.)
220. Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész. 2022.07.07.: https://www.youtube.com/watch?v=xtnoAIn5mC0&t=2s (A letöltés dátuma: 2022.10.10.).
221. Childrens Defense Found – The State of Americas Children 2021: https://www.childrensdefense.org/wp-content/uploads/2023/08/The-State-of-Americas-Children-2021.pdf (A letöltés dátuma: 2025.03.11.)
222. Cooper-skála: https://personalprotection.blog.hu/2009/04/10/eberseg_szinkodokban (A letöltés dátuma: 2023.02.03.)
223. Defendo: https://defendo.hu/defendo/ (A letöltés dátuma: 2025.02.14.)
224. Enneagram: http://maga-a-valosag.com/?page_id=966 (A letöltés dátuma: 2023.03.31.)
225. Gánti Bence: https://www.benceganti.com/ (A letöltés dátuma: 2023.04.15.)
226. Interact Defense Combat: https://www.polizeitrainer.de/ueber-pid/interact-defense-combat/ (A letöltés dátuma: 2023.07.13.)
227. Jó gyakorlatok a Kreatív Tanulási Programban: https://www.uni-nke.hu/oktatas/kreativ-tanulas-program/szakmai-anyagok/jo-gyakorlatok (A letöltés dátuma: 2023.03.14.)
228. Körmendi Rendvédelmi Technikum Alapító okirat: https://www.krvt.hu/letoltes/alapito-okirat-20200814.pdf (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
229. Körmendi Rendvédelmi Technikum egyes rendészeti feladatokat ellátók képzése: https://www.krvt.hu/index.php/kepzesek/egyes-rendeszeti-feladatokat-ellatok-kepzese (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)

230. Körmendi Rendvédelmi Technikum felnőttképzés: https://www.krvt.hu/index.php/kepzesek/felnottkepzes (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
231. Körmendi Rendvédelmi Technikum története: https://www.krvt.hu/index.php/iskolankrol/az-iskola-tortenete (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
232. Közbiztonsági Rendőrjárőr képzési program: https://www.krvt.hu/letoltes/rj-kb-2024.pdf (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
233. Krav Maga Global (by Eyal Yanilov): https://krav-maga.hu/ (A letöltés dátuma: 2023.03.29.)
234. Kreatív Tanulási Program: https://www.uni-nke.hu/oktatas/kreativ-tanulas-program/celok (A letöltés dátuma: 2023.03.13.)
235. Magyar Helsinki Bizottság: Mik a rendőri intézkedés szabályai? Hogyan intézkedhet a rendőr? http://helsinki.hu/rendori-intezkedes-szabalyai/ (A letöltés dátuma: 2023.05.15.)
236. McKinsey & Company: Mi áll a világ legsikeresebb iskolai rendszerei teljesítményének hátterében? (2007.): http://www.iskola.cece.hu/documents/IPR/szakirodalom/Mckinsey.pdf (A letöltés dátuma: 2022.12.30.)
237. Mentorprogram 2024: https://www.uni-nke.hu/hirek/2024/06/03/sikeres-volt-az-oktatomentoralasi-program (A letöltés dátuma: 2025.04.20.)
238. Mi a trianguláció a kutatásban: https://mindthegraph.com/blog/hu/mi-az-triangulacio-a-kutatasban/ (A letöltés dátuma: 2024.12.31.)
239. Miskolci Rendvédelmi Technikum alapképzések: https://mrvt.hu/kepzeseink/alapkepzesek (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
240. Miskolci Rendvédelmi Technikum Közbiztonsági rendőrjárőr képzési program: https://mrvt.hu/images/docs/kepzesek/szaktanf/KBJ_kp.pdf (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
241. Miskolci Rendvédelmi Technikum története: https://mrvt.hu/iskolank/tortenete?start=1 (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
242. Muhammad Ali: https://www.youtube.com/watch?v=712f_313tm8&t=3s (A letöltés dátuma: 2020.12.02.)
243. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Testnevelési és Küzdősportok Tanszék: https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/testnevelesi-es-kuzdosportok-tanszek/rolunk (A letöltés dátuma: 2021.04.26.)
244. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar ügyrend: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/RTK_ugyrend_2024_08_01.pdf (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)
245. Növekedés: https://novekedes.hu/elemzesek/nagyon-sok-embert-lonek-le-amerikaban-de-nem-csak-azert-mert-sok-a-fegyver (A letöltés dátuma: 2023.06.05.)
246. Nyugati fény: https://nyugatifeny.hu/2022/09/06/kesz-a-terv-atfogo-oktatasi-reformmal-keszul-a-kormany-finnorszagban?fbclid=IwAR1tKYWoUGVshWMZUAeKHdWDHr1vytGPMPRY1ZzR6rsUPgbXhdu-muXQT-g (A letöltés dátuma: 2022.12.19.)

247. Oktatási Hivatal (1.): https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/pisa (A letöltés dátuma: 2022.12.14.)

248. Oktatási Hivatal (2.): https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/pisa/pisa_2018_meres (A letöltés dátuma: 2022.12.14.)

249. Pénzcentrum: https://www.penzcentrum.hu/karrier/20210521/orult-sok-fiatal-jelentkezik-a-rendorseghez-ennyit-fognak-keresni-ez-var-rajuk-1114746 (A letöltés dátuma: 2023.01.16.)

250. Police Café: http://policecafe.hu (A letöltés dátuma: 2023.02.10.)

251. Polizeitest: https://www.polizeitest.de/polizei-bewerbung-koerperliche-voraussetzung-der-polizei/ (A letöltés dátuma: 2023.07.09.)

252. Quizlet/Taktisches Verhalten: https://quizlet.com/ch/421062693/taktisches-verhalten-schiessen-psi-flash-cards/ (A letöltés dátuma: 2023.05.19.)

253. Rendőrség: http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/szervezeti-hirek/nincs-leszerelesi-hullam-a-rendorsegnel (A letöltés dátuma: 2021.04.30.)

254. Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ a rendőrség szervezetében: https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/teruleti-szervek/rendorsegi-oktatasi-es-kikepzo-kozpont (A letöltés dátuma: 2024.04.07.)

255. Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Szervezeti és Működési Szabályzat: https://www.police.hu/sites/default/files/szmsz_ugyrend_pdf/ROKK%20SZMSZ%20%282023.02.02.%29.pdf (A letöltés dátuma: 2025.02.02.)

256. Rendészeti Koordinációs és Szakirányító Osztály oktató videók: http://portal.police.hu/helyek/RKSZO/Eligazitas (A letöltés dátuma: 2023.01.19.)

257. School Shooting Safety Compendium: https://aaiwg.maryland.gov/faq/school-shooting-safety-compendium/Szász-Anhalt tartományi rendőrség: https://polizei.sachsen-anhalt.de/ (A letöltés dátuma: 2023.03.29.)

258. Szász-Anhalt tartományi rendőrség. Jelentkezési és képzési feltételek: www.ausbildungspark.com/news/polizei-sach-sen-anhalt-bewerbung-und-ausbildung (A letöltés dátuma: 2023.03.29.)

259. Szász-Anhalt. Rendőr Szakfőiskola: https://fh-polizei.sachsen-anhalt.de/startseite-fachhochschule (A letöltés dátuma: 2023.03.29.)

260. Szakképzési kerettanterv a rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi rendőr) szakképesítéshez: 54_861_01_Rendor_tiszthelyettes_kozrendvedelmi_rendor_1_5_ev.pdf (A letöltés dátuma: 2023.03.13.)

261. Szociális és életvezetési készségek: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/tp_szabval_szocialis_es_eletvezetesi_keszsegek.pdf (A letöltés dátuma: 2023.01.13.)

262. Tanulási módszerek, avagy hogyan tanuljunk hatékonyan: https://szakmablog.hu/tanulasi-modszerek/ (A letöltés dátuma: 2023.06.29.)

263. Tanulás piramis: https://postajanos.hu/miert-a-trening-a-leghatekonyabb-tanulasi-modszer. (A letöltés dátuma: 2025.07.11.)

264. Tájékoztató a rendőr tiszthelyettes szakmára felkészítő szakmai oktatásról: https://www.mrszg.hu/images/docs/kepzesek/tajekoztato_alap.pdf (A letöltés dátuma: 2022.12.02.)
265. Unicef: https://unicef.hu/oktatas (A letöltés dátuma: 2022.12.14.)
266. Vívás sporttörténet: https://sportszertar.wordpress.com/vivas_tortenet/ (A letöltés dátuma: 2021.03.25.)
267. World Café: http://www.theworldcafe.com (A letöltés dátuma: 2023.02.10.)

13. MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Értékelő lap intézkedési készségről;
2. számú melléklet: Interjúkérdések intézkedéstaktika instruktorokhoz;
3. számú melléklet: Intézkedéstaktika kérdőív közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök részére;
4. számú melléklet: Kérelem az országos rendőr-főkapitányhoz az országos kérdőíves kutatás elvégzésére, valamint az erre kapott engedély;
5. számú melléklet: Kérdőív intézkedéstaktika oktatók részére;
6. számú melléklet: Interjúkérdések intézkedéstaktika oktatókhoz;
7. számú melléklet: Intézkedéstaktikai szakirodalmak gyűjteménye;
8. számú melléklet: Interjúkérdések Szikszay Tamáshoz.

1. számú melléklet

ÉRTÉKELŐ LAP INTÉZKEDÉSI KÉSZSÉGRŐL

A RENDŐRI INTÉZKEDÉS ANALIZÁLÁSA AZ ALÁBBI KÖVETELMÉNYEK ALAPJÁN

Készítette: Krauzer Emő
Szerkesztette: Horváth Beatrix

Dátum: | Intézkedési helyzet: | Intézkedő rendőr: | Értékelő:

OBJEKTÍV OLDAL		SZUBJEKTÍV OLDAL	EREDMÉNY
JOGSZERŰSÉG	SZAKSZERŰSÉG	ATTITŰD	PONTSZÁM
A történeti tényállásnak megfelelő intézkedés: ◆ Intézkedési kötelezettség és szükségesség felismerése, jogsértő és egyéb esetekben, ◆ objektivitás és arányosság elvének érvényesítése, ◆ emberi jogok törvény által engedélyezett korlátozása. **50** **Különös tekintettel:** ◆ az élet, testi épség megóvására, ◆ a személyi szabadság korlátozására, ◆ a kényszerítő eszköz kivételes használatára, ◆ az erőszak minimalizálására.	**Az intézkedés lefolytatása:** ◆ szolgálati fellépés módja, kommunikáció, pszichológia, ◆ az intézkedés bátorsága, ◆ ruházat-, csoport-, jármű átvizsgálása, ◆ kényszerítő eszköz alkalmazása, használata **40**	**Az azonosulás megvalósulása:** ◆ humanitás, ◆ hozzáállás, ◆ magatartás, ◆ reakció, ◆ átélés. **10** **A polgárokhoz való viszonyulás:** ◆ tolerancia, ◆ türelmi küszöb, ◆ stressz kezelése, ◆ rendőrszerep.	MAXIMÁLISAN ELÉRHETŐ: **100**
			ELÉRT

IK minősítése		Pontszám
KIVÁLÓ	(5)	91 - 100
JÓ	(4)	81 - 90
MEGFELELŐ	(3)	71 - 80
GYENGE	(2)	61 - 70
ALKALMATLAN	(1)	0 - 60

IK

Egy intézkedésből az aktuális **IK** állapítható meg.
Általános **IK** megállapításához minimum 10 mérés (különböző intézkedés végrehajtása) szükséges.

PULZUS MÉRÉSE (FIZIOLÓGIAI TULAJDONSÁG)

Intézkedés előtt: | Intézkedés után: | Különbség:

2. számú melléklet

Interjú kérdések (intézkedéstaktikai instruktorokhoz)

Szervusz! Az interjú kb. 60 percet vesz igénybe. Kérlek, intézd úgy, hogy ezalatt ne legyen más feladatod, és nyugodtan tudjunk beszélgetni!

Az interjú teljesen anonim. Kérlek hogy a válaszadásnál legyél teljesen őszinte!

Tájékoztatlak, hogy az interjúról hangfelvétel készül.

Kezdhetjük?

1. Kérlek mutatkozz be! Ki vagy és hol dolgozol?
2. Mióta vagy hivatásos és instruktor?
3. Mit jelent az, hogy instruktor vagy? Milyen feladatokkal jár ez? Milyen gyakran és mekkora időtartamban kell ezt csinálnod?

4. Ezek a foglalkozások rendszeresek? Mindig meg vannak tartva?
   Ha nem, miért nem?
5. Mekkora létszámú csoportoknak tartasz foglalkozásokat? Hányan szoktak megjelenni?
6. Ezzel megvalósul a szabályzatban leírt havi 4 óra minden járőrnek, vagy azért vannak hiányosságok?
   Mi hiányzik ahhoz, hogy ez megvalósuljon?

7. Mi lenne a célja ezeknek a foglalkozásoknak? Kifejtenéd?
8. És mit gondolsz, elérik a céljukat vagy sem?
   Ha igen, ha nem, megindokolnád, hogy miért gondolod így?

9. Le tudnád írni, hogyan zajlik egy ilyen foglalkozás? Hol tartod, hogyan épül fel, mit csináltok stb?
10. Mit gondolsz egyébként ezekről a továbbképzésekről? Kifejtenéd a véleményed?
    Az állításokra visszakérdezni: Miért mondod ezt? Honnan vetted ezt?

11. Mesélj arról, milyennek tartod a járőrök képességeit! (Azokét, akikkel együtt dolgozol.) Bármi a válasz: Miért gondolod így?
12. Szerinted mi a járőrök véleménye a foglalkozásaidról? Szoktatok erről beszélni?
13. Szerinted hogyan lehetne hatékonyabbá tenni a foglalkozásaidat? Van bármi ötleted, akár olyan is, ami szerinted nem megvalósítható?

14. Szerinted szükség van arra, hogy a járőrök intakt képességei fejlődjenek, vagy ez a szint elég ahhoz, hogy ellássák a feladataikat? Miért igen/nem? Indokold meg a válaszod!

15. A jelenlegi továbbképzési rendszer (tehát az előírt havi 4 óra, évente 5 nap) – ebben a formájában, ahogy megvalósul – szerinted alkalmas arra, hogy a járőrök intakt tudását megfelelő szintűre fejlessze, vagy szinten tartsa? Miért igen/nem? (8-as kérdésre visszautalhat.)

16. Szerinted mire lenne szükség ahhoz, hogy a járőrök intakt tudása megfelelő szintű legyen? Van-e bármi ötleted, javaslatod?
    A jelenleg működő továbbképzési rendszerben eszközölnél változtatásokat, vagy teljesen új eszközöket, módszereket alakítanál-e ki?

Köszönöm az idődet és a segítséged!

3. számú melléklet

Intézkedéstaktika kérdőív

Üdvözöllek!
Mátés Gábor r. szds. vagyok. A BRFK XX. és XXIII. Kerületi Rendőrkapitányságon dolgozom, közben pedig a Rendészettudományi Doktori Iskolában folytatom tanulmányaimat és a rendőri intézkedéstaktika területét kutatom.
Az alábbi kérdőívben az intézkedéstaktikai képességekről szeretnélek megkérdezni.
A kérdőív névtelen. Rajtam kívül a válaszlapokhoz senki nem fér hozzá.
A kérdőív kitöltése önkéntes, de nagy segítség lenne számomra, és mindössze 10 percet vesz igénybe.
Segítségedet előre is köszönöm!

* Kötelező kérdés

1. 1. Hány éves vagy? *

2. 2. Kérlek add meg a nemed! *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- férfi
- nő

3. 3. Melyik megyei vagy fővárosi főkapitányság illetékességi területén látod el szolgálatodat? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Bács-Kiskun
- Baranya
- Békés
- Borsod-Abaúj-Zemplén
- Budapest
- Csongrád
- Fejér
- Győr-Moson-Sopron
- Hajdú-Bihar
- Heves
- Jász-Nagykun-Szolnok
- Komárom-Esztergom
- Nógrád
- Pest
- Somogy
- Szabolcs-Szatmár-Bereg
- Tolna
- Vas
- Veszprém
- Zala

4. 4. Milyen beosztásban látsz el szolgálatot? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Járőr/járőrvezető/járőrparancsnok
- Körzeti megbízott
- Egyéb: _____

5. 5. Melyik rendőr iskolába jártál? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ◯ Adyligeti Rendészeti Szakgimnázium
- ◯ Körmendi Rendészeti Szakgimnázium
- ◯ Miskolci Rendészeti Szakgimnázium
- ◯ Szegedi Rendészeti Szakgimnázium
- ◯ BRFK IRK (iskolarendszeren kívüli) képzés
- ◯ Egyéb: _____

6. 6. Mióta vagy hivatásos? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ◯ 0-5 éve
- ◯ 6-10 éve
- ◯ 11-15 éve
- ◯ több, mint 15 éve

7. 7. Fogalmazd meg egy-két mondatban, hogy szerinted mit jelent az intézkedéstaktika? *

_____

_____

_____

_____

_____

8. 8. Melyek azok a képességek, amik szerinted a legfontosabbak a jó rendőri intézkedéshez? Jelölj be, vagy írj be hármat! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- [ ] Testi erő, fizikum;
- [ ] Jó eszközhasználati képességek (pl magabiztosan használ lőfegyvert, tonfát, stb.);
- [ ] Kiváló kommunikáció;
- [ ] Küzdősport vagy harcművészeti tudás;
- [ ] Határozott, magabiztos fellépés;
- [ ] Jogszabályok hiánytalan ismerete;
- [ ] Sokévnyi intézkedési tapasztalat;
- [ ] Egyéb: _____

9. 9. Melyik az a három képesség, ami szerinted neked az intézkedéstaktikában az erősséged? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- [ ] Testi erő, fizikum;
- [ ] Jó eszközhasználati képességek (pl magabiztosan használ lőfegyvert, tonfát, stb.);
- [ ] Kiváló kommunikáció;
- [ ] Küzdősport vagy harcművészeti tudás;
- [ ] Határozott, magabiztos fellépés;
- [ ] Jogszabályok hiánytalan ismerete;
- [ ] Sokévnyi intézkedési tapasztalat;
- [ ] Egyéb: _____

10. 10. Melyik az a három képesség, ami szerinted neked biztosan hiányzik, de szükséged lenne rá? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- [ ] Testi erő, fizikum;
- [ ] Jó eszközhasználati képességek (pl. magabiztosan használ lőfegyvert, tonfát, stb.);
- [ ] Kiváló kommunikáció;
- [ ] Küzdősport vagy harcművészeti tudás;
- [ ] Határozott, magabiztos fellépés;
- [ ] Jogszabályok hiánytalan ismerete;
- [ ] Sokévnyi intézkedési tapasztalat;
- [ ] Egyéb: _____

11. 11. Volt már olyan intézkedésed, amikor nem együttműködő személlyel/személyekkel szemben testi kényszert, vegyi eszközt, rendőrbotot, esetleg lőfegyvert kellett használnod? (A társad biztosítása vagy kis mértékű segítése jelen esetben nem számít, csak az, amikor önállóan végzed az intézkedést, vagy aktívan kiveszed a részed a feladatból.) *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ◯ Nem volt.
- ◯ Igen, egy-kettő volt.
- ◯ Igen, több volt.

12. Ha a fenti kérdésre igennel válaszoltál, a fent leírt szituáció(k) közben mennyire érezted stabilnak az intézkedéstaktikai képzettséged egytől tízig terjedő skálán?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	Nagyon gyenge
1	◯
2	◯
3	◯
4	◯
5	◯
6	◯
7	◯
8	◯
9	◯
10	◯
	Nagyon stabil

13. 12. Véleményed szerint a magyar rendőr járőröknek szükségük lenne rá, hogy fejlesszék az intézkedéstaktikai tudásukat? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

◯ igen
◯ nem

14. 13. Válaszodat kérlek indokold egy-két mondatban! *

15. 14. Mennyire értékelnéd a saját intézkedéstaktikai képességeidet egytől tízig terjedő skálán? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	Nagyon gyenge									Kiváló
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

16. 15. Mennyire értékelnéd átlagosan kollégáid intézkedéstaktikai képességeit egytől tízig terjedő skálán? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	Nagyon gyenge
1	◯
2	◯
3	◯
4	◯
5	◯
6	◯
7	◯
8	◯
9	◯
10	◯
	Kiváló

17. 16. Mire lett volna szükséged a rendőriskolában, hogy a fenti kérdésre maximális pontszámot adj magadnak? (többet is megjelölhetsz) *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- [ ] Több intézkedéstaktika órára;
- [ ] Jobb kiképzőkre, oktatókra;
- [ ] Modernebb gyakorló felszerelésekre;
- [ ] Több edzési lehetőségre (konditerem, küzdősport stb.);
- [ ] Több jogi ismeretre;
- [ ] Több közrendvédelmi ismeretre;
- [ ] Több közlekedési ismeretre;
- [ ] Több csapatszolgálati ismeretre;
- [ ] Több rendőri testnevelési és önvédelmi foglalkozásra;
- [ ] Több lőkiképzési foglalkozásra;
- [ ] Több informatikai ismeretre;
- [ ] Több idegen nyelvi ismeretre;
- [ ] Több kommunikációs ismeretre;
- [ ] Több pszichológiai (intézkedés-lélektani) ismeretre;
- [ ] Több etikai ismeretre;
- [ ] Több intézkedési szituáció gyakorlására (taktikai házban);
- [ ] Egyéb: _____

18. 17. Mire lenne most szükséged, hogy a fenti kérdésre maximális pontszámot adj magadnak? (többet is megjelölhetsz) *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- [ ] Több intézkedéstaktika továbbképzésre;
- [ ] Jobb intézkedéstaktikai instruktor(ok)ra;
- [ ] Képzettebb járőrtárs(ak)ra;
- [ ] Több edzési lehetőségre munkaidőben (konditerem, futás stb.);
- [ ] Egy küzdősport, harcművészet vagy önvédelmi rendszer folyamatos gyakorlására;
- [ ] Kommunikációs tréningekre;
- [ ] Önismereti tréningekre;
- [ ] Pszichológia ismeretekre;
- [ ] Jogszabályismereti képzésekre;
- [ ] Informatikai képzésekre;
- [ ] Egyéb: _____

19. 18. Ismersz olyan rendőr járőrt, vagy körzeti megbízottat, akinek 10-es pontszámot adnál az intézkedéstaktikai képességeire? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- igen
- nem

20. 19. Mi bizonyította Számodra, hogy az általad ismert jó intézkedéstaktikus rendőr olyan kiváló? Mit tud szerinted vagy mit csinált, ami neked ezt bizonyította? Kérlek, írd le néhány mondatban! *

21. 20. Van olyan kérdés, amit hiányoltál, és elmulasztottam feltenni? Ha igen, mi lenne az? *

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok

4. számú melléklet

BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
XX. ÉS XXIII. KERÜLETI RENDŐRKAPITÁNYSÁG

Kérelem

Balogh János r. Altábornagy
Országos Rendőrfőkapitány részére

Tisztelt Altábornagy Úr!

Jelentem, a BRFK XX. és XXIII. Kerületi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály állományában látok el szolgálatot. Emellett tanulmányokat folytatok a Rendészettudományi Doktori Iskolában és a rendőri intézkedéstaktika területén végzek kutatásokat.

2021 őszén szeretnék végezni egy kérdőíves felmérést, melyben az ország különböző megyei főkapitányságainak illetékességi területén szolgálatot teljesítő járőr és körzeti megbízott beosztású rendőrök segítségét szeretném igénybe venni. Témája a saját és társaik intézkedéstaktikai képességéről alkotott megfigyelésük, elképzelésük. A kérdőív egy példányát mellékletként csatolom kérelmemhez.

Kérem tisztelt Altábornagy Urat, hogy a fenti kutatást részemre engedélyezni szíveskedjen! Támogatását előre is köszönöm!

Budapest, 2021.08.27.

Tisztelettel:

Mátés Gábor r. százados

Támogatom:

Makádi Katalin r. ezredes
rendőrségi tanácsos
kapitányságvezető

01200-101/190-3/2021.Szü.

BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
XX. ÉS XXIII. KERÜLETI RENDŐRKAPITÁNYSÁG
VEZETŐJE

Szám: **01200-101/190/2021. Szü.**

Tárgy: Tájékoztató
Hiv. szám:
Üi.: Bartus Annamária ra.
Tel.: 60-103

Mátés Gábor c. r. százados
részére

Tisztelt Százados Úr!

Tájékoztatom, a benyújtott szolgálati jegyében foglaltak támogatására tett javaslatot a ROKK igazgatója, amellyel Dr. Pozsgai Zsolt r. vezérőrnagy, személyügyi országos rendőkapitányság-helyettes úr egyetértett.

A rendőri intézkedéstaktika területén végzett kutatás keretében a kérdőíves felmérés elvégezhető.

Budapest, "időbélyegző szerint"

Tisztelettel:

Makádi Katalin r. ezredes
rendőrségi tanácsos
kapitányságvezető

Cím: 1204 Budapest Török Flóris utca 78-82
Telefon: +36-1-421-1800
e-mail: 20rk@budapest.police.hu

RZSNEO_3.90.200.206 (01200-6898-4546-hunkai-69648837-7-901BE36BC89-6898-4544)

5. számú melléklet

Kérdőív intézkedéstaktikai oktatóknak!

Üdvözöllek!

Mátés Gábor r. őrgy. vagyok. A Nemzeti Közszolgálati Egyetemen oktatok intézkedéstaktikát, és ezzel párhuzamosan a Rendészettudományi Doktori Iskolában tanulok, ahol az intézkedéstaktika a kutatási területem.

Az alábbi kérdéseket kimondottan intézkedéstaktikával foglalkozó szakembereknek teszem fel, és megválaszolásával nagymértékben hozzájárulnál a kutatásom sikerességéhez.

Válaszaidat előre is köszönöm!

1. **Mennyi ideje foglalkozol intézkedéstaktikai oktatással?**

2. **Milyen irodalom áll a rendelkezésedre a témával kapcsolatban? Milyen kiadványokat tudsz nekem javasolni?**

3. **Találkoztál-e már valahol az intézkedéstaktika fogalmának meghatározásával?**
   (Ha igen, kérlek, írd le a fogalmat, vagy az előtalálásának pontos hivatkozási helyét!)

4. **Véleményed szerint mit jelent az intézkedéstaktika?**
   (Amennyiben az előző kérdésre nemmel válaszoltál, próbáld megalkotni a fogalmát egy vagy akár több mondatban! Kérlek, hogy munkatársaiddal ne beszéljetek össze! Minél több szakember különböző gondolataira vagyok kíváncsi. A fogalmazás szavatossága jelen esetben másodlagos. Csak a fogalmi elemek legyenek érthetők!)

5. **Az elmúlt 10 évben – vagy amennyire vissza tudsz tekinteni – miben változott az intézkedéstaktika oktatása?**
   (Új módszerek, új eszközök, több-kevesebb óraszám? Bármi, ami eszedbe jut.)

6. **Mit tanácsolsz nekem segítségként a kutatásomhoz? Szerinted mit érdemes megvizsgálni az intézkedéstaktika témakörén belül?**

6. számú melléklet

Interjú kérdések intézkedéstaktika oktatók részére

Oktatási intézmény neve:

1. Hány intézkedéstaktika oktató dolgozik az intézményben?
2. Milyen óraszámban oktatnak intézkedéstaktikát? (Szakasz/félév)
3. Mekkora a hallgatók létszáma órákon?
4. Egyszerre hány oktató van bent az órákon?
5. Az oktatók rendelkeznek pedagógiai végzettséggel? Véleményük szerint szükség lenne rá?
6. Az oktatók rendelkeznek közelharc képzettséggel? Ha igen, milyennel?
7. Az oktatók milyen képességek/végzettségek/kompetenciák alapján nyertek felvételt az oktatási intézménybe? Mik voltak az intézmény követelményei?
8. Az oktatók milyen jegyzeteket, tankönyvet, egyéb szakirodalmat használnak az oktatáshoz?
9. Milyen eszközök, helyiségek állnak rendelkezésre az oktatáshoz?
10. Az oktatók hogyan készülnek fel az egyes tanórákra? (Tervezés/rögtönzés) Mennyi időt szánnak a tervezésre? Készítenek-e féléves/éves tervet? Használnak-e tanmenetet?
11. Ismerik-e a 20-60-20-as elméletet? Egyetértenek-e vele?
12. Van-e olyan hallgató/tanuló az iskolában, akit véleményük szerint el kellene távolítani az iskolából, mert szerintük nem alkalmas rendőrnek?
13. Észleltek-e különbséget a régi és az új generáció képességei között? Mik ezek?
14. A hallgatók tesznek-e vizsgát intézkedéstaktikából az iskola elvégzése előtt? (Mik a minimum követelmények?)
15. Értékeljék 1-10-ig terjedő skálán a végzett hallgatók átlagos intézkedéstaktika képességeit!
16. Mire lenne szüksége az oktatóknak a hatékonyabb oktatáshoz?
17. Bármi egyéb észrevétel, gondolat?

7. számú melléklet

Intézkedéstaktikai szakirodalmi munkák gyűjteménye

- A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás
- A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható ideiglenes megelőző távoltartás rendőrségi feladatainak végrehajtásáról szóló 37/2009. (OT 22.) ORFK utasítás
- A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. Korm. rendelet
- A Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzatáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás
- A rendőrség kutyás és lovas szolgálati szabályzatáról szóló 17/2009. (OT 10.) ORFK utasítás
- A rendőrség személyi állománya lövedékálló védőmellényének használatáról szóló 34/2008. (OT 18.) ORFK utasítás
- Allan Pease: Testbeszéd. Gondolatolvasás gesztusokból
- Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv békeidőszaki fegyverzeti és vegyivédelmi szakanyagellátás biztosításáról és tartalékkészletének meghatározásáról szóló 16/2012. (VIII. 31.) ORFK utasítás
- Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv személyi állománya egyéni védőeszközzel való ellátásának biztosításáról szóló 44/2014. (XII. 23.) ORFK utasítás
- Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv tevékenység-irányítási központjai, egyes rendőri szervek ügyeletei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egységes működéséről szóló 57/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás
- Barlai Róbert, Kővágó György: Krízismenedzsment, kríziskommunikáció
- Csomós István, Fodor Sándor: Pszichológiai alapismeretek
- Csomós István: A kommunikáció alapjai
- Csomós István: Intézkedés-lélektan és kommunikáció
- Daniel Goleman: Érzelmi intelligencia a munkahelyen
- Daniel Shapiro, Roumen Valchev, Fran Donelan: Konfliktus és kommunikáció. Át a konfliktuskezelés labirintusán
- Doroszlai András: A magyarországi rendvédelmi iskolák önvédelmi és kondícionális képzési anyagának összehasonlító elemzése
- Doroszlai András: A tökéletes közérzet kialakítása

- Doroszlai András: Az önvédelmi képzés alapelvei az I. évfolyam testnevelési óráin
- Erdős Ágnes, Gáspár Miklós: A lőkiképzés szerepe a magyar rendészeti felsőoktatásban
- Farkas István, Végh József: A lélektani képzés elvei, módszerei, gyakorlati tapasztalatai
- Farkas Johanna, Krauzer Ernő: Suicide by cop jelenség és intézkedéstaktikai megoldásának lehetőségei
- Fónagy István: Önvédelem és intézkedéstaktika – középiskolások számára I-II-III. kötet
- Freyer Tamás, Kelemen András, Kovács Károly: A közelharc mozgásanyagához szükséges testi képességek és fejlesztésük lehetőségei
- Freyer Tamás, Kelemen András, Kovács Károly: Katonai közelharc mozgásanyag, jellege, oktatása, kapcsolatrendszere
- Freyer Tamás, Kelemen András, Kovács Károly: Katonai testnevelés oktató módszertana
- Freyer Tamás: Fizikai felkészítés a rendészeti felsőoktatásban.
- Gáspár Miklós és Regényi Kund: A hagyományos és modern lőkiképzés, illetve a velük szoros kölcsönhatásban álló lövészsportok összehasonlítása.
- Gáspár Miklós: A rendőri intézkedések biztonságának egyes kérdéseiről
- Gyakorlati útmutató rendőrök számára családon belüli erőszak esetén (Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztály)
- Hautzinger Zoltán: A rendészeti kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei
- Kelemen András: A testi kényszer alkalmazásának és a rendőr fizikai konfrontációjának oktatás módszertani alapja
- Kelemen András: A testi kényszer, elfogások realizálásának oktatásmódszertana
- Kocsis István, Rostás Tibor: Rendőri önvédelem-közelharc
- Krauzer Ernő: Intézkedéstaktika Személy- és vagyonőrök, valamint Fegyveres biztonsági őrök részére
- Lehoczki Ágnes: Intézkedéslélektan intenzív stresszhelyzetben
- Michael Hallsworth és Elspeth Kirkman: Viselkedésértés (Behavioral Insight)
- Miglécz Gyula: Lőkiképzési alapismeretek I.
- Nyakó László: A modern intézkedéstaktika és edzéselmélet alapjai
- Rácz Ferenc: A rendőri intézkedések kommunikációja
- Retek Amadé: Az intézkedéstaktika pszichológiájáról

- Rivasz Gábor: Az intézkedéstaktika alapjai
- Rory Miller: Konfliktus és erőszak. A harcművészetek haszna és hatásossága valódi konfliktusokban
- Szeles Erika: Szituációs gyakorlat-gyűjtemény az intézkedéstaktikai és intézkedéslélektani képzésekhez intézkedéstaktikai instruktorok és pszichológusok számára
- Szikszay Tamás: Lövésziskola

8. számú melléklet

Interjúkérdések

Szikszay Tamáshoz

Szervusz Tamás!

A Rendészettudományi Doktori Iskola végzős hallgatója vagyok. Az elmúlt években kutatásokat végeztem a rendőri intézkedéstaktika oktatása területén, és ezen belül megvizsgáltam a magyar rendőrök lőkiképzését is. Felmerült néhány gondolatom ezzel kapcsolatban, melyekre eddig nem sikerült választ találnom. Szeretném ezeket megosztani veled, mint a szakma egyik elismert alakjával. Kérlek, hogy ezekre reagálj!

A gondolataimat témákra bontom. Minden egyes témához leírom az észrevételeimet, megfigyeléseimet, majd ezek után teszem csak fel a kérdéseket.

1. téma: Csípőre leadott lövések

Észrevételek:

Eddigi tapasztalatom, illetve más lőkiképzők egybehangzó véleménye, hogy az emberi testen halálos találati zónának számít a fej és a szív tájéka, míg a csípő a nem halálos találati zónák közé tartozik.

Szintén lőkiképzők egybehangzó véleménye, hogy a rendőrök lőfegyverhasználata az esetek szinte 100 %-ában 1–3 méteren belüli távolságról történik.

Lőkiképzőktől származik az az információ is, miszerint a csípőre leadott lövésnek lehet a legnagyobb stophatása, hiszen a medencecsont roncsolódása által a támadó összerogy és nem tud tovább támadni, míg más találatok esetében (has, mellkas) a támadó még hosszú másodpercekig támadóképes marad.

A magyar jogrendszer jelenleg a dupla lövést nem preferálja annak ellenére sem, hogy egy szimpla lövés gyakran nem elegendő ahhoz, hogy megállítson egy támadót.

A jelenlegi jogszabályok előírják, hogy a rendőrnek lehetőség szerint meg kell védenie még a támadó életét is, ha ez lehetséges.

Véleményem szerint a csípőtalálatnak nagyobb a stophatása, a magyar jogszabályokhoz is jobban illeszkedik, elkerülhető általa a dupla lövés és az élet kioltása, nem nehezebb eltalálni, mint egy felsőtestet, 3 méteren belül pedig még kisebb a hibázási lehetőség. Fentiek ellenére azt tapasztalom, hogy a lőkiképzők a lőfegyverkezelés oktatásakor azt tanítják, hogy a

tűzkésszé tett fegyvert egyenesen előre, fej- vagy mellmagasságba szúrják ki és arra a felületre adják le a lövéseket.

1. kérdés:
   Egyet értesz-e a fenti gondolatokkal? Melyikkel igen és melyikkel nem? Amelyikkel nem, azzal miért nem? Kérlek fejtsd ki pár mondatban!
2. kérdés:
   Te mit gondolsz a csípőre leadott lövésekről? Szerinted érdemes lenne ezt oktatni a rendőr állománynak a mellkasra leadott lövések helyett, vagy sem? Válaszodat kérlek indokold!

2. téma: Fedezékhasználat

Észrevételek:

Tapasztalatom szerint a lőkiképzők azt tanítják meg a rendőröknek, hogy egy átlagos pisztoly nagyjából milyen átütő erővel rendelkezik, hogy a lövedék milyen mélyre fúródik a fába, téglába, betonba, illetve más anyagokba. Néhol még videók is készültek erről. Megtanítják azt is, hogy mi a különbség fedezék és rejtekhely között. Ez első hallásra nagyon jónak tűnt, azonban egy alkalommal megkérdeztem végzős rendőrhallgatók egy csoportját, hogy szerintük itt és most mi nyújtana nekik fedezéket, és azt tapasztaltam, hogy semmi használható tudásuk nincs erről, ugyanis nem ismerték fel a körülöttük lévő anyagokat. Nem tudták megmondani, hogy egy szekrény, egy ajtó, egy gipszkarton fal vagy egy téglafal megfelelő fedezéket nyújtana-e.

1. kérdés:
   Mit gondolsz, a rendőröknek szükségük van használható tudásra arról, hogy különböző terepeken (épületben, utcán) mi nyújthat számukra fedezéket?
2. kérdés:
   Szerinted a lőkiképzők elég hangsúlyt helyeznek ennek a gyakorlati oktatására?

3. téma: Fegyvervédelem

Észrevételek:

Fegyvervédelem alatt azt értem, amikor a rendőr nem előre kinyújtott karokkal tartja a lőfegyvert, hanem egy kézben, test mellé behúzva, és ha kell, ebből a pozícióból ad le lövéseket, míg a másik karjával, ha kell, távolságtartó technikát tud alkalmazni.

A lőkiképzők azt oktatják a rendőröknek, (legalább is az oktatás első néhány évében) hogy a lőfegyvert tűzkésszé tétel után két kézben, nyújtott könyökkel előre, fejmagasságban kell tartani. Fent már utaltam rá, hogy a rendőrök lőfegyverhasználatának a nagy része 1–3 méteren belül történik. A rendőrök rendkívül gyakran intézkednek szűk helyeken, szobákban, lépcsőházban, stb. Fentieket figyelembe véve biztonságosabbnak tartom a tűzkésszé tett fegyvert test mellé behúzni, és szükség esetén ebben a pozícióban működtetni. Véleményem szerint ezzel a találati arány sem romlana, és a fegyver rendőrtől való elvétele is nehezebb lenne a támadó számára. Azt tapasztalom, hogy ezt a fegyverkezelési módot szinte sehol nem oktatják a rendőröknek. (Se a 2 éves technikumokban, se a 4 éves egyetemen, se az éves lövészeteken.)

1. kérdés:
   Mit gondolsz, szerinted szükség van arra, hogy a fegyvervédelem (test mellé behúzott fegyverrel való lövés gyakorlása) nagyobb szerepet kapjon a rendőrök lőkiképzésében? Válaszodat kérlek indokold!
2. kérdés:
   Egyetértesz azzal a gondolattal, vagy sem, hogy a fegyvervédelmi technika oktatását a rendőr iskolákban akár az első év után el lehetne kezdeni, valamint az éles lövészeteken rendszeresen gyakorolni kellene? Válaszodat kérlek indokold!

4. téma: Lámpahasználat

Észrevételek:

A rendőrök a szolgálatuk felét éjszakai körülmények között töltik. Sem a rendőrségi oktatási intézményekben, sem az éves lövészeteken nem tapasztaltam egyetlen alkalommal sem, hogy a lőkiképzők oktatják a lámpahasználatot. (Az oktatása alatt nem elsősorban a speciális lámpafogási technikákat értem, csupán annyit, hogy a rendőrök tanulják meg kezelni a lőfegyverüket úgy, hogy eközben egy másik eszköz is van a kezük ügyében. Véleményem szerint ha éles helyzetbe kerülnek, és nem gyakorolták, hogy hogyan kezeljenek egyszerre két eszközt, elügyetlenkedhetik, amiből baleset is bekövetkezhet.)

1. kérdés:
   Mit gondolsz, a rendőröknek szükségük lenne a lámpa fegyverrel együtt való használatának folyamatos gyakorlására?
2. kérdés:
   Hogy látod, mennyire valósul meg a gyakorlatban a rendőröknél a lőkiképzők által a lámpahasználat oktatása?

3. kérdés:

   Amennyiben úgy gondolod, hogy nem valósul meg kellő mértékben, szerinted mi lehet ennek az oka?

5. téma: Egyéb kérdések

1. kérdés:

   Van-e bármi észrevételed, gondolatod a fenti témákkal, kérdésekkel kapcsolatban?

2. kérdés:

   Látva a magyar közterületen dolgozó rendőrök (járőrök, körzeti megbízottak) lőfegyverkezelési képességeit, egy egytől tízig terjedő skálán, hány pontot adnál a képességeikre? (1-es a leggyengébb, 10-es a legerősebb.) Válaszodat indokold egy-két mondatban!

3. kérdés:

   Egy egytől tízig terjedő skálán milyennek ítéled a magyar rendőrök lőkiképzésének hatékonyságát? Válaszodat kérlek indokold!

4. kérdés:

   Szerinted napjainkban mi a legnagyobb gyengesége a magyar rendőrök lőkiképzésének? Többet is megnevezhetsz. Válaszodat kérlek indokold!

5. kérdés:

   Válaszaidat szeretném felhasználni a PhD értekezésem, illetve publikációk megírásához. Hozzájárulsz ahhoz, hogy a nevedet megemlítsem ezek kapcsán, vagy szeretnél anonim maradni?

Válaszaidat köszönöm!

14. PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK:

Ssz.	Cím	Megjelenés helye	Megjelenés éve
1.	Gondolatok a jó és a rossz oktatásról – A pedagógia szerepe a felsőoktatásban	Magyar Rendészet, 19/4. szám, 61–67.o.	2019
2.	Gondolatok az intézkedéstaktikáról	Belügyi Szemle (2010-), 68/5. szám, 71–89.o.	2020
3.	A Krav Maga felhasználási lehetőségei a rendőri intézkedéstaktikában	Rendőrségi Tanulmányok, 4/2. szám, 95–110.o.	2021
4.	A magyar rendőri intézkedéstaktika kialakulásának vizsgálata	Rendőrségi Tanulmányok, 4/4. szám, 126–143.o.	2021
5.	Gondolatok az intézkedéstaktika oktatás fejlesztési lehetőségeiről a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán	Magyar Rendészet, 21/4. szám, 243–253.o.	2021
6.	A rendőri intézkedéstaktikai továbbképzések gyakorlati megvalósulásának vizsgálata	Rendőrségi Tanulmányok, 4/2. szám, 104–128.o.	2022
7.	Elmélet az intézkedéstaktika oktatás és továbbképzés hatékonyságáról	Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 24. szám, 159–168.o.	2022
8.	A magyar közterületi szolgálatot ellátó rendőrök intézkedéstaktikai énképének és gondolatainak vizsgálata	Magyar Rendészettudományi Társaság, Multidiszciplinaritás: a rendészettudomány sokszínűsége tanulmánykötet, 98–110.o.	2022
9.	Examining the connections between police aptitude tests and tactical skills in police procedures	Police Review, 147/3. szám, 23–32.o.	2022
10.	Rory Miller: Konfliktus és erőszak: A harcművészetek haszna és hatásossága valódi konfliktusokban	Magyar Rendészet, 22/3. szám, 193–195.o.	2022
11.	Nemzetközi Rendészeti Figyelő VII.	Belügyi Szemle, 70/9. szám	2022
12.	A magyar rendőrök lőkiképzésének fejlesztési lehetőségei	Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 25. szám, 135–145.o.	2023
13.	Kettős jogállású hallgatók a Rendészettudományi Karon	Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 26. szám, 191–200.o.	2024

14.	Az intézkedéstaktika-oktatás ideális feltételei	Honvédségi Szemle, 153/3. szám, 39–48.o.	2025